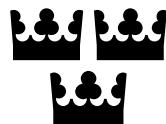

Kultur, medier, trossamfund och fritid

17

Förslag till statens budget för 2018

Kultur, medier, trossamfund och fritid

Innehållsförteckning

Tabellförteckning.....	9
Diagramförteckning	15
1 Förslag till riksdagsbeslut	17
2 Lagförslag.....	21
2.1 Förslag till lag om ändring i kulturmiljölagen (1988:950)	21
2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1989:41) om finansiering av radio och TV i allmänhetens tjänst	22
3 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.....	23
3.1 Omfattning.....	23
3.2 Utgiftsutveckling	24
3.3 Skatteutgifter.....	25
3.4 Mål för utgiftsområdet.....	26
3.5 Resultatredovisning.....	28
3.5.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	28
3.5.2 Sammanfattande resultatbedömningar	28
3.6 Politikens inriktning	32
3.6.1 Kultur	32
3.6.2 Trossamfund	40
3.6.3 Medier.....	40
3.6.4 Ungdomspolitik.....	42
3.6.5 Politik för det civila samhället	44
3.6.6 Folkbildning.....	49
3.6.7 Tillsyn över spelmarknaden	51
3.7 Bedömning av framtida personalkonsekvenser	51
4 Kulturområdesövergripande verksamhet	53
4.1 Omfattning.....	53
4.2 Utgiftsutveckling	53
4.3 Mål.....	54
4.4 Resultatredovisning.....	54
4.4.1 Bedömningsgrunder	54
4.4.2 Resultat.....	54
4.4.3 Analys och slutsatser	66

4.5	Budgetförslag	67
4.5.1	1:1 Statens kulturråd	67
4.5.2	1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete.....	68
4.5.3	1:3 Skapande skola.....	70
4.5.4	1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet.....	71
4.5.5	1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler.....	71
4.5.6	1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet	72
4.5.7	1:7 Myndigheten för kulturanalys.....	76
4.5.8	Bidrag till kulturverksamhet från AB Svenska Spel	76
5	Teater, dans och musik.....	77
5.1	Omfattning	77
5.2	Utgiftsutveckling.....	77
5.3	Mål.....	78
5.4	Resultatredovisning.....	78
5.4.1	Bedömningsgrunder.....	78
5.4.2	Resultat	78
5.4.3	Analys och slutsatser.....	81
5.5	Budgetförslag	82
5.5.1	2:1 Bidrag till Operan, Dramaten, Riksteatern, Dansens Hus, Drottningholms slottsteater och Voksenåsen.....	82
5.5.2	2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål	84
5.5.3	2:3 Statens musikverk	85
6	Litteraturen, läsandet och språket.....	87
6.1	Omfattning	87
6.2	Utgiftsutveckling.....	87
6.3	Mål.....	88
6.4	Resultatredovisning.....	88
6.4.1	Bedömningsgrunder.....	88
6.4.2	Resultat	88
6.4.3	Analys och slutsatser.....	91
6.5	Budgetförslag	92
6.5.1	3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter	92
6.5.2	3:2 Myndigheten för tillgängliga medier.....	93
6.5.3	3:3 Institutet för språk och folkminnen	94
7	Bildkonst, arkitektur, form och design.....	95
7.1	Omfattning	95
7.2	Utgiftsutveckling.....	95
7.3	Mål.....	96
7.4	Resultatbedömning.....	96
7.4.1	Bedömningsgrunder.....	96
7.4.2	Resultat	96
7.4.3	Analys och slutsatser.....	99
7.5	Budgetförslag	99
7.5.1	4:1 Statens konstråd	99
7.5.2	4:2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön.....	100
7.5.3	4:3 Nämnden för hemslöjdsfrågor	101
7.5.4	4:4 Bidrag till bild- och formområdet	101

8	Kulturskaparnas villkor	105
8.1	Omfattning	105
8.2	Utgiftsutveckling	105
8.3	Mål.....	106
8.4	Resultatredovisning.....	106
	8.4.1 Bedömningsgrunder	106
	8.4.2 Resultat.....	106
	8.4.3 Analys och slutsatser	109
8.5	Budgetförslag.....	110
	8.5.1 5:1 Konstnärsnämnden.....	110
	8.5.2 5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer	110
9	Arkiv.....	113
9.1	Omfattning.....	113
9.2	Utgiftsutveckling	113
9.3	Mål.....	114
9.4	Resultatredovisning.....	114
	9.4.1 Bedömningsgrunder	114
	9.4.2 Resultat.....	114
	9.4.3 Analys och slutsatser	116
9.5	Budgetförslag.....	116
	9.5.1 6:1 Riksarkivet	116
10	Kulturmiljö.....	119
10.1	Omfattning.....	119
10.2	Utgiftsutveckling	119
10.3	Mål.....	120
10.4	Resultatredovisning.....	120
	10.4.1 Bedömningsgrunder	120
	10.4.2 Resultat.....	120
	10.4.3 Analys och slutsatser	124
10.5	Budgetförslag.....	125
	10.5.1 7:1 Riksantikvarieämbetet	125
	10.5.2 7:2 Bidrag till kulturmiljövård.....	126
	10.5.3 7:3 Kyrkoantikvarisk ersättning	127
	10.5.4 7:4 Bidrag till arbetslivsmuseer	128
11	Museer och utställningar.....	129
11.1	Omfattning.....	129
11.2	Utgiftsutveckling	130
11.3	Mål.....	130
11.4	Resultatredovisning.....	130
	11.4.1 Bedömningsgrunder	130
	11.4.2 Resultat.....	130
	11.4.3 Analys och slutsatser	134
11.5	Den årliga revisionens iakttagelser.....	134
11.6	Budgetförslag.....	135
	11.6.1 8:1 Centrala museer: Myndigheter	135
	11.6.2 Lagändring till följd av namnbyte.....	137
	11.6.3 8:2 Centrala museer: Stiftelser.....	137
	11.6.4 8:3 Bidrag till vissa museer	138
	11.6.5 8:4 Forum för levande historia.....	139

	11.6.6	8:5 Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål.....	139
12		Trossamfund.....	141
	12.1	Omfattning.....	141
	12.2	Utgiftsutveckling.....	141
	12.3	Mål.....	142
	12.4	Resultatredovisning.....	142
	12.4.1	Bedömningsgrunder.....	142
	12.4.2	Resultat.....	142
	12.4.3	Analys och slutsatser.....	143
	12.5	Budgetförslag.....	144
	12.5.1	9:1 Nämnden för statligt stöd till trossamfund.....	144
	12.5.2	9:2 Stöd till trossamfund.....	145
13		Film.....	147
	13.1	Omfattning.....	147
	13.2	Utgiftsutveckling.....	147
	13.3	Mål.....	148
	13.4	Resultatredovisning.....	148
	13.4.1	Bedömningsgrunder.....	148
	13.4.2	Resultat.....	148
	13.4.3	Analys och slutsatser.....	153
	13.5	Budgetförslag.....	154
	13.5.1	10:1 Filmstöd.....	154
14		Medier.....	155
	14.1	Omfattning.....	155
	14.2	Utgiftsutveckling.....	155
	14.3	Mål.....	156
	14.4	Resultatredovisning.....	156
	14.4.1	Bedömningsgrunder.....	156
	14.4.2	Resultat.....	156
	14.4.3	Analys och slutsatser.....	163
	14.5	Budgetförslag.....	164
	14.5.1	11:1 Utbyte av tv-sändningar mellan Sverige och Finland.....	164
	14.5.2	11:2 Forskning och dokumentation om medieutvecklingen..	165
	14.5.3	11:3 Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet.....	166
	14.5.4	11:4 Statens medieråd.....	166
	14.5.5	11:5 Stöd till taltidningar.....	167
	14.5.6	Radio och tv i allmänhetens tjänst.....	167
15		Ungdomspolitik.....	171
	15.1	Omfattning.....	171
	15.2	Utgiftsutveckling.....	171
	15.3	Mål för området.....	172
	15.4	Resultatredovisning.....	172
	15.4.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	172
	15.4.2	Resultat.....	172
	15.4.3	Insatser inom politikområdet.....	174
	15.4.4	Analys och slutsatser.....	179
	15.5	Budgetförslag.....	180

15.5.1	12:1 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor....	180
15.5.2	12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet.....	181
15.5.3	12:3 Särskilda insatser inom ungdomspolitiken	183
16	Politik för det civila samhället.....	185
16.1	Omfattning.....	185
16.2	Utgiftsutveckling	185
16.3	Mål för politiken för det civila samhället.....	186
16.4	Resultatredovisning för politiken för det civila samhället.....	186
16.4.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	186
16.4.2	Resultat.....	187
16.4.3	Analys och slutsatser	191
16.5	Mål för idrottspolitiken	192
16.6	Resultatredovisning för idrottspolitiken	192
16.6.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	192
16.6.2	Resultat.....	193
16.6.3	Analys och slutsatser	198
16.7	Mål för friluftspolitiken	199
16.8	Resultatredovisning för friluftspolitiken.....	200
16.8.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	200
16.8.2	Resultat.....	200
16.8.3	Analys och slutsatser	205
16.9	Budgetförslag.....	206
16.9.1	13:1 Stöd till idrotten	206
16.9.2	13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler	207
16.9.3	13:3 Stöd till friluftorganisationer.....	209
16.9.4	13:4 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer	209
16.9.5	13:5 Insatser för den ideella sektorn.....	211
17	Folkbildning.....	213
17.1	Omfattning.....	213
17.2	Utgiftsutveckling	213
17.3	Mål för området.....	214
17.4	Resultatredovisning för folkbildningspolitiken	214
17.4.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	214
17.4.2	Resultat.....	215
17.4.3	Analys och slutsatser	220
17.5	Budgetförslag.....	221
17.5.1	14:1 Bidrag till folkbildningen	221
17.5.2	14:2 Bidrag till tolkutbildning.....	222
17.5.3	14:3 Särskilda insatser inom folkbildningen	224
17.5.4	14:4 Särskilt utbildningsstöd.....	225
18	Tillsyn över spelmarknaden	227
18.1	Omfattning.....	227
18.2	Mål.....	227
18.3	Resultatredovisning.....	227
18.3.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	227
18.3.2	Resultat.....	228
18.3.3	Analys och slutsatser	230
18.4	Budgetförslag.....	231

18.4.1 15:1 Lotteriinspektionen.....231

Tabellförteckning

Tabell 1.1	Anslagsbelopp	18
Tabell 1.2	Beställningsbemyndiganden	19
Tabell 3.1	Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 17, Kultur, medier, trossamfund och fritid	24
Tabell 3.2	Härledning av ramnivån 2018–2020. Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	24
Tabell 3.3	Ramnivå 2018 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 17, Kultur, medier, trossamfund och fritid.....	24
Tabell 3.4	Skatteutgifter inom utgiftsområde 17.....	25
Tabell 3.5	Kulturbudgetens utveckling	32
Tabell 3.6	Anslagsutveckling för medieområdet samt medelstildelning till radio och tv i allmänhetens tjänst	42
Tabell 4.1	Utgiftsutveckling inom kulturområdesövergripande verksamhet utgiftsområde 17 Kulturpolitik	53
Tabell 4.2	Skapande skola 2014–2016.....	54
Tabell 4.3	Statliga kulturmyndigheters grundläggande tillgänglighet 2016.....	56
Tabell 4.4	Fördelning av statliga medel 2016 till regional kulturverksamhet	58
Tabell 4.5	Länsvis fördelning av utvecklingsbidrag.....	59
Tabell 4.6	Utveckling av offentliga bidrag till modellens konst- och kulturområden 2010–2015.....	59
Tabell 4.7	Statliga medel till kulturverksamheter, tkr, fördelat per län och per invånare 2014–2016	61
Tabell 4.8	Hyreskostnader för vissa kulturinstitutioner 2014–2016.....	62
Tabell 4.9	Anslag 1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet ...	63
Tabell 4.10	Anslagsutveckling 1:1 Statens kulturråd.....	67
Tabell 4.11	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:1 Statens kulturråd.....	67
Tabell 4.12	Anslagsutveckling 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete.....	68
Tabell 4.13	Beställningsbemyndigande för anslaget 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete	69
Tabell 4.14	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete	69
Tabell 4.15	Anslagsutveckling 1:3 Skapande skola.....	70
Tabell 4.16	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:3 Skapande skola.....	70
Tabell 4.17	Anslagsutveckling 1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet.....	71
Tabell 4.18	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet	71
Tabell 4.19	Anslagsutveckling 1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler	71

Tabell 4.20	Beställningsbemyndigande för anslaget 1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler.....	72
Tabell 4.21	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler.....	72
Tabell 4.22	Anslagsutveckling 1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet	72
Tabell 4.23	Beställningsbemyndigande för anslaget 1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet.....	74
Tabell 4.24	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet.....	74
Tabell 4.25	Anslagsutveckling 1:7 Myndigheten för kulturanalys.....	76
Tabell 4.26	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:7 Myndigheten för kulturanalys.....	76
Tabell 5.1	Utgiftsutveckling inom Teater, dans och musik, utgiftsområde 17.....	77
Tabell 5.2	Antal besök (föreställningar) 2014–2016.....	79
Tabell 5.3	Bidragsgivning till scenkonstområdet	79
Tabell 5.4	Anslagsutveckling 2:1 Bidrag till Operan, Dramaten, Riksteatern, Dansens Hus, Drottningholms slottsteater och Voksenåsen	82
Tabell 5.5	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 2:1 Bidrag till Operan, Dramaten, Riksteatern, Dansens hus, Drottningholms slottsteater och Voksenåsen	82
Tabell 5.6	Sammanställning av medelstilldelningen 2017 och 2018 till Operan, Dramaten, Riksteatern, Dansens hus, Drottningholms slottsteater, Unga Klara och Voksenåsen.....	83
Tabell 5.7	Anslagsutveckling 2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål	84
Tabell 5.8	Beställningsbemyndigande för anslaget 2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål	84
Tabell 5.9	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål	85
Tabell 5.10	Anslagsutveckling 2:3 Statens musikverk	85
Tabell 5.11	Sammanställning över avgiftsintäkter till Statens musikverk	85
Tabell 5.12	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 2:3 Statens musikverk	86
Tabell 6.1	Utgiftsutveckling inom Litteraturen, läsandet och språket, utgiftsområde 17	87
Tabell 6.2	Bidrag till litteratur, kulturtidskrifter och läsfrämjande 2014–2016 (beviljade medel).....	89
Tabell 6.3	Anslagsutveckling 3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter	92
Tabell 6.4	Beställningsbemyndigande för anslaget 3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter	92
Tabell 6.5	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter	93
Tabell 6.6	Anslagsutveckling 3:2 Myndigheten för tillgängliga medier.....	93
Tabell 6.7	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 3:2 Myndigheten för tillgängliga medier.....	93
Tabell 6.8	Anslagsutveckling 3:3 Institutet för språk och folkminnen	94
Tabell 6.9	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 3:3 Institutet för språk och folkminnen	94
Tabell 7.1	Utgiftsutveckling inom Bildkonst, arkitektur, form och design, utgiftsområde 17	95
Tabell 7.2	Statens kulturråds beviljade bidrag inom bild- och formområdet 2014–2016.....	97
Tabell 7.3	Anslagsutveckling 4:1 Statens konstråd	99

Tabell 7.4	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 4:1 Statens konstråd	100
Tabell 7.5	Anslagsutveckling 4:2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön	100
Tabell 7.6	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 4:2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön	100
Tabell 7.7	Anslagsutveckling 4:3 Nämnden för hemslöjdsfrågor	101
Tabell 7.8	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 4:3 Nämnden för hemslöjdsfrågor	101
Tabell 7.9	Anslagsutveckling 4:4 Bidrag till bild- och formområdet	101
Tabell 7.10	Beställningsbemyndigande för anslaget 4:4 Bidrag till bild- och formområdet	103
Tabell 7.11	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 4:4 Bidrag till bild- och formområdet	103
Tabell 8.1	Utgiftsutveckling inom Kulturskaparnas villkor, utgiftsområde 17	105
Tabell 8.2	Konstnärsnämndens stipendie- och bidragsärenden till enskilda konstnärer 2014–2016	106
Tabell 8.3	Konstnärsnämnden – beslutade stipendier och bidrag 2014–2016 till enskilda konstnärer uppdelat på konstområden	107
Tabell 8.4	Anslagsutveckling 5:1 Konstnärsnämnden	110
Tabell 8.5	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 5:1 Konstnärsnämnden	110
Tabell 8.6	Anslagsutveckling 5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer	110
Tabell 8.7	Beställningsbemyndigande för anslaget 5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer	111
Tabell 8.8	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer	111
Tabell 9.1	Utgiftsutveckling inom Arkiv, utgiftsområde 17	113
Tabell 9.2	Normering och tillsyn av arkiv	114
Tabell 9.3	Mottagning av arkivmaterial	115
Tabell 9.4	Tillgång till arkiv	115
Tabell 9.5	Anslagsutveckling 6:1 Riksarkivet	116
Tabell 9.6	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 6:1 Riksarkivet	116
Tabell 10.1	Utgiftsutveckling inom Kulturmiljö, utgiftsområde 17	119
Tabell 10.2	Beslutade medel anslag 7:2 Bidrag till kulturmiljövård	121
Tabell 10.3	Anslagsutveckling 7:1 Riksantikvarieämbetet	125
Tabell 10.4	Avgiftsbelagd verksamhet	125
Tabell 10.5	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 7:1 Riksantikvarieämbetet	125
Tabell 10.6	Anslagsutveckling 7:2 Bidrag till kulturmiljövård	126
Tabell 10.7	Beställningsbemyndigande för anslaget 7:2 Bidrag till kulturmiljövård	126
Tabell 10.8	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 7:2 Bidrag till kulturmiljövård	127
Tabell 10.9	Anslagsutveckling 7:3 Kyrkoantikvarisk ersättning	127
Tabell 10.10	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 7:3 Kyrkoantikvarisk ersättning	127
Tabell 10.11	Anslagsutveckling 8:4 Bidrag till arbetslivsmuseer	128
Tabell 10.12	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 7:4 Bidrag till arbetslivsmuseer	128
Tabell 11.1	Utgiftsutveckling inom Museer och utställningar, utgiftsområde 17	130
Tabell 11.2	Anslagsutveckling 8:1 Centrala museer: Myndigheter	135
Tabell 11.3	Sammanställning över medelstilldelning till Centrala museer: Myndigheter	135

Tabell 11.4	Sammanställning över avgiftsintäkterna till Centrala museer: Myndigheter.....	135
Tabell 11.5	Arkeologisk uppdragsverksamhet	136
Tabell 11.6	Uppdragsverksamhet Cosmonova	136
Tabell 11.7	Uppdragsverksamhet Vasamuseet	136
Tabell 11.8	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 8:1 Centrala museer: Myndigheter.....	136
Tabell 11.9	Anslagsutveckling 8:2 Centrala museer: Stiftelser	137
Tabell 11.10	Sammanställning över medelstilldelning till Centrala museer: Stiftelser.....	137
Tabell 11.11	Sammanställning över avgiftsintäkterna till Centrala museer: Stiftelser.....	137
Tabell 11.12	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 8:2 Centrala museer: Stiftelser.....	137
Tabell 11.13	Anslagsutveckling 8:3 Bidrag till vissa museer.....	138
Tabell 11.14	Sammanställning över medelstilldelning för Bidrag till vissa museer....	138
Tabell 11.15	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 8:3 Bidrag till vissa museer	138
Tabell 11.16	Anslagsutveckling 8:4 Forum för levande historia	139
Tabell 11.17	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 8:4 Forum för levande historia.....	139
Tabell 11.18	Anslagsutveckling 8:5 Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål	139
Tabell 11.19	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 8:5 Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål.....	140
Tabell 12.1	Utgiftsutveckling inom Trossamfund, utgiftsområde 17.....	141
Tabell 12.2	Anslagsutveckling 9:1 Nämnden för statligt stöd till trossamfund	144
Tabell 12.3	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 9:1 Nämnden för statligt stöd till trossamfund.....	144
Tabell 12.4	Anslagsutveckling 9:2 Stöd till trossamfund	145
Tabell 12.5	Beställningsbemyndigande för anslaget 9:2 Stöd till trossamfund.....	146
Tabell 12.6	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 9:2 Stöd till trossamfund...	146
Tabell 13.1	Utgiftsutveckling inom område Film, utgiftsområde 17	147
Tabell 13.2	Ursprungsområde för premiärsatta långfilmer på biograf 2013–2016 ..	149
Tabell 13.3	Textade och syntolkade visningar på biograf 2014–2016	150
Tabell 13.4	Andel kvinnor respektive män som fått produktionsstöd av konsulent till lång spelfilm 2013–2016.....	152
Tabell 13.5	Anslagsutveckling.....	154
Tabell 13.6	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 10:1 Filmstöd.....	154
Tabell 14.1	Utgiftsutveckling inom Medier, utgiftsområde 17.....	155
Tabell 14.2	Utbetalat stöd 2014–2016	156
Tabell 14.3	Stöd fördelat på antal tidningar 2014–2016.....	157
Tabell 14.4	Antal taltidningar och prenumeranter 2014–2016.....	158
Tabell 14.5	Sveriges Radios sändningar i marknätet per programkategori 2014–2016.....	158
Tabell 14.6	Sveriges Televisions sändningar i marknätet per programkategori (exklusive barnprogram) 2014–2016	159
Tabell 14.7	Antalet diarieförda granskningsärenden 2014–2016	162
Tabell 14.8	Utgången i granskningsärenden 2014–2016.....	162
Tabell 14.9	Anslagsutveckling 11:1 Utbyte av tv-sändningar mellan Sverige och Finland.....	164

Tabell 14.10	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 11:1 Utbyte av tv-sändningar mellan Sverige och Finland.....	165
Tabell 14.11	Anslagsutveckling 11:2 Forskning och dokumentation om medieutvecklingen	165
Tabell 14.12	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 11:2 Forskning och dokumentation om medieutvecklingen	165
Tabell 14.13	Anslagsutveckling 11:3 Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet.....	166
Tabell 14.14	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 11:3 Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet	166
Tabell 14.15	Anslagsutveckling 11:4 Statens medieråd.....	166
Tabell 14.16	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 11:4 Statens medieråd.....	167
Tabell 14.17	Anslagsutveckling 11:5 Stöd till taltidningar.....	167
Tabell 14.18	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 11:5 Stöd till taltidningar..	167
Tabell 14.19	Medelstillelse för 2018.....	168
Tabell 15.1	Utgiftsutveckling inom Ungdomspolitik, utgiftsområde 17	171
Tabell 15.2	Andel unga (16–24 år) som inte studerar och inte har fullföljt en utbildning motsvarande minst 2-årig gymnasieutbildning, kvinnor och män, procent.....	173
Tabell 15.3	Andel unga (16–24 år) som inte studerar och inte har fullföljt en utbildning motsvarande minst 2-årig gymnasieutbildning, procent	173
Tabell 15.4	Andel unga (16–24 år) som varken arbetar eller studerar, procent.....	173
Tabell 15.5	Mediantid i arbetslöshet bland unga (16–24 år), antal dagar.....	173
Tabell 15.6	Anslagsutveckling 12:1 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor.....	180
Tabell 15.7	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 12:1 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor.....	181
Tabell 15.8	Anslagsutveckling 12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet	181
Tabell 15.9	Beställningsbemyndigande för anslaget 12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet.....	182
Tabell 15.10	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet	183
Tabell 15.11	Anslagsutveckling 12:3 Särskilda insatser inom ungdomspolitiken	183
Tabell 15.12	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 12:3 Särskilda insatser inom ungdomspolitiken	183
Tabell 16.1	Utgiftsutveckling inom Politik för det civila samhället, utgiftsområde 17.....	185
Tabell 16.2	Vissa bidrag 2013–2017.....	193
Tabell 16.3	Idrotter med flest deltagartillfällen, fördelat på pojkar och flickor, 2015.....	194
Tabell 16.4	Ledamöter i specialidrottsförbundens styrelser	195
Tabell 16.5	Kvinnor och män som ordförande respektive generalsekreterare i specialidrottsförbunden (SF) 2015	195
Tabell 16.6	Friluftorganisationer som fått bidrag år 2016 av Svenskt Friluftsliv... ..	201
Tabell 16.7	Anslagsutveckling 13:1 Stöd till idrotten	206
Tabell 16.8	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 13:1 Stöd till idrotten	207
Tabell 16.9	Anslagsutveckling 13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler	207
Tabell 16.10	Beställningsbemyndigande för anslaget 13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler	208

Tabell 16.11	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler.....	209
Tabell 16.12	Anslagsutveckling 13.3 Stöd till friluforganisationer	209
Tabell 16.13	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 13.3 Stöd till frilunfsorganisationer	209
Tabell 16.14	Anslagsutveckling 13:4 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer.....	209
Tabell 16.15	Beställningsbemyndigande för anslaget 13:4 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer.....	211
Tabell 16.16	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 13:4 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer	211
Tabell 16.17	Anslagsutveckling 13:5 Insatser för den ideella sektorn	211
Tabell 16.18	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 13:5 Insatser för den ideella sektorn.....	212
Tabell 17.1	Utgiftsutveckling inom Folkbildning utgiftsområde 17	213
Tabell 17.2	Syften och indikatorer	214
Tabell 17.3	Anslagsutveckling 14:1 Bidrag till folkbildningen.....	221
Tabell 17.4	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 14:1 Bidrag till folkbildningen	222
Tabell 17.5	Anslagsutveckling 14:2 Bidrag till tolkutbildning	222
Tabell 17.6	Beställningsbemyndigande för anslaget 14:2 Bidrag till tolkutbildning	224
Tabell 17.7	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 14:2 Bidrag till tolkutbildning	224
Tabell 17.8	Anslagsutveckling 14:3 Särskilda insatser inom folkbildningen.....	224
Tabell 17.9	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 14:3 Särskilda insatser inom folkbildningen	225
Tabell 17.10	Anslagsutveckling 14:4 Särskilt utbildningsstöd	225
Tabell 17.11	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 14:4 Särskilt utbildningsstöd	226
Tabell 18.1	Resultat.....	228
Tabell 18.2	Spelmarknadens omsättning före avdrag för utbetalda vinster.....	228
Tabell 18.3	Marknadsandelar av omsättningen efter avdrag för utbetalda vinster...	229
Tabell 18.4	De omsättningsmässigt största spelformerna före avdrag för utbetalda vinster	229
Tabell 18.5	Anslagsutveckling 15:1 Lotteriinspektionen	231
Tabell 18.6	Offentligrättslig verksamhet.....	231
Tabell 18.7	Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 15:1 Lotteriinspektionen ..	231

Diagramförteckning

Diagram 11.1	Besöksutveckling vid de centrala museerna, Forum för levande historia och Riksantikvarieämbetes besöksmål 2006–2016.....	131
Diagram 13.1	Jämställdhet 2000–2016 (andel kvinnor på huvudfunktioner i långa spelfilmer som fått konsulentstöd, utifrån premiärår)	153
Diagram 16.1	Fördelning av statsbidrag.....	187

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. antar förslaget till lag om ändring i kulturmiljölagen (1988:950) (avsnitt 2.1 och 11.6.2),
2. antar förslaget till lag om ändring i lagen (1989:41) om finansiering av radio och TV i allmänhetens tjänst (avsnitt 2.2 och 14.5.6),
3. godkänner att regeringen på AB Svenska Spels bolagsstämma 2018 verkar för att bolagsstämman beslutar om ett bidrag för konst, teater och andra kulturella ändamål som motsvarar 1/26 av bolagets överskott 2017 från Nya Penninglotten samt att bidraget ska fördelas enligt de närmare anvisningar som beslutas av regeringen (avsnitt 4.5.8),
4. bemyndigar regeringen att under 2018 besluta om en låneram i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 126 000 000 kronor till Kungliga Operan AB för investeringar i vissa byggnadsanknutna inventarier som ägs av Kungliga Operan AB (avsnitt 5.5.1),
5. bemyndigar regeringen att under 2018 besluta om en låneram i Riksgäldskontoret som uppgår till högst 70 000 000 kronor till Kungliga Dramatiska teatern AB för investeringar i ett nytt övermaskineri (avsnitt 5.5.1),
6. godkänner förslaget till medelstillelning för 2018 från rundradiokontot till Sveriges Radio AB med 2 957 600 000 kronor, till Sveriges Television AB med 4 839 400 000 kronor och till Sveriges Utbildningsradio AB med 427 800 000 kronor (avsnitt 14.5.6),
7. godkänner förslaget till medelstillelning för 2018 från rundradiokontot till budgetens inkomstsida med 8 700 000 kronor för den verksamhet som bedrivs av Myndigheten för press, radio och tv (avsnitt 14.5.6.),
8. för budgetåret 2018 anvisar ramanslagen under utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid enligt tabell 1.1,
9. bemyndigar regeringen att under 2018 besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom den tidsperiod som anges i tabell 1.2.

Tabell 1.1 Anslagsbelopp*Tusental kronor*

Anslag

1:1	Statens kulturråd	55 461
1:2	Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete	579 284
1:3	Skapande skola	187 825
1:4	Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet	45 153
1:5	Stöd till icke-statliga kulturlokaler	9 852
1:6	Bidrag till regional kulturverksamhet	1 486 368
1:7	Myndigheten för kulturanalys	14 714
2:1	Bidrag till Operan, Dramaten, Riksteatern, Dansens Hus, Drottningholms slottsteater och Voksenåsen	1 071 049
2:2	Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål	213 614
2:3	Statens musikverk	116 767
3:1	Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter	155 735
3:2	Myndigheten för tillgängliga medier	121 756
3:3	Institutet för språk och folkminnen	67 045
4:1	Statens konstråd	30 745
4:2	Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön	42 947
4:3	Nämnden för hemslöjdsfrågor	11 611
4:4	Bidrag till bild- och formområdet	40 069
5:1	Konstnärsnämnden	21 954
5:2	Ersättningar och bidrag till konstnärer	459 296
6:1	Riksarkivet	397 785
7:1	Riksantikvarieämbetet	270 200
7:2	Bidrag till kulturmiljövård	270 542
7:3	Kyrkoantikvarisk ersättning	460 000
7:4	Bidrag till arbetslivsmuseer	8 000
8:1	Centrala museer: Myndigheter	1 266 887
8:2	Centrala museer: Stiftelser	258 707
8:3	Bidrag till vissa museer	75 519
8:4	Forum för levande historia	45 926
8:5	Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål	1 080
9:1	Nämnden för statligt stöd till trossamfund	12 631
9:2	Stöd till trossamfund	81 919
10:1	Filmstöd	552 144
11:1	Utbyte av tv-sändningar mellan Sverige och Finland	9 721
11:2	Forskning och dokumentation om medietvecklingen	3 817
11:3	Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet	483
11:4	Statens medieråd	22 310
11:5	Stöd till taltidningar	54 556
12:1	Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor	40 813
12:2	Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet	243 440
12:3	Särskilda insatser inom ungdomspolitiken	35 000
13:1	Stöd till idrotten	1 954 311

13:2	Bidrag till allmänna samlingslokaler	52 164
13:3	Stöd till friluftorganisationer	47 785
13:4	Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer	15 000
13:5	Insatser för den ideella sektorn	151 758
14:1	Bidrag till folkbildningen	4 348 183
14:2	Bidrag till tolkutbildning	59 331
14:3	Särskilda insatser inom folkbildningen	170 000
14:4	Särskilt utbildningsstöd	187 711
15:1	Lotteriinspektionen	50 784
Summa		15 879 752

Tabell 1.2 Beställningsbemyndiganden

Tusental kronor

Anslag		Beställnings- bemyndigande	Tidsperiod
1:2	Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete	25 000	2019
1:5	Stöd till icke-statliga kulturlokaler	9 000	2019-2020
1:6	Bidrag till regional kulturverksamhet	55 000	2019-2020
2:2	Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål	167 000	2019-2020
3:1	Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter	40 000	2019-2020
4:4	Bidrag till bild- och formområdet	14 000	2019
5:2	Ersättningar och bidrag till konstnärer	196 000	2019-2028
7:2	Bidrag till kulturmiljövård	90 000	2019-2021
9:2	Stöd till trossamfund	46 000	2019-2020
12:2	Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet	212 000	2019
13:2	Bidrag till allmänna samlingslokaler	44 000	2019-2021
13:4	Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer	15 000	2019
14:2	Bidrag till tolkutbildning	160 000	2019-2021
Summa beställningsbemyndiganden under utgiftsområdet		1 073 000	

2 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i kulturmiljölagen (1988:950)

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 7 § kulturmiljölagen (1988:950) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

7 §¹

Frågor om tillstånd till utförelse *skall* prövas av Kungl. biblioteket, Riksantikvarieämbetet, Riksarkivet, *Nationalmuseum med Prins Eugens Waldemarsudde* eller Stiftelsen Nordiska museet (tillståndsmyndigheter) enligt den fördelning som regeringen bestämmer.

Ansökningarna *skall* ges in till Riksantikvarieämbetet.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om ansökningsförfarandet.

Frågor om tillstånd till utförelse *ska* prövas av Kungl. biblioteket, Riksantikvarieämbetet, Riksarkivet, *Nationalmuseum* eller Stiftelsen Nordiska museet (tillståndsmyndigheter) enligt den fördelning som regeringen bestämmer.

Ansökningarna *ska* ges in till Riksantikvarieämbetet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.

---

¹ Senaste lydelse 2000:265.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1989:41) om finansiering av radio och TV i allmänhetens tjänst

Härigenom föreskrivs att 7 § lagen (1989:41) om finansiering av radio och TV i allmänhetens tjänst ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §²

Radio- och tv-avgiften är 2 340 kronor för ett år. Den ska betalas i fyra poster om 585 kronor.

Varje post avser en avgiftsperiod om tre månader och ska betalas senast sista vardagen före avgiftsperiodens början.

För innehav av tv-mottagare under tiden före den första avgiftsperioden ska avgiften betalas med så stort belopp i förhållande till årsavgiften som motsvarar innehavstiden. Beloppet avrundas nedåt till jämnt antal kronor.

RIKAB får, efter avtal med den avgiftsskyldige, besluta dels att radio- och tv-avgift ska betalas i andra poster och vid andra tidpunkter än som anges i första och andra styckena, dels att avgiften inte ska aviseras enligt 10 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.

---

² Senaste lydelse 2017:111.

3 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

3.1 Omfattning

Utgiftsområdet är underindelad i följande områden:

- Kulturområdesövergripande verksamhet
- Teater, dans och musik
- Litteraturen, läsandet och språket
- Bildkonst, arkitektur, form och design
- Kulturskaparnas villkor
- Arkiv
- Kulturmiljö
- Museer och utställningar
- Trossamfund
- Film
- Medier
- Ungdomspolitik
- Politik för det civila samhället
- Folkbildning
- Tillsyn över spelmarknaden

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 17, Kultur, medier, trossamfund och fritid

Miljoner kronor

	Utfall 2016	Budget 2017 ¹	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
Kulturområdesövergripande verksamhet	1 960	2 055	2 036	2 379	2 364	2 406
Teater, dans och musik	1 290	1 309	1 310	1 401	1 395	1 402
Litteraturen, läsandet och språket	317	334	333	345	348	351
Bildkonst, arkitektur, form och design	82	81	81	125	126	127
Kulturskaparnas villkor	400	417	414	481	488	497
Arkiv	381	379	379	398	404	411
Kulturmiljö	933	937	937	1 009	1 013	1 018
Museer och utställningar	1 474	1 490	1 488	1 648	1 673	1 701
Trossamfund	100	102	104	95	95	95
Film	335	547	547	552	555	555
Medier	87	104	93	91	94	94
Ungdomspolitik	316	320	317	319	295	296
Politik för det civila samhället	2 077	2 079	2 079	2 221	2 231	2 235
Folkbildning	4 206	4 244	4 084	4 765	4 769	4 668
Tillsyn över spelmarknaden	46	50	48	51	52	52
Äldreanslag	67	72	75	0	0	0
Totalt för utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	14 072	14 521	14 326	15 880	15 900	15 906

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Tabell 3.2 Härledning av ramnivån 2018–2020. Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Miljoner kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	14 521	14 521	14 521
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	106	191	277
Beslut	1 187	1 105	1 007
Varav BP18 ³	673	660	692
Överföring till/från andra utgiftsområden	17	18	18
Varav BP18 ³	19	19	19
Övrigt	48	65	82
Ny ramnivå	15 880	15 900	15 906

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2017. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2019–2020 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Tabell 3.3 Ramnivå 2018 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 17, Kultur, medier, trossamfund och fritid

Miljoner kronor

	2018
Transfereringar ¹	11 976
Verksamhetsutgifter ²	3 882
Investeringar ³	21
Summa ramnivå	15 879

Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2016 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar

3.3 Skatteutgifter

Samhällets stöd till företag och hushåll inom utgiftsområde 17 redovisas normalt i huvudsak på budgetens utgiftssida. Vid sidan av dessa stöd finns det även stöd på budgetens inkomstsida i form av avvikelser från en enhetlig beskattning, s.k. skatteutgifter. En skatteutgift uppstår om skatteuttaget för en viss grupp eller en viss kategori av skattebetalare är lägre än vad som är förenligt med normen inom ett visst skatteslag. Förutom skatteutgifter redovisas i förekommande fall även skattesanktioner, där skatteuttaget är högre än den angivna normen inom skatteslaget. Många av skatteutgifterna har införts, mer eller mindre uttalat, som medel inom specifika områden som t.ex. konjunktur-, bostads-, miljö- eller arbetsmarknadspolitik. Dessa skatteutgifter påverkar budgetens saldo och kan därför jämföras med stöd på budgetens utgiftssida. En utförlig beskrivning av redovisningen av skatteutgifterna har redovisats i regeringens skrivelse Redovisning av skatteutgifter föregående år (skr. 2016/17:98). I det följande redovisas de skatteutgifter som är att hänföra till utgiftsområde 17.

Tabell 3.4 Skatteutgifter inom utgiftsområde 17

Milljoner kronor

	Prognos 2017	Prognos 2018
Bidrag till Tekniska museet	0	0
Försäljning av konstverk för mindre än 300 000 kr/år	–	–
Försäljning av konstverk för minst 300 000 kr/år	20	20
Tidningar och tidskrifter	2 130	2 260
Böcker och broschyrer m.m.	1 120	1 190
Entréavgiftsbelagda kulturella föreställningar	1 410	1 490
Upphovsrätter	350	360
Ersättning till idrottsutövare	–	–
Kommersiell idrott	2 310	2 360
Omsättning i ideella föreningar	280	280
Entré djurparker	80	90
Stiftelser, ideella föreningar och registrerade trossamfund	–	–
Totalt för utgiftsområde 17	7 700	8 050

¹ Ett "–" innebär att skatteutgiften inte kan beräknas.

Bidrag till Stiftelsen Tekniska museet

Enligt 16 kap. 10 § inkomstskattelagen (1999:1229), förkortad IL, får avdrag göras för bidrag som lämnas till Tekniska museet. Skatte-

utgiften avser skatt på inkomst av näringsverksamhet och särskild löneskatt.

Försäljning av konstverk för mindre än 300 000 kr/år

Vid försäljning av konstverk för under 300 000 kronor per år är enligt 1 kap. 2 a § mervärdesskattelagen (1994:200), förkortad ML, försäljningsbeloppet undantaget från mervärdesskatt under förutsättning att upphovsmannen eller dennes dödsbo vid försäljningen äger konstverket. Undantaget ger upphov till en skatteutgift avseende mervärdesskatt.

Försäljning av konstverk för minst 300 000 kr/år

Enligt 7 kap. 1 § ML är skattesatsen för försäljning av konstverk nedsatt till 12 procent. Detta gäller om omsättningen medför skattskyldighet och konstverket ägs av upphovsmannen eller dennes dödsbo. Den nedsatta skattesatsen ger upphov till en skatteutgift avseende mervärdesskatt.

Tidningar och tidskrifter

Enligt 7 kap. 1 § ML är mervärdesskatten för tidningar och tidskrifter nedsatt till 6 procent. Skattesatsen gäller även radiotidningar för synskadade och andra varor som gör skrift tillgänglig för personer med nedsatt läsförmåga. Den nedsatta skattesatsen ger upphov till en skatteutgift avseende mervärdesskatt.

Böcker och broschyrer

Enligt 7 kap. 1 § ML är mervärdesskatten för böcker, broschyrer, häften, musiknoter, kartor och liknande alster nedsatt till 6 procent. Detta gäller även bilderböcker, ritböcker och målarböcker för barn. Den nedsatta skattesatsen ger upphov till en skatteutgift avseende mervärdesskatt.

Entréavgiftsbelagda kulturella föreställningar

Enligt 7 kap. 1 § ML är mervärdesskatten för entréavgift till konserter, cirkus-, teater-, opera- och balettföreställningar eller liknande alster nedsatt till 6 procent. Den 1 januari 2017 höjdes skattesatsen för tillträde till biografföreställningar från 6 till 25 procent. Den nedsatta skattesatsen ger upphov till en skatteutgift avseende mervärdesskatt.

Upphovsrätter

Enligt 7 kap. 1 § ML är mervärdesskatten för upphovsrätter nedsatt till 6 procent. Skattesatsen

gäller för upplåtelse eller överlåtelse av vissa upphovsrättsligt skyddade litterära eller konstnärliga verk. Nedsättningen gäller inte för upplåtelse eller överlåtelse av fotografier, reklamprodukter, system och program för automatisk databehandling eller film eller liknande upptagning av information. Den nedsatta skattesatsen ger upphov till en skatteutgift avseende mervärdesskatt.

Ersättning till idrottsutövare

Ersättning som en idrottsutövare får från en skattebefriad ideell förening som har till ändamål att främja idrott och som under året inte uppgår till ett halvt prisbasbelopp är enligt 2 kap. 19 § socialavgiftslagen undantagen från socialavgifter. Ersättningen är inte förmånsgrundande. Skatteutgiften avser därför särskild löneskatt.

Kommersiell idrott

Enligt 7 kap. 1 § ML är mervärdesskatten för omsättning av tjänster inom idrottsområdet där verksamheten bedrivs kommersiellt, t.ex. i bolagsform, nedsatt till 6 procent. Den nedsatta skattesatsen ger upphov till en skatteutgift avseende mervärdesskatt.

Omsättning i ideella föreningar

Av 4 kap. 8 § ML följer att omsättning av vara eller tjänst i en ideell förening inte räknas som ekonomisk verksamhet om föreningen är befriad från inkomstskatt för inkomsten av verksamheten. Det innebär att föreningen inte är skattskyldig för denna omsättning. Detta ger upphov till en skatteutgift avseende mervärdesskatt.

Entré till djurparker

Enligt 7 kap. 1 § ML är mervärdesskatten för entréavgift till djurparker nedsatt till 6 procent. Nedsättningen gäller även för guidning till djurparker. Den nedsatta skattesatsen ger upphov till en skatteutgift avseende mervärdesskatt.

Stiftelser, ideella föreningar och registrerade trossamfund

Stiftelser, ideella föreningar och registrerade trossamfund är, om bestämmelserna i 7 kap. 3-11 §§ IL är uppfyllda, befriade från skattskyldighet för all inkomst utom vissa rörelseinkomster.

3.4 Mål för utgiftsområdet

Kultur

Riksdagen beslutade i december 2009 (prop. 2009/10:3, bet. 2009/10:KrU5, rskr. 2009/10:145) om nationella kulturpolitiska mål.

Målen är att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund, att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet och att kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling. För att uppnå målen ska kulturpolitiken

- främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor,
- främja kvalitet och konstnärlig förnyelse,
- främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas,
- främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan,
- särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

Det finns även riksdagsbundna mål inom litteratur och läsfrämjande, inom film, arkitektur, formgivning och design, inom arkivområdet samt inom kulturmiljöområdet. Dessa mål anges i respektive underindelade avsnitt där resultaten för dessa områden redovisas.

Medier

Målen för medieområdet är att stödja yttrandefrihet, mångfald, massmediernas oberoende och tillgänglighet samt att motverka skadlig mediepåverkan (prop. 2014/15:1 utg.omr. 17, bet. 2014/15:KrU6, rskr. 2014/15:96).

Trossamfund

Riksdagen har antagit mål för statens bidrag till trossamfund (prop. 1998/99:124, bet. 1999/2000:KU5, rskr. 1999/2000:45). Stödet ska bidra till att skapa förutsättningar för trossamfundet att bedriva en aktiv och långsiktig inriktad religiös verksamhet i form av gudstjänst, själavård, undervisning och omsorg.

Ungdomspolitik

Målet för alla statliga beslut och insatser som berör ungdomar mellan 13 och 25 år är att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen (prop. 2013/14:191, bet. 2013/14:KrU9, rskr. 2013/14:354).

Politik för det civila samhället

Målet för politiken för det civila samhället är att villkoren för det civila samhället som en central del av demokratin ska förbättras. Detta ska ske i dialog med det civila samhällets organisationer genom att

- utveckla det civila samhällets möjligheter att göra människor delaktiga utifrån engagemanget och viljan att påverka den egna livssituationen eller samhället i stort,
- stärka förutsättningarna för det civila samhället att bidra till samhällsutvecklingen och välfärden både som röstbärare och opinionsbildare och med en mångfald verksamheter, och
- fördjupa och sprida kunskapen om det civila samhället.

Målet beslutades av riksdagen i samband med beslutet om propositionen En politik för det civila samhället (prop. 2009/10:55, bet. 2009/10:KrU7, rskr. 2009/10:195).

Idrott

Riksdagen har beslutat om målen för den statliga idrottspolitikerna (prop. 2008/09:126, bet. 2008/09:KrU8, rskr. 2008/09:243). Mål och syfte med statsbidraget är att ge möjligheter för flickor och pojkar, kvinnor och män att motionera och idrotta för att främja en god folkhälsa, att stödja en fri och självständig idrottsrörelse samt att ge flickor och pojkar, kvinnor och män positiva upplevelser av idrott som underhållning.

Stöd till barn och ungdomar ska lämnas till verksamhet som bedrivs ur ett barnrättsperspektiv. Stöd kan även lämnas till sådan verksamhet som stärker idrottsutövares internationella konkurrenskraft.

Friluftslivspolitik

Målet för friluftslivspolitikerna är att stödja människors möjligheter att vistas ute i naturen och utöva friluftsliv där allemansrätten är en grund för friluftslivet. Alla människor ska ha möjlighet till naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö (prop. 2009/10:238, bet. 2010/11:KrU3, rskr. 2010/11:37 och 2010/11:38).

Tio mätbara mål har redovisats till riksdagen (skr. 2012/13:51, bet. 2012/13:KrU4, rskr. 2012/13:278). Målen är följande:

- Tillgänglig natur för alla
- Starkt engagemang och samverkan
- Allemansrätten
- Tillgång till natur för friluftsliv
- Attraktiv tätortsnära natur
- Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling
- Skyddade områden som resurs för friluftslivet
- Ett rikt friluftsliv i skolan
- Friluftsliv för god folkhälsa
- God kunskap om friluftslivet

De tio målen har preciseringar som förtydligar innebörden av målen. Preciseringarna är ett stöd i genomförande av åtgärder. De är också underlag för att kunna mäta och följa upp målen samt för att kunna fortsätta utveckla friluftslivspolitikerna.

Riksdagen har beslutat (prop. 2009/10:238, bet. 2010/11:KrU3, rskr. 2010/11:37 och 2010/11:38) att hanteringen av ansvaret för fördelning och utbetalning av statsbidrag till friluftslivsorganisationer ska ligga hos samarbetsorganisationen Svenskt Friluftsliv.

Folkbildning

Målet för folkbildningspolitikerna är att folkbildningen ska ge alla möjlighet att tillsammans med andra öka sin kunskap och bildning för personlig utveckling och delaktighet i samhället (prop. 2013/14:172, bet. 2013/14:KrU8, rskr. 2013/14:379).

Tillsyn över spelmarknaden

Målet för området är en sund och säker spelmarknad där sociala skyddsintressen och efterfrågan på spel tillgodoses under kontrollerade former. Överskottet från spel bör värnas och alltså vara förbehållet det allmänna eller allmännyttiga ändamål, dvs. föreningslivet, hästsporten och staten (prop. 2002/03:93, bet. 2002/03:KrU8, rskr. 2002/03:212).

3.5 Resultatredovisning

3.5.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Nedan redovisas de bedömningsgrunder som är gemensamma för kulturområdet som helhet. Övriga resultatindikatorer och bedömningsgrunder framgår av respektive underindelade avsnitt i anslutning till övriga delar av resultatredovisningen.

Gemensamma bedömningsgrunder för kulturområdet

Gemensamma bedömningsgrunder för kulturområdet är:

- Barns och ungas tillgång till kultur
- Jämställdhet
- Tillgänglighet
- Förnyelse och utveckling av verksamheten

3.5.2 Sammanfattande resultatbedömningar

Kultur

Regeringen bedömer att de statliga insatserna inom kulturområdet, bl.a. i form av bidragsgivning till olika verksamheter, på olika sätt bidrar till uppfyllelsen av de nationella kulturpolitiska målen, samt de övriga riksdagsbundna målen avseende litteratur och läsfrämjande, film, arkitektur, formgivning och design, arkiv respektive kulturmiljö.

Kultursamverkansmodellen bidrar till att skapa förutsättningar för att människor ska

kunna ta del av och utöva kultur i hela landet. Även satsningen Äga rum med inriktning på konst och kultur i områden med socioekonomiska utmaningar eller lågt valdeltagande är betydelsefull för att främja och ta till vara kulturella initiativ i hela landet.

Regeringen bedömer att museernas arbete med att främja allas möjligheter att ta del av det gemensamma kulturarvet gett goda resultat. Inte minst har införandet av fri entré vid vissa statliga museer underlättat tillgången till kulturarvet och lett till fler besök.

I många fall bidrar de statliga insatserna till att uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur. Stödet till den kommunala musik- och kulturskolan förbättrar, genom att främja låga elevavgifter, möjligheterna för fler flickor och pojkar att delta i verksamheten. Skapande skola bidrar till att kulturella och konstnärliga uttryck integreras i förskolan, förskoleklassen samt grundskolan och motsvarande skolformer, vilket innebär att ett stort antal flickor och pojkar får ta del av professionell kultur i utbildningen. Viktigt för barn och unga är vidare de insatser som regeringen genomför för att utveckla en god läsförmåga och tillgängliggöra litteratur.

Samtidigt som de statliga insatserna bidrar till måluppfyllelsen bedömer regeringen att det finns ett behov av utvärdering och anpassning för att insatserna ska vara fortsatt effektiva och ändamålsenliga.

För att uppnå målet att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund bedömer regeringen att det är viktigt att det finns goda förutsättningar för bl.a. den fria konsten.

Regeringen bedömer att insatser som genomförts och arbete som bedrivits i olika internationella sammanhang har bidragit till och är fortsatt viktigt för att främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan, samt för att främja Sverige bilden.

Medier

Regeringen bedömer att de statliga insatserna som gjorts på medieområdet har bidragit till att målen för mediepolitiken i stort uppnås.

Det har bl.a. skett genom de villkor som meddelats för radio och tv i allmänhetens tjänst och som följs upp av granskningsnämnden för radio och tv samt genom prestödet, där föränd-

ringar medfört att stödet kan utnyttjas mer effektivt än tidigare.

Statens medieråds arbete med medie- och informationskunnighet samt fastställande av åldersgränser för film på bio skyddar barn och unga från skadlig mediepåverkan. Avskaffandet av avgiften för fastställande av åldersgränser för film på bio, samt utvidgningen av ledsagarregeln till femton år, som trädde i kraft i mars 2017, bidrar till ett större utbud av film på bio för barn och unga.

Medieutredningens, Myndigheten för press, radio och tv:s och Nordicom's arbeten med kartläggning och analys av utvecklingen inom medieområdet och förändrade medievanor har gett kunskapsunderlag om mediemarknadens nya förutsättningar och behov.

Trossamfund

Regeringen bedömer att politikområdet på flera punkter har utvecklats positivt. Det statliga stödet når fler betjänade och därmed har det främjat en ökad religiös mångfald. En pågående utredningen om det statliga stödet kan på sikt leda till att stödet kan omfatta fler personer och trossamfund än i dag.

Ett problem är emellertid den hotbild som många trossamfund upplever mot såväl fysiska byggnader som dess medlemmar. Det kan få till följd att den religiösa mångfalden minskar. De säkerhetsmedel som SST fördelar är viktiga.

Regeringen bedömer att de insatser som har gjorts i syfte att stärka trossamfundens kapacitet bland annat genom SST:s utbildningsverksamhet är viktiga. Det visar till exempel det stora intresset hos trossamfunden. Dock är det för tidigt att säga vilken effekt dessa utbildningar har fått för trossamfunden. Regeringen kommer därför under året följa upp frågan.

Regeringen bedömer slutligen att trossamfunden aktivt bidragit med samhällsnyttig verksamhet under året. En viktig slutsats från året som gått är att trossamfunden blivit en allt viktigare aktör för många kommuner och myndigheter. Trossamfunden samlar många individer och uppfyller viktiga uppgifter i lokalsamhället. Extra tydligt blev detta inom ramen för mottagandet av asylsökande och nyanlända under 2015/2016 där flera trossamfund spelade en avgörande roll och därmed bidrog till med viktig samhällsnyttig

verksamhet. Det interreligiösa samarbetet på nationell nivå utgör en god förebild för samarbeten runt om i landet.

Ungdomspolitik

En av regeringens prioriteringar är att stärka unga kvinnors och unga mäns etablering i samhället. Ungas utbildning, arbete, ekonomiska situation och boende är viktiga faktorer för uppföljningen av det ungdomspolitiska målet. Unga kvinnor och unga män har i många avseenden goda levnadsvillkor. Ett antal utmaningar som påverkar möjligheterna till goda levnadsvillkor, makt och inflytande kvarstår dock. Exempelvis minskar ungdomsarbetslösheten medan andelen unga som varken arbetar eller studerar (Uvas) inte minskar tillnärmelsevis i samma omfattning. Ungas möjligheter till etablering försvaras genom en ökande psykisk ohälsa hos unga och att det blivit svårare för unga att få ett eget boende.

Regeringen har angett tre prioriteringar för ungdomspolitiken. Resultatuppföljningen utgår från dem; ungas etablering i arbets- och samhällslivet, ungas makt och delaktighet samt ungas fritid, organisering och välmående. Unga som varken arbetar eller studerar är en särskilt prioriterad grupp inom ungdomspolitikens fokus på ungas etablering. Strategin Väger framåt – strategi för unga som varken arbetar eller studerar (U2015/05478/UF) innehåller åtgärder som regeringen har vidtagit och avser att vidta under 2015–2018 inom tre områden: åtgärder för ökad samverkan, ökad kunskap samt insatser direkt till målgruppen. Syftet med åtgärderna är att förbättra möjligheten för unga som varken arbetar eller studerar att etablera sig i arbets- och samhällslivet.

Under senare år har regeringen genomfört flera insatser för att stimulera unga kvinnor och unga män att delta i den lokala demokratin för att ge möjligheter för ungas röster att höras. MUCF sprider kunskap om olika påverkansmodeller och utvecklar jämlika och tillgängliga informationskanaler.

Ungas fritid är en viktig arena för att skapa mötesplatser och möjligheter till etablering i samhällslivet både för de unga som är nya i Sverige och för andra unga. Regeringen har därför gett MUCF i uppdrag att fungera som stöd för den öppna fritidsverksamheten och

erbjuda fortbildning och kunskapshöjande insatser. Regeringen har även satsat på stöd för sommarlovsaktiviteter i Sveriges kommuner.

Politik för det civila samhället

Regeringen gör bedömningen att statens insatser på civilsamhällesområdet har bidragit till att uppfylla målet för politiken, som är att villkoren för det civila samhället som en central del av demokratin ska förbättras. Målet ska uppfyllas i dialog med civilsamhällets organisationer.

Enligt principen om självständighet och oberoende fördelas statsbidrag till organisationerna med inriktningen att andelen generella bidrag ska öka. År 2016 uppgick de generella bidragen till 77,7 procent, vilket är en ökning jämfört med föregående år.

Principen om dialog kännetecknar förhållandet mellan regering och det civila samhället. Under 2016 utvecklades sakråd – en ny metod för att ta fram fördjupat underlag i Regeringskansliet och den 16 februari 2017 fattade regeringen beslut om sakråd som arbetsmetod i Regeringskansliet. Regeringen har också i Höständeringsbudgeten 2016 fördelat 35 miljoner kronor till organisationer och trossamfund för att möjliggöra en snabb förstärkning av verksamheter riktade till asylsökande och för nyanländas etablering.

Principen om kvalitet handlar bl.a. om civilsamhällets organisationer i rollen som utförare och när de ingår partnerskap med det offentliga. Statistiska Centralbyrån (SCB) har regeringens uppdrag att ta fram statistik om det civila samhället. I december 2016 lämnade SCB rapporten *Det civila samhället 2014 – satelliträkenskaper och undersökningar* (dnr Ku2017/01156/D). Rapporten visar bl.a. att det civila samhället under 2014 bidrog med verksamheter till ett värde av 126 miljarder kronor (förädlingsvärde), vilket utgör 3,2 procent av Sveriges totala BNP. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har regeringens uppdrag att samla och sprida kunskap om det civila samhället. Myndigheten erbjuder bl.a. en högskolekurs och driver ett nätverk bestående av 27 myndigheter för att sprida kunskap hos det offentliga om det civila samhället.

Principen om långsiktighet handlar om att det civila samhällets organisationers villkor ska ha

goda och stabila förutsättningar att vara långsiktiga och förutsebara, vilket är en av regeringens prioriterade frågor denna mandatperiod. Inom Regeringskansliet har det under 2016–2017 utretts hur statliga bidrag till stöd för det civila samhällets organisationer ska kunna bli mer långsiktiga, förutsebara och enhetliga. Enligt principen om öppenhet och insyn har Regeringskansliet gett MUCF i uppdrag att sprida Den Europeiska koden för idéburna organisationers medverkan i beslutsprocesser. Utöver ordinarie aktiviteter kring koden har MUCF presenterat koden som ett verktyg i skriften *Samla kraft – En vägledning för kommuner och civilsamhället kring insatser för nyanlända* (dnr K2016/01226/D). Inom Regeringskansliet har koden varit utgångspunkt i framtagandet av sakråd som arbetsmetod.

Uppföljningen av principen om mångfald handlar bl.a. om att redogöra för befolkningens deltagande i det civila samhället, insatser för att underlätta mångfaldsarbete samt förutsättningar för det civila samhällets aktörer att verka inom olika samhällsområden. Regeringen bedriver ett långsiktigt arbete för att minska segregationen 2017–2025. I detta arbete är organisationer inom det civila samhället centrala aktörer vad gäller att kunna bidra med insatser och åtgärder.

Idrott

Barn och ungdomar deltar i stor utsträckning i den demokratiskt organiserade idrottsverksamheten runt om i vårt land. Betydande ideella insatser görs bland ledare och funktionärer i föreningslivet lokalt, regionalt och centralt. Att idrottsverksamheten för barn och unga bedrivs ur ett barnrättsperspektiv är en förutsättning för att få del av statens stöd till idrotten. I det ingår barnets rätt till inflytande över sitt idrottande. Barnens positiva upplevelse av idrottandet ska stå i centrum, inte deras utveckling till senioridrottare. Idrotten är öppen för alla men det finns fortfarande grupper som i mindre utsträckning deltar inom idrotten, exempelvis personer med funktionsnedsättning.

Att gå från ord till handling utifrån det strategiarbete som pågår inom idrottsrörelsen blir avgörande för att nå en mer jämställd och jämlik idrott. Regeringen förutsätter att Riksidrottsförbundet som del i det arbetet omprövar sin bidragsgivning för att förverkliga inrikt-

ningen mot 2025, att idrottsrörelsen ska fokusera på ett livslångt idrottande, oavsett ålder, bakgrund, livssituation eller ambitionsnivå, uppnås. I strategin ingår att erbjuda tonåringar att idrotta längre i föreningslivet, att värna och utveckla föreningsdemokratin, uppnå jämställdhet inom idrotten, arbeta mot uppgjorda matcher och arbeta mot dopning. Idrottsrörelsen har även andra etiska frågor som måste synliggöras och hanteras.

Regeringen följer noga idrottsrörelsens arbete med dessa utmaningar och är angelägen om att statens stöd till idrotten får ett tydligare resultat och redovisning utifrån de mål som regering och riksdag beslutat om.

Friluftspolitik

Under mandatperioden har regeringen gjort omfattande satsningar på friluftslivet vilket bedöms ha gett goda resultat. I budgetpropositionen för 2016 tillfördes anslaget 13:3 *Stöd till friluftorganisationer* 20 miljoner kronor per år från 2016. Genom att verksamhetsanslagen ökats kraftigt har många friluftslivsorganisationer kunnat genomföra en mängd aktiviteter, utöver ordinarie verksamhet, där fokus för aktiviteterna har varit utevistelser för barn och unga. Regeringen bedömer dock att förutsättningarna för människor att utöva friluftsliv behöver utvecklas även fortsättningsvis.

Naturvårdsverket har på regeringens uppdrag utvecklat förutsättningarna för användarvänlig information för olika digitala plattformar om naturområden, särskilt skyddade områden, för att allmänhetens tillgänglighet ska öka samt för att främja friluftsliv och turism.

Friluftorganisationerna skapar intresse och möjligheter för barn, unga och vuxna att utöva friluftaktiviteter, motionera och uppleva naturen. Organisationerna skapar också mötesplatser i naturen för människor med olika bakgrund och med olika förutsättningar att vistas ute i naturen.

Folkbildning

Statens stöd till folkbildningen har fyra syften, varav det första är att bidra till att stärka och utveckla demokratin. Folkbildningen har

bidragit till att skapa lärandemiljöer som stimulerar till handling och engagemang såväl inom som utom verksamhetens väggar. Folkbildningen är tillgänglig i hela landet och erbjuder utbildningsmöjligheter för en mångfald människor. Folkbildningens aktörer är viktiga för grupper som har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Varje år rapporterar studieförbund och folkhögskolor mer än en miljon unika deltagare.

Statens stöd till folkbildningen syftar också till att göra det möjligt för en ökad mångfald människor att påverka sin livssituation och att skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen.

Folkbildningen, särskilt folkhögskolorna, har en lång tradition av att genomföra verksamhet för grupper med kortare formell utbildningsbakgrund än befolkningen i genomsnitt. Folkbildningen bidrar därigenom även till att utjämna utbildningsklyftor i samhället. Utbildningsformen folkhögskola är bl.a. viktig för att fler människor ska ges möjlighet att läsa in grundläggande behörighet för vidare studier. Folkbildningen är ett alternativ till det reguljära utbildningssystemet.

Statens stöd till folkbildningen ska vidare bidra till att bredda kulturintresset i samhället och till att öka delaktigheten i kulturlivet. Inom de flesta studieförbund är kulturen den största verksamheten. Studieförbunden är även genom sin geografiska spridning i landet en länk mellan civilsamhället och andra aktörer lokalt och regionalt.

Med hänsyn till såväl det omfattande statliga stödet till folkbildningen som folkbildningens viktiga roll i samhället är det angeläget att regelbundet utvärdera den verksamhet inom folkbildningen som sker med stöd av statsbidrag. Regeringens uppdrag till Statskontoret att genomföra en samlad utvärdering av folkbildningen utifrån de fyra syftena för statsbidraget till folkbildningen pågår. Under 2017 genomför SISU Idrottsutbildarna även en extern verksamhetsrevision.

Tillsyn över spelmarknaden

Regeringen kan konstatera att de prioriteringar som tillsynsmyndigheten gjort givit goda resultat vad gäller den reglerade marknaden i den utsträckning gällande regelverk medger.

De statliga insatser som genomförts på spelområdet har givit positiva effekter inom ett flertal områden, men ytterligare åtgärder krävs för att uppnå målen gällande spelmarknaden.

Spelmarknaden präglas av en ökad konkurrens med allt fler bolag som verkar i Sverige utan tillstånd och med en mer omfattande marknadsföring. En annan oroande utveckling är att ett begränsat antal personer spelar för alltmer pengar.

3.6 Politikens inriktning

3.6.1 Kultur

Kulturbudgetens utveckling

Förslagen som lämnas i denna proposition, inklusive tidigare aviserade anslagsförändringar, innebär en ökning av kulturbudgeten med ca 745 miljoner kronor, varav pris- och löneomräkningen utgör ca 104 miljoner kronor, i jämförelse med budgeten för 2017. Sedan 2014 har budgeten ökat med 1 485 miljoner kronor. Till kulturbudgeten räknas områdena Kulturområdesövergripande verksamhet, Teater, dans och musik, Litteraturen, läsandet och språket, Bildkonst, arkitektur, form och design, Kulturskaparnas villkor, Arkiv, Kulturmiljö, Museer och utställningar samt Film.

Tabell 3.5 Kulturbudgetens utveckling

Miljoner kronor

Budgetår	Kulturbudget
2010	6 415
2011	6 488
2012	6 593
2013	6 729
2014	6 853
2015	6 825
2016	7 184
2017	7 593
2018	8 338

Förbättrade förutsättningar för den fria konsten

Regeringen beräknar att avsätta totalt 115 miljoner kronor fr.o.m. 2018 för att förbättra förutsättningarna för den fria konsten i

hela landet. Satsningen innebär en förstärkning med 60 miljoner kronor av stipendier och ersättningar som fördelas direkt till konstnärer. En del av dessa medel kan även gå till nyskapande projekt inom ramen för Kulturbryggans verksamhet. Anslagen till fria grupper inom scenkonstområdet tillförs 25 miljoner kronor och fria aktörer inom bild- och formområdet tillförs 12 miljoner kronor inom ramen för satsningen. Därutöver förstärks stödet till konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön med 10 miljoner kronor. Stödet till utgivning av litteratur och kulturtidskrifter förstärks med 8 miljoner kronor.

En stark och oberoende kultursektor är en viktig del av en välfungerande demokrati. De enskilda kulturskaparna tillhör kulturlivets absoluta fundament och att kulturskapare kan arbeta under rimliga villkor är därför en förutsättning för ett vitalt kulturliv. En av regeringens kulturpolitiska prioriteringar är därför att skapa bättre villkor för konstnärer att kunna leva på och utveckla sitt konstnärskap i hela landet.

I tider där makthavare i flera länder begränsar kulturaktörers oberoende och yttrandefrihet finns det också särskilda skäl att värna och lyfta den fria konsten. Det öppna samhället och det fria ordet värnas genom att en mångfald av synsätt, åsikter och perspektiv kommer till uttryck genom bl.a. ett levande och mångfacetterat kulturliv. De nationella kulturpolitiska målen säger att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Regeringen vill med denna satsning verka för detta.

Regeringen har även tillsatt en utredning (dir. 2016:93) om konstnärernas villkor. Utredaren ska bedöma hur de statliga insatserna bidrar till att nå de kulturpolitiska målen och föreslå eventuella förändringar av insatserna för att anpassa dem till nuvarande förutsättningar och behov.

Förstärkning av biblioteksersättningen

Regeringen har under 2017 godkänt en överenskommelse mellan Kulturdepartementet och upphovsmännens organisationer som innebär att biblioteksersättningens grundbelopp höjs med 8 öre 2018 och ytterligare 8 öre 2019. För 2018 beräknas den totala biblioteksersättningen uppgå till 163,8 miljoner kronor, vilket är en höjning med nästan 7 miljoner kronor jämfört med 2017.

År 2019 beräknas biblioteksersättning höjas med ytterligare 7,8 miljoner kronor. Tillsammans med de höjningar som gjordes för 2016 och 2017 innebär detta historiskt stora höjningar av ersättningarna. Höjningen av biblioteksersättningsgrundbelopp innebär en satsning på förbättrade villkor för författare, översättare, tecknare och fotografer. Regeringen vill med höjningen även visa på bibliotekens betydelse för det demokratiska samtalet och vikten av det fria ordet.

Statens konstråd tar över samtidskonstuppsdraget

För att främja samtidskonstens utveckling och spridning i landet kommer det samtidskonstuppsdrag som tidigare legat på Riksställningar att föras över till Statens konstråd. För genomförande av uppsdraget beräknar regeringen att tillföra Statens konstråd 2 miljoner kronor fr.o.m. 2018.

Nya Nationalmuseum

Regeringen beräknar att tillföra Nationalmuseum 65 miljoner kronor för 2018 och 42 miljoner kronor fr.o.m. 2019, till följd av renoveringen och ombyggnationen av Nationalmuseums huvudbyggnad. Den engångsvisa ökningen av anslaget med 23 miljoner kronor för 2018 hänger samman med de ökade kostnaderna i samband med flytten in i lokalerna.

Under de senaste tre åren har en fullt modern museibygnad utvecklats med hjälp av avancerad teknik och innovationer, samtidigt som de kulturhistoriska värdena har bevarats. När det nya Nationalmuseum invigs till hösten 2018, kommer publiken att få en helt ny möjlighet att uppleva detta gemensamma kulturarv på större publika ytor, tillgängliga och öppna för alla.

Digitalt kompetenslyft via biblioteken

Regeringen beräknar att avsätta 25 miljoner kronor fr.o.m. 2018 för en satsning på digitalt kompetenslyft. Regeringen beräknar inom ramen för detta att Kungl. biblioteket tillförs 25 miljoner kronor årligen 2018–2020 för att finansiera en satsning på de regionala biblioteksverksamheterna som kompetens- och utvecklingsnoder. Satsningen innebär att Kungl. biblioteket under perioden ska stödja de

regionala biblioteksverksamheterna i deras arbete med att öka användningen av digitaliseringsens möjligheter och öppet tillgänglig kunskap. Syftet är att förbättra förutsättningarna för ökad digital kompetens. Regeringen ser att det finns ett behov av att öka kompetensen hos allmänheten med avseende på källkritisk granskning av medier. Genom att höja kunskapen och förtroendet med digital teknik vill regeringen också skapa samhällelig och individuell tillit till myndigheter m.fl. i en snabb teknisk utveckling.

Biblioteken är särskilt lämpade att genomföra ett digitalt kompetenslyft. Biblioteken ska, enligt bibliotekslagen, verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Vidare ska folkbiblioteken verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

Stärkt biblioteksverksamhet för hela landet

Regeringen beräknar att avsätta 250 miljoner kronor årligen 2018–2020 i syfte att öka utbudet och tillgängligheten till biblioteksverksamhet i hela landet. Av denna satsning avsätts 25 miljoner kronor till kultursamverkansmodellen där bl.a. medel till bibliotek, läs- och litteraturfrämjande fördelas.

Regeringens ambition är att öka tillgången till biblioteksverksamhet i hela landet. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla och varje kommun ska, enligt bibliotekslagen, ha folkbibliotek. Det fysiska biblioteket är en viktig mötesplats där människor med olika bakgrund och förutsättningar kan mötas och ta del av kunskap, litteratur och kultur. Sett över tid har antalet folkbibliotek och biblioteksfilialer minskat, vilket är en oroväckande trend som framför allt slår mot människor som lever på landsbygden. Vad som är rimliga avstånd skiljer sig av naturliga skäl mellan stad och landsbygd.

Antalet biblioteksenheter har också ett samband med utlåningen. Fler bibliotek ger möjlighet till utlåning av böcker och tillgång till biblioteksverksamhet i form av bl.a. läsfrämjande insatser och språkcaféer.

Förstärkning av stöd till det samiska folkets och de nationella minoriteternas kultur

Regeringen beräknar att öka stödet till det samiska folkets och de nationella minoriteternas kulturverksamhet med 10 miljoner kronor fr.o.m. 2018.

Att stärka, utveckla, synliggöra eller på annat sätt främja det samiska folkets och de nationella minoriteternas kultur möjliggör för dessa att själva kunna förmedla sin historia, sitt språk och sin identitet. Regeringen vill därför stärka Statens kulturråds och Sametingets bidragsgivning, men även Svenska Filminstitutets främjande av tillgången till film för barn och unga på de nationella minoritetsspråken samt Finlandsinstitutets kulturförmedlingsstöd.

Vidare beräknar regeringen att det tillförs 1 miljon kronor fr.o.m. 2018 till Åjtte, Svenskt fjäll- och samemuseum samt 1,5 miljoner kronor årligen 2018–2020 för att tillfälligt förstärka Stiftelsen Judiska museet i Stockholm. Judiska museet i Stockholm och Åjtte är viktiga för den judiska minoriteten och det samiska folket, men är också en del av det gemensamma kulturarvet, där alla får chansen att möta judisk och samisk kultur. Stiftelsen Judiska museet i Stockholm har påbörjat etableringen av ett nytt svensk-judiskt museum och för att kunna realisera dessa planer och de därigenom höjda ambitionerna har Judiska museet behov av ett tillfälligt medelstillskott.

Barns och ungas kultur

Statliga insatser för att stödja den kommunala kulturskolan

Kulturskoleutredningens betänkande *En inkluderande kulturskola på egen grund* (SOU 2016:69) har lämnats till regeringen och remitterats. Utredningen innehåller en rad förslag om hur regeringens insatser kan stödja den kommunala kulturskolan och göra den mer tillgänglig i hela landet och öka likvärdigheten.

Regeringen beräknar att tillföra Statens kulturråd 10 miljoner kronor fr.o.m. 2018 för inrättandet av ett nationellt kulturskolecentrum i Statens kulturråd med uppdrag att ansvara för kunskapsutveckling, samverkan och uppföljning på området. Ett kulturskolecentrum ska vidare ha i uppdrag att fördela bidrag samt initiera och sprida forskning på området.

För att förbättra förutsättningarna att rekrytera lärare till kulturskolan föreslår regeringen även en permanent satsning på ett kulturskolekliv. För satsningen beräknar regeringen att tillföra 25 miljoner kronor för 2018 och 40 miljoner kronor fr.o.m. 2019. Satsningen innebär bl.a. bättre information om befintliga utbildningsvägar, fler utbildningsplatser, fortbildningsinsatser, och utvecklingsmedel till vissa lärosäten för att ta fram utbildningar med relevans för kulturskolan (se vidare utg. omr. 16 anslag 2:64). Beloppen inkluderar finansiering av studiemedel. Regeringen avser att återkomma i frågan om den kommunala kulturskolan.

Nationell scen för barn och unga

Regeringen beräknar att tillföra Teaterverksamheten Unga Klara ett statligt stöd på totalt 16,2 miljoner kronor 2018 och 15,4 miljoner kronor fr.o.m. 2019. Unga Klara kommer samtidigt få i uppdrag att verka som en nationell teaterinstitution.

Unga Klara är en teater för barn och unga. När teatern får i uppdrag att vara en nationell institution innebär det att verksamheten ska nå barn och unga i hela landet och samverkan ska ske med berörda aktörer på ett sätt som bidrar till detta. Unga Klaras på många sätt unika och banbrytande arbete med teater för barn och unga under många år gör teatern till en institution av nationellt intresse med möjlighet att i likhet med övriga nationalscener vara den ledande institutionen i landet på sitt område.

Ingmar Bergman 100 år

Ingmar Bergman är en av de internationellt mest kända och betydelsefulla konstnärer Sverige haft genom tiderna. Den 14 juli 2018 skulle Ingmar Bergman ha fyllt 100 år. För att uppmärksamma jubileumsåret beräknar regeringen att tillföra 8 miljoner kronor som en engångssatsning för 2018. Av dessa medel fördelas 3 miljoner kronor till Stiftelsen Ingmar Bergman för samordning och spridning av information under jubileumsåret, 3 miljoner kronor till Kungliga Dramatiska teatern AB för evenemang under 2018 med utgångspunkt i uppdraget som nationalscen och genomförande av Bergmanfestivalen och 2 miljoner kronor till Stiftelsen Bergmancenter på Fårö för att uppmärksamma Ingmar Bergmans

koppling till Fårö och Gotland samt möta det internationella intresse som finns för verksamheten.

Regeringen beräknar vidare att ett årligt stöd fördelas fr.o.m. 2019 till Stiftelsen Bergman-center på Fårö för fortsatt arbete med att förvalta Ingmar Bergmans konstnärskap.

Regeringen föreslår även en långsiktig insats i Ingmar Bergmans namn för bevarande av filmarvet (se vidare under rubriken Film).

Kultursamverkan för ett Sverige som håller ihop

Det är mycket angeläget att den nationella kulturpolitiken bidrar till att öka tillgängligheten till kultur i hela landet. Kultursamverkansmodellen är en viktig del i detta arbete. Modellen samlar aktörer på nationell, regional och lokal nivå för fördjupad samverkan om nya idéer, förnyelsearbete och kontinuitet inom stora delar av kulturområdet. Från och med 2018 kommer bild- och formområdet att läggas till som ett område som kan få stöd inom ramen för modellen. Konst- och kulturfrämjande verksamhet kommer fortsättningsvis att inkluderas i de övriga verksamheterna och kan därmed fortsatt stödjas inom modellen. Regeringen förtydligar även att de regionala museernas kulturmiljöarbete kan få stöd inom modellen. Vidare förstärks modellen med 25 miljoner kronor fr.o.m. 2018 inom ramen för satsningen på stärkt biblioteksverksamhet i hela landet. Regeringen avser att vidareutveckla förutsättningarna för en fortsatt väl fungerande kultursamverkan, se vidare avsnitt 4.5.6.

Kultur och hälsa

Med anledning av riksdagens tillkännagivanden om kultur och hälsa (bet. 2015/16: KrU10, punkt 5, rskr. 2015/16:198) och (bet. 2016/17: KrU5, punkt 8, rskr. 2016/17:157) bereddes samtliga län och Sveriges Kommuner och Landsting möjlighet att vid 2017 års dialog om kultursamverkan informera om de arbeten som pågår runt om i landet när det gäller kultur och hälsa. I tillkännagivandena betonas bl.a. vikten av att ta tillvara forskning och beprövad erfarenhet kring ämnet kultur och hälsa i utformningen av den framtida kulturpolitiken samt vikten av att bygga vidare på erfarenheter från tidigare

satsningar på kultur och hälsa (inklusive kultur på recept) för att utveckla pågående arbete och stärka samarbetet mellan kulturen och välfärdens kärnområden. Av den information som de regionalt kulturansvariga politikerna lyfte fram vid dialogen den 17 maj framgår att många projekt om kultur och hälsa pågått och pågår runt om i Sverige. Många kulturaktörer i länen har pågående projekt men efterlyser bl.a. strukturer och öppenhet om kulturens betydelse och potential inom sjuk- och hälsovården, fortsatt forskning och en nationell överblick.

Ett Kompetenscentrum för kultur och hälsa har startat inom landstinget i Stockholm län för att hälso- och sjukvården ska kunna ta del av kulturens potential så att konst och kultur med tiden integreras i länets vård- och omsorgsverksamheter. Centrum för kultur och hälsa vid Göteborgs universitet arbetar brett inom området kultur och hälsa och främjar forskning, utbildning och utvärdering inom området.

Regeringen bedömer att kultur och hälsa är ett område som fortsatt är angeläget att vidareutveckla. Inom kulturområdet finns många aktörer som arbetar med kultur och hälsa. Det är viktigt att aktörerna inom sjuk- och hälsovården runt om i Sverige öppnar upp sina strukturer och arbetar strategiskt med frågorna, bl.a. utifrån forskning och evidensbaserade kunskaper. Kommuner och landsting har en avgörande roll för att detta utvecklingsarbete ska komma till stånd och få ett gott genomslag. I majoriteten regionala kulturplaner lyfts kultur och hälsa som ett viktigt område. Den statliga kulturpolitiken möjliggör att kulturaktörer stärks och kan medverka inom olika samverkansområden, även då det handlar om kultur och hälsa. Det är även avgörande sjuk- och hälsovården och dess huvudmän främjar samarbete med kultursektorn.

Statens kulturråd informerar löpande på sin webbsida om kultur och hälsa, om aktualiteter och forskning. Under 2016 avslutades inom det nordiska samarbetet ett nordiskt-ryskt samarbete om kulturens roll för hälsan där bl.a. behovet av tvärdisciplinära samarbeten belystes. En internationell konferens om kultur och hälsa och forskningsläget kommer att arrangeras hösten 2018 i Köpenhamn där såväl kulturaktörer som sjuk- och hälsovården är målgrupper för konferensen. Vidare har regeringen våren 2017 mottagit slutbetänkandet Nästa steg

mot en mer jämlik hälsa (SOU 2017:47) som nu är ute på remiss t.o.m. 30 november 2017.

För att stärka en nationell överblick över området kultur och hälsa, avser regeringen att ge Statens kulturråd i uppdrag att genomföra en översikt om hur det strategiska arbetet, utifrån forskning och beprövad erfarenhet, bedrivs i samtliga län och hur kunskapsutbyte och samverkan kan vidareutvecklas.

Digitala utsändningar inom scenkonsten

Som nationalscener för talteater respektive opera och balett ska Kungliga Dramatiska teatern AB och Kungliga Operan AB ligga på högsta nivå när det gäller utveckling, förnyelse och konstnärlig kvalitet. Båda teatrarna har ett mycket omfattande uppdrag när det gäller att nå publik i hela landet med sina föreställningar och de har också som uppdrag att nå en så stor publik som möjligt, både vuxna och barn. En mycket viktig del av uppdraget till nationalscenerna handlar om att nå nya publikgrupper och på olika sätt öka tillgängligheten. Riksteatern ska vara ett expertstöd för hela scenkonstområdet, och främja kunskap, kompetensutveckling och samverkan mellan lokala, regionala och nationella sceninstitutioner, den fria scenkonsten samt andra aktörer för att kulturen ska komma fler till del i hela landet.

Den tekniska utvecklingen erbjuder stora möjligheter att tillgängliggöra ett kulturutbud av hög kvalitet till en större publik i hela landet.

Regeringen beräknar att tillföra Kungliga Dramatiska teatern AB, Kungliga Operan AB och Riksteatern sammanlagt 15 miljoner kronor årligen 2018–2020 för satsningar på digitala utsändningar av föreställningar. Målet är att fler människor i olika delar av landet och som av olika skäl inte har möjlighet att besöka teatrarna ska kunna ta del av ett kulturutbud av hög kvalitet.

Kulturarv

Regeringen har i propositionen Kulturarvspolitik (prop. 2016/17:116) presenterat en samlad politik för området. Kulturarvspolitiken ska bidra till att det gemensamma kulturarvet blir en angelägenhet för alla, att det offentliga samtalet vidgas och fördjupas samt att medskapande och

engagemang främjas. Förslagen i det följande utgör fortsatta steg i utvecklingen av kulturarvspolitiken.

Fri tillgång till arkiven

Regeringen beräknar att tillföra Riksarkivet 10 miljoner kronor fr.o.m. 2018 för att kunna möjliggöra fri tillgång till arkiven genom att ta bort abonnemangsavgiften till Riksarkivets Digitala forskarsal.

Regeringen bedömde i propositionen Kulturarvspolitik (prop. 2016/17:116) att det är motsägelsefullt att Riksarkivet tar betalt för tillgång till arkivinformation samtidigt som myndigheten har uppdrag att främja öppna data inom statsförvaltningen. Att data frigörs för vidareutnyttjande har en samhällsekonomisk potential och innebär även minskade kostnader för enskilda som bedriver släkt- eller bygdeforskning.

Förstärkt kulturmiljövård

Regeringen beräknar att tillföra bidraget till kulturmiljövård 25 miljoner kronor fr.o.m. 2018 för en ambitionshöjning i kulturmiljöarbetet.

Kulturmiljöarbetet har under en följd av år kommit att utvidgas och angelägna ändamål har tillkommit, såsom kulturresevat, det moderna samhällets kulturarv samt ett breddat perspektiv på tillgängliggörande av kulturmiljöer. Det finns ett ökat behov av kommunala kunskapsunderlag som möjliggör hänsyn och tillvaratagande av kulturmiljöer vid bl.a. bostadsplanering. De medel som har avsatts har inte alltid motsvarat de behov som funnits. Det har inneburit att oskyddade objekt och miljöer nedprioriterats, vilket försvårat uppfyllandet av riksdagens beslutade kulturmiljömål avseende en mångfald av kulturmiljöer. Regeringen bedömer att arbetet med att bevara, använda och utveckla kulturmiljöer som en del i samhällsbygget är av stor betydelse, men detta kräver också starkare ekonomiska förutsättningar.

Rörelsernas museum

Regeringen beräknar att tillföra anslaget bidrag till vissa museer 5 miljoner kronor fr.o.m. 2018 för att möjliggöra en fördjupad förstudie och försöksverksamhet avseende ett demokrati- och migrationsmuseum i Malmö. Malmö kommun har med stöd av bl.a. Statens historiska museer genomfört en förstudie om förutsättningarna för ett demokrati- och migrationsmuseum i Malmö.

Kunskapscentrum för arbetslivsmuseer

Regeringen beräknar att tillföra Stiftelsen Arbetets museum 2,5 miljoner kronor fr.o.m. 2018 för ett permanent driftsbidrag till Kunskapscentrum för arbetslivsmuseer. Genom ett permanent Kunskapscentrum för arbetslivsmuseer bedömer regeringen att frivilligkrafterna inom arbetslivsmuseirörelsen kan stärkas.

Organisatoriska förändringar på museiområdet

Från och med den 1 januari 2018 samlas Statens historiska museer och Livrustkammaren och Skoklosters slott med Stiftelsen Hallwylska museet i en myndighet – Statens historiska museer. Myndigheten får goda förutsättningar att arbeta för att främja kunskapen om och intresset för Sveriges historia.

Utifrån Riksantikvarieämbetets nya ansvar för museiområdet bedömer regeringen att myndigheten även bör överta uppgiften att fördela bidrag till de centrala museernas forsknings- och utvecklingsverksamhet. Uppgiften innehas för närvarande av Statens kulturråd. Genom att bidragsgivningen överförs till Riksantikvarieämbetet skapas ytterligare förutsättningar för myndigheten att ta ett samlat ansvar för frågor inom museiområdet.

De transporthistoriska samlingar och museer som Trafikverket i dag ansvarar för införlivas i Statens maritima museer och regeringen beräknar därför att myndigheten tillförs 47 miljoner kronor fr.o.m. 2018. Regeringen bedömer att Statens maritima museer har förutsättningar att bedriva verksamheten effektivt och med goda möjligheter att utveckla samlingarnas särart och att tillgängliggöra dessa för fler i hela landet.

Donation av föremål

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att den bör utreda förutsättningarna för statliga museer att kunna donera föremål genom gåvor även utanför det allmänna museiväsendet (bet. 2016/17:KrU9, punkt 3, rskr. 2016/17:281). Regeringen har beslutat om förordningen (2017:564) om statliga museers förfoganden över museiföremål. Där framgår att de statliga museerna genom gåva får överlåta museiföremål som har ett begränsat kulturhistoriskt och vetenskapligt värde till annan offentlig verksamhet, till museer utanför det allmänna museiväsendet och till ideell kulturarvsverksamhet. Förordningen trädde i kraft den 1 augusti 2017.

Härigenom bedömer regeringen att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Konferens om Förintelsen

Regeringen avser att år 2020 bjuda in till en ny internationell konferens om Förintelsen för att hedra dess offer, 20 år efter The Stockholm International Forum.

Arkitektur och livsmiljö

Regeringen har låtit utreda politiken för arkitektur, form och design (SOU 2015:88) och avser att under innevarande riksmöte lägga fram en proposition till riksdagen med en ny arkitektur-, form- och designpolitik för hållbara gestaltade livsmiljöer. Propositionen kommer bl.a. att innefatta förslag på nya nationella mål för politikområdet, men också en stärkt ansvarsstruktur där särskilt Boverket får ett stärkt ansvar kring arkitektur och gestaltad livsmiljö. Tillsammans med regeringens insatser för att möta landets bostadsbrist och det nya målet för hållbara städer skapas en sammanhållen politik för hållbara livsmiljöer för alla.

Arkitektur, form och design påverkar alla människor dagligen. Det är därför av stor vikt att verka för högre kvalitet och hållbara och tillgängliga livsmiljöer för människor i hela landet samt att det offentliga i alla dess roller agerar förebildligt inom området. Regeringens målsättning är ett samhällsbygge med människan i centrum, där fler ska få leva och bo i inkluderande, attraktiva och långsiktigt hållbara miljöer. Arkitektur-, form- och designpolitiken, sammanflätad med offentlig konst, kulturarv och samhällsplanering, ska kunna bidra till lösningar på aktuella samhällsutmaningar.

Följande förslag är delar av den nya politiken inom området. Ytterligare förslag inom ramen för politiken som nu formas finns inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik.

Utveckling inom arkitektur och gestaltade livsmiljöer

Regeringen beräknar att tillföra 8 miljoner kronor årligen 2018–2020 och 5 miljoner kronor fr.o.m. 2021 i syfte att dels inrätta en ny forskningsfunktion för gestaltad livsmiljö vid Statens centrum för arkitektur och design (ArkDes), dels skapa förutsättningar för en

mötesplats i södra Sverige för arbetet med arkitektur, form och design för hållbara gestaltade livsmiljöer.

Det finns ett stort behov av ökad kunskap kring hur det byggda och gestaltade påverkar oss som individer och som samhälle, liksom ett behov av samlad kunskap och forskning om hur bättre miljöer för fler skapas. Den forskningsfunktion som regeringen bedömer bör inrättas ska studera det byggda och gestaltade ur samhällets och den enskildes perspektiv. Funktionen inom ArkDes ska bidra till att stärka kunskapsunderlaget inom området.

För att få ökad spridning, regional förankring och brett genomslag för den nya politiken för arkitektur, form och design för hållbara gestaltade livsmiljöer bedömer regeringen att ArkDes bör samarbeta med befintliga institutioner och stödja utvecklingen av lokala mötesplatser runt om i landet.

Regeringen bedömer att Form/Design Center i Malmö har förutsättningar att utgöra en viktig mötesplats i södra Sverige och att verksamheten därför bör ges ett bidrag för detta ändamål under åren 2018–2020.

Från och med 2018 kan formområdet även få stöd inom ramen för kultursamverkansmodellen.

Kunskapsutveckling för offentlig konst i gestaltning av gemensamma miljöer

Regeringen beräknar att tillföra Statens konstråd 20 miljoner kronor årligen 2018–2020 för att verka för stärkt kunskapsutveckling för offentlig konst i gestaltning av gemensamma miljöer, så att konst, arkitektur, form och design kan samspela i olika ny- och ombyggnadsprocesser. Inom ramen för detta arbete ska Statens konstråd även stödja lokala fria konstaktörer som arbetar med delaktighetsprocesser i utformandet av gemensamma miljöer. Uppdraget ska utföras i samarbete med andra berörda myndigheter och i enlighet med den nya arkitektur-, form- och designpolitiken för hållbara gestaltade livsmiljöer, så som den presenteras i kommande proposition enligt ovan. Från och med 2018 kan bildområdet även stödjas inom ramen för kultursamverkansmodellen.

Syftet med satsningen är att möta det stora och uttalade behovet hos kommuner och andra aktörer av både kompetensutveckling och konkret rådgivning, liksom stöd i att arbeta med offentlig konst som del av samhällsplanering och byggande.

Satsningen syftar även till att öka möjligheten för fler konstnärer att få offentliga gestaltungs-uppdrag och uppdrag att tillsammans med arkitekter, formgivare och andra medverka i plan- och stadsutvecklingsprocesser. Medverkan i plan- och utvecklingsprocesser är ett arbetsområde där konstnärer får betalt för sin kompetens på samma villkor som andra konsulter inom plan- och bygg.

Offentlig konst som flätas samman med arkitektur, form och platsspecifik kulturhistoria har kapacitet att ge rikare livsmiljöer och hållbara, attraktiva offentliga rum till många människor i hela landet. Genom konstnärliga processer, offentlig konst och gestaltning ökar dessutom möjligheterna att människor i hela Sverige, inklusive de som inte besöker konstinstitutioner, får möta kvalitativ konst i det offentliga som skapar meningsfulla kulturupplevelser i människors vardagsmiljöer.

Inom ramen för arbetet ska Statens konstråd även stötta lokala konstaktörer och andra civilsamhällesaktörer i hela landet, som utifrån konstnärliga processer arbetar med det omgivande lokalsamhället för att skapa delaktighet i utformandet av gemensamma livsmiljöer.

Kulturfastigheter

Riksdagen har i ett tillkännagivande 2009 bett regeringen att återkomma om vissa åtgärder som rör kulturinstitutionernas lokalkostnader (bet. 2009/10:KrU1, punkt 2, rskr. 2009/10:144). Regeringen har tidigare svarat på delar av tillkännagivandet och den del som kvarstår är frågan om att regeringen bör överväga de särskilda problem som systemet med ändamålsfastigheter och kostnadshyra har lett till inom kulturområdet.

Kostnadshyresmodellen infördes 2001 och gäller för Kungl. Operan, Dramaten, Nationalmuseum, Historiska museet och Naturhistoriska riksmuseet. Denna modell har genom åren analyserats och kritiserats utifrån olika aspekter i utredningar och översyner. Bristerna blir påtagliga då flera institutioner nu står inför omfattande renoveringar som innebär så kraftiga hyreshöjningar att kostnadshyresmodellen inte längre kan sägas ge stabila hyresförutsättningar. Det är angeläget att värdefulla verksamheter inom det kulturpolitiska området fortsatt kan bedrivas på sina ursprungsplatser och i de lokaler

som formats för dessa specifika ändamål. Utifrån detta läge bedömer regeringen att nya alternativa och hållbara hyresmodeller bör ses över för de fem institutionerna, i syfte att skapa bättre förutsättningar för verksamheten. I översynen ingår att värdera och bedöma möjligheterna till att de föreslagna alternativa modellerna kan tillämpas på andra motsvarande fastigheter som rymmer kulturverksamheter och som förvaltas av Statens fastighetsverk.

Renovering och ombyggnad av Kungliga Operans byggnad i Stockholm

Regeringen beräknar att tillföra Kungliga Operan AB 8 miljoner kronor för 2018 och 4 miljoner kronor årligen för 2019–2020 för kostnader som hänger samman med renoveringen. I budgetpropositionen för 2017 aviserade regeringen dessutom att tillföra 9 miljoner kronor för 2018 samt 6 miljoner årligen 2019–2020 för kostnader i samband med renovering av övermaskineriet. Regeringen föreslår vidare att Kungliga Operan får ett bemyndigande om utökad låneram på 6 miljoner kronor, totalt 126 miljoner kronor, 2018 (se vidare avsnitt 5.5).

I maj 2015 redovisade Statens fastighetsverk förstudien Ny Opera i Operan som bl.a. visar att en ombyggnad och renovering av operahuset kan genomföras på ett sätt som möter den konstnärliga verksamhetens behov. Utifrån förstudien beslutade regeringen i december 2016 att uppdra åt Statens fastighetsverk och Kungliga Operan AB att inleda ett projekteringsarbete inför en renovering och ombyggnad. Regeringen medgav också att Kungliga Operan får låna medel i Riksgälden till de kostnader som är förknippade med projekteringen för bolaget.

Film

En ny, sammanhållen filmpolitik gäller från den 1 januari 2017. En gynnsam utveckling för svensk film kräver framförhållning genom stabila ekonomiska förutsättningar. Regeringen beräknar att tillföra anslaget för filmstöd 25 miljoner kronor fr.o.m. 2020.

Som en del av satsningen för att uppmärksamma jubileumsåret för Ingmar Bergman 2018 föreslår regeringen en långsiktig insats för bevarandet av filmarvet i Ingmar Bergmans namn. Regeringen beräknar att anslaget tillförs 5 miljoner kronor fr.o.m. 2018 och ytterligare 10

miljoner kronor fr.o.m. 2019 för att digitalisera, bevara och tillgängliggöra filmarvet. Det innebär att arbetet med denna betydelsefulla del av vårt kulturarv kan förstärkas och bedrivs mer långsiktigt.

Riksdagens tillkännagivande (bet. 2015/16:KrU11, punkt 20, rskr. 2015/16:289) om att utreda finansieringen av en fortsatt digitalisering av filmarvet och därmed säkerställa att det svenska filmarvet bevaras och tillgängliggörs bedöms därmed av regeringen som slutbehandlat.

Internationellt samarbete inom kulturområdet

De nationella prioriteringarna på kulturområdet gäller också för det internationella samarbetet. Sveriges genomförande av Agenda 2030 för hållbar utveckling och de globala målen för hållbar utveckling är ytterligare en viktig utgångspunkt för arbetet. För en positiv utveckling på de områden som kulturpolitiken verkar krävs ett än närmare samarbete mellan länder – på global, europeisk och nordisk nivå. I enlighet med politiken för global utveckling (PGU) är samordning och samarbete mellan politikområden och samhällssektorer centralt.

I relation till kulturens roll i utvecklings-samarbetet avser regeringen att tydliggöra kulturaktörernas roll för demokratisering, mänskliga rättigheter och en inkluderande och hållbar samhällsutveckling.

Inom EU kommer Sverige fortsatt aktivt arbeta för att stärka kulturens roll i EU:s internationella förbindelser, bl.a. genom att främja synergier mellan olika relevanta politikområden samt med Unescos konvention om skydd för och främjande av mångfalden av kulturyttringar och Agenda 2030 för hållbar utveckling.

Ett viktigt verktyg för att främja kulturens roll i internationella sammanhang är de utsända svenska kulturråden. De ska fortsatt främja och stärka strategisk samverkan mellan de kulturpolitiska, de näringspolitiska och de utrikespolitiska målen.

Regeringen avser att fortsätta arbetet mot illegal handel med och förstörelse av kulturföremål. Sverige är för perioden 2017–2021 invald i regeringskommittén för 1970-års Unescokonvention om åtgärder för att förbjuda och förhindra olovlig införsel, utförsel och överlåtelse av äganderätten av kulturegendom.

Förberedelser pågår också inför det av EU utlysta Europaåret för kulturår 2018.

Det internationella arbetet med att stärka möjligheterna för konstnärer att verka fritt är alltmer påkallat. Bland annat inom Unesco verkar Sverige för att stärka konstnärers yttrandefrihet. Stödet till fristadskonstnärer att ges möjlighet att bo och verka i Sverige är också en viktig komponent i detta arbete.

Sverige innehar ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet 2018. Ett inkluderande, innovativt och tryggt Norden med hållbarhetsfokus är utgångspunkten när Sverige ska leda arbetet. En plattform för hållbarhetsfrämjande arkitektur och design kommer därför att vara en del av ett svenskt ordförandeskapsprojekt. Vidare kommer det starka nordiska kultursamarbetet att uppmärksammas under ett nordiskt kulturtoppmöte.

3.6.2 Trossamfund

Regeringen anser att trossamfunden spelar en viktig roll i vårt samhälle och i enskilda människors liv. Frågor som rör religion och trossamfund har hög aktualitet. Trossamfunden är också en del av det civila samhället och gör viktiga samhällsinsatser, bl.a. på det sociala området.

Polariseringen i samhället har tyvärr inneburit en ökad utsatthet för många troende och församlingar. Regeringen ser fortsatt ett behov av säkerhetsbidrag till trossamfunden i syfte att förbättra lokalernas säkerhet. Det finns dock vissa begränsningar med det nuvarande stödet som hanteras av Myndigheten för stöd till trossamfund (SST) eftersom målgruppen är begränsad till de statsbidragsberättigade trossamfunden. Regeringen avser att genomföra förändringar av stödet genom att rikta det till en bredare målgrupp. Detta innebär att anslaget för stöd till trossamfund minskas med 7 miljoner kronor fr.o.m. 2018 för att finansiera en ny stödordning för säkerhetshöjande åtgärder med samma syfte (se vidare UO 1 avsnitt 9.14).

Regeringen beräknar att tillföra Myndigheten för stöd till trossamfund 2,4 miljoner kronor fr.o.m. 2018 för att myndigheten bättre ska kunna stödja kommuner och myndigheter i kontakter med trossamfund och att än tydligare kunna involvera trossamfunden i krisberedskap och det demokratistärkande arbetet.

3.6.3 Medier

En mångfald av starka och oberoende medier i hela landet samt medvetna medieanvändare är viktiga förutsättningar för en väl fungerande demokrati. De senaste årens teknikomvandling har lett till nya möjligheter men också till hårdare konkurrens inom mediesektorn till följd av förändrade medievanor. Den ökade förekomsten av individanpassade nyhetsflöden baserade på tidigare preferenser riskerar leda till att allt fler endast nås av nyheter och budskap som stärker den egna världsbilden. I miljöer med ensidiga budskap blir förekomsten av manipulerad information som sprids som nyhetsstoff särskilt problematisk.

Inom ramen för satsningar på bland annat källkritik beräknar regeringen att tillföra medel för ett digitalt kompetenslyft fr.o.m. 2018. (se 3.6.1 ovan).

Myndigheten för press, radio och tv och Statens medieråd fick den 29 juni 2017 i uppdrag att kartlägga åtgärder som syftar till stärkt medie- och informationskunnighet. Uppdraget ska redovisas den 30 november 2017. Regeringen beräknar i denna proposition att Nordicom tillförs 500 000 kronor för 2018 för att med myndigheternas kartläggning som utgångspunkt ta fram ytterligare kunskapsunderlag.

Förutsättningar för allmänna nyhetsmedier

Medieutredningens analys har visat på behovet av ett nytt stöd till allmänna nyhetsmedier, bl.a. för att främja lokal journalistik i hela landet. Förslaget innebär att stödet inte längre begränsas till vissa dagstidningar utan omfattar allmänna nyhetsmedier oavsett innehålls- och spridningsformer, vilket innebär en utvidgning av kretsen av stödberättigade. Regeringen beräknar därför att tillföra anslaget för presstöd 55 miljoner kronor för 2019 och 110 miljoner kronor fr.o.m. 2020. För att hantera det nya stödet till allmänna nyhetsmedier beräknar regeringen att tillföra Myndigheten för press, radio och tv 3 miljoner kronor fr.o.m. 2019.

Medieutredningens förslag till mediestöd har remitterats och regeringen avser att lämna en proposition till riksdagen under 2018 om hur allmänhetens tillgång till god journalistik i framtiden, oavsett var i Sverige man bor, kan främjas.

Regeringen föreslår också i denna proposition att den återstående reklamskatten för annonser i periodiska publikationer – som inte utgör annonsblad, katalog eller program – bl.a. dagstidningar, slopas fr.o.m. den 1 januari 2018 (Förslag till statens budget, finansplan och skattefrågor, avsnitt 6.25). Den slopade reklamskatten förbättrar förutsättningarna för kvalitativ journalistik och journalistisk granskning och är även i linje med riksdagens tillkännagivande om successivt avskaffad reklamskatt (bet. 2014/15:KU12, punkt 5 och 7, rskr. 2014/15:195).

För att ytterligare stärka förutsättningarna för en mångfald av kvalitativ journalistik i hela landet avser regeringen vidare att så snart det är möjligt lägga fram förslag om en sänkning av mervärdesskatten för digitala publikationer till 6 procent.

Radio och tv i allmänhetens tjänst

Tillgång till radio och tv i allmänhetens tjänst som präglas av stark integritet och oberoende är av stor betydelse i det föränderliga medielandskapet. Medieutvecklingen påverkar förutsättningarna för såväl finansieringen som regleringen av verksamheten. Regeringen har tillsatt den parlamentariska public servicekommittén (Ku 2016:06) vars uppdrag är att analysera villkoren för radio och tv i allmänhetens tjänst och föreslå nödvändiga förändringar i syfte att skapa fortsatt goda förutsättningar för verksamheten. Kommittén ska senast den 17 november 2017 lämna förslag till ett nytt långsiktigt hållbart och solidariskt finansierings-system för radio och tv i allmänhetens tjänst (dir. 2016:111). Kommittén ska även bedöma hur en övergripande inriktning för ett public service-uppdrag som omfattar såväl sändningar i marknätet som verksamhet i en onlinemiljö kan formuleras, och föreslå hur en ändamålsenlig reglering bör utformas (dir. 2017:73). Slutbetänkandet ska lämnas senast den 29 juni 2018.

I propositionen Bildning och tillgänglighet – radio och tv i allmänhetens tjänst 2014–2019 (prop. 2012/13:164) bedömde den förra regeringen att regleringen av programbolagens verksamhet inte kan anses helt ändamålsenlig. Detta eftersom verksamheten på internet, på grund av bestämmelser i yttrandefrihets-

grundlagen (YGL), inte kan regleras i sändningstillstånden och därmed inte granskas. Vid behandlingen av propositionen gav riksdagen tillkänna att regeringen ska överväga en förändring som gör det möjligt för programföretagen att inom ramen för nuvarande reglering i praktiken få tillgodoräkna sig verksamhet på internet som en del av public service-uppdraget (bet. 2013/14:KrU3, punkt 1, rskr. 2013/14:60).

Regeringen delar, av samma skäl som tidigare anförts, bedömningen att regleringen av programföretagens verksamhet inte kan anses vara helt ändamålsenlig. Regeringen har därför i tilläggsdirektiven till den parlamentariska public service-kommittén (dir. 2017:73) gett kommittén i uppdrag att föreslå hur en ändamålsenlig reglering bör utformas samt bedöma vilka förutsättningar som ska vara uppfyllda för att ett tillgodoräknande i enlighet med tillkännagivandet ska vara möjligt. Om ett tillgodoräknande bedöms vara möjligt inom ramen för nuvarande reglering ska kommittén överväga vilka ändringar som behöver göras och lämna förslag på dessa. I tilläggsdirektiven aviserar regeringen även sin avsikt att senast i början av 2018 tillsätta en parlamentarisk kommitté med uppdrag att se över YGL. Ett av ändamålen med en sådan översyn är att ge förutsättningar för en mer ändamålsenlig reglering av radio och tv i allmänhetens tjänst.

Anslagsutveckling och medelstilldelning till radio och tv i allmänhetens tjänst

Förslagen som lämnas i denna proposition, inklusive tidigare aviserade anslagsförändringar, innebär att anslagen inom medieområdet summerar till ca 692 miljoner kronor för 2018, varav pris- och löneomräkningen utgör ca 1 miljon kronor. Detta innebär en minskning med ca 13 miljoner kronor i jämförelse med budgeten för 2017. Till medieområdets anslag räknas 8:1 *Presstöd* och 8:2 *Myndigheten för press, radio och tv* (utg. omr. 1), 11:1 *Utbyte av tv-sändningar mellan Sverige och Finland*, 11:2 *Forskning och dokumentation om medieutvecklingen*, 11:3 *Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet*, 11:4 *Statens medieråd* och 11:5 *Stöd till taltidningar*. Medelstilldelningen från rundradiokontot till Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB, Sveriges Utbildningsradio AB

och granskningsnämnden för radio och tv beräknas till ca 8 234 miljoner kronor, vilket innebär en ökning med ca 41 miljoner kronor jämfört med 2017.

Tabell 3.6 Anslagsutveckling för medieområdet samt medelstillelning till radio och tv i allmänhetens tjänst

Miljoner kronor

Budgetår	Anslag inom medieområdet	Radio och tv i allmänhetens tjänst ¹
2010	759	6 986
2011	765	7 125
2012	754	7 368
2013	753	7 413
2014	724	7 613
2015	693	7 765
2016	692	8 035
2017	705	8 193
2018	692	8 234

¹ Avser medelstillelningen från rundradiorelsen till Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB, Sveriges Utbildningsradio AB och granskningsnämnden för radio och tv.

Internationellt samarbete inom medieområdet

Sverige är ett av de mest pådrivande länderna för ökad press- och yttrandefrihet, journalisters säkerhet och mot straffrihet inom bland annat Europarådet och Unesco. Sverige ska, såsom aviserats i regeringens handlingsplan Till det fria ordets försvar - åtgärder mot utsatthet för hot och hat bland journalister, förtroendevalda och konstnärer, i dessa och andra multilaterala fora, fortsatt lyfta frågor om yttrandefrihet och pressfrihet, samt journalisters och konstnärers säkerhet. Regeringen avser att särskilt synliggöra frågor om kvinnliga journalisters säkerhet, inklusive utsatthet för hot och hat.

3.6.4 Ungdomspolitik

Målet för ungdomspolitiken är att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. Det är ett mål som har bäring på många politikområden. Inte minst på utbildningspolitiken, arbetsmarknadspolitiken, bostadspolitiken och i arbetet mot segregation, där regeringen sedan mandatperiodens början bedriver ambitiösa reformprogram.

I jämförelse med andra länder har ungdomar i Sverige i flera avseenden goda levnadsvillkor,

hälsa och sociala förhållanden. Samtidigt är ungdomsgruppen heterogen och för vissa grupper av unga mellan 13 och 25 år är situationen svårare. Det kan handla om unga med föräldrar som har kort utbildningsbakgrund, unga nyanlända eller ungdomar som har någon form av funktionsnedsättning. En viktig del i ungdomspolitiken är att se till att även de ungdomarna får goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen.

I det fortsatta arbetet med att nå det övergripande ungdomspolitiska målet kommer regeringen fortsätta att prioritera att stärka unga mäns och kvinnors etablering i arbets- och samhällslivet samt främja unga mäns och kvinnors fritid, makt och organisering.

Förbättra ungas etablering i arbets- och samhällslivet

Varje ung kvinna och man som långsiktigt hamnar utanför arbets- och samhällslivet är ett misslyckande för samhället. Trots att ungdomsarbetslösheten har minskat kraftigt och nu befinner sig på den lägsta nivån på 14 år kvarstår utmaningen med gruppen unga som varken arbetar eller studerar (Uvas), som inte minskat tillnärmelsevis i samma omfattning. Att minska andelen Uvas är och förblir en stor utmaning för samhället.

Unga som växer upp i en ekonomiskt och socialt utsatt familj löper större risk att hamna utanför studier och arbete. Den enskilt största riskfaktorn för att ingå i Uvas-gruppen är emellertid avsaknaden av en fullföljd gymnasieutbildning. Regeringens mål är att alla ungdomar ska påbörja och fullfölja en gymnasieutbildning. Regeringen avser att våren 2018 lämna en proposition till riksdagen baserad på betänkandet En gymnasieutbildning för alla – åtgärder för att alla ska påbörja och fullfölja en gymnasieutbildning (SOU 2016:77) (se vidare utg.omr.16 avsnitt 9.5.2). Det behövs dock ett fortsatt arbete, inte minst för att nå specifika delar av Uvas-gruppen, exempelvis unga med funktionsnedsättning, unga med psykisk ohälsa, unga i åldern 20–25 år, utrikes födda unga kvinnor och unga som anlänt till Sverige efter ordinarie tidpunkt för skolstart.

Statens skolinspektion har identifierat brister i kommunernas arbete med aktivitetsansvaret och

stödet som erbjuds skiljer sig åt mellan olika kommuner (U2015/05831/UF). Kommuner brister både i fråga om att erbjuda de unga individuella behovsanpassade insatser och i fråga om insatser i samverkan med externa aktörer. Regeringens uppfattning är att unga som varken arbetar eller studerar bör erbjudas ett likvärdigt och individanpassat stöd oavsett geografisk hemvist. Det finns behov av ett fortsatt och långsiktigt utvecklat stöd till de som möter denna grupp unga. Regeringen har genom ett tilläggsdirektiv gett Samordnaren för unga som varken arbetar eller studerar ett mer preciserat uppdrag att komma med förslag om ett fortsatt samordnat stöd till de aktörer som arbetar med att stödja unga som varken arbetar eller studerar (dir. 2015:70, 2016:82 och 2017:81).

Främja ungas fritid, makt och organisering

När unga själva berättar vad som är viktigt i livet kommer fritid högt upp på listan. Samtidigt finns det stora skillnader i hur mycket fritid unga har och vilka möjligheter olika grupper av unga har att delta i olika typer av fritidsverksamheter. I dag är ungas fritid och deltagande i föreningslivet starkt präglad av socioekonomiska förutsättningar. Fler inrikes födda än utrikes födda deltar i fritidsverksamheter och deltagandet är högre bland unga från resursstarka familjer. Den öppna fritidsverksamheten – det vill säga fritidsgårdar, ungdomens hus m.m. – lockar dock generellt sett socioekonomiskt svaga grupper i högre grad. Att säkra utbudet av, och höja kvaliteten i, den öppna fritidsverksamheten kan följaktligen vara ett sätt att stärka de socioekonomiskt utsatta gruppernas tillgång till en meningsfull fritid som skapar nätverk och kvalificerar för etablering i arbets- och samhällslivet. Det är viktigt att flickor och pojkar ges samma förutsättningar och möjligheter att delta i sådana fritidsverksamheter. Fritidsverksamhet är dock ingen lagstadgad skyldighet för kommunerna, vilket gör att fritidsutbudet varierar i landet. För regeringen är prioriteringen av ungas fritid och organisering en viktig del inom ungdomspolitik. Regeringen har därför givit Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF) i uppdrag att utveckla en stödfunktion för den öppna fritidsverksamheten och erbjuda fortbildning och kunskapshöjande insatser (U2016/05627/UF).

Myndighetsöversyn för stärkt bidragshantering

En utgångspunkt för statens stöd till barn- och ungdomsorganisationer är att medlen används för det som de är avsedda för och inte går till organisationer som inte respekterar demokratins idéer. MUCF hanterar statsbidrag till många olika organisationer och har under flera år arbetat med att stärka bidragshanteringen. Regeringen vill vara tydlig med att denna bidragsgivning måste ske under strikt kontroll. För att även fortsättningsvis kunna utveckla bidragshanteringen har regeringen gett Statskontoret i uppdrag att genomföra en myndighetsöversyn av MUCF, och i den särskilt analysera myndighetens bidragshantering (U2017/00991/UF). Uppdraget ska redovisas i september 2017. Om Statskontorets granskning ger vid handen att MUCF behöver skärpa sina rutiner avseende bidragshanteringen kommer regeringen att vidta nödvändiga åtgärder för att så ska ske.

Ungdomssamarbetet inom EU och Norden

Inte sällan pekas ungdomars förtroende för EU ut som en avgörande faktor för EU:s framtida utveckling. Därför står ungdomsfrågorna högt på agendan när EU:s framtidsutmaningar diskuteras. I maj 2017 presenterade EU-kommissionen ett förslag till rättslig ram för, och finansiering av, den europeiska solidaritetskåren som ska ge unga i EU fler möjligheter till lärande, arbete, rörlighet och engagemang i samhället. Förhandlingarna om förslaget kommer att inledas under andra halvan av 2017. Ett antal viktiga EU-gemensamma policydokument på ungdomsområdet löper ut under kommande år, såsom ramverket för det europeiska samarbetet på ungdomsområdet. Ett nytt ramverk är planerat att antas vid rådsmötet hösten 2018. Detta sammantaget innebär att ungdomsfrågorna kommer få större utrymme på EU-agendan under kommande år.

Sverige är ordförandeland i Nordiska ministerrådet 2018. Ett projekt om ungas inkludering i socioekonomiskt utsatta områden kommer att prioriteras under det svenska ordförandeskapet. Syftet med projektet är att inom ramen för det svenska ordförandeskapsprogrammet bidra till att minska ojämlikhet och minska segregation samt öka ungas

delaktighet i samhället i socioekonomiskt utsatta områden.

3.6.5 Politik för det civila samhället

Det civila samhället är en omistlig del av vår demokrati.

Regeringens övergripande mål för politikområdet är att villkoren för det civila samhället som en central del av demokratin ska förbättras.

Regeringen vill underlätta för det civila samhällets organisationer att bedriva sin verksamhet, att utvecklas och att därigenom bidra till demokrati, välfärd, folkhälsa, gemenskap och social sammanhållning. Ambitionen är att göra detta med organisationernas självständighet och oberoende bevarat. Att stärka demokratin och stödja det civila samhället är även en målsättning för regeringens långsiktiga reformprogram för minskad segregation. Under de senaste åren har det civila samhället också gjort stora insatser för ett bra mottagande av asylsökande och nyanlända, och kommer även fortsatt att ha en avgörande roll för nyanländas etablering i Sverige.

Statsbidragen till det civila samhällets organisationer är en viktig del i att underlätta för det civila samhällets organisationer att bedriva sin verksamhet. För att säkerställa att medlen används för den verksamhet de är avsedda stärker regeringen insatserna för att se över bl.a. demokratikriterierna i olika former av statsbidrag. En utredning ser över demokrativillkor i statens stöd till trossamfunden (dir. 2017:63). Regeringen har även tillsatt en särskild utredare som ska se över regelverket för Allmänna arvsfonden (dir. 2017:68). Översynen ska bl.a. säkerställa att Allmänna arvsfondens medel används för den verksamhet som de är avsedda för. Regeringen kommer därutöver att tillsätta en utredning i syfte att se över på vilket sätt ett förtydligat demokratikriterium kan införas för statlig bidragsgivning. Se även Utgiftsområde 1, avsnitt 9.4.

Förstärkning av MUCF:s arbete med bl.a. kompetenshöjande insatser

Regeringen beräknar att tillföra 7 miljoner kronor fr.o.m. 2018 för främst Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors arbete med

kompetenshöjande insatser till statliga myndigheter och politiker i kommuner och landsting. Insatserna innefattar även ett administrativt stöd. Satsningen motiveras av att det är angeläget att öka kompetensen om det civila samhällets organisationer och villkor hos nämnda målgrupper. Satsningen bygger på flera politiskt prioriterade förslag i betänkandet Palett för ett stärkt civilsamhälle (SOU 2016:13).

Utökad stöd till Överenskommelsen mellan regeringen, idéburna organisationer inom det sociala området och Sveriges Kommuner och Landsting

Regeringen beräknar att tillföra kansliet för Överenskommelsen inom det sociala området 3 miljoner kronor fr.o.m. 2018 för ett utökad uppdrag till kansliet för Överenskommelsen inom det sociala området.

Kansliet är ett viktigt nav för kunskap och samverkan mellan offentliga och idéburna aktörer. Uppdraget är att sprida innehållet i överenskommelsen inom det sociala området med inriktning på hälso- och sjukvård. Regeringens satsning innebär bl.a. en breddning av kansliets arbete för att bättre motsvara omfattningen i överenskommelser på det lokala planet, som ofta täcker ett spektrum av områden för samverkan som inte är begränsade till det sociala området. Genom satsningen förstärks samverkan mellan idéburet och offentligt inom flera områden och med olika metoder. Satsningen svarar mot regeringens inriktning om att stärka dialog och samverkan mellan det offentliga och det civila samhället samtidigt som den effektiviserar Regeringskansliets arbete genom att vara en resurs i departementens samverkan med det civila samhället.

Bidrag till vissa ideella organisationer som stöd i deras arbete

Regeringen anser att de idéburna aktörernas förutsättningar att verka mot hemlöshet ytterligare kan stärkas. Regeringen föreslår därför 120 miljoner kronor i tillfälliga medel till ideella organisationers insatser mot hemlöshet bland unga vuxna.

Idrott

En utgångspunkt för statens idrottspolitik är en stark och självständig idrottsrörelse, en folk-rörelse som engagerar många och är en betydelsefull del i vår gemensamma välfärd. En viktig utgångspunkt för regeringen är att idrotten är inkluderande och öppen för alla, oavsett ålder, kön, könsidentitet, könsuttryck, sexuell läggning, religion och annan trosuppfattning, funktionsnedsättning eller social, etnisk och kulturell bakgrund.

Regeringens målsättning är att fler människor ska utöva idrott och motion oavsett formerna för detta. Fysisk aktivitet är en av grunderna för en god folkhälsa. Det finns en betydande del av befolkningen som rör på sig för lite. Det socioekonomiska mönstret, att andelen inaktiva minskar i takt med stigande utbildningsnivå, är värt att notera och behöver vägas in i statens folkhälso- och idrottspolitiska arbete.

Regeringen välkomnar idrottsrörelsens strävan att bredda verksamheten för att stimulera ett livslångt idrottande i föreningslivet. Likaledes är andra aktörers insatser för att tillhandahålla verksamhet t.ex. vid privata gym- och träningsanläggningar betydelsefullt. Kommunerna gör fortlöpande insatser för att möjliggöra fysisk aktivitet för medborgarna. Regeringen gör en kraftsamling tillsammans med idrottsrörelsen och friluftsrörelsen för ökad fysisk aktivitet under skoldagen. Studier visar på ett lågt deltagande av personer med funktionsnedsättning i idrottsverksamhet.

Riksdagen har gett regeringen tillkänna att regeringen bör ta initiativ till en dialog med idrotten kring ökad måluppfyllelse så att fler barn och unga med funktionsnedsättning ska nås av och inkluderas i idrottsverksamhet (bet. 2016/17:KrU4, punkt 14, rskr. 2016/17:191). Regeringen har bjudit in till en dialog med idrotten kring ökad måluppfyllelse så att fler barn och unga med funktionsnedsättning ska nås och inkluderas i idrottsverksamhet. Dialogen innefattar även andra frågor av betydelse för funktionshindrades idrottande. Regeringen anser med detta att riksdagens tillkännagivande är tillgodosett och slutbehandlat.

Det är avgörande att det statliga stödet till idrotten når ut där det bäst behövs och att stödet därigenom bidrar till att förverkliga statens mål för idrottspolitiken. I den frihet som idrottsrörelsen har att fördela statens stöd till idrotten

ingår således ett betydande ansvar att utforma bidragsreglerna så att de medverkar till att statens mål med stödet förverkligas. Idrottsrörelsen behöver ta till sig den kritik som uttryckts, där bidragens fördelning bekräftar och stärker ojämlikhet i samhället till förmån för socioekonomiskt starka områden på bekostnad av socioekonomiskt utsatta områden, till förmån för pojkar idrottande på bekostnad av flickors idrottande.

Statsbidragen till det civila samhället inklusive idrottsrörelsen är också viktiga för ett fritt civilt samhälle och en levande demokrati. För att säkerställa att medlen används för den verksamhet de är avsedda för avser regeringen att se över bl.a. demokratikriterierna i olika former av statsbidrag. Se även utgiftsområde 1, avsnitt 9.4.

Mot denna bakgrund välkomnar regeringen den pågående översynen av bidragsreglerna inom Riksidrottsförbundet (RF). Regeringen utgår ifrån att RF i översynen tar till sig denna kritik och gör behövliga förändringar.

Regeringen anser att arbetet med att främja en god hälsa genom att förbättra människors möjligheter till bra levnadsvanor även fortsättningsvis behöver prioriteras. Ur ett folkhälso-, klimat- och miljöperspektiv är det mycket viktigt att fortsätta främja goda matvanor genom olika åtgärder bl.a. inom offentlig sektor och genom satsningar på information.

En analys av regelverket för skattefri friskvård har påbörjats i Finansdepartementet. Omfattningen av friskvårdsförmånen är något som engagerar många och det finns många aspekter, till exempel kring jämställdhet och jämlikhet, som behöver analyseras.

Regeringen bedömer att detta perspektiv är en viktig utgångspunkt i beredningen av friskvårdsförmånens omfattning. Se även utgiftsområde 9, avsnitt 5 Folkhälsopolitik.

Jämställd idrott ska vara en självklarhet

Regeringen verkar i hela sin politik för en jämn fördelning av makt och inflytande mellan könen och förväntar sig att idrottsrörelsen på olika nivåer ökar sina ansträngningar att nå en jämställd idrott – en idrott där aktiva och personer i beslutande ställning på alla nivåer inom idrotten ges samma möjlighet att förverkliga sitt intresse att delta, oberoende av kön.

Regeringen välkomnar att Riksidrottsförbundets (RF) stämma i maj 2017 fattade beslut om tydliga insatser för att säkerställa en

framtida jämställd representation i ledande organ inom idrottsrörelsen på nationell nivå. Såsom påpekats ovan behöver RF fästa större uppmärksamhet på en mer jämställd fördelning av bidragen så att flickors idrottande inte missgynnas av bidragsreglerna.

Idrotten ska vara till för alla barn och unga

En utgångspunkt för regeringen är att stärka barnrättsperspektivet inom idrotten och att attrahera barn och unga från grupper som i dag är underrepresenterade inom föreningsidrotten. Det är viktigt att alla unga får samma möjligheter att delta och vara en del av idrottsrörelsen. Idrotten ska vara till för alla, oavsett bakgrund, ambitionsnivåer och förutsättningar. Genom förverkligandet av RF:s nya verksamhetsinriktning bedömer regeringen att många flickor och pojkar får det lättare att fortsätta med sitt idrottande utifrån en egen ambitionsnivå och att därigenom även fortsatt ingå i idrottsföreningens sociala sammanhang. Dessutom ges större möjlighet att påbörja idrottandet högre upp i åldrarna.

Mot bakgrund av att flickor som är utrikes födda eller är födda i Sverige med två utrikes födda föräldrar deltar i mindre omfattning i idrottsverksamheten än andra anser regeringen fortsatt att särskild uppmärksamhet bör riktas mot denna grupp. I den resultatredovisning som inhämtats framgår inte att utvecklingen har förbättrats, därför kommer regeringen att särskilt följa utvecklingen. Regeringen vill även betona vikten av att idrotten eftersträvar ett normkritiskt betraktelsesätt som synliggör normer i verksamheten kopplat till bl.a. hbtq- och genusfrågor.

Regeringen strävar efter att fler barn och ungdomar ges möjlighet att delta i idrottsföreningarnas verksamhet. Stödet till idrotten ökade 2017 med 11 miljoner kronor och regeringen föreslår att stödet till idrotten ökar med ytterligare 19 miljoner kronor 2018. Utöver de 197 miljoner kronor som anslaget ökat med under senare år föreslås därmed stödet till idrotten öka med sammantaget 227 miljoner kronor per år fr.o.m. 2018 i förhållande till 2014. Avsikten är att ge svensk idrott förutsättningar att hålla avgifter och övriga kostnader inom barn- och ungdomsidrotten på en låg nivå samt bidra till en bättre etablering av nyanlända invandrare.

Utöver dessa medel har regeringen även beräknat medel som stöd till idrotten för att möjliggöra att idrottsrörelsen i större utsträckning kan bidra till idrottsverksamhet i socialt utsatta områden och bidra till ökad sysselsättning.

Idrott som resurs för nyanländas etablering

Det är viktigt att nyanlända invandrare ges goda förutsättningar att etablera sig och bli delaktiga i det svenska samhället. Ett engagemang i idrottsverksamhet kan underlätta detta. Idrottsrörelsen gör betydande insatser och det är angeläget att stödja denna verksamhet. Idrottsrörelsen beviljas därför 64 miljoner kronor per år för detta ändamål.

Långsiktigt reformprogram för minskad segregation

För att minska och motverka segregation har regeringen utvecklat ett långsiktigt reformprogram 2017–2025. Syftet är att lyfta socialt utsatta områden och att bidra till att bryta segregationsmekanismer strukturellt. Se även utgiftsområde 13, avsnitt 6 Åtgärder mot segregation.

En del i programmet är insatser för att möjliggöra fler idrotts- och ungdomsledare i socialt utsatta områden. Riksidrottsförbundet har påbörjat insatser för att etablera idrottsföreningar och ge stöd till ledare genom utbildning i föreningskunskap och ledarutveckling.

Idrotten bidrar till ökad sysselsättning

Regeringen har beslutat olika insatser för att stimulera ökad sysselsättning även bland de som står allra längst bort från den ordinarie arbetsmarknaden. I det ingår de medel som 2017 anvisats till stöd för ökad sysselsättning inom idrottsföreningars verksamhet. Riksidrottsförbundet och dess distriktsförbund har påbörjat insatser som bidrar till ökad sysselsättning och förbättrar förutsättningar till idrott och rekreation. Regeringen föreslår medel för att fortsätta dessa insatser 2018 och har beräknat medel även för 2019 och 2020.

Etiska frågor i relation till idrotten

Regeringens utgångspunkt är att god etik ska genomsyra alla delar av idrottsrörelsen, både i idrottsutövandet och i styrelserummen, såväl nationellt som internationellt.

Regeringen vill se en ökad samordning av de resurser som staten ger till antidopning inom elitidrotten och inom motionsidrotten, inom

och utanför Riksidrottsförbundet. En samordning av insatserna bör även komma andra delar av samhället till del. Detta bör sammantaget ge ett aktivt mervärde för kvalitet, effektivitet och tillgänglighet av insatser mot dopning. Därtill kan svenska idrottsaktiva och -ledares trovärdighet internationellt säkerställas och det kan även stärka tilltron till att svensk idrotts antidopningsarbete är förenligt med Sveriges åtaganden i internationella antidopningskonventioner och Världsidopningskodens bestämmelser.

Regeringen bedömer att det är viktigt att fortsätta arbetet med att bekämpa uppgjorda matcher inom idrotten och välkomnar att Riksidrottsförbundet och andra berörda aktörer samordnar sina insatser.

I betänkandet En omreglerad spelmarknad (SOU 2017:30) lämnas förslag till regeringen om en ny spelreglering. I det ingår även förslag som berör arbetet att motverka uppgjorda matcher inom idrotten.

Regeringen har ingått en överenskommelse med fyra andra partier om åtgärder mot terrorism. Arenasäkerheten vid idrottsevenemang är en del i det större arbetet kring skärpt säkerhet i den offentliga miljön. I arbetet med att kartlägga luckor i ansvar, samla och sprida kunskap samt ge nationell vägledning för skyddsåtgärder behövs idrottsrörelsens medverkan tillsammans med berörda statliga myndigheter och kommuner.

Internationellt samarbete

Regeringens internationella arbete på idrottsområdet utgår från principen om en fri och självständig idrottsrörelse som även internationellt har ett betydande eget ansvar. Den internationella idrottens ansvarstagande för framför allt mänskliga rättigheter, arbetsrätt, antikorrupcion, jämställdhet och miljö är enligt regeringen viktig. Med beaktande av idrottens självständighet anser regeringen att det är positivt med frivilliga avtal på internationell nivå som ställer krav på dessa områden.

Inom EU-arbetet kommer regeringen även fortsättningsvis att betona närhetsprincipen och vikten av att gemensamma insatser på området ska ha ett tydligt mervärde av att genomföras på unionsnivå.

Regeringen har undertecknat, med förbehåll för ratifikation, Europarådets konvention om en integrerad strategi för trygghet, säkerhet och

service vid fotbollsmatcher och andra idrotts-evenemang.

Regeringen följer aktivt arbetet inom EU med att förhandla om hur en anslutning till den internationella konventionen om manipulerade resultat inom idrotten som antagits i Europarådet kan ske.

Friluftsliv

Friluftsliv är en hörnsten i naturvårdspolitiken. Människans tillgång till natur som en grund för goda livsmiljöer ska stärkas och tillgänglighetsaspekter fortsatt lyftas. Biologisk mångfald är en grund för upplevelsevärden och landskapsbild, en förutsättning för människors mentala och fysiska hälsa, en källa till kunskap, konst och litteratur och även viktig för den starkt växande besöksnäringen. Landskapets natur- och kulturvärden men även jakt och fiske är en grundläggande förutsättning för de företag som utvecklar natur-, kultur- och ekoturismen i landet.

Regeringen anser att förutsättningarna för människor att utöva friluftsliv fortsatt bör utvecklas. Tillgång till friluftsliv är centralt för att nå flera av miljömålen inklusive generationsmålet och de tio friluftslivsmålen. Regeringens ambition är att miljömålen ska nås.

Regeringen avser att fortsätta utveckla politiken, följa upp målen och se över åtgärder. Regeringen avser också att följa effekten av de höjda statsbidragen till friluftorganisationerna. Regeringen anser att det behövs en fortsatt hög ambitionsnivå för att nå friluftslivsmålen.

Staten, tillsammans med kommunerna, har ett ansvar att säkra tillgång till natur och förbättra tillgängligheten för att ge förutsättningar för ett rikt och varierat friluftsliv. Allemansrätten, rik tillgång till mångfald av natur, men också individens intresse och ideella organisationers engagemang är grunden för människors möjligheter att bedriva friluftsliv i alla delar av landet. Vistelse i naturen bidrar till att nå det övergripande folkhälsomålet att skapa samhälleliga förutsättningar för god hälsa på lika villkor.

Alla människor oavsett förutsättningar ska ha möjlighet att vistas i naturen och utöva friluftsliv med allemansrätten som grund. Allemansrätten är av avgörande betydelse för friluftslivet, en grundlagsfäst rätt och ett ansvar som ska värnas. Information om allemansrätten är viktig och ska

beakta jämställdhet och mångkulturella perspektiv.

Regeringens satsningar på att förstärka anslag 1:3 *Åtgärder för värdefull natur* med 300 miljoner kronor under mandatperioden har medfört förbättringar för friluftslivet och naturturismen. Som exempel kan nämnas underhåll av vandringsleder, förbättrad information samt nya broar och vindskydd.

Dessutom har kommunalt naturvårdsarbete (LONA) stärkts och tillgängligheten till natur- och kulturlandskapet ökat genom exempelvis tätortsnära naturreservat och information. Regeringen anser att geografiska kunskapsunderlag om natur, kulturmiljöer och andra områden viktiga för friluftslivet fortsatt behöver förbättras. Användarvänlig information kan öka tillgängligheten i skyddade områden. Det ska vara enklare för människor att hitta ut i naturen, t.ex. genom att utnyttja den digitala teknikens möjligheter samt genom vägledning och guidning.

Naturvårdsverket redovisade i maj 2017 uppdraget om utveckling av friluftslivet och föreslår att det statliga ledsystemet i fjällen utvecklas för att åstadkomma en sammanhängande led från Trekröset i norr till Sälenfjällen i söder. Ett annat förslag är att nya vandringsleder etableras i fjällnära skogar som är skyddade som naturreservat. Förslaget avser att förbättra tillgängligheten och ge bättre förutsättningar för friluftsliv, naturturism och sysselsättning.

Regeringen anser att guidning och naturvägledning i naturområden bör likställas med andra jämförbara tjänster. Regeringen föreslår därför att mervärdesskatten på förevisning av naturområden sänks från 25 till 6 procent från den 1 januari 2018. Sänkt mervärdesskatt på förevisning av naturområden kan därför medföra att fler får möjlighet att ta del av naturen med hjälp av en guide eller naturvägledare. Även utvecklingen av naturturism och besöksnäringen förväntas påverkas positivt.

Regeringen bedömer att barns och ungdomars tillgång och tillgänglighet till natur är en viktig samhällsfråga, inte minst för framtida generationers hälsa.

Barns tillgång till goda utemiljöer ska fortsätta stärkas. Den nära och lättillgängliga naturen skapar förutsättningar för spontan lek, lärande och fysisk aktivitet. Det är därför viktigt att befintlig naturmark kan sparas i bostadsområden samt att städer och samhällen planeras och byggs

så att både natur- och kulturvärden omhändertas för att skapa hållbara livsmiljöer som främjar barns och ungas utveckling. Samverkan behöver öka mellan samhällsplanerare, det civila samhällets organisationer, markägare, skola och förskola och andra berörda för strategiskt arbete med natur inom och nära tätorter.

LONA har en stor betydelse för skolorna. De många projekt som handlar om naturpedagogik har ökat skolornas och förskolornas nyttjande av tätortsnära naturområden.

Värdet av att bevara och tillgängliggöra natur för utomhuspedagogisk verksamhet och friluftsliv nära skolor och bostäder har även uppmärksammats hos politiker, tjänstemän och skolor i ett stort antal kommuner. Hälften av landets kommuner uppger att de har skolskogar som finns utpekade i översiktsplan, detaljplan eller genom avtal med markägare. Det saknas dock en aktuell nationell uppföljning av friluftslivet i skolan.

Regeringen vill stärka friluftslivet i skolorna och inom vidareutbildning på högre nivå. Vidareutbildning för lärare på universitet och högskolor är då av stor betydelse.

Många ideella organisationer bidrar till utbildning av lärare och erbjuder aktiviteter men är starkt beroende av projektmedel, vilket gör kontinuiteten osäker.

Friluftorganisationernas verksamhet är mycket viktig för möjligheten att bedriva friluftsliv. Det är bl.a. genom att människor utövar friluftsliv som kunskap och intresse för naturvård, kulturmiljöer och folkhälsa upprätthålls och utvecklas, vilket också bidrar direkt eller indirekt till miljömålen. Därför är det också en angelägenhet för staten att stödja organisationer och enskilda i friluftsarbetet. Genom den höjning av anslaget 13:4 *Stöd till friluftorganisationer* med 20 miljoner kronor per år fr.o.m. 2016 som riksdagen beslutade om i samband med budgetpropositionen för 2016 vill regeringen bl.a. stärka friluftorganisationernas stöd till skolans verksamhet. Satsningen ger ökade möjligheter till friluftsdagar och utomhuspedagogik samt satsningar på utevistelse för barn och unga, naturkontakt, information, fysisk aktivitet, mångfald och integration. Friluftslivet spelar en viktig roll i det mångkulturella samhället och för möjlighet att etablera sig i samhället för personer som nyligen har kommit till Sverige.

Den anslagshöjning som gjordes 2016 har stärkt möjligheterna till aktivt friluftsliv för barn och ungdomar samt personer som nyligen har kommit till Sverige. I avsnittet Mål och resultat redovisas för första gången effekterna av det höjda statsbidraget.

Regeringen bedömer att bidraget till friluftsförbund, som fördelas av Svenskt Friluftsliv, ger goda effekter för samhället.

Regeringen anser att en fortsatt utveckling av natur- och kulturbaserad turism är fundamental för en hållbar turism och besöksnäring. Svensk Turism har visionen att, med fokus på hållbarhet ska svensk besöksnäringen fördubblas till år 2020. Sverige har en stark position som naturnation. Naturturismen är ett av de snabbast växande områdena inom global turism i dag. Efterfrågan ökar på hållbara turismupplevelser. Sveriges natur har stor potential att skapa unika reseupplevelser och är en av de viktigaste anledningarna till att människor reser hit. Stora satsningar görs för att tillgängliggöra Sveriges natur för besökare, bl.a. genom information och fysisk tillgänglighet. Skyddade naturområden som nationalparker och naturreservat är viktiga besöksmål och bidrar till utveckling och tillväxt, både lokalt och regionalt. De nationella miljökvalitetsmålen, det övergripande generationsmålet, friluftslivsmålen och kulturmiljömålen ska beaktas. Regeringen anser att det är viktigt att stärka insatser och möjliggöra förenklingar för företag inom naturturism och kulturturism.

Friluftsliv är ett allmänt intresse. Regeringen anser att kunskap om friluftslivets värden behöver stärkas och integreras i samhällsplanering och markanvändning. Det behövs mer vägledning och kompetensutveckling om friluftslivets värden. Alla sektorer som nyttjar mark och vatten ska ta hänsyn till friluftslivets värden som en del av ett hållbart nyttjande. Allemansrätten ger tillgänglighet till stora delar av landskapet och den ska nyttjas med hänsyn till äganderätten. Den miljöhänsyn som skogsägarna tar vid brukandet av skogen är en viktig del för att uppnå miljökvalitetsmålet Levande skogar. Skogsstyrelsens utvärderingar av miljöhänsynen visar på brister i skogsbrukets miljöhänsyn.

Regeringen anser att skogens sociala värden är viktiga och bör fortsätta uppmärksammas i Skogsstyrelsens arbete med tillsyn, rådgivnings- och informationsinsatser. Skogsstyrelsens

dialogarbete om skogsbrukets miljöhänsyn har en viktig roll i detta sammanhang.

Regeringen anser att såväl hyggesfritt skogsbruk som naturvårdande skötsel ökar förutsättningarna för friluftsliv. Kommunernas arbete med fysisk planering och deras bidrag till att nå miljökvalitetsmålen, friluftslivsmålen och kulturmiljömålen är mycket viktigt. Det är angeläget att aktörer på lokal nivå kan utveckla samverkansprocesser där lokal kunskap och engagemang kan tas tillvara.

Regeringen anser att den tätortsnära naturen är av stor betydelse för goda livsmiljöer, social sammanhållning och hållbar lokal och regional utveckling. Det finns behov av strategisk planering och förvaltning av tätortsnära natur för att bevara den biologiska mångfalden och kulturmiljön samt förbättra förutsättningarna för friluftsliv.

Vattennära områden och stränder är en viktig tillgång för friluftsliv och rekreation. Strandskyddet spelar en viktig roll genom att skapa tillgång till naturen på samma gång som viktiga naturvärden säkras.

Regeringen vill stärka allmänhetens delaktighet i naturvårdsarbetet, bl.a. genom tillgång till miljöinformation, deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning.

Regeringen följer myndigheternas arbete med friluftslivsmålen. Uppföljningen av friluftslivsmålen som redovisades i budgetpropositionen för 2017 är ett viktigt underlag för vidareutvecklingen av friluftslivspolitik. Regeringen kommer även att arbeta vidare med synpunkter och förslag som deltagarna lämnade på 2017 års Tankesmedja för friluftsliv, som fokuserade på friluftslivets förutsättningar för barn och unga.

Regeringen avser att under 2018 föreslå riksdagen att godkänna bildandet av nationalparken Åsnen i Kronobergs län. Även för denna blivande nationalpark planeras åtgärder för att parken lättare ska bli tillgänglig för besökare.

3.6.6 Folkbildning

Folkbildningen i Sverige har en särställning som en bred arena för utbildning, bildning och delaktighet. Folkbildningen är en del av det civila samhället och verksamheten finns representerad över hela landet. Den är viktig i arbetet med en rad samhällsutmaningar, till exempel att stärka ett aktivt deltagande i samhället, att ge

människor fler möjligheter att utbilda sig eller byta bana mitt i livet, att ge nyanlända möjlighet till etablering i arbetsliv och samhälle samt att tillhandahålla ett rikt och inkluderande kulturliv. För individer som av olika anledningar inte har fullföljt en gymnasieutbildning utgör dessutom folkbildningen, genom folkhögskolans unika pedagogik och flexibla förutsättningar, en viktig väg tillbaka till en sådan examen.

Studieförbundens breda representation över landet bör tas tillvara. Regeringen föreslår att 50 miljoner kronor tillförs för studieförbundsinsatser inriktade på att öka föräldrars delaktighet i lärandet.

Fortsatt utbyggnad av regeringens kunskapslyft

Folkhögskolan är som utbildningsform unik eftersom den når deltagare som andra skolformer inte når. Söktrycket är högt. Folkhögskolorna är bra på att hjälpa studerande, som av olika anledningar inte har lyckats inom andra skolformer, att komma vidare till arbete eller studier. På folkhögskolorna ges möjlighet att anpassa studietakt och innehåll till individen. Pedagogiken bygger på samtal och erfarenhetsutbyte i mindre studiegrupper. Folkhögskolans utbildningar erbjuder en väg ut ur arbetslöshet och passivitet. Regeringen föreslår en fortsatt utbyggnad av kunskapslyftet genom att tillföra 380 miljoner kronor, motsvarande 5 000 platser på folkhögskolans allmänna och särskilda kurs. Det innebär att folkhögskolans allmänna och särskilda kurs under innevarande mandatperiod kommer att ha byggts ut med totalt 8 000 utbildningsplatser.

Folkhögskolan är också en viktig, och ibland den enda, utbildningsvägen för vuxna deltagare med funktionsnedsättning. Andelen deltagare med funktionsnedsättning har ökat under de senaste åren. Regeringen bedömer att utbyggnaden av antalet platser bör kombineras med ett utökat särskilt utbildningsstöd, så att folkhögskolorna har möjlighet att ge deltagarna det stöd i undervisningen som de behöver. Regeringen föreslår därför att 30 miljoner kronor tillförs för särskilt utbildningsstöd.

För studiemotiverande kurs vid folkhögskola, se utgiftsområde 14.

Samhällets behov av kontakttolkar

Behovet av tolkar har ökat mot bakgrund av det stora antalet asylsökande och nyanlända i Sverige. Sedan tidigare har regeringen tillfört medel för fler platser på folkbildningens grundutbildning till kontakttolk för att möta behovet. Under 2016 nästan tredubblades antalet platser. Även utbildningen på högskolenivå måste utökas och regeringen föreslår därför att tolk- och översättarinstitutet (TÖI) vid Stockholms universitet tillförs 4,2 miljoner kronor under 2018, och för 2019 och 2020 beräknas anslaget till 7,2 respektive 9,6 miljoner kronor.

Regeringen avser att återkomma i frågan om den offentliga sektorns behov av tolkar och hur användningen av dessa kan effektiviseras.

Folkbildningsinsatser för asylsökande och nyanlända samt utrikes födda kvinnor

Folkbildningen är en viktig aktör inom ramen för regeringens satsning på tidiga insatser för asylsökande och vissa nyanlända och inom regeringens långsiktiga reformprogram för minskad segregation för 2017–2025. De tidiga insatserna är viktiga för att ta tillvara asyltiden och underlätta för en framtida etablering för de personer som beviljas uppehållstillstånd. Regeringens satsning Svenska från dag ett har varit framgångsrik – fler än 120 000 unika deltagare har fått grundläggande språkträning och samhällsinformation via folkbildningen. Regeringen föreslår därför att satsningen tillförs ytterligare 20 miljoner kronor under 2018 för att studieförbund och folkhögskolor ska kunna fortsätta att erbjuda ett stort antal personer insatsen.

Sysselsättningen bland utrikes födda kvinnor är för låg och många har behov av utbildningsinsatser. Regeringens bedömning är att uppsökande insatser kan vara en viktig inkörspport till studier för utrikes födda kvinnor med stort behov av utbildning. Studieförbunden finns i hela landet, har omfattande kontakter med det övriga civila samhället och därtill en lång erfarenhet av att arbeta uppsökande. Regeringen föreslår därför en satsning på uppsökande och motiverande insatser vid studieförbund, riktad till utrikes födda kvinnor. Insatserna ska verka rekryterande och visa på möjliga vägar in i olika former av studier inom folkbildningen,

kommunal vuxenutbildning, yrkesutbildningar m.fl. Insatserna ska också syfta till att stärka deltagarnas självförtroende. Regeringen föreslår att medel motsvarande 30 miljoner kronor tillförs Studieförbunden under 2018 genom en utökning av folkbildningsanslaget. Därefter beräknas anslaget tillföras 50 miljoner kronor per år.

För etableringskurser, se utgiftsområde 13.

3.6.7 Tillsyn över spelmarknaden

En stor del av spelandet står i dag utanför statlig kontroll och behövligt konsumentskydd. Staten behöver återta kontrollen. Regeringens spelpolitik är inriktad på att skapa en sund och säker spelmarknad som präglas av tydliga förutsättningar för att få verka på marknaden med bevarande av möjligheter för allmännyttiga verksamheter att finansiera sin verksamhet genom intäkter från spel.

Den 31 mars 2017 överlämnade spellicensutredningen betänkandet En omreglerad spelmarknad (SOU 2017:30) med en föreslagen licensordning för spelmarknaden till regeringen. Betänkandet har remitterats och ärendet bereds för närvarande i Regeringskansliet. Regeringen bedömer att det är angeläget att få på plats en ny spellagstiftning som bygger på ett licenssystem. Regeringen avser att behandla förslagen i betänkandet i en kommande proposition om en omreglerad spelmarknad under 2018. För att ett sådant system ska kunna genomföras och fungera effektivt behövs ett anpassat tillstånds- och tillsynssystem. Regeringen avser att återkomma i denna fråga.

3.7 Bedömning av framtida personalkonsekvenser

Nedan redovisas bedömningar av framtida personalkonsekvenser av de förslag som hör till detta utgiftsområde (avsnitt 3.6).

Förslagen att tillföra medel till Kungl. biblioteket, Statens centrum för arkitektur och design och Myndigheten för stöd till trossamfund bedöms möjliggöra en mindre ökning av antalet anställda vid respektive myndighet.

Förslagen att tillföra Statens konstråd totalt 32 miljoner kronor fr.o.m. 2018 bedöms möjlig-

göra ett antal anställningar vid myndigheten. Satsningar som rör Statens kulturråd, bl.a. inrättandet av ett nationellt kulturskolecentrum, bedöms möjliggöra en mindre ökning av antalet anställda vid myndigheten.

Avvecklingen av myndigheten Livrustkammaren och Skoklosters slott med Stiftelsen Hallwylska museet och inordnandet av myndighetens uppgifter i Statens historiska museer bedöms leda till ett ökat antal anställda vid Statens historiska museer. Förslaget att föra över transporthistoriska samlingar och museer från Trafikverket till Statens maritima museer väntas på motsvarande sätt leda till ett ökat antal anställda vid Statens maritima museer. Berörda myndigheter ska beakta 6 b § lagen (1982:80) om anställningsskydd. Förslagen bedöms inte leda till att antalet anställda i staten ökar totalt sett.

Personalkonsekvenser av förslaget att minska Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors förvaltningsanslag kan för närvarande inte bedömas. Förslaget att tillföra medel till anslaget för insatser för den ideella sektorn bedöms dock möjliggöra en mindre ökning av antalet anställda vid myndigheten.

4 Kulturområdesövergripande verksamhet

4.1 Omfattning

Avsnittet omfattar myndigheterna Statens kulturråd och Myndigheten för kulturanalys samt bidrag till kulturområdesövergripande ändamål. I det innefattas bidrag till regional kulturverksamhet, Skapande skola, bidrag till

allmänkulturella ändamål, utvecklingsverksamhet och internationellt kulturutbyte, forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet samt stöd till icke-statliga kulturlokaler. I avsnittet behandlas även tvärgående frågor som omfattar hela kulturområdet inklusive internationellt samarbete.

4.2 Utgiftsutveckling

Tabell 4.1 Utgiftsutveckling inom kulturområdesövergripande verksamhet utgiftsområde 17 Kulturpolitik

Miljoner kronor	Utfall 2016	Budget 2017 ¹	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
<i>Kulturområdesövergripande verksamhet</i>						
1:1 Statens kulturråd	43	44	45	55	56	57
1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete	356	336	333	579	535	535
1:3 Skapande skola	182	188	186	188	178	178
1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet	39	39	39	45	45	45
1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler	8	10	10	10	10	10
1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet	1 316	1 423	1 408	1 486	1 525	1 566
1:7 Myndigheten för kulturanalys	15	14	15	15	15	15
Summa Kulturområdesövergripande verksamhet	1 960	2 055	2 036	2 379	2 364	2 406

¹Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

4.3 Mål

I avsnitt 3.4 anges de mål för den nationella kulturpolitiken som riksdagen beslutat om.

4.4 Resultatredovisning

4.4.1 Bedömningsgrunder

Resultatredovisningen för kulturområdesövergripande verksamheter omfattar följande bedömningsgrunder:

- kultur för fler, bl.a. hur barn och unga och andra målgrupper får bättre tillgång till kultur,
- kultur i hela landet, bl.a. hur bidrag inom kultursamverkansmodellen fördelas per län respektive konst- och kulturområde och regional fördelning av statliga kulturutgifter,
- lärande och forskning, bl.a. fördelning av medel till forskning och utvecklingsinsatser, och
- kulturens internationalisering, bl.a. när det gäller att främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan.

Bedömningen görs vidare utifrån resultat relaterade till relevanta bedömningsgrunder gemensamma för kulturområdet (se avsnitt 3.5.1).

Huvuddelen av resultatinformationen grundar sig på åiterrapporteringar, uppföljningar och utvärderingar från myndigheter och institutioner. Resultaten av statens insatser kan vara svåra att avgränsa från andra offentliga insatser som samverkar inom kulturområdet.

4.4.2 Resultat

Kultur för fler

Barn och unga

Barn och unga är en viktig målgrupp för kulturpolitiken, vilket framgår av de nationella kulturpolitiska målen. Samtliga myndigheter och merparten av de aktörer som tilldelas statliga bidrag av regeringen har i uppdrag att integrera ett

barn- och ungdomsperspektiv i sina verksamheter.

Många kulturinstitutioner arbetar väl utifrån sina uppdrag. Riksteatern har ett tydligt barn- och ungdomsperspektiv i sina produktioner som oftast har tagits fram i samverkan med målgruppen. Även Moderna museets barnverksamhet bygger på en utvecklad barnpedagogik där museet erbjuder konstvisningar med egen verkstad. Under 2016 erbjöd museet kurser för barn på asylboenden.

Genom sin bidragsgivande roll har Statens kulturråd ett särskilt utvecklingsansvar för att öka barn och ungas möjligheter att ta del av konst och kultur av hög kvalitet i hela landet. Myndighetens mål är att minst 30 procent av de verksamheter som får bidrag ska ha barn och unga som målgrupp. Under 2016 fördelades hela 57 procent av den totala bidragsgivningen till verksamhet riktad till barn och unga.

Under 2016 har en läsdelegation tillsatts med uppdrag att samordna läsfrämjande insatser i och utanför skolan. Delegationens arbete (dir. 2016:78) ska pågå till och med juni 2018.

Myndigheten för kulturanalys arbetar med att ta fram en kulturvaneundersökning som visar barns och ungas kulturvanor.

Skapande skola

Syftet med Skapande skola är att kulturella och konstnärliga uttryck långsiktigt integreras i förskolan och skolan och att öka den professionella kulturverksamheten för och med barn och elever, så att tillgången till kulturens alla uttrycksformer och möjligheterna till eget skapande ökar.

Tabell 4.2 Skapande skola 2014–2016

	2014	2015	2016
Antal beviljade ansökningar	376	422	419
Varav skapande förskola	-	18	20
Antal kommuner som beviljats bidrag	259	273	273
Andel beviljade kommuner i procent	89	94	94
Beviljat belopp	181 195	189 939	183 499
Varav beviljat belopp skapande förskola	-	10 290	12 254
Antal elever som planeras ta del av aktiviteterna	773 381	830 780	885 243

Källa: Statens kulturråd

Under 2016 har en mycket hög andel kommuner, 94 procent, sökt och beviljats bidrag

för 885 000, som framgår av tabell 4.2 ovan. Skolor som har tagit emot många nyanlända barn och elever samt skolor som har långt till den professionella kulturen har prioriterats.

En utvärdering av Skapande skola-bidraget som publicerats av Lunds universitet 2016 visar bl.a. att kommunerna inte har minskat sina ordinarie kulturbidrag efter det att Skapande skola infördes 2008 och inte heller har konkurrensen på den privata marknaden snedvridits. Genom scenkonstturnéer för barn i åldern 3–5 år har Skapande skola även nått 5 700 förskolebarn. Statens kulturråd valde i den satsningen ut 20 glesbygdskommuner där tillgången till professionell kultur bedömdes vara låg på grund av långa avstånd till de stora scenerna.

Den kommunala kulturskolan

År 2016 har Statens kulturråd genomfört den första fördelningen av statligt stöd till kommunala kulturskolor. Sammanlagt fördelades 97 miljoner kronor till 178 kommuner. Syftet med statsbidraget är att främja låga elevavgifter, göra den kommunala kulturskolans verksamhet mer jämlik och förbättra möjligheterna för barn och ungdomar att delta i verksamheten. Det sammanlagda ansökta beloppet var mer än dubbelt så stort som det Statens kulturråd kunde fördela. Majoriteten av ansökningarna gäller insatser för att nå nya målgrupper och att bredda eller utvidga befintlig verksamhet utan att avgiften höjs.

Det samiska folkets och de nationella minoriteternas kultur

Att främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sitt språk och sin kultur, och särskilt främjandet av barns utveckling av en kulturell identitet och användning av språket, är skyldigheter för det allmänna enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Statens kulturråd fördelar särskilda medel för att främja det samiska folkets och de nationella minoriteternas kulturverksamheter. Merparten av de särskilda bidragen fördelades 2016 som verksamhetsbidrag till Uusi Teatteri, Tornedals-teatern, Sverigefinska biblioteket i Stockholm, Judiska biblioteket, Romska kulturcentret i Malmö och kulturhuset Tråhppie i Umeå.

Genom de särskilda bidragen samt bidragen till utgivning av litteratur och kulturtidskrifter beviljade Statens kulturråd 11,1 miljoner kronor till nationella minoriteter, inom olika bidragsformer, att jämföra med ca 10,5 miljoner kronor 2015. Därutöver har nationella minoriteters kultur under 2016 beviljats medel genom en rad andra bidragsformer. Under 2016 har Statens kulturråd hållit samråd med nationella minoritetsorganisationer om myndighetens olika bidragsformer.

Sametingets anslag har 2016 förstärkts med en miljon kronor till drygt 15,3 miljoner kronor. Medlen har använts för en samisk biblioteks-konsulent samt bidrag till Giron Sámi Teáhter och andra aktörer inom samiskt konst- och kulturliv.

I juni 2016 gav regeringen Statens kulturråd i uppdrag att genomföra insatser för att stärka romska kulturaktörer och deras samarbete med olika kulturinstitutioner. Inom ramen för uppdraget har Statens kulturråd hållit fyra regionala dialogmöten med relevanta institutioner, beslutsfattare och romska kulturaktörer. Även Institutet för språk och folkminnen fick 2016 i uppdrag att genomföra insatser för att bevara och synliggöra det romska språket och kulturarvet.

Jämställhet, lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck

För att bidra till att uppnå såväl det kulturpolitiska målet om allas möjlighet att delta i kulturlivet som jämställdhetspolitikens mål om att kvinnor och män ska ha samma makt att utforma samhället och sina egna liv, ska myndigheterna inom kulturområdet integrera ett jämställdhetsperspektiv i sina verksamheter.

Fem myndigheter – Statens musikverk, Konstnärsnämnden, Statens kulturråd, Statens konstråd och Riksställningar – har även fått särskilda uppdrag om att ta fram en plan för hur jämställdhetsarbetet kan integreras och bli en del av myndigheternas ordinarie verksamheter. Myndigheterna redovisar åtgärder och resultat i årsredovisningarna för 2015–2018. Framsteg har gjorts vad gäller jämställdhetsarbetet vid bidragsgivande myndigheter. De flesta bidragsformer uppvisar en jämn könsfördelning. Undantagen gäller en övervikt av manliga upphovspersoner

inom facklitteratur och skönlitteratur samt att andelen kvinnor överstiger 60 procent bland bidrag till bilderböcker och textböcker för barn.

Statens kulturråd har också regeringens uppdrag att främja lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck inom sitt verksamhetsområde.

År 2016 har Statens kulturråd lanserat skriftserien ”Queer kultur” som sätter fokus på hbtq i kulturen och samverkar med andra myndigheter för att stärka hbtq-frågor inom kulturområdet.

Ett mer tillgängligt kulturliv för personer med funktionsnedsättning

Statens kulturråd och Riksantikvarieämbetet är sedan länge sektorsansvariga myndigheter för funktionshindersfrågor.

Staten kulturråd följde hösten 2016 upp hur väl de verksamheter som ingår i kultursamverkansmodellen skulle komma att uppfylla uppsatta delmål för tillgänglighet senast den 31 december 2016. Uppföljningen visade att samtliga kulturverksamheter som fått medel bedömdes klara målsättningarna utom i ett fall. Under 2016 har myndigheten infört samma krav på tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning för vissa av de bidrag som ligger utanför kultursamverkansmodellen och fördelas direkt till kulturlivet.

Myndigheten för delaktighet gör årligen uppföljningar om tillgängligheten vad gäller statliga myndigheters arbete. När det gäller den grundläggande tillgängligheten, som bl.a. handlar om funktionshindersperspektivet i myndigheternas planering, har utvecklingen under 2016 varit positiv jämfört med 2015, vilket framgår av tabell 4.3. som visar att 8 av 18 myndigheter fått högre poäng 2016 än 2015. Tabellen visar hur många av 13 grundläggande kriterier för tillgänglighet som myndigheten uppfyller.

Tabell 4.3 Statliga kulturmyndigheters grundläggande tillgänglighet 2016

Maxpoäng 13

	2014	2015	2016
Myndigheten för tillgängliga medier	12	12	12
Statens kulturråd	13	11	12
Forum för levande historia	12	12	11
Statens maritima museer	11	8	11
Livruskammaren och Skoklosters slott med Stiftelsen Hallwylska museet	12	11	10
Nationalmuseum med Prins Eugens Waldermars udde	6	4	8
Riksantikvarieämbetet	9	9	9
Riksutställningar	10	10	5
Statens försvarshistoriska museer	11	10	10
Statens centrum för arkitektur och design	9	5	6
Riksarkivet	8	8	8
Institutet för språk och folkminnen	10	9	10
Naturhistoriska riksmuseet	8	7	8
Statens musikverk	7	7	10
Moderna museet	10	10	11
Statens museer för världskultur	6	7	11
Statens historiska museer	4	6	8
Statens konstråd	8	8	8
Myndigheten för kulturanalys	-	-	6

Källa: Myndigheten för delaktighet

Samverkan med civila samhället

2016 års uppföljning av statliga bidrag till det civila samhället redovisas i avsnitt 16.4.2.

Kultursamverkansmodellen ställer krav på samråd med det civila samhällets aktörer när de regionala kulturplanerna tas fram. För att få stöd inom ramen för regeringens satsning Kreativa platser/Äga rum 2016–2018 måste en av samverkansparterna vara en aktör från det civila samhället. Under 2016 har regeringen genomfört s.k. sakråd med det civila samhället under arbetet med att ta fram propositionen Kulturarvspolitik (prop. 2016/17:116).

Kulturens roll för nyanländas etablering

Kulturens roll för nyanländas etablering i Sverige har under 2016 tydliggjorts i flera samverkansinitiativ med lokala, regionala och nationella parter. Dessa initiativ möjliggörs ofta genom statliga bidrag och myndighetsinsatser och

bidrar till det kulturpolitiska målet att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet.

Riksteatern, Teaterförbundet för scen och film, Svensk Scenkonst och Arbetsförmedlingen genomförde under året pilotprojektet Kompetensintegration för att ge nyanlända professionella kulturarbetare en ingång i den svenska kulturbranschen samt utveckla breddad rekrytering, bl.a. genom praktik på Kungliga Dramatiska teatern och Kungliga Operan.

Värmlands museum har i samarbete med Filipstads kommun genomfört projektet ”Från flyktmottagande till samhällsdeltagande” efter initiativ, medfinansiering och stöd från Riksantikvarieämbetet. Projektet innehöll språkundervisning och yrkespraktik för nyanlända i Långbans gruv- och kulturby och visar på hur kulturmiljö och kulturarv kan fungera som resurs i etableringen av nyanlända och till besöksmålsutvecklingen.

På såväl nordisk som europeisk nivå finns goda exempel på kulturens roll för nyanländas etablering. Inom EU har en expertgrupp som arbetar enligt den s.k. öppna samordningsmetoden, ”Open method of coordination”, arbetat fram en rapport kring hur konst och kultur kan bidra till social sammanhållning genom att erbjuda nyanlända flyktingar och migranter arenor för att påverka sin vardag. De nordiska kulturministrarna inleder under 2017 ett treårigt projekt kring kulturens och det civila samhällets roll för integration och inkludering.

Främjande av fristadssystemet

Statens kulturråd har i uppdrag att verka för fler fristäder för förföljda konstnärer och en utveckling av fristadssystemet i Sverige. Myndigheten fördelade 2016 totalt 634 000 kronor i projektbidrag till insatser som främjar fristads-

konstnärernas möjlighet att ta del av det offentliga kulturlivet. För att främja en utveckling av fristadssystemet har bidrag beviljats till nationell samordning av fristäder i Sverige. Statens kulturråd har även lanserat en uppdaterad version av Fristadshandboken som stöd till de koordinatörer som tar emot fristads-konstnärer.

I april 2017 lämnades rapporten Fristadssystemet i Sverige – Erfarenheter av och förslag till förbättringar till regeringen. Rapporten visar hur fristadssystemet främjats inom ramen för Tryckfrihetsåret 2016 och innehåller förslag på hur fristadssystemet kan stärkas.

Kultur i hela landet

Kultursamverkan

En stor del av statens stöd till regional och lokal kultur i hela landet fördelas genom kultursamverkansmodellen. År 2016 fördelade Statens kulturråd totalt cirka 1,2 miljarder kronor till landstingen, som i sin tur får fördela det statliga stödet till kulturverksamheter i länen. Statens stöd uppgår till dryga 28 procent av den offentliga finansieringen, enligt Kulturrådets uppföljningsrapport för 2015. Totalt omfattade modellen (offentliga medel samt EU-medel, egna intäkter och sponsring) cirka 5,5 miljarder kronor, enligt rapporten.

Fördelningen av de statliga medlen framgår av tabell 4.4. Konstområdena teater, dans och musik samt museer utgör över 90 procent av modellen. Stockholms län ingår inte i modellen men totalt fördelade Statens kulturråd cirka 91 miljoner kronor till kulturinstitutioner i Stockholms kommun.

Tabell 4.4 Fördelning av statliga medel 2016 till regional kulturverksamhet

Total bidragsfördelning per län och fördelning i procent per konst- och kulturområde

Län	Tkr	Arkiv	Film	Hemslöjd	KK-främjande	Bibliotek	Museer	TDM
Blekinge	16 490	3,3	A	3,8	3,6	12,2	28,1	49,1
Dalarna	32 410	1,4	3,8	2,0	2,4	4,0	17,3	69,2
Gotland	22 600	0,0	4,0	B	0,8	4,0	39,1	52,1
Gävleborg	37 740	3,7	C	C	25,5	C	22,8	48,0
Halland	25 390	1,8	0,0	0,0	8,2	5,4	24,9	59,7
Jämtland	28 020	1,1	2,8	2,2	2,5	4,1	30,6	56,7
Jönköping	30 520	1,0	1,3	2,1	2,4	4,0	20,5	68,7
Kalmar	29 120	1,1	3,8	2,3	0,0	4,2	32,0	56,6
Kronoberg	33 700	1,3	A	1,9	0,9	0,0	19,3	76,5
Norrbottnen	41 720	0,9	2,9	1,5	5,7	4,6	9,8	74,6
Skåne	185 480	0,2	2,1	0,7	0,4	2,3	13,2	81,2
Södermanland	25 780	1,9	2,4	2,6	1,7	4,7	22,2	64,6
Uppsala	38 960	1,1	1,0	B	1,6	3,0	13,4	79,9
Värmland	50 530	0,9	2,3	1,2	2,2	2,9	12,6	77,8
Västerbotten	77 930	0,6	1,2	0,8	1,4	1,9	9,5	84,5
Västernorrland	43 020	1,5	0,0	1,6	1,8	2,8	11,3	81,1
Västmanland	30 170	1,6	2,0	2,0	2,3	4,5	14,6	73,1
Västra Götaland	307 120	0,4	0,5	0,6	3,9	1,6	12,8	80,2
Örebro	36 970	1,2	1,3	1,2	1,7	3,1	13,3	78,2
Östergötland	67 200	0,7	0,9	0,9	0,5	2,5	9,8	84,7
Totalt	1 160 870	0,9	1,4	1,0	3,1	2,7	15,3	75,7
Stockholm (utanför modellen)	90 777	0,0	0,0	0,0	0,0	2,5	5,7	91,8

A. Se Kalmar län

B. Se regional museiverksamhet

C. Se konst- och kulturfrämjande verksamhet

Inom kultursamverkansmodellen fördelar Statens kulturråd även utvecklingsbidrag till tidsbegränsade projekt. År 2016 fördelades cirka 24 miljoner kronor till totalt 68 projekt i länen, se tabell 4.5. Prioriterade verksamheter var bl.a. bild och form samt de nationella minoriteternas kultur.

Tabell 4.5 Länsvis fördelning av utvecklingsbidrag

Län	2014	2015	2016
Blekinge	300	0	800
Dalarna	2 400	2 390	590
Gotland	756	580	700
Gävleborg	300	300	150
Halland	1 650	300	0
Jämtland	1 100	1 300	425
Jönköping	1 450	1 050	1 540
Kalmar	950	1 420	945
Kronoberg	2 200	250	0
Norrbottnen	3 110	3 070	1 800
Skåne	7 170	2 240	2 725
Södermanland	2 300	500	700
Uppsala	650	1 100	700
Värmland	500	500	800
Västerbotten	4 550	2 150	2 320
Västernorrland	2 550	1 600	450
Västmanland	2 100	1 400	1 600
Västra Götaland	2 675	2 100	1 950
Örebro	1 350	250	850
Östergötland	1 250	750	2 000
Totalt i modellen	39 311	23 250	21 545
Stockholm	2 300	1 650	2 535
Totalt summa riket	41 611	24 900	23 580

Källa: Statens kulturråd

Dialog om och förslag till utveckling av kultursamverkan

Kultur- och demokratiministerns årliga dialog om kultursamverkansmodellen med regionala kulturpolitiker från samtliga län fokuserade 2016 på vilka förändringar och justeringar som bör göras för att modellen än bättre ska bidra till uppfyllelsen av de kulturpolitiska målen. Bland annat utifrån denna dialog har en departementspromemoria, Kultursamverkan för ett Sverige som håller ihop (Ds 2017:8) tagits fram och remitterats till 120 organisationer i hela landet. Utgångspunkten för förslagen och bedömningarna är att skillnaderna i tillgången till kultur bör minska, samtidigt som regionala prioriteringar ska ges utrymme.

Uppföljning och utvärdering

Statens kulturråds senaste uppföljning av modellen 2015 har fokuserat på frågor om personal och ekonomi. Uppföljningen visar bl.a. att det inte finns någon genomgående skillnad i statens årliga ökning till regional kultur-

verksamhet före respektive efter att modellen införts. I tabell 4.6 visas hur det offentliga stödets utveckling per konst- och kulturområde utvecklats 2010–2015.

Tabell 4.6 Utveckling av offentliga bidrag till modellens konst- och kulturområden 2010–2015

Konst- och kulturområden	Procentuell utveckling 2010-2015
Arkiv	+19,4
Teater, dans och musik	+14,9
Konst och kulturfrämjande	+14,1
Museer	+12,5
Hemslöjd	+10,9
Film	+5,9
Bibliotek	-2,9

Källa: Statens kulturråd, Kultursamverkansmodellen, Ekonomi och personal 2015

Det negativa utfallet (-2,9 procent) för biblioteksområdet kan härledas från att den regionala biblioteksverksamheten i Skåne flyttat till billigare lokaler. Om denna händelse räknas bort, har offentliga bidrag till biblioteksverksamheten ökat med 5,4 procent. För filmområdet beror ökningen (+ 5,9 procent) på Region Skånes ökade medel till film. Medel till filmkulturell verksamhet har överlag minskat i övriga delar av landet.

Personalstatistik visar att modellen 2015 omfattade cirka 5 700 årsarbetskrafter, varav drygt 3 000 utförts av konstnärlig personal. Cirka 55 procent av årsarbetskrafterna utfördes av kvinnor.

År 2016 genomförde Statens kulturråd en enkät som besvarades av 33 utställningsarrangörer inom modellen. Enkäten visar att 84 procent av dem tillämpar det statliga avtalet om medverkans- och utställningsersättning till konstnärer (MU-avtalet) helt eller delvis.

Myndigheten för kulturanalys har i sin utvärderingsrapport Dramatiska villkor 2017:1 lyft fram förändringar i länsteatrarnas ekonomi sedan 1980-talet och förändringar i personalutvecklingen. I rapporten Kulturanalys 2017 (2017:2) drar myndigheten följande tre slutsatser om hur de nationella kulturpolitiska målen ska uppnås i högre grad; stärk stödet till det professionella kulturlivet, stärk stödet till hotade kulturutövare och stärk möjligheterna att ta del av kultur i hela landet.

Äga rum

Under 2016 inleddes Äga rum, regeringens satsning på konst och kultur i vissa bostadsområden med socioekonomiska utmaningar eller lågt valdeltagande. Satsningen genomförs av Statens kulturråd och Statens konstråd under 2016–2018.

Statens kulturråd ansvarar för den del av satsningen som kallas Kreativa platser och som innebär att samverkansprojekt i vissa bostadsområden kan söka och beviljas stöd. Den första utlysningen väckte stort intresse med fler än 200 ansökningar. Totalt 27 projekt över hela landet har beviljats sammanlagt 32 miljoner kronor. Projekten har stor spridning såväl konstnärligt som geografiskt, med bl.a. berättande, festivalverksamhet och musikproduktion från Malmö till Luleå. Alla beviljade projekt utgår från lokala aktörers behov, önsknings, engagemang och kreativitet. Många projekt lyfter också fram platsens och de boendes berättelser.

I den andra delen av Äga rum, som kallas Konst händer, producerar Statens konstråd offentlig konst i miljonprogrammets miljöer och utvecklar metoder för invånarinflytande. Satsningen ledde till ett högt söktryck – 153 ansökningar togs emot vid utlysningen. På 15 platser runt om i landet pågår Konst händerprojekt i samarbete med boende, civilsamhället, kommuner och andra lokala aktörer. Projekten ska påverka de gemensamma rummen fysiskt, men också synen på dessa och i detta lyfta fram de historier platserna bär på. Här lyfts bl.a. barn- och jämställdhetsperspektiv upp samt vikten av möten och diskussion.

Satsningen Äga rum relaterar till regeringens långsiktiga reformprogram för att minska segregation 2017–2025. Syftet med detta program är att lyfta socialt utsatta områden och bryta segregationsmekanismer strukturellt. Se vidare i utgiftsområde 13, avsnitt 6.

Regional fördelning av statens insatser

Statens kulturråd har i rapporten Statliga kulturutgifter i regionalt perspektiv 2015–2016 redovisat hur 28 statliga myndigheter och institutioners medel fördelas regionalt, som framgår av tabell 4.7. Av redovisningen framgår att huvuddelen av medlen, cirka 64 procent, fördelas till storstadslänen Stockholm, Skåne och Västra Götaland.

Ser man till det statliga stödet räknat i kronor per invånare blir utfallet något annorlunda. Högst stöd fördelas då till Gotland, Stockholm och Västernorrland. Riksantikvarieämbetet härleder en stor del av sin verksamhet till Gotland, Västernorrlands höga siffror beror bl.a. på att Riksarkivets verksamhet i länet och Stockholms siffror är höga bl.a. utifrån att flera nationella verksamheter bl.a. Kungliga Operan och Dramaten har sina huvudverksamheter förlagda där. Sett över tid så är det regionala utfallet tämligen stabilt, inga större förändringar förekommer. Statens kulturråd framhåller att kultursamverkansmodellen har stor betydelse för den regionala spridningen av kultur.

Tabell 4.7 Statliga medel till kulturverksamheter, tkr, fördelat per län och per invånare 2014–2016

	2014	Kr/inv	2015	Kr/inv	2016	Kr/inv
Län						
Stockholm	2 150 277	978	2 102 832	942	2 206 632	972
Uppsala	132 757	380	141 850	401	148 543	411
Södermanland	69 480	248	76 270	269	83 701	291
Östergötland	163 247	369	168 303	378	180 763	400
Jönköping	63 008	183	62 929	181	69 956	198
Kronoberg	63 120	334	61 958	324	58 798	302
Kalmar	61 921	263	57 580	242	60 657	250
Gotland	181 883	3 177	195 926	3 414	199 069	3 432
Blekinge	69 421	450	67 567	432	74 290	469
Skåne	379 685	295	362 546	278	397 388	300
Halland	60 276	194	55 380	176	60 295	188
Västra Götaland	565 617	347	585 355	355	623 880	373
Värmland	88 242	321	85 747	311	88 670	317
Örebro	63 934	222	67 176	231	67 136	228
Västmanland	57 408	219	57 577	218	65 728	246
Dalarna	72 075	258	69 769	248	72 681	255
Gävleborg	74 504	266	67 940	241	81 628	287
Västernorrland	133 711	550	132 649	544	137 779	561
Jämtland	63 145	498	60 933	478	68 587	533
Västerbotten	169 860	647	132 911	505	141 875	534
Norrbottnen	97 700	391	86 404	346	96 474	385
Internationellt	65 898		66 900		78 440	
Summa tot och tot snitt kr/inv.	4 847 169	497	4 766 502	484	5 062 972	507
Medel som inte fördelats regionalt	1 051 564		1 159 106		1 249 124	
Totalt	5 898 733	605	5 925 608	602	6 312 095	632

Kulturinstitutioners hyror inklusive kostnadshyresmodellen

Samtliga myndigheter och institutioner som tilldelas statliga bidrag ansvarar självständigt för sin lokalförsörjning. Hyreskostnaderna varierar mellan de olika institutionerna, vilket framgår av tabell 4.8 nedan.

Fem kulturinstitutioner; Kungliga Operan, Dramaten, Nationalmuseum, Historiska museet och Naturhistoriska riksmuseet omfattas sedan 2001 av kostnadshyresmodellen som innebär att

Statens fastighetsverk beräknar hyran utifrån andra beräkningsgrunder än de som används vid hyressättning med marknadshyra.

Kulturinstitutionernas hyreskostnaders andel av det statliga bidraget varierar från 3,7 procent som gäller för Drottningholms Slottsteater till nära 64 procent som är andelen för Statens maritima museer. Vidare framgår att 17 av 23 institutioner minskat sina hyrors andelar av det totala statliga bidraget 2014–2016. Minskningen som gäller Forum för levande historia är på grund av en tidsbegränsad satsning som ökat myndighetens anslag 2015–2017.

Tabell 4.8 Hyreskostnader för vissa kulturinstitutioner 2014–2016

Tusental kronor

Myndighet/institution	Hyreskostnad inkl. uppvärmning och el			Anslag/bidrag			Hyreskostnad, uppvärmning och el, andel av anslag/bidrag			Förändring i procentenheter 2014-2016 ¹
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016	
Riksteatern	30 082	27 377	27 496	260 122	261 647	262 912	11,6%	10,5%	10,4%	-1,2
Kungliga Operan AB	55 538	55 029	52 862	446 302	446 119	452 284	12,4 %	12,3%	11,7%	-0,7
Kungliga Dramatiska teatern AB	35 435	34 915 ²	35 125	227 038	226 656	229 442	15,6 %	15,4%	15,3%	-0,3
Dansens Hus	8 980	8967	9271	23 377	23 429	23 605	38,4 %	38,3 %	39,3%	+0,9
Riksarkivet och landsarkiven	106 871	108 625	108 469	356 359	370 001	375 402	30,0 %	29,4 %	28,9 %	-1,1
Institutet för språk och folkminnen	7 026	6 572	6 129	57 623	60 011	62 001	12,2 %	11,0 %	9,9 %	-2,3
Riksantikvarie-ämbetet	50 974	43 256	43 653	219 510	215 822	218 192	23,2 %	20,0 %	20,0 %	-3,2
Statens historiska museer	23 330	33 725	39 898	91 420	93 160	100 368	25,5 %	36 %	39,8 %	+14,3
Nationalmuseum med Prins Eugens Waldemarsudde	40 229	44 713	42 662	142 115	146 986	153 986	28,3 %	30,4 %	27,7%	-0,6
Naturhistoriska riksmuseet	52 503	53 055	53 732	163 749	164 472	177 996	32,6 %	32,2 %	30,1 %	-2,5
Statens museer för världskultur	63 305	63 793	64 130	156 646	157 160	167 335	40,4 %	40,6 %	38,3 %	-2,1
Livruskammaren, Skoklosters slott och Hallwylska museet	14 069	11 982	12 031	43 952	44 141	55 783	32,6 %	27,1%	21,6%	-11
Statens maritima museer	76 478	82 947	83 597	119 644	120 433	131 514	63,9 %	68,8 %	63,5 %	-0,4
Statens centrum för arkitektur och design	14 374	14 748	14 527	50 488	50 724	55 112	28,5 %	29,1 %	26,4 %	-2,1
Statens musikverk	27 095	26 030	26 761	110 242	110 516	111 219	24,6%	23,6%	24,1%	-0,5
Statens försvarshistoriska museer	37 987	37 973	38 810	110 231	91 109	101 833	34,5 %	41,76%	38,1%	+3,6
Moderna museet	48 600	60 909	59 770	128 224	128 630	145 584	37,9 %	47,3%	41,1%	+3,2
Nordiska museet	34 290	36 986	30 220	113 373	113 983	115 881	30,3 %	32,4%	26,0%	- 4,3
Tekniska museet	16 993	15 238	16 261	46 634	46 845	47 393	36,4 %	32,5 %	34,3 %	-2,1
Arbetets museum	2 467	2 307	2 217	14 626	14 682	15 388	16,9 %	15,7 %	14,4 %	-2,5
Dansmuseet	5 757	5782	5448	10 095	10 137	10 240	57,0 %	57,0 %	53,0 %	-4,0
Drottningholms Slottsteater	455	439	461	11 666	11 732	12 304	3,9 %	3,7%	3,7%	-0,2
Forum för levande historia	5 003	5 146	5 263	43 787	49 416	54 954	11,4 %	10,4%	9,6 %	-1,8

Källa: Uppgifter från respektive myndighet/institution.

¹ Hyreskostnadernas andel av anslag/bidrag² Inklusive återbetalning av minskade underhållskostnader om 1,7 miljoner kronor för åren 2010–2015 från Statens fastighetsverk.

När det gäller kostnadshyresmodellen har Statens fastighetsverk våren 2017 lämnat förslag på hur modellen kan vidareutvecklas så att både hyresgästernas och hyresvärdens långsiktiga förutsättningar förbättras.

Stöd till icke-statliga kulturlokaler

Kulturlokaler som ägs av annan aktör än staten, t.ex. museer, teatrar och konsthallar, kan söka statligt stöd hos Boverket för ombyggnader, reparationer och standardhöjningar eller inventarier. Boverket fördelar årligen nära 10 miljoner kronor, främst till läns museer. År 2016 beviljades 17 av 37 sökande bidrag.

Kulturella och kreativa näringar

Goda förutsättningar för kulturella och kreativa näringar innebär att kulturskapare får förbättrade förutsättningar att leva på sitt konstnärskap. Av länens regionala kulturplaner framgår att kulturella och kreativa näringar är betydelsefulla för kulturens utveckling.

Statens kulturråd och Tillväxtverket arrangerade tillsammans med Region Skåne i november 2016 ett internationellt idékonvent, Creative Powers for Europe, för att stärka de kulturella och kreativa näringarna. Omkring 210 deltagare från 26 länder deltog. Vidare har Statens kulturråd och Tillväxtverket samverkat kring ett nytt stöd till kulturexport för att främja internationalisering av mellanledets aktörer (t.ex. agenter och producenter).

Under 2016 har de kulturella och kreativa näringarna även varit ett fokusområde inom regeringens exportstrategi. Ett Team Sweden för kulturella och kreativa näringar har bildats där berörda organisationer deltar.

Lärande och forskning om kultur

Myndigheten för kulturanalys

Under 2016 publicerade Myndigheten för kulturanalys rapporter om museistatistik, kulturanalys, samhällets utgifter för kultur, kulturmiljöstatistik, Skapande skola samt hat och hot inom kultursektorn. Myndigheten har värderat resultaten i relation till de nationella kultur-

politiska målen. Myndigheten har formulerat tre uppföljningsmål: delaktighetsmålet, självständighetsmålet och samhällsmålet. Delaktighetsmålet handlar om allas möjlighet att delta i kulturlivet. Självständighetsmålet utgår från att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Samhällsmålet utgår ifrån att kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling. Myndigheten bedömer att uppfyllelsen av delaktighetsmålet ligger väl i linje med de nationella kulturpolitiska målen medan självständighetsmålet och i viss mån samhällsmålet inte når upp till de nationella kulturpolitiska målen.

Lärandedag om Europeiskt kulturhuvudstadsår Umeå 2014

Hösten 2016 arrangerade Kulturdepartementet en lärandedag om Europeiskt kulturhuvudstadsår Umeå 2014. Vid detta kunskapsseminarium deltog representanter från lokal, regional och nationell nivå samt från Europeiska kommissionen. Ett resultat av dagen var att samtliga aktörer fick utbyta kunskap om genomförda utvärderingar och erfarenheter. På europeisk nivå har Umeå 2014 bl.a. bidragit till att bredda bilden av Sverige – här lyftes det samiska särskilt. Den lokala förankringen lyftes fram som en förebild för andra kulturhuvudstäder.

Forskning inom kulturområdet

Statens stöd till forskning och utveckling inom kulturområdet uppgick 2016 till totalt cirka 38,5 miljoner kronor, se tabell 4.9 nedan.

Tabell 4.9 Anslag 1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet

<i>Miljoner kronor</i>			
Myndighet	2014	2015	2016
Statens kulturråd	3,5	3,6	3,6
Riksarkivet	10,4	10,5	10,7
Riksantikvarieämbetet	13,4	16,0	16,0
Institutet för språk och folkminnen	1,2	1,2	1,2
Naturhistoriska riksmuseet	6,8	6,9	7,0
Totalt	37,6	38,2	38,5

Statens kulturråd fördelar medlen som kan sökas av de centrala museerna. Bidragsfördelningen 2016 har fortsatt att främja samarbeten mellan bl.a. museer, universitet och högskolor. De sex

beviljade projekten rör bl.a. antiziganism, hbtq-relaterade frågor och barns och ungas datorspelsanvändning.

Riksarkivet fördelade ca 10,7 miljoner kronor för bl.a. ökad tillgänglighet till och användning av arkiv och till långsiktigt bevarande av audiovisuellt material, utveckling av digitala bildformat och metoder för digitalt bevarande.

Inom Riksantikvarieämbetets FoU-program har under 2016 medel fördelats till 26 projekt. Bland annat har nya metoder för kulturmiljöarbetet prioriterats. Riksantikvarieämbetet har medverkat i referensgrupper för EU:s forskningsprogram Horisont 2020, i vidarutvecklingen av kulturarvsforskningen i Europa och samverkat med Naturvårdsverket om forskningsutlysningar för att utveckla samarbetet och genomslaget för kulturarvsfrågorna. Av det totalt disponibla anslagsbeloppet, 16 miljoner kronor, har myndigheten även använt medel till forskningskommunikation genom seminarier där resultaten av tidigare projekt presenterats.

Institutet för språk och folkminnen har 2016 hel- eller delfinansierat 13 projekt inom myndighetens samtliga fem ämnesområden: dialekter, folkminnen, namn, svensk och allmän språkvård samt minoritetsspråk.

Naturhistoriska riksmuseets har 2016 drivit olika forskningslaboratorier inom geologi och biologi och bidragit till ett antal forskares lönekostnader där övriga forskningskostnader finansieras med externa medel. Såväl de moderna analyslaboratorierna som forskarkompetensen är en forskningsinfrastruktur av stor nationell och internationell betydelse.

Regeringen bedömer i propositionen Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och konkurrenskraft (prop. 2016/17:50) att förutsättningarna för att bedriva konstnärlig forskning i Sverige förbättrats avsevärt de senaste åren. Den konstnärliga forskningen bedöms också ha utvecklats i positiv riktning. En viktig indikation på detta är att Stockholms konstnärliga högskola fått tillstånd av Universitetskanslersämbetet att utfärda konstnärliga examina på forskarnivå.

Kulturlivets internationalisering

Samtliga kulturmyndigheter främjar internationalisering

Under 2016 har Statens kulturråd och Tillväxtverket initierat ett nytt stöd till kulturexport för att främja internationalisering av mellanledets aktörer (exempelvis agenter och producenter). Stödet uppgick till 938 000 kronor och ger nya möjligheter att verka för internationell spridning av svensk konst och kultur. Riksantikvarieämbetets arbete med att uppmärksamma den illegala handeln med kulturföremål har fortsatt tillsammans med flera andra myndigheter. Fokus under 2016 har legat på samverkan, utbildning och informationsspridning.

Sverige har ett omfattande arbete med Agenda 2030 för hållbar utveckling, både nationellt och internationellt. De mest centrala målen för kulturområdet bedöms vara mål 4 (utbildning, livslångt lärande), mål 10 (ökad jämlikhet), mål 11 (säkra och hållbara städer) och mål 16 (fredliga och inkluderande samhällen) samt tvärperspektivet mänskliga rättigheter. Tio myndigheter under Kulturdepartementet har åiterrapporteringskrav om Agenda 2030 för hållbar utveckling i sina regleringsbrev för 2017.

Svenskt deltagande i EU:s program för de kulturella och kreativa sektorerna

Statens kulturråd och Svenska Filminstitutet utgör tillsammans nationell kontaktpunkt i Sverige för EU-programmet Kreativa Europa 2014–2020. Deras uppdrag är att öka kunskapen om programmet samt att främja ansökningar från svenska aktörer. Det beviljade beloppet till ansökningar där svenska organisationer ingick var totalt ca 9,9 miljoner euro. Det totala beloppet som organisationer i Sverige får del av inom delprogrammet Kultur uppgick till 3,9 miljoner euro och inom delprogrammet MEDIA till 5 miljoner euro. Inom det sektorsövergripande programområdets stöd för integration av flyktingar via konst, kultur och audiovisuella medier beviljades projekt med svenska aktörer ca 1 miljon euro. Sverige var efter Italien det europeiska land som hade bäst resultat.

Svenskt deltagande i Kreativa Europa bidrar enligt Statens kulturråd till en ökad och stärkt internationalisering av kultursektorn och den audiovisuella sektorn. De projekt som svenska aktörer deltar i är betydelsefulla för såväl den

enskilda organisationen som för publiken i Sverige och i andra delar av Europa.

För redovisning av delprogrammet MEDIA se avsnitt 13.4.2.

De utsända kulturråden

Regeringen beslutade i början av 2017 att stationera ett kulturråd vid ambassaden i Pretoria, Sydafrika. Det är första gången som Sverige har ett kulturråd på den afrikanska kontinenten. Under 2016 har styrningen av kulturrådets verksamhet setts över för att tydliggöra deras strategiska roll i relation till både de nationella kulturpolitiska målen och till det utrikespolitiska arbetet (utrikesdiplomati, handels- och Sverigefrämjande samt utvecklings-samarbete).

Jämställdhetsfrågor har under 2016 präglat kulturrådets verksamheter. Till exempel har flera jämställdhetsprojekt genomförts i samband med utställningen om Gender Equality. Svenska ambassaden i Paris bidrog till Kulturdepartementets och Svenska Filminstitutets jämställdhetsseminarium under filmfestivalen i Cannes, där Sveriges och Frankrikes kulturministrar medverkade. Fokus på barn- och ungdomslitteratur har fortsatt varit stort i flera länder som t.ex. i Berlin där Felleshusets barnboksutställning fick stor uppmärksamhet. I Moskva ordnades en workshop för ryska kreativa kluster som byggde på erfarenheter från Malmö kommun. En av de viktigaste satsningarna i Kina har varit att stärka översättarkåren genom ett flertal seminarier. I Turkiet har frågor som yttrandefrihet och hållbarhet inom mode särskilt uppmärksammats. I Storbritannien har förberedelserna varit omfattande inför den årlånga nordiska kulturfestivalen "Nordic Matters" som äger rum på Southbank Centre i London under hela 2017.

Internationellt samarbete

Europeiska unionen

Europeana är en digital plattform för europeiskt kulturarv som etablerades 2008 och som kopplar samman och förmedlar information om mer än 50 miljoner objekt från ca 3 700 kulturarvsinstitutioner över hela Europa. Sverige är den femte största leverantören av objekt. Rådet antog i maj 2016 slutsatser om att tydliggöra

ramar och inriktning för den framtida utvecklingen av Europeana.

På förslag från kommissionen beslutade Europaparlamentet och rådet i maj 2017 om ett Europaår för kulturarv 2018.

Den 8 juni 2016 antog kommissionen och unionens höga representant för utrikesfrågor och säkerhetspolitik ett gemensamt meddelande med rubriken "Mot en EU-strategi för internationella kulturella förbindelser". Meddelandet har under våren 2017 följts upp genom slutsatser antagna av rådet.

EU:s struktur- och investeringsfondsprogram

Under 2016 tilldelades 127 projekt med svenskt deltagande och med kulturanknytning knappt 226 miljoner kronor från EU:s struktur- och investeringsfondsprogram. Från Regionalfonden fördelades 31 miljoner, från Interregionala programmen 157 miljoner, från Socialfonden 9 miljoner, från Landsbygdsprogrammet 19,8 miljoner kronor och från programmet Lokalt ledd utveckling 8,5 miljoner kronor. Under 2015 uppgick det totala beloppet till 197,7 miljoner kronor. I 2015 års belopp ingick dock inte medel från Landsbygdsprogrammet och programmet för Lokalt ledd utveckling.

Nordiska ministerrådet

Under 2016 anordnades en konferens om kulturens och det civila samhällets roll för integration av nyanlända och flyktingar i Norden. Konferensen var också startskottet för ett treårigt nordiskt projekt på samma tema.

Under våren 2017 redovisade Nordicom sitt uppdrag att kartlägga de utmaningar som den nordiska mediebranschen möter i samband med att globala medieaktörer tar en allt större andel av annonsmarknaden.

Under 2016 beslutade de nordiska kulturministrarna om satsningen "Nordic Matters" vid Southbank Centre i London. Denna satsning sätter fokus på nordisk kultur och frågor om jämställdhet, hållbarhet samt barns och ungas rättigheter.

Under våren 2017 sjösattes kulturministrarnas pilotprogram för barn och unga för främjande av ungas eget kulturella skapande samt nordisk språkförståelse.

Europarådet

Under 2016 och 2017 har fokus för arbetet inom ramen för styrkommittén för kultur, kulturarv och landskap (CDCPP) bl.a. lagts på kultur-

arvet. Mot bakgrund av förslag vid ministerkonferens för kulturarvsfrågor i Namur 2015 har ett särskilt arbete bedrivits av experter från medlemsstaterna av CDCPP för att utforma en europeisk kulturarvsstrategi. Strategin godkändes av Europarådets ministerkommitté den 22 februari 2017. Regeringen har gett Riksantikvarieämbetet i uppdrag att under 2017 och 2018 främja kunskapen om och spridningen av kulturarvsstrategin till berörda aktörer.

Sverige har deltagit i förhandlingar om Europarådets konvention om brott med anknytning till kulturföremål och kulturgendomen. Arbetet bedrevs inom ramen för Europarådets straffrättsliga styrkommitté (CDPC) i nära samverkan med CDCPP.

Resultat för samarbetet inom området medier och information redovisas under avsnitt 14.4.2.

Unesco och internationellt kulturarvssamarbete

Inom ramen för bl.a. EU, Unesco, Europarådet, nordiskt samarbete och Östersjösamarbete medverkar Riksantikvarieämbetet i flera nätverk och arbetsgrupper som bl.a. bidrar till att främja utbyte, kunskap och lärande. Under 2016 och 2017 har myndigheten också ordförandeskapet i the Baltic Sea States monitoring group.

Sverige är för perioden 2017–2021 invald i kommittén för 1970 års Unescokonvention om åtgärder för att förbjuda och förhindra olovlig införsel, utförsel och överlåtelse av äganderätten av kulturgendomen.

År 2016 gav Sverige 4,5 miljoner kronor till arbetet med tre av Unescos kulturarvs-konventioner: 1972 års konvention om skydd för kultur- och naturarv, 1954 års konvention om skydd för kulturgendomen i händelse av väpnad konflikt (Haagkonventionen) och 1970-års konvention om åtgärder för att förbjuda och hindra olovlig import, export och överförande av äganderätt av kulturgendomen (utgiftsområdet 16).

4.4.3 Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att de statliga insatserna inom det kulturområdesövergripande området bidrar väl till uppfyllelsen av de nationella kulturpolitiska målen. Statens insatser behöver ofta samspela med andra offentliga aktörers, det civila samhällets och andra berörda aktörers insatser för god måloppfyllelse.

Barn och unga är en viktig målgrupp för att kulturen ska komma fler till del. Rätten och möjligheten att ta del av kultur och att skapa själv måste ta sin början redan från tidig ålder. Skapande skola gör att ett stort antal flickor och pojkar får ta del av professionell kultur i förskola och grundskola. Det är också viktigt att fler barn och unga får tillgång till de kommunala kulturskolornas verksamhet oavsett bostadsort och ekonomiska och sociala förhållanden. Regeringen konstaterar att utredningen om en nationell strategi för den kommunala kulturskolan väckt mycket stort intresse och engagemang. Det stora antal kommuner som ansökt om statsbidrag för höjd kvalitet i kulturskolan visar att det finns ett behov av att vidareutveckla kulturskolan. Regeringen avser att fortsatt verka för en ökad nationell likvärdighet i detta avseende.

De nationella kulturpolitiska målen lyfter fram allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor. För att detta mål ska kunna uppnås krävs att kulturen är tillgänglig för alla. De resultat och insatser som redovisats under kultur för fler visar att kulturområdet på många sätt utvecklas väl och bidrar till allas möjligheter att delta i kulturlivet i enlighet med de nationella kulturpolitiska målen. Med ett kulturliv som når fler och är öppet för alla, skapas förutsättningar för en hållbar samhällsutveckling med god social sammanhållning. I detta sammanhang är det viktigt att det civila samhällets goda krafter tas tillvara i hela landet. Samverkan mellan kulturinstitutioner och det civila samhället är viktig att utveckla vidare.

Regeringen bedömer att arbetet för de nationella minoriteternas kultur fortsatt har utvecklats positivt och spelar en viktig roll för det samiska folkets och de nationella minoriteternas språk och kulturella identitet.

Runt om i hela landet finns ett stort intresse för kulturens roll i arbetet med nyanländas etablering. Regeringen följer dessa initiativ och deras effekter.

När det gäller att kulturen ska nå ut i hela landet visar fördelningen av kultursamverkansmodellens medel att de statliga insatserna kommer hela landet till del. Genom modellen ökar samverkan mellan aktörer som har stor betydelse för kulturens spridning, såväl inom länen som i hela Sverige. Genomförda uppföljningar och utvärderingar om kultur-

samverkansmodellen visar att det finns vissa behov av att utveckla modellen.

Även satsningen Äga rum 2016–2018 är betydelsefull för att främja och ta till vara kulturella initiativ i hela landet. Regeringen konstaterar att satsningen mötts av stort intresse. De projekt satsningen bidrar till att förverkliga visar på den kreativitet och det engagemang som finns runt om i landet och ger plats för nya tankar och berättelser samt nya samverkansformer med bl.a. det civila samhället i fokus.

Det är viktigt att kulturområdet blir föremål för forskning på olika sätt. Goda forskningsunderlag bidrar till att regeringen och andra får underlag om politikens genomslag och effekter.

Sverige är och ska fortsatt vara ett innovativt och öppet land. De kulturella och kreativa näringarna bidrar till detta. Regeringen bedömer att de initiativ som tas för att utveckla de kulturella och kreativa näringarna är av betydelse för kulturskapares arbetsmarknad, exporten och Sverige bilden. Det nya stödet till kulturexport för att främja internationalisering av mellanledets aktörer fungerar som ett bra komplement till befintliga stöd.

Kulturen har alltid hämtat kraft och inspiration genom utbyte med omvärlden. Ett stort och öppet internationellt utbyte är av avgörande betydelse för kulturens vitalitet och förnyelse samt för exportmöjligheterna och Sverige främjandet.

Kulturrådsverksamheten, som 2017 utökats med ett kulturråd i Sydafrika, främjar kulturutbytet väl och bidrar till ökad förståelse för det svenska samhället, dess utmaningar och värderingar.

Regeringen bedömer att det arbete som rör kulturområdet och som bedrivs i internationella sammanhang som det nordiska samarbetet, EU, Unesco, Europarådet och FN är mycket viktiga för såväl kulturområdets utveckling som för Sveriges samverkan och utbyte med omvärlden.

4.5 Budgetförslag

4.5.1 1:1 Statens kulturråd

Tabell 4.10 Anslagsutveckling 1:1 Statens kulturråd

Tusental kronor

2016	Utfall	43 143	Anslags-sparande	1 104
2017	Anslag	44 483 ¹	Utgifts-prognos	45 116
2018	Förslag	55 461		
2019	Beräknat	56 369 ²		
2020	Beräknat	57 361 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 55 462 tkr i 2018 års prisnivå.

³ Motsvarar 55 462 tkr i 2018 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Statens kulturråds förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 4.11 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:1 Statens kulturråd

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017 ¹	44 483	44 483	44 483
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	975	1 719	2 532
Beslut	10 004	10 168	10 347
Varav BP18 ³	10 000	10 000	10 000
Varav ³			
Kulturskolecentrum	10 000	10 000	10 000
Överföring till/från andra anslag			
Varav BP18 ³			
Övrigt	-1	-1	-1
Förslag/beräknat anslag	55 461	56 369	57 361

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2017. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2019–2020 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 10 000 000 kronor fr.o.m. 2018 för inrättandet av ett nationellt kulturskolecentrum vid Statens kulturråd.

Regeringen föreslår att 55 461 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Statens kulturråd* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 56 369 000 kronor respektive 57 361 000 kronor.

4.5.2 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete

Tabell 4.12 Anslagsutveckling 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete

Tusental kronor

2016	Utfall	356 174	Anslags-sparande	293
2017	Anslag	336 301 ¹	Utgifts-prognos	332 828
2018	Förslag	579 284		
2019	Beräknat	534 682		
2020	Beräknat	534 682		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Skälen för regeringens förslag: De aktörer som får bidrag inom ramen för detta anslag har behov av att kunna planera sin verksamhet för kommande år. Ett bemyndigande möjliggör en mer långsiktig planering. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2018 för anslaget 1:2 *Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 25 000 000 kronor 2019.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete. Anslaget får användas för utgifter för administration, uppföljning och genomförande av verksamheten.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2018 för anslaget 1:2 *Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 25 000 000 kronor 2019.

Tabell 4.13 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete

Tusental kronor

	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019
Ingående åtaganden		25 000	
Nya åtaganden	25 000	25 000	
Infriade åtaganden		-25 000	-25 000
Utestående åtaganden	25 000	25 000	
Erhållet/föreslaget bemyndigande	25 000	25 000	

Regeringens överväganden**Tabell 4.14 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete**

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	336 301	336 301	336 301
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	241 006	196 406	196 406
Varav BP18	242 000	237 000	237 000
Varav			
Förvaltning Sametinget	-1 000	-1 000	-1 000
Jubileum Ingmar Bergman	8 000	3 000	3 000
Samisk och nat.minoriteters kultur	10 000	10 000	10 000
Biblioteksstatsning	225 000	225 000	225 000
Överföring till/från andra anslag			
Varav BP18			
Övrigt ²	1 977	1 975	1 975
Förslag/beräknat anslag	579 284	534 682	534 682

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Anslaget beräknas f.o.m. 2017 med ett bestämt nominellt belopp. Mot bakgrund av detta tillförs anslaget 1 977 000 kronor fr.o.m. 2018 vilket motsvarar den prisomräkning som hade skett om anslaget fortsatt hade pris- och löneomräknats.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 225 000 000 kronor årligen 2018–2020 för en förstärkning av biblioteksverksamhet i hela landet.

Vidare ökas anslaget med 10 000 000 kronor fr.o.m. 2018 för ett ökat stöd till det samiska folkets och de nationella minoriteternas kulturverksamhet. Av dessa medel avsätts 500 000 kronor årligen 2018–2020 för kulturförmedlingsstöd genom Finlandsinstitutet.

Anslaget ökas även med 8 000 000 kronor 2018 för en satsning på att uppmärksamma att Ingmar Bergman skulle fyllt 100 år 2018. Från

och med 2019 ökas anslaget med 3 000 000 kronor för en satsning på att förvalta Ingmar Bergmans konstnärskap.

Anslaget minskas även med 1 000 000 kronor fr.o.m. 2018 för att Sametingets biblioteksverksamhet framöver i stället ska finansieras från Sametingets förvaltningsanslag, det under utgiftsområde 1 uppförda anslaget 3:1 *Sametinget*.

Regeringen föreslår att 579 284 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 534 682 000 kronor respektive 534 682 000 kronor.

4.5.3 1:3 Skapande skola

Tabell 4.15 Anslagsutveckling 1:3 Skapande skola

Tusental kronor

2016	Utfall	181 982	Anslags- sparande	3 497
2017	Anslag	187 654 ¹	Utgifts- prognos	185 716
2018	Förslag	187 825		
2019	Beräknat	177 824		
2020	Beräknat	177 824		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till Skapande skola för barn i förskola, förskoleklass, grundskola och motsvarande skolformer. Anslaget får även användas för statsbidrag till andra verksamheter som syftar till att stärka kultur i skolan. Vidare får anslaget användas för utgifter för administration, främjande, uppföljning och genomförande av verksamheten.

Regeringens överväganden

Tabell 4.16 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:3 Skapande skola

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017 ¹	187 654	187 654	187 654
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-4 000	-14 000	-14 000
Varav BP18	-4 000	-4 000	-4 000
Varav			
Omprioritering	-4 000	-4 000	-4 000
Överföring till/från andra anslag			
Varav BP18			
Övrigt ²	4 171	4 170	4 170
Förslag/beräknat anslag	187 825	177 824	177 824

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Anslaget beräknas fr.o.m. 2018 med ett bestämt nominellt belopp. Mot bakgrund av detta tillförs anslaget 4 171 000 kronor fr.o.m. 2018 vilket motsvarar den prisomräkning som hade skett om anslaget fortsatt hade pris- och löneomräknats.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 4 000 000 kronor fr.o.m. 2018 för en omprioritering inom utgiftsområdet.

Regeringen föreslår att 187 825 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Skapande skola* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 177 824 000 kronor respektive 177 824 000 kronor.

4.5.4 1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet

Tabell 4.17 Anslagsutveckling 1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2016	Utfall	38 826		156
2017	Anslag	39 481 ¹	Utgifts-prognos	39 096
2018	Förslag	45 153		
2019	Beräknat	45 153		
2020	Beräknat	45 153		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet. Anslaget får även användas för utgifter för administration och genomförande av verksamheten.

Regeringens överväganden

Tabell 4.18 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	39 481	39 481	39 481
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	5 000	5 000	5 000
Varav BP18	5 000	5 000	5 000
Varav			
Arkitektur och livsmiljö	5 000	5 000	5 000
Överföring till/från andra anslag			
Varav BP18			
Övrigt	672	672	672
Förslag/beräknat anslag	45 153	45 153	45 153

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 5 000 000 kronor fr.o.m. 2018 för att möjliggöra en ny forskningsfunktion för gestaltad livsmiljö vid Statens centrum för arkitektur och design.

Regeringen föreslår att 45 153 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 *Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 45 153 000 kronor respektive 45 153 000 kronor.

4.5.5 1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler

Tabell 4.19 Anslagsutveckling 1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2016	Utfall	8 476		1 375
2017	Anslag	9 851 ¹	Utgifts-prognos	10 042
2018	Förslag	9 852		
2019	Beräknat	9 852		
2020	Beräknat	9 852		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till icke-statliga kulturlokaler för ändring, tillbyggnad och handikappanpassning av sådana lokaler.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2018 för anslaget 1:5 *Stöd till icke-statliga kulturlokaler* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 9 000 000 kronor 2019 och 2020.

Skälen för regeringens förslag: Projekt som rymms inom stödet till icke-statliga kulturlokaler kan sträcka sig över flera kalenderår. Stöd betalas ut när projekten är avslutade. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2018 för anslaget 1:5 *Stöd till icke-statliga kulturlokaler* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 9 000 000 kronor 2019 och 2020.

Tabell 4.20 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler

Tusentals kronor

	Utfall 2016	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
Ingående åtaganden	5 569	6 944	9 000		
Nya åtaganden	9 851	9 000	7 600		
Infriade åtaganden	8 476	-6 944	-7 600	-7 500	-1 500
Utestående åtaganden	6 944	9 000	9 000		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	9 000	9 000	9 000		

Regeringens överväganden

Tabell 4.21 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	9 851	9 851	9 851
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	1	1	1
Varav BP18			
Överföring till/från andra anslag			
Varav BP18			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	9 852	9 852	9 852

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 9 852 000 kronor anvisas under anslaget 1:5 *Stöd till icke-statliga kulturlokaler* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 9 852 000 kronor respektive 9 852 000 kronor.

4.5.6 1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet

Tabell 4.22 Anslagsutveckling 1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet

Tusental kronor

År	Utfall	Utveckling	Anslags-sparande	Övrigt
2016	Utfall	1 316 381		-233
2017	Anslag	1 422 836 ¹		1 407 976
2018	Förslag	1 486 368		
2019	Beräknat	1 524 815 ²		
2020	Beräknat	1 566 051 ³		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 1 481 705 tkr i 2018 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 481 706 tkr i 2018 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till regionala och lokala kulturverksamheter inom följande områden:

- professionell teater-, dans- och musikverksamhet,
- museiverksamhet och museernas kulturmiljöarbete,
- bibliotek-, läs- och litteraturfrämjande verksamhet,
- professionell bild- och formverksamhet,
- regional enskild arkivverksamhet,
- filmkulturell verksamhet, och
- främjande av hemslojd.

Anslaget får användas för utgifter för tidsbegränsade utvecklingsinsatser samt för bidrag till det civila samhället och de professionella kulturskaparnas medverkan i arbetet med att ta fram och genomföra regionala kulturplaner.

Anslaget får även användas för Kungl. bibliotekets genomförande av det samlade ansvaret för statens stöd och samordning inom biblioteksväsendet. Anslaget får även användas för kvalitetsstärkande insatser inom scenkonstområdet samt för Statens kulturråds arbete med bedömning, uppföljning och främjande inom ramen för kultursamverkansmodellen.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2018 för anslaget 1:6 *Bidrag till regional kulturverksamhet* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 55 000 000 kronor 2019 och 2020.

Skälen för regeringens förslag: De aktörer som får bidrag inom ramen för detta anslag har behov av att kunna planera sin verksamhet för kommande år. Ett bemyndigande på anslaget minskar antalet beslut som behöver fattas och möjliggör en mer långsiktig planering för mottagare av stödet. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2018 för anslaget 1:6 *Bidrag till regional kulturverksamhet* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 55 000 000 kronor 2019 och 2020.

Tabell 4.23 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet

Tusental kronor

	Utfall 2016	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
Ingående åtaganden			40 000		
Nya åtaganden		40 000	40 000		
Infriade åtaganden			-25 000	-40 000	-15 000
Utestående åtaganden		40 000	55 000		
Erhållet/föreslaget bemyndigande		55 000	55 000		

Regeringens överväganden

Tabell 4.24 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	1 422 836	1 422 836	1 422 836
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	22 125	64 165	104 377
Beslut	41 407	37 815	38 837
Varav BP18 ³	50 000	50 000	50 000
Varav ³			
Digitalt kompetenslyft	25 000	25 000	25 000
Biblioteksatsning	25 000	25 000	25 000
Överföring till/från andra anslag			
Varav BP18 ³			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 486 368	1 524 815	1 566 051

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2017. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2019–2020 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 25 000 000 kronor fr.o.m. 2018 för en satsning på ett digitalt kompetenslyft via biblioteken. Regeringen beräknar inom ramen för detta att Kungl. biblioteket tillförs medlen 2018–2020 för att finansiera en satsning på de regionala biblioteksverksamheterna som kompetens- och utvecklingsnoder.

Vidare ökas anslaget med 25 000 000 kronor årligen 2018–2020 för en förstärkning av kultursamverkansmodellen där bl.a. medel till bibliotek, läs- och litteraturfrämjande fördelas. Satsningen är en del av en bred satsning på att stärka biblioteksverksamhet i hela landet.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med ca 8 000 000 kronor för 2018 och ca 12 000 000 kronor fr.o.m. 2019. Detta är bl.a. en följd av att förstärkningen av den musikaliska scenkonsten i hela landet som tillfördes anslaget fr.o.m. 2017 minskas något fr.o.m. 2018.

Regeringen föreslår att 1 486 368 000 kronor anvisas under anslaget 1:6 *Bidrag till regional kulturverksamhet* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 1 524 815 000 kronor respektive 1 566 051 000 kronor.

Vidareutveckling av kultursamverkan- om Kultursamverkan för ett Sverige som håller ihop (Ds 2017:8)

Regeringens bedömning: Bild- och formområdet bör fr.o.m. 2018 stödjas inom ramen för kultursamverkansmodellen. Vidare bör det tydliggöras att de regionala museernas kulturmiljöarbete ingår i modellen. Konst- och kulturfrämjande verksamhet bör inkluderas inom ramen för respektive verksamhetsområde. Regeringen avser att återkomma i frågan om Stockholms läns deltagande i kultursamverkansmodellen.

Ärendet och dess beredning: Departementspromemorian Kultursamverkan för ett Sverige som håller ihop (Ds 2017:8) har under våren 2017 remitterats till drygt 120 remissinstanser. Remissvaren finns tillgängliga på regeringens hemsida; www.regeringen.se/remisser. I promemorian lämnas förslag och bedömningar om den framtida inriktningen och utvecklingsmöjligheter för kultursamverkansmodellen, som varit i kraft sedan 2011.

Remissinstanserna: Vad gäller förslaget om bild och form så visar remissutfallet att majoriteten av de landsting som yttrat sig, statliga kulturmyndigheter, däribland *Statens kulturråd*, liksom *Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)* stödjer förslaget om ytterligare resurser tillförs. Majoriteten av kommunerna som yttrat sig stödjer förslaget, medan de fria aktörerna uppvisar skilda uppfattningar i frågan. *Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd (KLYS)* och *Konstnärernas Riksorganisation (KRO)* påpekar i sina remissyttranden att det bör förtydligas att det är professionell bild och form som avses.

När det gäller förslaget om att konst- och kulturfrämjande inkluderas inom respektive verksamhetsområde, är ungefär hälften av landstingen och de statliga kulturmyndigheterna för och hälften emot förslaget. *Statens kulturråd* stödjer förslaget liksom bl.a. *landstingen i Gävleborg, Halland, Jönköping, Skåne och Norrbotten* som lyfter fram att detta i praktiken redan är gjort i de regionala kulturplanerna. Majoriteten av kommunerna är för förslaget. Flertalet fria aktörer och *Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)* är emot förslaget. *Riksteatern* framhåller att de konst- och kulturfrämjande verksamheterna snarare bör få en starkare position i arbetet för att de nationella kulturpolitiska målen om allas möjlighet att delta i kulturlivet ska uppnås. *Region Gotland* framhåller att regeringen bör invänta den översyn av främjandeområdet som Myndigheten för kulturanalys avser att genomföra med start hösten 2017.

Departementspromemorians bedömningar om behovet av en utvärdering av filmen, liksom bedömningarna om utvecklingsbidragen, det civila samhället, den politiska dialogen och en mer ändamålsenlig uppföljning stöds av övervägande delen av remissinstanserna.

Bedömningen om att Stockholms län bör ingå i modellen fr.o.m. 2019 får stöd bland flertalet remissinstanser och av 13 av de 14 kommuner i Stockholms län som yttrat sig (samtliga 26 kommuner i länet fick ta del av remissen), liksom av *Stockholms läns landsting*. *Stockholms stad och Kulturbuset/Stadsteatern* är däremot emot att ingå i modellen. Om regeringen ändå skulle gå vidare med förslaget framhåller dessa två instanser att Kulturbuset/Stadsteatern bör hållas utanför modellen.

Skälen för regeringens bedömning: Det är mycket angeläget att den nationella kulturpolitiken bidrar till att öka tillgången till kultur i hela landet. Kultursamverkansmodellen är en viktig del i detta arbete. Kultursamverkan samlar aktörer på nationell, regional och lokal nivå för fördjupad samverkan om nya idéer, förnyelsearbete och kontinuitet inom stora delar av kulturområdet. Genom kultursamverkansmodellen skapas förbättrade förutsättningar för minskade skillnader i tillgång till kultur i hela landet samtidigt som utrymme ges för regionala prioriteringar. Såväl den konstnärliga utvecklingen som tillgängligheten till kultur främjas genom modellen.

Regeringen anser att bild- och formområdets betydelse behöver lyftas fram i arbetet med kultursamverkansmodellen såsom anförs i departementspromemorian. Kultursamverkansmodellen har förstärkts med 30 miljoner kronor 2017–2020 vilket bland annat kan möjliggöra en utveckling av bild- och formområdet. Regeringen bedömer att det fortsatt är mycket angeläget att konst- och kulturfrämjande verksamheter ska stödjas inom modellen men att detta ska ske inom ramen för respektive verksamhetsområde. Regeringen har i proposition *Kulturarvspolitik* (prop. 2016/17:116) aviserat att de regionala museernas kulturmiljöarbete kan ingå som stödberättigad verksamhet inom ramen för kultursamverkansmodellen.

I övrigt instämmer regeringen med de bedömningar som görs i promemorian med avseende på filmområdets roll, utvecklingsbidraget, dialogen med det civila samhället, den politiska dialogen samt en mer ändamålsenlig uppföljning. Regeringen ser det som angeläget att kunskap om det civila samhället ökar inom stora delar av den svenska förvaltningen. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor föreslås få ökade resurser för kompetenshöjande insatser till statliga myndigheter och politiker i kommuner och landsting se avsnitt 3.6.5.

När det gäller bedömningen om att det statliga stödet fr.o.m. 2019 endast ska fördelas genom förordningen (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet, visar remissutfallet att alla kommuner i Stockholms län förutom Stockholm Stad stödjer förslaget. Även flertalet övriga remissinstanser är positiva till att Stockholm går med. Kultur-

huset/Stadsteatern är dock emot förslaget. Regeringen avser att återkomma i frågan inför 2019.

4.5.7 1:7 Myndigheten för kulturanalys

Tabell 4.25 Anslagsutveckling 1:7 Myndigheten för kulturanalys

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags- sparande	
2016	Utfall	15 434		261
2017	Anslag	14 411 ¹	Utgifts- prognos	14 845
2018	Förslag	14 714		
2019	Beräknat	14 930 ²		
2020	Beräknat	14 620 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 14 697 tkr i 2018 års prisnivå.

³ Motsvarar 14 151 tkr i 2018 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Myndigheten för kulturanalys förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för forsknings- och utvecklingsinsatser.

Regeringens överväganden

Tabell 4.26 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 1:7 Myndigheten för kulturanalys

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	14 411	14 411	14 411
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	306	539	793
Beslut	1	1	1
Varav BP18 ³			
Överföring till/från andra anslag			
Varav BP18 ³			
Övrigt	-4	-21	-585
Förslag/beräknat anslag	14 714	14 930	14 620

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2017. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2019–2020 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår att 14 714 000 kronor anvisas under anslaget 1:7 *Myndigheten för kulturanalys* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 14 930 000 kronor respektive 14 620 000 kronor.

4.5.8 Bidrag till kulturverksamhet från AB Svenska Spel

Regeringens förslag: Riksdagen godkänner att regeringen på AB Svenska Spels bolagsstämma 2018 verkar för att bolagsstämman beslutar om ett bidrag för konst, teater och andra kulturella ändamål som motsvarar 1/26 av bolagets överskott 2017 från Nya Penninglotten samt att bidraget ska fördelas enligt de närmare anvisningar som beslutas av regeringen.

5 Teater, dans och musik

5.1 Omfattning

Avsnittet omfattar statens bidrag till Kungliga Operan AB, Kungliga Dramatiska Teatern AB, Riksteatern, Stiftelsen Dansens Hus, Stiftelsen

Drottningholms Slottsteater och Voksenåsen AS. Vidare omfattas det statliga stödet till den fria scenkonsten och Statens musikverk.

5.2 Utgiftsutveckling

Tabell 5.1 Utgiftsutveckling inom Teater, dans och musik, utgiftsområde 17

<i>Miljoner kronor</i>	Utfall 2016	Budget 2017 ¹	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
<i>Teater, dans och musik</i>						
2:1 Bidrag till Kungl. Operan, Kungl. Dramatiska Teatern, Riksteatern, Dansens Hus, Drottningholms slottsteater och Voksenåsen	989	1 007	1 007	1 071	1 063	1 068
2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål	189	191	189	214	214	214
2:3 Statens musikverk	112	112	115	117	118	120
Summa Teater, dans och musik	1 290	1 309	1 310	1 401	1 395	1 402

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

5.3 Mål

I avsnitt 3.4 anges de mål för den nationella kulturpolitiken som riksdagen beslutat.

5.4 Resultatredovisning

5.4.1 Bedömningsgrunder

Bedömningen av resultatet inom teater, dans och musik utgår från

- utbud, besöksiffror, antal föreställningar, beläggning samt verksamhet riktad till barn och unga för statliga kulturinstitutioner,
- fördelning av statliga bidrag till den fria scenkonsten bl.a. med avseende på olika verksamheter, barn och unga samt kön, och
- fördelade bidrag och insatser kring internationell och interkulturell verksamhet.

Bedömningen görs vidare utifrån resultat relaterade till relevanta bedömningsgrunder gemensamma för kulturområdet (se avsnitt 3.5.1).

5.4.2 Resultat

Inledande lägesbeskrivning

Den statliga bidragsgivningen inom scenkonstområdet omfattar såväl institutioner som det fria kulturlivet på nationell, regional och lokal nivå. Målet är att alla människor i hela landet ska kunna ta del av högkvalitativ scenkonst där våra kulturinstitutioner ska värna det offentliga öppna samtalet och den konstnärliga friheten. Ett av kulturpolitikens mål är att skapa goda förutsättningar för alla att ta del av kulturen och därmed minska skillnaderna i tillgång till kultur. I detta arbete spelar våra scenkonstinstitutioner och fria aktörer en viktig roll.

Under 2016 har många av de statligt stödda scenkonstverksamheterna fortsatt att bjuda in nya publikgrupper genom en bred och tillgänglig repertoar samt genom ett aktivt uppsökande arbete i hela landet. Samtidigt visar Myndigheten för kulturanalys forskarrapport av kulturvanor, Rummet av kulturvanor – en fördjupad analys av 2014 års SOM-undersökning, att kulturellt deltagande beror på var i landet du bor, utbild-

ningsnivå, ekonomiska faktorer och i synnerhet det kulturella kapitalet. Vidare framgår av rapporten att kvinnor är mer kulturellt aktiva än män.

I rapporten Dramatiska villkor – Länsteatrarernas ekonomiska handlingsutrymme 1980–2015 (2017:1) visas hur det ekonomiska handlingsutrymmet att bedriva konstnärlig verksamhet vid länsteatrarna har utvecklats. Detta genom att jämföra åren med kultursamverkansmodellen med perioden dessförinnan. Av rapporten framgår bland annat att verksamhetsanslagen påverkats av lönekostnadsutvecklingen men att detta började redan 20 år innan kultursamverkansmodellen infördes (se avsnitt 4.4.2).

Inom ramen för sina nationalscensuppdrag ska Kungliga Operan (Operan) och Kungliga Dramatiska Teatern (Dramaten) vara angelägna för en publik i hela landet, sträva efter att nå nya publikgrupper och på olika sätt öka tillgängligheten. Det pågår ett aktivt arbete i den riktningen där Dramaten nått god måluppfyllelse under 2016 med många förstagångsbesökare. Att vårda och vidareutveckla hantverksskickligheten i verkstäder och ateljéer är också en del av det nationella kulturarvsuppdraget som bidrar till utveckling inom området.

I december 2016 beslutade regeringen att ge klartecken till Operan och Statens fastighetsverk att i samverkan projektera en renovering och ombyggnad av operahuset som beräknas stå färdig kring 2025.

Även Dramaten står inför brådskande fastighetsrenoveringar. Genomförda utredningar visar att ett skyndsamt utbyte av övermaskineriet på stora scenen är nödvändigt med hänsyn till arbetsmiljö, driftsäkerhet och ekonomi. Enligt plan kommer teatern att behöva stänga Thaliabyggnaden redan 2019 i sju månader. Parallellt med detta planerar Statens fastighetsverk att åtgärda avloppsstammarna.

Drottningholms Slottsteater har under 2016 firat teaterns 250-årsjubileum, vilket har uppmärksammats på många sätt. Bl.a. gavs en specialskriften operaföreställning.

Voksenåsen AS, en kurs- och konferensanläggning i Oslo, är Norges nationalgåva till Sverige. Programverksamheten, som är kärnan i Voksenåsens uppdrag, har under året varit varierande med olika teman som t.ex. handlat om kvinnor och barns rättigheter, erfarenhetsutbyte om flyktningmottagande och integration samt samarbete inom digitaliseringen. Vid den årliga

”Sommerakademi Voksenåsen” medverkade 200 musikstudenter från 30 länder. Omfattande samarbete har skett med myndigheter, institutioner och organisationer både i Sverige och Norge.

Besöksutveckling

Tabell 5.2 Antal besök (föreställningar) 2014–2016

	2014	2015	2016
Kungliga Dramatiska teatern AB	303 785	274 058	266 625
Kungliga Operan AB	237 971	296 807	286 064
Regionala scenkonstinstitutioner m.m.	2 007 803	2 727 149	*
Fria scenkonsten (Statens kulturråd)	1 957 260	1 782 210	*
Dansens Hus	60 039	50 608	68 851
Drottningholms Slottsteater	8 786	5 555	8 482
Riksteatern	410 397	448 643	448 891
Totalt antal besökare	4 986 041	5 585 030	

Könsuppdelad statistik saknas

*Statistik om 2016 finns ännu ej tillgänglig

Den statligt stödda scenkonsten drar en stor publik med nära 5 miljoner besökare varje år där besökare på den regionala nivån utgör cirka 40 procent. Den fria scenkonsten drar en publik som ligger nära 2 miljoner besökare.

Besöksutvecklingen på de nationella kulturinstitutionerna är relativt jämn över åren där framför allt Dansens Hus och Drottningholms Slottsteater visar starka publiksiffror under 2016.

Bidragsgivning

En stor del av statens bidragsgivning till scenkonsten runt om i landet görs genom kultursamverkansmodellen. Modellen innebär att landstingen ansvarar för fördelningen av det statliga stödet till regionala och lokala kulturverksamheter. 2016 fördelades cirka 879 miljoner kronor till scenkonsten inom modellen. Till scenkonsten fördelas därmed drygt 75 procent av modellens totala medel, se avsnitt 4.4.2. Till scenkonstinstitutioner i Stockholm, som inte ingår i modellen, fördelades totalt ca 83 miljoner kronor.

I det stöd till fria aktörer som Statens kulturråd fördelar ingår bidrag till verksamheter, festivaler och projekt. Vissa bidragsmottagare har egna scener medan andra i huvudsak driver

turnerande verksamhet. Många verksamheter söker sig från de etablerade scenerna för att nå ny publik. Eftersom bredden av konstnärliga uttryck i de ansökningarna som når Statens kulturråd är så stor, finns möjlighet att bevilja bidrag till en bred variation av uttryck och till en god geografisk spridning. Konkurrensen om bidragsmedel är stor i den fria sektorn och Statens kulturråd väljer att prioritera verksamheter som bedöms utveckla och förnya scenkonstområdet.

Statens kulturråd gjorde en översyn av dansområdet 2014 där det bl.a. konstateras att den fria sektorn är viktig för dansområdets utveckling. Infrastrukturen på dansområdet är förhållandevis svag och därför har arrangörsnätverket Dansnät Sverige fått stor betydelse för spridningen av danskonst. År 2016 beviljades nätverket 3,1 miljoner kronor i stöd för sin verksamhet. Bidraget till de tre allianserna teaterdans-, och musikalliansen var oförändrat under 2016 i jämförelse med 2015.

Under 2016 inrättade Statens kulturråd en referensgrupp för bidrag till arrangörer inom musikområdet för att få en bättre bedömning av ansökningarna. Söktrycket inom bidragen till det fria musiklivet är fortsatt högt och behoven är stora, inte minst gäller det fonogramstödet till följd av utvecklingen i branschen i stort och de tekniska möjligheterna.

Det förekommer att fria aktörer får bidrag inom ramen för kultursamverkansmodellen i de fall de har regionala bidrag..

Tabell 5.3 Bidragsgivning till scenkonstområdet

Miljoner kronor

	2014	2015	2016
Bidrag till Kungl. Operan, Dramaten, Riksteatern, Dansens Hus, Drottningholms Slottsteater och Voksenåsen	978,9	977,7	989,4
Kultursamverkansmodellen och Stockholms län	951,1	939,9	961,5
Fria aktörer inom teater, dans, musik och övrig scenkonst (Statens Kulturråd)	197,9	206,2	200,3
Scenkonstallianser	62,1	82,1	88,5
Statens musikverk (samverkansprojekt)	25	25	25
Konstnärsnämnden (enskilda konstnärer)	38,4	45,4	44,6
Total bidragsgivning	2 286,8	2 309	2 308,8

Jämställdhet

I regeringens styrning av myndigheter och organisationer inom scenkonstområdet och i villkoren för bidragsgivningen framgår att ett jämställdhetsperspektiv ska integreras i verksamheterna.

Några av Kulturrådets bidrag inom musikområdet hade fortfarande inte en jämn fördelning mellan kvinnor och män under 2016, tolkat som att det ena könet är representerat med mer än 60 procent. De bidrag som delas ut av Statens musikverk har en jämställd fördelning.

Statens Kulturråd och Statens musikverk har under året fått i uppdrag att främja en mer jämställd repertoar bland statligt stödda orkestrar. Under året har regeringen haft rundabordsamtal med regionala kulturförvaltningar, musikverksamheter och andra aktörer. Arbetet fortsätter under 2017.

Statens musikverk utlyste under 2016 särskilda medel för jämställdhetsutveckling för festivaler, ett område där jämställdhetsarbetet varit eftersatt. För andra året i rad har Elektronmusikstudion (EMS) en god fördelning mellan män och kvinnor vad gäller bokning av studiotimmar.

Dramatens mål är att senast 2017 uppnå en jämn könsfördelning bland konstnärliga upphovspersoner över en treårsperiod. Det råder i dagsläget en relativt jämn könsbalans bland upphovspersoner med undantag för dramatiker och regissörer där kvinnor är underrepresenterade.

Dansens Hus arbetar aktivt med att anställa kvinnliga koreografer. Under 2016 hade 52 procent av gästspelen en kvinnlig koreograf.

Samverkan och internationellt

Internationella samarbeten och samverkan med andra samhällsområden pågår kontinuerligt inom stora delar av scenkonsten. Samarbeten och samverkan är på många sätt avgörande för att nå utveckling, förnyelse, inspiration och nya kontaktytor.

Många institutioner fortsatte under 2016 att samarbeta med arbetsmarknadens parter och Arbetsförmedlingen inom ramen för projektet Kompetensintegration. Detta projekt syftar till att integrera nyanlända konstnärligt verksamma inom scenkonstområdet. Dramaten och Operan

är två av de sju institutionerna som har erbjudit nyanlända professionella kulturarbetare praktik.

Under 2016 har Statens musikverk tecknat ett uppdragsavtal med Musikarrangörer i samverkan (MAIS), som representerar närmare 1 500 arrangerande musikföreningar runt om i landet. Avtalet löper över en treårsperiod fram till 2019 med syfte att utveckla och samverka kring den levande musikens spridning i Sverige.

Vidare har Statens musikverk gett bidrag till två större strategiska projekt med nordisk profil. Det rör sig dels om en kartläggning av den nordiska musikmarknaden som genomförs av Export Music Sweden, dels om stöd till svenska musiker som deltar vid den stora nordiska kultursatsningen Nordic Matters på Southbank Centre i London.

EMS har under 2016 haft 102 internationella gästtonsättare, vilket är nytt rekord.

År 2016 presenterade Statens musikverk resultatet av forskningsprojektet *Utanförskapets röster*, finansierat av Statens kulturråd. Detta projekt studerar visrepertoarer och sångtraditioner som kommer ur socialt utanförskap.

Dansens Hus har under 2016 samarbetat med Röda korset kring att bjuda in nyanlända till verksamheten. Under året har en grupp bjudits in till föreställningar och workshops.

Drottningholms Slottsteater lockar besökare från hela världen, inte minst på grund av den unika byggnaden. Vidare har teatern genomfört ett musik- och dansmöte mellan nyanlända ungdomar och musiker ur Drottningholms-teaterns orkester i samarbete med Ekerö kommun.

Statens kulturråd ser i bidragsgivningen till fria grupper på scenkonstområdet en starkt internationalisering hos allt fler aktörer, inte minst inom dans och cirkus.

För att främja scenkonsten internationellt har Statens kulturråd bland annat samordnat svenska aktörers medverkan vid tre internationella mässor.

Riksteatern har 2016 haft en bred samverkan både med andra scenkonstaktörer men även med t.ex. högre utbildning, Arbetsförmedlingen, Svenska Unescorådet m.fl. Tillsammans med Stockholms universitet och Stockholms konstnärliga högskola har Riksteatern startat att en magisterutbildning inom området "tillämpad teater" med direkt koppling till Riksteaterns verksamhet. Den kan starta fr.o.m. hösten 2017. Riksteatern är också en viktig aktör inom

satsningen Äga rum. Årligen arrangerar Riksteatern firanden av Eldfesten på flera platser i landet.

Barn och unga

Under 2016 har en omfattande och konstnärligt bred repertoar för barn och unga visats hos både kulturinstitutionerna och den fria scenkonsten. Ett flertal kulturinstitutioner har gjort särskilda insatser med föreställningar på flera språk för att inkludera nyanlända barn i verksamheterna.

Operan och Dramaten har under året satsat stort på den yngre målgruppen där båda teatrarna nått en större barn- och ungdomspublik än någonsin tidigare.

Drottningholms Slottsteater genomförde anpassade visningar för sammanlagt 1 400 barn under 2016. Både barn från Sverige och andra länder har besökt teatern. Ett antal lovaktiviteter för barn och unga har också arrangerats.

Inom Statens Musikverk har cirka 10 procent av de projekt som beviljats stöd inom Musikplattformen barn och unga som huvudsaklig målgrupp och för 52 procent utgör de en del av målgruppen.

Länk är en verksamhet för barn och unga som omfattar nyskriven dramatik för skolor och ensembler som Riksteatern beställer. År 2016 deltog 62 ensembler från hela Sverige i satsningen som genomförs i samarbete med landets länsteatrar. Syftet är att skapa en länk mellan professionella teatrar, amatörteatrar grundskolor och gymnasieskolor samt att öka ungas teaterintresse. Riksteatern har även tagit fram en digital scenkonstguide som kan underlätta för elever och lärare inför eller efter ett scenkonstbesök.

Tillgänglighet

Flertalet scenkonstinstitutioner har under året utvecklat sin verksamhet för att öka tillgängligheten.

Statens Kulturråd är sektorsansvarig myndighet och har under året börjat ställa mer ingående krav på de aktörer som tilldelas stöd inom det fria musiklivet (se avsnitt 4.4.2).

Operan och Dramaten arbetar aktivt för att öka tillgängligheten, bl.a. genom digital kommunikation, fysisk tillgänglighet och en

inkluderande upplevelse. I samband med de båda teatrarnas större renoveringar kommer de fysiska tillgänglighetsaspekterna att ses över.

Statens musikverk har under året arbetat aktivt med digitalisering av sina samlingar. Inspelningar från Caprice Records har tillgängliggjorts under 2016, vilket har lett till att antalet nedladdningar har ökat från 280 000 under 2015 till drygt 7 000 000 under 2016. Takten i digitalisering av övriga samlingar har ökat, men en stor del av samlingarna är ännu inte digitaliserade. Arbetet kommer därför att ha fortsatt hög prioritet under kommande år.

Dansens Hus har under året arbetat med att kunna erbjuda syntolkningar. Under året har en förstudie gjorts, syntolkning har även erbjudits under tre föreställningar. Arbetet fortsätter under 2017.

Drottningholms Slottsteater bedriver ett strategiskt arbete för att öka tillgängligheten till föreställningar och visningar. Statens fastighetsverk har genomfört en anpassning av teaterns lokaler för att öka tillgängligheten och våren 2016 färdigställdes en permanent ramp till huvudentrén.

5.4.3 Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att de statliga insatserna på scenkonstområdet bidrar till en utveckling som främjar hög konstnärlig kvalitet och ett ökat deltagande.

Den fria scenkonsten bidrar till en mångfald av konstnärliga uttryck och är en förutsättning för ett dynamiskt och oberoende kulturliv. Regeringen bedömer att Statens kulturråds stöd till de fria grupperna bidrar till förnyelse av scenkonsten i hela landet.

Det pågår ett aktivt arbete för ökad jämställdhet där målsättningen hos institutioner och övriga aktörer generellt sett är att andelen kvinnor respektive män ska vara minst 40 procent. Måluppfyllelsen är relativt god men arbete återstår för att uppnå en jämn könsfördelning.

Att barn och unga är en prioriterad målgrupp för regeringen framgår genom att de flesta kulturinstitutioner sedan många år tillbaka har utarbetade barn och unga-strategier. Detta har resulterat i ett medvetet och långsiktigt arbete där flera och nya publikgrupper har fått tillgång till scenkonsten.

Regeringen ser det som angeläget att de båda nationalscenerna Kungliga Operan och Kungliga Dramatiska Teatern hittar möjligheter att utföra uppdraget som nationalscener på nya och utvecklande sätt under stängningsperioderna, inte minst genom fler och hållbara samverkansprojekt.

Utöver digitalisering spelar en förbättrad fysisk tillgänglighet en viktig roll för att säkra allas tillgång till kultur i hela landet. Regeringen bedömer att Statens kulturråd har bidragit till detta genom att ställa högre tillgänglighetskrav i sin bidragsgivning.

Regeringen bedömer också att Statens kulturråd arbetar aktivt för att allt bättre nå de kulturpolitiska målen genom sin bidragsgivning när det gäller tillgänglighet, mångfald och konstnärlig förnyelse. En stor del av statens stöd till scenkonstområdet sker inom kultursamverkansmodellen där landstingen ansvarar för bidragsfördelningen till kulturverksamheter i länen. Denna bidragsfördelning möjliggör ett brett utbud av scenkonst i hela landet till en bred publik.

5.5 Budgetförslag

5.5.1 2:1 Bidrag till Operan, Dramaten, Riksteatern, Dansens Hus, Drottningholms slottsteater och Voksenåsen

Tabell 5.4 Anslagsutveckling 2:1 Bidrag till Operan, Dramaten, Riksteatern, Dansens Hus, Drottningholms slottsteater och Voksenåsen

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2016	989 425		1 006 604
2017	Anslag		1 006 604 ¹
2018	Förslag		1 071 049
2019	Beräknat		1 063 034 ²
2020	Beräknat		1 068 281 ³

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 1 058 202 tkr i 2018 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 058 173 tkr i 2018 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till Kungliga Operan AB, Kungliga Dramatiska

Teatern AB, Riksteatern (ideell förening), Stiftelsen Dansens Hus, Stiftelsen Drottningholms Slottsteater, Unga Klara och Voksenåsen AS. Anslaget får även användas för kvalitetsstärkande insatser inom scenkonstområdet.

Regeringens överväganden

Tabell 5.5 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 2:1 Bidrag till Operan, Dramaten, Riksteatern, Dansens hus, Drottningholms slottsteater och Voksenåsen

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	1 006 604	1 006 604	1 006 604
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	19 109	23 792	28 907
Beslut	45 337	32 638	32 770
Varav BP18 ³	37 200	27 400	27 400
Varav ³			
Renovering och ombyggnad	8 000	4 000	4 000
Nationell scen för barn och unga (Unga Klara)	14 200	8 400	8 400
Digitala utsändningar	15 000	15 000	15 000
Överföring till/från andra anslag			
Varav BP18 ³			
Övrigt	-1	0	0
Förslag/beräknat anslag	1 071 049	1 063 034	1 068 281

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2017. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2019–2020 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 14 200 000 kronor för 2018 och med 8 400 000 kronor fr.o.m. 2019 för att möjliggöra att Unga Klara kan bli en nationell scen för barn- och ungas scenkonst.

Vidare ökas anslaget med 8 000 000 kronor för 2018 och 4 000 000 kronor årligen 2019–2020 för renovering och ombyggnad av Operan.

Anslaget ökas även med 15 000 000 kronor årligen 2018–2020 för en satsning på digitala utsändningar från Operan, Dramaten och Riksteatern.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär bl.a. att anslaget ökas med ca 9 000 000 kronor för 2018 och 6 000 000 kronor årligen 2019–2020 för att täcka kostnader till följd av renoveringen av Operans övermaskineri.

Tabell 5.6 Sammanställning av medelstilldelningen 2017 och 2018 till Operan, Dramaten, Riksteatern, Dansens hus, Drottningholms slottsteater, Unga Klara och Voksenåsen¹

Tusentals kronor

	2017	2018
Operan	465 525	495 051
Dramaten	230 967	241 925
Riksteatern	263 403	270 452
Dansens hus	23 775	24 109
Drottningholms slottsteater	12 369	12 573
Voksenåsen	10 565	10 734
Unga Klara		16 205
Totalt	1 006 604	1 071 049

¹Medelstilldelning för 2018 är preliminär.

Regeringen föreslår att 1 071 049 kronor anvisas under anslaget 2:1 *Bidrag till Operan, Dramaten, Riksteatern, Dansens hus, Drottningholms slottsteater och Voksenåsen* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 1 063 034 kronor respektive 1 068 281 kronor.

Lån till Kungliga Operan AB

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2018 besluta om en låneram i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 126 000 000 kronor till Kungliga Operan AB för investeringar i vissa byggnadsanknutna inventarier som ägs av Kungliga Operan AB.

Skälen för regeringens förslag: Kungliga Operan AB (Operan) är Sveriges nationalscen för opera och balett. Regeringen gav i december 2016 Operan klartecken att påbörja projekteringen avseende de fastighetsanknutna inventarierna inför renovering och ombyggnad av byggnaden på Gustav Adolfs torg i Stockholm. För att möjliggöra projekteringsarbetet bör Operan för detta ändamål få möjlighet att under 2018 ta ett lån på högst 126 000 000 kronor i Riksgäldskontoret. Regeringen bör mot denna bakgrund bemyndigas att under 2018 besluta om en låneram i Riksgäldskontoret som uppgår till högst 126 000 000 kronor till Operan för projektering av en renovering och ombyggnad av vissa byggnadsanknutna inventarier som ägs av Kungliga Operan AB.

Lån till Kungliga Dramatiska teatern AB

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2018 besluta om en låneram i Riksgäldskontoret som uppgår till högst 70 000 000 kronor till Kungliga Dramatiska teatern AB för investeringar i ett nytt övermaskineri.

Skälen för regeringens förslag: Genomförda utredningar visar att ett skyndsamt byte av övermaskineriet på Stora scenen är nödvändigt med hänsyn till arbetsmiljö, driftsäkerhet och ekonomi. Det pågår, tillsammans med Operan, förberedande åtgärder för anskaffning och installation av ett nytt övermaskineri. Enligt nuvarande planering genomförs installationerna på Dramatens stora scen i samband med att Statens fastighetsverk åtgärdar avloppsstammarna 2019. Samarbetet mellan nationalscenerna innebär ekonomiska fördelar och möjlighet att bygga upp gemensam servicefunktion när installationerna är genomförda.

För att möjliggöra byte av övermaskineriet bör Dramaten få möjlighet att ta ett lån på högst 70 000 000 kronor i Riksgäldskontoret. Regeringen bör mot denna bakgrund bemyndigas att under 2018 besluta om en låneram i Riksgäldskontoret som uppgår till högst 70 000 000 kronor till Dramaten för byte av övermaskineri.

5.5.2 2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål

Tabell 5.7 Anslagsutveckling 2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål

Tusental kronor

År	Utfall	188 553	Anslags-sparande	13
2016	Utfall	188 553	Anslags-sparande	13
2017	Anslag	190 599 ¹	Utgifts-prognos	188 631
2018	Förslag	213 614		
2019	Beräknat	213 614		
2020	Beräknat	213 614		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till det fria kulturlivet, arrangörer, fonogramverksamhet och vissa andra aktörer av kulturpolitiskt intresse inom teater, dans och musik. Anslaget får även användas för utgifter för administration och genomförande av verksamheten.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2018 för anslaget 2:2 *Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 167 000 000 kronor 2019 och 2020.

Skälen för regeringens förslag: Inom anslaget beviljas bidrag till den fria scenkonsten samt fonogramstöd. För att skapa goda planeringsförutsättningar för de fria grupperna bör beslut om bidrag kunna fattas som medför utgifter för kommande år. Anslaget används huvudsakligen för bidragsgivning till fria scenkonstgrupper. Dessa grupper är oftast små och har små ekonomiska resurser. Statens andel av deras offentliga finansiering är betydande och en viktig förutsättning för dem att finna övrig finansiering. Grupperna bedriver omfattande turnéverksamhet, både i Sverige och i utlandet, vilket medför behov av goda planeringsförutsättningar. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2018 för anslaget 2:2 *Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 167 000 000 kronor 2019 och 2020.

Tabell 5.8 Beställningsbemyndigande för anslaget 2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål

Tusental kronor

	Utfall 2016	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
Ingående åtaganden	102 324	103 379	137 000		
Nya åtaganden	102 324	137 000	137 000		
Infriade åtaganden	-102 324	-103 379	-107 000	-137 000	-30 000
Utestående åtaganden	102 324	137 000	167 000		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	137 000	167 000	167 000		

Regeringens överväganden

Tabell 5.9 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	190 599	190 599	190 599
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	23 015	23 015	23 015
Varav BP18	23 000	23 000	23 000
Varav			
Fria konsten	25 000	25 000	25 000
Omprioritering	-2 000	-2 000	-2 000
Överföring till/från andra anslag			
Varav BP18			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	213 614	213 614	213 614

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 25 000 000 kronor fr.o.m. 2018 för en bred satsning på förbättrade förutsättningar för den fria konsten.

Vidare minskas anslaget med 2 000 000 kronor fr.o.m. 2018 för att möjliggöra att Unga Klara kan bli en nationell scen för barn och unga. Medlen flyttas över till anslag 2:1 *Bidrag till Operan, Dramaten, Riksteatern, Dansens hus, Drottningholms slottsteater och Voksenåsen*.

Regeringen föreslår att 213 614 000 kronor anvisas under anslaget 2:2 *Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 213 614 000 kronor respektive 213 614 000 kronor.

5.5.3 2:3 Statens musikverk

Tabell 5.10 Anslagsutveckling 2:3 Statens musikverk

Tusental kronor

2016	Utfall	112 178	Anslags-sparande	1 274
2017	Anslag	112 108 ¹	Utgifts-prognos	114 567
2018	Förslag	116 767		
2019	Beräknat	118 434 ²		
2020	Beräknat	120 256 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 116 767 tkr i 2018 års prisnivå.

³ Motsvarar 116 767 tkr i 2018 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Statens musikverks förvaltningsutgifter och för utgifter för statsbidrag till musiklivet. Anslaget får även användas för utgifter som uppkommer till följd av att Stiftelsen Svenska rikskonserter avvecklas, så som pensionskostnader som regleras retroaktivt.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 5.11 Sammanställning över avgiftsintäkter¹ till Statens musikverk

Tusental kronor

	2016 Utfall	2017 Prognos
Totala intäkter avgiftsbelagd verksamhet	3 160	8 595

¹ I myndighetens avgiftsintäkter ingår bl.a. entré- och visningsintäkter samt intäkter av försäljning, ev. sponsring och lokaluthyrning m.m.

Regeringens överväganden

Tabell 5.12 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 2:3 Statens musikverk

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	112 108	112 108	112 108
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	4 643	6 310	8 132
Beslut	16	16	16
Varav BP18 ³			
Överföring till/från andra anslag			
Varav BP18 ³			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	116 767	118 434	120 256

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2017. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2019–2020 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning

Regeringen föreslår att 116 767 000 kronor anvisas under anslaget 2:3 *Statens musikverk* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 118 434 000 kronor respektive 120 256 000 kronor.

6 Litteraturen, läsandet och språket

6.1 Omfattning

Avsnittet omfattar Statens kulturråds och Kungl. bibliotekets bidragsgivning och verksamhet som rör bibliotek, litteratur och kulturtids-

krifter. Vidare omfattas Myndigheten för tillgängliga medier och Institutet för språk och folkminnen.

6.2 Utgiftsutveckling

Tabell 6.1 Utgiftsutveckling inom Litteraturen, läsandet och språket, utgiftsområde 17

Miljoner kronor	Utfall 2016	Budget 2017 ¹	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
<i>Litteraturen, läsandet och språket</i>						
3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter	137	148	146	156	156	156
3:2 Myndigheten för tillgängliga medier	121	120	121	122	124	126
3:3 Institutet för språk och folkminnen	59	66	66	67	68	69
Summa Litteraturen, läsandet och språket	317	334	333	345	348	351

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

6.3 Mål

I avsnitt 3.4 anges de mål för den nationella kulturpolitiken som riksdagen beslutat.

Riksdagen har även antagit följande nationella mål för politiken för litteratur- och läsfrämjande (prop. 2013/14:3, bet. 2013/14:KrU4, rskr. 2013/14:117):

Alla i Sverige ska, oavsett bakgrund och med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar, ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet.

De riksdagsbundna målen för en nationell språkpolitik (prop. 2005/06:2, bet. 2005/06:KrU4, rskr. 2005/06:89) är:

- Svenska språket ska vara huvudspråk i Sverige.
- Svenskans ska vara ett komplett och samhällsbärande språk.
- Den offentliga svenskan ska vara vårdad, enkel och begriplig.
- Alla ska ha rätt till språk: att utveckla och tillägna sig svenska språket, att utveckla och bruka det egna modersmålet och nationella minoritetsspråket och att få möjlighet att lära sig främmande språk.

De språkpolitiska målen ligger till grund för språklagen (2009:600).

6.4 Resultatredovisning

6.4.1 Bedömningsgrunder

Bedömningen av resultatet av statens insatser inom området litteraturen, läsandet och språket utgår från

- bidragsgivning till biblioteksverksamhet samt övriga biblioteksfrämjande insatser med utgångspunkt i bl.a. bibliotekslagen (2013:801),
- bidragsgivning till litteratur och kulturtidskrifter och internationellt litteratursamarbete för att främja mångfald, kvalitet och fördjupning i utgivningen samt spridning och läsning av litteratur och kulturtidskrifter,
- insatser för att främja ett ökat läsande,

- produktion, utlåning och distribution av tillgänglig litteratur och medier, och
- insatser inom språkområdet med utgångspunkt i bl.a. språklagen (2009:600).

Bedömningen görs vidare utifrån resultat relaterade till relevanta bedömningsgrunder gemensamma för kulturområdet (se avsnitt 3.5.1).

6.4.2 Resultat

Bibliotek och tillgängliga medier

Biblioteksamverkan

Regeringen har den 11 juni 2015 gett Kungl. biblioteket i uppdrag att i samverkan med andra berörda aktörer lämna förslag till en ny biblioteksstrategi. Syftet är att det ska finnas en biblioteksverksamhet av hög kvalitet i hela landet som uppfyller de krav som ställs i biblioteklagen. Inom ramen för arbetet med en nationell biblioteksstrategi har Kungl. Biblioteket presenterat rapporten Skolbibliotek som pedagogisk resurs 2016. Rapporten pekar på att eleverna i skolan skulle ha bristande tillgång till nivåanpassad läsning och läsfrämjande aktiviteter utan skolbibliotek. Uppdraget ska slutredovisas den 1 mars 2019.

I början av 2016 startade samverkansplattformen Forum för nationell biblioteksamverkan och utveckling. Syftet med plattformen är att stödja Kungl. Biblioteket i uppdraget att ha nationell överblick och främja samverkan och utveckling inom biblioteksområdet.

Inom ramen för Kungl. bibliotekets uppdrag att ansvara för insamling av Sveriges officiella biblioteksstatistik redovisades för andra året i rad samlad nationell statistik över de offentligt finansierade biblioteken i Sverige.

Bibliotek som mötesplatser för fri åsiktsbildning

Regeringen gav 2016 Kulturrådet i uppdrag att fördela särskilda medel till biblioteksverksamhet för nyanlända och asylsökande. Syftet var att främja biblioteken som mötesplatser för fri åsiktsbildning, informationsutbyte och gemensam bildning. Under 2016 beviljades totalt 9,5 miljoner kronor till 51 projekt från 21 län. Totalt togs 96 ansökningar emot från region-, läns- och folkbibliotek. Kulturrådets utgångspunkt vid bedömningen av ansökningarna har varit

målgruppernas behov och delaktighet samt vilken kunskapsbas projektet kunde innebära.

Biblioteksverksamhet i kultursamverkansmodellen
Från och med 2015 fördelas medel inom kultursamverkansmodellen till litteratur- och läsfrämjande verksamhet, utöver biblioteksverksamhet som sedan tidigare fått stöd. Landsting och regioner har under 2016 fördelat cirka 31 miljoner kronor av statsbidraget till regional biblioteksverksamhet i hela landet. Till Stockholms län, som inte ingår i modellen, fördelade Statens kulturråd cirka 2,3 miljoner kronor till samma ändamål.

Tillgänglig litteratur och nyhetsförmedling

Antalet nedladdningar av talböcker via Myndigheten för tillgängliga mediers digitala bibliotek legimus.se ökade med 24 procent 2016, och för första gången gjordes fler än en miljon nedladdningar.

I allt större utsträckning väljer läsarna att ladda ned talböcker själva via webbsidan och appen Legimus samtidigt som utlån via bibliotek minskar något. Bland användare under 18 år görs 91 procent av nedladdningarna via appen, en ökning från 85 procent föregående år. Under 2016 lanserades även en spelare för webbsidan och appen som gör att användaren kan läsa strömmande på dator eller i mobil.

MTM:s egen produktion av punktskriftstitlar för vuxna ökade med 25 procent under året. Antalet lån av punktskriftsböcker ökade något och 94 procent av lånen gjordes via s.k. envägs lån, där ett exemplar produceras för användaren och boken återvinns efter läsning.

Lättlästförlaget, som sedan 2015 är en del av MTM, producerar och ger ut lättläst litteratur för unga vuxna och vuxna. Under året producerades 26 titlar, en ökning med två titlar jämfört med föregående år.

Den lättlästa nyhetstidningen *8 sidor* kan läsas i flera tillgängliga format, som papperstidning, på webbplatsen *8sidor.se*, i digitalt pdf-format, som digital taltidning och sedan slutet av 2016 även som punktskriftstidning. Antalet prenumeranter minskade med en procent under året samtidigt som antalet sidvisningar på *8sidor.se* ökade med 32 procent.

Inköpsstöd till folk- och skolbibliotek

Kulturrådet har fördelat 23,9 miljoner kronor i stöd till folk- och skolbibliotek för inköp av

litteratur. Inköpsstödet söktes av 255 kommuner 2016, varav 250 beviljades stöd.

Litteratur, läsfrämjande och kulturtidskrifter

Under 2016 fördelade Kulturrådet totalt 113 miljoner kronor i bidrag till litteratur, kulturtidskrifter och läsfrämjande. I denna summa ingår även det inköpsstöd som nämns ovan. Av tabell 6.2 framgår fördelning av stöd inom området.

Tabell 6.2 Bidrag till litteratur, kulturtidskrifter och läsfrämjande 2014–2016 (beviljade medel)

	2014	2015	2016
Efterhandsstöd till litteratur (tkr)	35 686	37 184	35 099
<i>Antal ansökningar</i>	<i>1 935</i>	<i>2 339</i>	<i>2 001</i>
<i>Antal beviljade ansökningar</i>	<i>769</i>	<i>797</i>	<i>761</i>
Läs- och litteraturfrämjande bidrag (tkr)	20 703	18 840	16 999
<i>Antal ansökningar</i>	<i>207</i>	<i>278</i>	<i>198</i>
<i>Antal beviljade ansökningar</i>	<i>104</i>	<i>125</i>	<i>107</i>
Litterära evenemang (tkr)	4 215	-	-
Inköpsstöd till folk- och skolbibliotek (tkr)	24 721	24 100	23 930
Internationellt litteratursamarbete (projektbidrag och översättningsstöd) (tkr)	6 703	6 996	7 994
Kulturtidskrifter (stöd till produktion, utveckling och tidskriftsverkstäder) (tkr)	2 405	41 140	22 650
Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne, ALMA (tkr)	5 000	5 000	5 000
Övrigt (planerad utgivning och fristadsprogrammet) (tkr)	1 421	1 314	1 512
TOTALT (tkr)	100 183	134 422	113 185

Läs och litteraturfrämjande insatser

Bidragsgivningen är ett viktigt verktyg i Kulturrådets arbete med läsfrämjande verksamhet utanför skolan. Av 198 ansökningar som togs emot beviljades 107 stycken för olika projekt om läs- och litteraturfrämjande. Totalt fördelades cirka 17 miljoner kronor. Av dessa vände sig 28 stycken (27 procent) till 13–25-åringar som huvudsaklig målgrupp. Projekten hade jämn könsfördelning, men en del projekt vände sig särskilt till pojkar. Inom stödet till läs- och litteraturfrämjande insatser fördelade Kulturrådet bidrag till både större lokala projekt och till

regionala projekt av nationellt intresse som bidrar till att uppfylla de nationella målen för litteratur och läsfrämjande, men även mindre satsningar som vänder sig till Kulturrådets prioriterade målgrupper.

Kulturrådet har under 2016 även fortsatt med projektet Bokstart, som är en satsning på små barns språkutveckling. Kulturrådet har fortsatt gett stöd till de fem pilotprojekten i Göteborgs, Landskronas och Södertäljes kommun samt i Jämtlands läns landsting och Västernorrlands läns landsting. Kulturrådet arbetar för närvarande med att ta fram en nationell modell för Bokstart.

En annan viktig del av arbetet med att vägleda och inspirera barn och unga till läsning är den årliga barn- och ungdomsbokskatalogen som Kulturrådet distribuerar i cirka 400 000–450 000 exemplar.

Kulturrådets läsambassadör Anne-Marie Körling har under 2016 medverkat i en rad olika sammanhang för att inspirera till läsning och hitta nya vägar till litteraturen för unga.

Stöd till utgivning av litteratur och kulturtidskrifter
Efterhandsstöd till litteratur är det bidrag där Kulturrådet får flest ansökningar (totalt 2001 stycken 2016) av samtliga bidrag. En stor del rör titlar som är utgivna av små förlag, som i hög grad är beroende av litteraturstöd för sin verksamhet. År 2016 beviljade Kulturrådet 761 ansökningar, totalt 35 miljoner kronor. För att öka spridningen av kvalitetslitteratur distribueras samtliga litteraturstödda titlar till 287 av landets huvudbibliotek, några länsbibliotek samt Nordens hus på Island. Målet är att de distributionsstödda titlarna ska användas i bibliotekens läs- och litteraturfrämjande arbete.

År 2016 fördelades drygt 20,6 miljoner kronor i produktionsstöd till 92 kulturtidskrifter, varav 14 digitala tidskrifter. Totalt elva tidskrifter var helt eller delvis på annat språk än svenska och sju tidskrifter behandlade nationella minoriteters språk och kultur.

Internationellt litteratursamarbete

Kulturrådet verkar för att stärka den svenska kvalitetslitteraturen i utlandet genom projekt- och översättningsstöd samt genom egna initiativ.

Under 2016 har Kulturrådets internationella litteratursamarbete inriktats på att stärka översättare. En större konferens arrangerades bl.a. för översättare av svensk litteratur och dramatik. Antalet ansökningar om bidrag till översättning

av svensk litteratur och dramatik har under 2016 ökat med 20 procent, från 320 till 385 jämfört med 2015.

Antalet ansökningar till översättares resor och internationellt utbyte ökade också kraftigt under året. Totalt inkom 168 ansökningar 2016, vilket kan jämföras med 41 ansökningar 2015. Totalt beviljades 76 ansökningar. En viktig insats för att introducera utländska förläggare och översättare för svensk litteratur är också det fellowship-program som Kulturrådet anordnar under Bokmässan i Göteborg.

Läsdelegationen

Hösten 2016 tillsatte regeringen en delegation med uppdrag att främja läsning i och utanför skolan (Ku 2016:03). Delegationen ska inom ramen för satsningen Hela Sverige läser med barnen, samla alla aktörer – skola, kultur och föreningsliv – runt insatser för läsning i och utanför skolan. Syftet är att bidra till att ge alla barn och ungdomar mer likvärdiga förutsättningar för en fullgod läsförmåga och lustfyllda läsoplevelser. Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2018.

Språk och immateriellt kulturarv

Språkpolitik

I arbetet med att följa tillämpningen av språklagen (2009:600) har Språkrådet vid Institutet för språk och folkminnen, publicerat sin årliga språkpolitiska omvärldsrappport. Där framhålls att språklagens bestämmelse att samhället ska ”ge tillgång till språk” aldrig varit mer aktuell.

I linje med detta arrangerades Språkpolitikens dag även under 2016, en dag då Institutet för språk och folkminnen tillsammans med inbjudna gäster uppmärksammar aktuella insatser, diskussioner och händelser som rör svensk språkpolitik. Temat denna gång var ”Språk som möts”, med bl.a. ett seminarium som tog upp att tvåspråkighet kan ha flera positiva sidoeffekter, exempelvis ökad selektiv uppmärksamhet.

Kunskapsspridning har skett bl.a. via Språkrådets Frågor och svar i webbrådgivningstjänsten Frågelådan, samt via Institutet för språk och folkminnens webbplats och olika digitala kanaler, vilka under året utökats med bl.a. en Youtubekanal.

Under året publicerades den andra upplagan av Svenskt ortnamnslexikon som bygger på Institutet för språk och folkminnen namnsamlingar och aktuell namnforskning. Vidare har två nya läromedel publicerats: Nyord i skolan, som vänder sig till gymnasieelever; samt Svenska från olika håll, som är särskilt anpassat för elever som läser svenska för invandrare.

Inom ramen för de språkvårdande insatser som Institutet för språk och folkminnen genomför har myndigheten under 2016 bl.a. arbetat med att ta fram en ordbok inom ramen för ett samverkansprojekt med Svenska Tornedalings Riksförbund och Meän Akateemi. Myndigheten har även beviljat statsbidrag för olika projekt med syfte att stärka kunskaperna i de nationella minoritetsspråken; att lära barn, ungdomar och vuxna att tala, läsa och skriva samt att utöka sitt ordförråd.

Som språkpolitisk expertinstans har Institutet för språk och folkminnen bidragit med utlåtanden i olika remisser under året.

Immateriellt kulturarv

Under 2014–2016 har Institutet för språk och folkminnen haft regeringens uppdrag att tillvarata och utveckla det påbörjade arbetet med Unescos konvention om trygghet av det immateriella kulturarvet, vilket nu utgör en del av den löpande verksamheten. På myndighetens webbplats finns en nationell förteckning, Levande traditioner, som ger exempel på immateriella kulturarv i Sverige. Myndigheten har under 2016 arbetat med att utveckla den nationella förteckningen.

Immateriella kulturyttringar är en viktig del av kulturarvet och i propositionen Kulturarvs politik (prop. 2016/17:116) gör regeringen bedömningen att Unescos internationella register över goda exempel på arbete med att bevara det immateriella kulturarvet kan spela en viktig roll i det svenska arbetet. Därför har regeringen i mars 2017 nominerat Sagobygden i Kronoberg till registret.

6.4.3 Analys och slutsatser

Sverige står i dag inför ett antal utmaningar med koppling till demokrati, delaktighet och kunskapsklyftor. Även om många i dag har god kunskap om hur informationstekniken fungerar gäller det inte alla grupper i samhället.

Regeringen ser att biblioteken har en viktig roll i arbetet med att stärka den digitala delaktigheten, förmågan till sund källkritik och kunskap om informationsteknik.

Statens kulturråds stöd till litteratur och kulturtidskrifter är betydelsefullt för att främja en mångfald och kvalitet i utgivningen. Regeringen bedömer att Kulturrådets insatser bidrar till målet att alla ska ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga, bl.a. genom att prioritera flyktingar och asylsökande i bidragsgivningen och genom att bygga ut Bokstart.

Kulturrådets arbete med att aktivt stimulera fler översättningar, projekt och evenemang inom svenskt litteraturutbyte har gett resultat i form av ökad internationell närvaro av svenska författare och illustratörer. Detta bedömer regeringen som positivt.

Regeringen bedömer att Myndigheten för tillgängliga mediers arbete för att tillgängliggöra litteratur och samhällsinformation i hög grad bidrar till att uppfylla målet om att alla, utifrån vars och ens förutsättningar får tillgång till litteratur och får möjlighet att utveckla sin läsförmåga. Myndighetens arbete med teknikutveckling bedöms också ha bidragit till att talböcker når fler unga låntagare och att antalet utlån bland unga ökat markant de senaste åren.

Institutet för språk och folkminnen fördelar medel för såväl språkvårdande verksamhet för de nationella minoritetsspråken som för revitaliseringsinsatser av de nationella minoritetsspråken. Myndigheten bedömer att projekten som tilldelats medel på olika sätt stärkt de nationella minoritetsspråken och därigenom minoritetsspråksanvändarna, vilket regeringen bedömer som positivt.

Institutet för språk och folkminnen är även den myndighet som har huvudansvaret för arbetet med det immateriella kulturarvet i Sverige. Myndigheten har hittills främst arbetat med att bygga upp en nationell förteckning med exempel på immateriella kulturarv. Om arbetet avseende en nationell förteckning utvecklas vidare och de metodiska utmaningar som finns inom arbetet kan hanteras, kan det i framtiden bli aktuellt att nominera till Unescos internationella lista över representativt immateriellt kulturarv. Sådana eventuella nomineringar ska då vila på solid vetenskaplig grund och utgå från den expertkunskap som finns hos Institutet för språk och folkminnen och andra berörda kunskapsinstitutioner.

6.5 Budgetförslag

6.5.1 3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter

Tabell 6.3 Anslagsutveckling 3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags- sparande	
2016	Utfall	136 682		1 033
2017	Anslag	147 724 ¹	Utgifts- prognos	146 198
2018	Förslag	155 735		
2019	Beräknat	155 735		
2020	Beräknat	155 735		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till litteratur, kulturtidskrifter, läsfrämjande och ett litteraturpris till Astrid Lindgrens minne. Anslaget får användas för utgifter för administration, uppföljning, främjande och genomförande av verksamheten.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2018 för anslaget 3:1 *Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 40 000 000 kronor 2019 och 2020.

Skälen för regeringens förslag: Inom anslaget fördelas stöd till utgivning och spridning av litteratur och kulturtidskrifter. För att skapa goda planeringsförutsättningar för aktörerna inom området bör beslut om bidrag kunna fattas som medför utgifter för kommande år. Statens kulturråd har också behov av att fatta beslut om översättningsstöd i förskott eftersom stödets konstruktion innebär att ingen del av det beslutade bidragsbeloppet betalas ut innan det aktuella stödbjektet (boken) är färdigproducerat. Anledningen till det ökade behovet är att det finns stora fördelar om bidragsbeslut inom Bokstart kan fattas för flera år. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2018 för anslaget 3:1 *Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 40 000 000 kronor 2019 och 2020.

Tabell 6.4 Beställningsbemyndigande för anslaget 3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter

Tusental kronor

	Utfall 2016	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
Ingående åtaganden	20 000	24 760	25 000		
Nya åtaganden	24 760	25 000	40 000		
Infriade åtaganden	-20 000	-24 760	-25 000	-35 000	-5 000
Utestående åtaganden	24 760	25 000	40 000		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	25 000	25 000	40 000		

Regeringens överväganden

Tabell 6.5 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	147 724	147 724	147 724
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	8 011	8 011	8 011
Varav BP18	8 000	8 000	8 000
Varav			
BP18: Fria konsten	8 000	8 000	8 000
Överföring till/från andra anslag			
Varav BP18			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	155 735	155 735	155 735

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 8 000 000 kronor fr.o.m. 2018 för en ökning av stödet till utgivning av litteratur och kulturtidskrifter inom ramen för en bred satsning på förbättrade förutsättningar för den fria konsten.

Regeringen föreslår att 155 735 000 kronor anvisas under anslaget 3:1 *Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 155 735 000 kronor respektive 155 735 000 kronor.

6.5.2 3:2 Myndigheten för tillgängliga medier

Tabell 6.6 Anslagsutveckling 3:2 Myndigheten för tillgängliga medier

Tusental kronor

2016	Utfall	121 082	Anslags-sparande	1 771
2017	Anslag	120 192 ¹	Utgifts-prognos	120 703
2018	Förslag	121 756		
2019	Beräknat	123 662 ²		
2020	Beräknat	125 747 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 121 756 tkr i 2018 års prisnivå.

³ Motsvarar 121 756 tkr i 2018 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Myndigheten för tillgängliga mediers förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 6.7 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 3:2 Myndigheten för tillgängliga medier

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	120 192	120 192	120 192
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	1 701	3 609	5 696
Beslut	-137	-139	-141
Varav BP18 ³			
Överföring till/från andra anslag			
Varav BP18 ³			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	121 756	123 662	125 747

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2017. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2019–2020 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår att 121 756 000 kronor anvisas under anslaget 3:2 *Myndigheten för tillgängliga medier* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 123 662 000 kronor respektive 125 747 000 kronor.

6.5.3 3:3 Institutet för språk och folkminnen

Tabell 6.8 Anslagsutveckling 3:3 Institutet för språk och folkminnen

Tusental kronor

2016	Utfall	59 496	Anslags- sparande	1 106
2017	Anslag	65 930 ¹	Utgifts- prognos	66 344
2018	Förslag	67 045		
2019	Beräknat	68 119 ²		
2020	Beräknat	69 290 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 67 045 tkr i 2018 års prisnivå.

³ Motsvarar 67 044 tkr i 2018 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Institutet för språk och folkminnens förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till terminologiskt arbete.

Regeringens överväganden

Tabell 6.9 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 3:3 Institutet för språk och folkminnen

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017 ¹	65 930	65 930	65 930
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	1 112	2 186	3 357
Beslut	3	3	3
Varav BP18 ³			
Överföring till/från andra anslag			
Varav BP18 ³			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	67 045	68 119	69 290

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2017. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2019–2020 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår att 67 045 000 kronor anvisas under anslaget 3:3 *Institutet för språk och folkminnen* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 68 119 000 kronor respektive 69 290 000 kronor.

7 Bildkonst, arkitektur, form och design

7.1 Omfattning

Avsnittet omfattar Statens kulturråds bidragsgivning inom bild- och formområdet samt Statens konstråds insatser för den konstnärliga gestaltningen av den gemensamma miljön. Verksamhet inom bild- och formområdet bedrivs dessutom av Moderna museet, Nationalmuseum, Riksställningar (som avvecklades och upphörde som myndighet den 31 maj 2017) och Konstnärnämnden.

Moderna museets, Statens centrum för arkitektur och design, Nationalmuseums och Riksställningars verksamheter redovisas dels i detta avsnitt, dels i avsnitt 11 Museer och utställningar. Konstnärnämndens verksamhet redovisas endast i avsnitt 8 Kulturskaparnas villkor. Vidare omfattas Föreningen Svensk form och Nämnden för hemslöjdsfrågor.

Statliga medel till bildkonst, form och design fördelas också via kultursamverkansmodellen till bl.a. läns museer, konsthallar och andra regionala och lokala organisationer.

7.2 Utgiftsutveckling

Tabell 7.1 Utgiftsutveckling inom Bildkonst, arkitektur, form och design, utgiftsområde 17

Miljoner kronor	Utfall 2016	Budget 2017 ¹	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
<i>Bildkonst, arkitektur, form och design</i>						
4:1 Statens konstråd	8	9	9	31	31	32
4:2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön	34	33	33	43	43	43
4:3 Nämnden för hemslöjdsfrågor	12	12	12	12	12	12
4:4 Bidrag till bild- och formområdet	28	28	28	40	40	40
Summa Bildkonst, arkitektur, form och design	82	81	81	125	126	127

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

7.3 Mål

I avsnitt 3.4 anges de mål för den nationella kulturpolitiken som riksdagen beslutat.

Riksdagen har även antagit mål för statens arbete med arkitektur, formgivning och design (prop. 1997/98:117, bet. 1997/98:KrU14, rskr. 1997/98:225). Målen är följande:

- arkitektur, formgivning och design ska ges goda förutsättningar för sin utveckling,
- kvalitet och skönhetsaspekter ska inte underställas kortsiktiga ekonomiska överväganden,
- kulturhistoriska och estetiska värden i befintliga miljöer ska tas till vara och förstärkas,
- intresset för hög kvalitet inom arkitektur, formgivning, design och offentlig miljö ska stärkas och breddas,
- offentligt och offentligt understött byggande, inredande och upphandlande ska på ett föredömligt sätt behandla kvalitetsfrågor,
- svensk arkitektur, formgivning och design ska utvecklas i ett fruktbart internationellt samarbete.

7.4 Resultatbedömning

7.4.1 Bedömningsgrunder

Bedömningen av resultat inom bildkonst, arkitektur, form och design utgår från

- främjande av intresse för och kunskap om bildkonst, arkitektur, form och design,
- främjande av konstens frihet, mångfald och kreativitet,
- främjande av tillgänglighet och delaktighet,
- främjande av arbete för att gestaltningen av våra livsmiljöer ska präglas av hållbarhet, dialog och delaktighet, och
- bidragsgivning till konstnärliga organisationer med utgångspunkt i områdets förnyelse och utveckling.

Bedömningen görs vidare utifrån resultat relaterade till relevanta bedömningsgrunder gemensamma för kulturområdet (se avsnitt 3.5.1).

7.4.2 Resultat

Tillgängliggörande och främjande av kunskap och intresse för bildkonst

Ett antal statliga institutioner arbetar för att tillgängliggöra, främja och synliggöra bildkonsten.

Antalet besökare på Moderna museet under 2016 var bland de högsta i museets historia. Detta kan delvis härledas till fri entré-reformen och delvis till utställningen Yayoi Kusama – i oändligheten, som lockade stora mängder besökare. I samband med införandet av fri entré gjorde museet också en stor satsning på gratis visningar på ett antal olika språk, bl.a. finska, persiska och arabiska. Museet har därmed ökat tillgängligheten till öppna visningar med 45 procent under 2016. Parallellt arbetar museet med riktade insatser mot olika målgrupper, t.ex. barn och unga. Denna verksamhet fortsätter att slå nya rekord: under 2016 ökade antalet ungdomar och barn som besökte museet i Stockholm och i Malmö med 21 procent. Samtidigt arbetar museet för att nå nya målgrupper t.ex. via Superbarnkursen, som är en konstkurs för asylsökande barn och ensamkommande flyktingbarn och via Museum Museum, ett utvecklingsprojekt för konst och lärande riktad mot unga i åldern 15-25 år. Inom ramen för detta arbete startade museet under 2016 bl.a. projektet Youyouers, som syftar till att ge kunskap om hur dagens mediala bildkultur relaterar till konst och därmed ge de deltagande ungdomarna ökade förutsättningar att kunna utveckla sina egna uttryck. Museet hade under 2016 även en omfattande programverksamhet, som bl.a. syftar till att fördjupa kunskapen och reflektera över innehållet i det som visas i museet. Under 2016 träffade museet ett nytt avtal angående verksamheten Moderna museet i Malmö. Avtalet reglerar de ekonomiska förutsättningarna för verksamheten och gäller fr.o.m. januari 2017 och åtta år framåt.

Inom ramen för sitt samtidskonstupdrag har Riksställningar i samarbete med Statens kulturråd genomfört kunskapshöjande insatser.

Verksamheten vid Nationalmuseum med Prins Eugens Waldemarsudde har fortsatt att präglas av den pågående renoveringen och ombyggnationen av museibygnaden på Blasieholmen. Samarbetena med andra institutioner både nationellt och internationellt har därför

varit centrala för möjligheten att tillgängliggöra samlingarna. Utställningen *Konstnären*, ett samarbete mellan Nationalmuseum, Moderna Museet och Konstakademien, visades i museets tillfälliga utställningslokaler på Konstakademien fram till att de avvecklades i september 2016. I utställningen visades olika konstnärsroller och de normer, ideal och myter som uppstått kring dem. Maktrelationer utifrån kön, etnicitet, sexualitet och klass sattes i fokus. Totalt ingick 100 verk ur de tre institutionernas samlingar, varav flera av konsthistoriens mest kända namn. Efter avslutad visning på Konstakademien fortsatte utställningen till Moderna museet Malmö. Samarbetena med Swedavia och Jernhusen fortsatte under 2016 att ta samlingarna till nya platser som flygplatser och järnvägsstationer. En vandringsutställning för barn, *Öga mot öga*, visades under året på Folkets Hus i Kiruna, Söråker och Lidköping samt i Säter och Askersund i samarbete med Folkets Hus och Parker. 2016 medverkade museet vid utställningar på Louvren i Paris och Musée Toulouse-Lautrec i Albi genom större utlån ur samlingarna, vilket även bidrog till att synliggöra samlingarna internationellt.

Under året har Statens konstråd fortsatt med utvecklingsarbetet kring offentlig konst för att skapa större relevans för konsten i de gemensamma rummen. Detta har bland annat inneburit nya metoder och format för gestaltningar och ett tydligt fokus på spridningen av kunskap om konstens betydelse för en god samhällsmiljö, såväl nationellt som internationellt. Exempel på detta är utställningen *Malmöns leende*, den första tematiska och temporära grupputställningen i stadsmiljö som Statens konstråd har genomfört.

Statens kulturråds stöd inom bildkonstområdet

Tabellen nedan visar Statens kulturråds fördelning av bidrag inom bildkonstområdet.

Tabell 7.2 Statens kulturråds beviljade bidrag inom bild- och formområdet 2014-2016

Tusental kronor

	2014	2015	2016
Bild och form/projektbidrag	1 420	2 975	3 362
Organisationer inom bild- och formområdet	13 430	13 480	13 445
Verksamhetsbidrag till utställningsarrangörer/arrangerande konstföreningar ¹	9 470	9 420	18 610
Konsthantverkkooperativ/kollektivverkstäder	4 000	3 600	3 625
Totalt	28 320	29 475	39 042

¹ Statens kulturråd utnyttjade under året ett nytt bemyndigande på anslaget.

Källa: Statens kulturråd

För 2017 beviljades verksamhetsbidrag till 29 utställningsarrangörer. Av dessa var fyra helt nya, varav tre finns på mindre orter i landet. Under 2016 beviljades 16 procent av det sökta beloppet inom projektbidraget.

Kulturrådets regionala bidrag till museiområdet redovisas under avsnitt 4.4.2. Kultursamverkansmodellen.

Främjande av intresse och kunskap inom arkitektur, form och design

Ett antal statliga institutioner verkar för att främja intresse för och kunskap om arkitekturens, formens och designens värden och betydelse.

Statens centrum för arkitektur och design (ArkDes) utgör en mötesplats inom arkitektur-, form- och designområdet, initierar debatt i aktuella samhällsbyggnadsfrågor och samverkar med berörda aktörer. Tillgången till myndighetens samlingar har bidragit till goda förutsättningar för forskningsmiljön som sedan några år tillbaka byggts upp av forskare från olika discipliner. Samlingsmaterial från ArkDes har kommit till användning i minst fem publikationer som utgivits under 2016 och därutöver har den publika arenan vid ArkDes använts till att kommunicera forskningen och presentera områdesaktuella frågeställningar för en bredare publik.

Under det gångna året har ArkDes tematiskt tagit sig an bostadsfrågan under rubriken *Bo.Nu.Då*. med en ambition att nå ut med ny kunskap till flera olika målgrupper såsom områdesprofession, forskare och allmänhet. Aktiviteter inom ramen för varje tema har

planerats och genomförts nationellt, regionalt och lokalt i samarbete med olika aktörer runt om i landet, t.ex. en debatt om kvalitetsaspekter i relation till byggande vid ArkDes i Stockholm, ett seminarium och workshop om stadsutveckling ur invånarperspektiv i Malmö och en workshop med föreläsning och stadsvandring i Kiruna.

Från årsskiftet 2016 infördes fri entré-reformen på Nationalmuseums utställningsplats Nationalmuseum Design på Kulturhuset Stadsteatern, som är helt inriktad mot form och design. Fyra gånger så många besökare hittade till utställningsplatsen under 2016 jämfört med 2015.

Svensk form hade vid årsskiftet cirka 3 500 medlemmar och är rikstäckande genom 13 ideella regionalföreningar. Under 2016 koncentrerade Svensk form en stor del av verksamheten på att förstärka den rikstäckande rollen och att öka samverkan med den regionala politiken inom arkitektur, form och design. I samverkan med Svensk form och ett flertal andra aktörer presenterades under året en modestatistikrapport som bl.a. visade att modebranschen är den snabbast växande exportnäringen.

Samarbetet mellan ArkDes och Svensk form resulterade under 2016 bl.a. i den jurybedömda utställningen Ung svensk form, baserad på Svensk forms designutmärkelse där 20 bidrag har valts ut med syftet att öka och bredda kunskapen om ung och nyskapande svensk formgivning.

Förutom organisationsstöd om 4,2 miljoner kronor till Svenska Hemslöjdsföreningarnas Riksförbund har Nämnden för hemslöjdsfrågor under 2016 fördelat 1,35 miljoner kronor i stöd till 11 projekt. Enligt myndigheten syftar bidragen till att utveckla nya arbetsformer, utforska idéer och att vidga målgruppen. Nivån på projektstöd ligger stabilt över de senaste tre åren men nya prioriteringar har successivt gjorts under dessa år. Under 2016 har en större tyngdpunkt i bidragsgivningen lagts på hållbar utveckling, att sätta slöjden i nya kontexter med nya material och tekniker samt kulturarv och integration.

Utredningsbetänkandet Gestaltad livsmiljö – en ny politik för arkitektur, form och design (SOU 2015:88) och de svar som inkommit efter remitteringen av denna har under det gångna årets beretts i Regeringskansliet.

Hållbar gestaltning av livsmiljöer

Bildkonst, arkitektur, form och design ger betydelsefulla verktyg och metoder som kan bidra till en hållbar stadsutveckling.

Samverkan för hållbar stadsutveckling

Webbplatsen Hållbar stad tar sikte på att underlätta utvecklingen av mer hållbara samhällen genom att kunskap tas tillvara och sprids i större skala till såväl offentliga som privata och ideella aktörer. Syftet med webbplatsen är att den ska vara ett verktyg för besökarna att använda i sitt dagliga arbete. Besöksstatistik från 2016 visar att en stor och ökande andel av besökarna har använt sidan flera gånger under året vilket är i linje med syftet. Det nordiska nätverket för utveckling av hållbar produktion och konsumtion – Sustainordic – har tagit fram ett gemensamt nordiskt manifest som utgår från mål 12 i FN:s Agenda 2030 för hållbar utveckling att främja hållbara konsumtions- och produktionsmönster och under detta formulerat tolv delmål kopplade till pågående nordiska projekt. En webbplats för nätverket har även utarbetats. Nätverket leds av ArkDes och Form/Design Center.

Konstnärlig gestaltning

Det gångna året har Statens konstråds verksamhet framför allt präglats av arbetet med regeringsuppdraget Äga rum: Konst händer. Syftet med Äga rum är bl.a. annat att stärka kulturfrämjande verksamheter i områden med lågt valdeltagande. Inom Konst händer görs detta genom att Statens konstråd tillsammans med invånare, civilsamhället, kommuner och andra aktörer producerar exempel på offentlig konst i ett antal miljonprogramsområden. En utlysning genomfördes under våren då sammanlagt 153 förslag från civilsamhället, kommuner och allmännyttiga bostadsbolag togs emot. Av dessa valdes 15 platser i hela Sverige ut för genomförande. Civilsamhällets roll och kunskap är central i arbetet och har resulterat i att den traditionella beställarprocessen har fått vändas ut och in. I projektet har myndigheten utvecklat dialogen med civilsamhället samt etablerat lokala kontakter och utvecklat metoder för att stärka invånarnas inflytande över sin närmiljö. Detta är erfarenheter som myndigheten bedömer kommer att få stor relevans i det fortsatta stadsutvecklingsarbetet. Under 2016 har ett forskningsprojekt initierats vid ArkDes

som avser att följa Konst händer i syfte att utvärdera och följa upp dess resultat. Fokus för Statens konstråd under 2016 har även varit att utveckla strategiska samarbeten med statliga fastighetsbolag för att skapa större genomslag för konsten och en bättre helhetssyn. I två pilotprojekt samarbetar Statens konstråd tillsammans med Trafikverket respektive Akademiska Hus i syfte att bl.a. skapa nya arbetsformer där konsten kan komma in tidigt i planeringsprocessen.

7.4.3 Analys och slutsatser

Politiken för arkitektur, form och design omfattar verksamheter inom ett stort antal politikområden, och utvecklingen påverkas av en mängd processer och aktörer. Gestaltungsfrågorna är även ett område som påverkar alla människor i samhället genom våra gemensamma livsmiljöer. Det ställer krav på en utvecklad tvärssektoriell samverkan inom såväl Regeringskansliet som mellan myndigheter. Detta är angeläget inte minst mot bakgrund av rådande höga byggtakt inom t.ex. bostadsproduktionen. Behovet av ett medvetet förhållningssätt till gestaltungsfrågorna finns i hela landet och därför bedömer regeringen det nödvändigt att se till att förutsättningar finns för bättre geografisk spridning av de statliga insatserna.

Insatserna som görs inom arkitektur, form och design bedöms bidra till att främja intresset för och kunskapen om verksamhetsområdet, såväl inom forskningen som gentemot en bredare allmänhet. Regeringen bedömer dock att det i ljuset av höga ambitionsnivåer för byggande finns behov av ökad kunskap i hela landet om hur det byggda och gestaltade påverkar individer och samhälle.

Genom att utifrån sina respektive förutsättningar experimentera med nya sätt att främja tillgängligheten till bildkonsten, bedömer regeringen att statens insatser under året har främjat intresset för och kunskapen om bildkonst hos nya målgrupper. Regeringen anser att verksamheten inom området håller en hög kvalitet och upplevs som relevant och angelägen för många olika besökare, inklusive barn och unga. Vidare bedömer regeringen att insatserna för att främja offentlig konst har bidragit till skapandet av hållbart gestaltade livsmiljöer. Regeringen ser positivt på arbetet för att konsten

ska komma in tidigare i byggprocesserna, dels för att det gynnar ett helhetsperspektiv och ökar möjligheten för konsten att få en framträdande plats i samhällsmiljön, dels för att det skapar nya arbetsområden för konstnärer. Regeringen bedömer dock att det finns behov av att stärka de statliga insatserna vad gäller kompetensutveckling och rådgivning i arbetet med offentlig konst och gestaltningen av gemensamma miljöer.

Regeringen bedömer vidare att insatserna inom bild- och formkonstområdet har främjat ett brett utbud av kvalitativ bild- och formkonst i hela landet. Stöden bedöms även ha bidragit till att förbättra villkoren för den nyskapande kulturen och att stärka den konstnärliga utvecklingen inom området.

7.5 Budgetförslag

7.5.1 4:1 Statens konstråd

Tabell 7.3 Anslagsutveckling 4:1 Statens konstråd

Tusental kronor				
2016	Utfall	8 324	Anslags-sparande	-197
2017	Anslag	8 614 ¹	Utgifts-prognos	8 561
2018	Förslag	30 745		
2019	Beräknat	31 234 ²		
2020	Beräknat	31 768 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 30 745 tkr i 2018 års prisnivå.

³ Motsvarar 30 745 tkr i 2018 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Statens konstråds förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 7.4 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 4:1 Statens konstråd

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	8 614	8 614	8 614
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	131	270	422
Beslut	20 000	20 318	20 666
Varav BP18 ³	20 000	20 000	20 000
Varav ³			
Arkitektur och livsmiljö	20 000	20 000	20 000
Överföring till/från andra anslag	2 000	2 032	2 067
Varav BP18 ³	2 000	2 000	2 000
Varav ³			
Samtidskonstverksamhet	2 000	2 000	2 000
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	30 745	31 234	31 768

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2017. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2019–2020 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 20 000 000 kronor årligen 2018–2020 för att möjliggöra att Statens konstråd kan bli ett nav för kunskapsutveckling för offentlig konst samt ett stöd till lokala aktörer som arbetar med delaktighetsprocesser.

Anslaget ökas även med 2 000 000 kronor fr.o.m. 2018 för att Statens konstråd övertar samtidskonstupdraget som tidigare legat på Riksställningar.

Regeringen föreslår att 30 745 000 kronor anvisas under anslaget 4:1 *Statens konstråd* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 31 234 000 kronor respektive 31 768 000 kronor.

7.5.2 4:2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön

Tabell 7.5 Anslagsutveckling 4:2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön

Tusental kronor

2016	Utfall	33 680	Anslags-sparande	-506
2017	Anslag	32 944 ¹	Utgifts-prognos	32 659
2018	Förslag	42 947		
2019	Beräknat	42 947		
2020	Beräknat	42 947		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för Statens konstråds utgifter för konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön. Anslaget får även användas för utgifter för administration och genomförande av verksamheten.

Regeringens överväganden

Tabell 7.6 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 4:2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	32 944	32 944	32 944
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	10 003	10 003	10 003
Varav BP18	10 000	10 000	10 000
Varav			
Fria konsten	10 000	10 000	10 000
Överföring till/från andra anslag			
Varav BP18			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	42 947	42 947	42 947

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 10 000 000 kronor fr.o.m. 2018 för en bred satsning på förbättrade förutsättningar för den fria konsten.

Regeringen föreslår att 42 947 000 kronor anvisas under anslaget 4:2 *Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön* för 2018. För 2019

och 2020 beräknas anslaget till 42 947 000 kronor respektive 42 947 000 kronor.

7.5.3 4:3 Nämnden för hemslöjdsfrågor

Tabell 7.7 Anslagsutveckling 4:3 Nämnden för hemslöjdsfrågor

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags- sparande	
2016	Utfall	11 705		104
2017	Anslag	11 551 ¹	Utgifts- prognos	11 535
2018	Förslag	11 611		
2019	Beräknat	11 708 ²		
2020	Beräknat	11 813 ³		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 11 611 tkr i 2018 års prisnivå.

³ Motsvarar 11 611 tkr i 2018 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Nämnden för hemslöjdsfrågors förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till Svenska Hemslöjdsföreningars Riksförbund, rikshemslöjdskonsulenternas verksamhet och för projekt inom hemslöjdsområdet.

Regeringens överväganden

Tabell 7.8 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 4:3 Nämnden för hemslöjdsfrågor

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	11 551	11 551	11 551
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	60	157	262
Beslut			
Varav BP18 ³			
Överföring till/från andra anslag			
Varav BP18 ³			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	11 611	11 708	11 813

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2017. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2019–2020 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår att 11 611 000 kronor anvisas under anslaget 4:3 *Nämnden för hemslöjdsfrågor* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 11 708 000 kronor respektive 11 813 000 kronor.

7.5.4 4:4 Bidrag till bild- och formområdet

Tabell 7.9 Anslagsutveckling 4:4 Bidrag till bild- och formområdet

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags- sparande	
2016	Utfall	28 065		
2017	Anslag	28 067 ¹	Utgifts- prognos	27 777
2018	Förslag	40 069		
2019	Beräknat	40 069		
2020	Beräknat	40 069		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till organisationer inom bild- och formområdet, utställare, konsthantverkskooperativ samt utrustningsbidrag till kollektivverkstäder. Anslaget får även användas för statsbidrag till folkparkerna och vissa samlingslokalhållande organisationer för konstförvärv.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2018 för anslaget 4:4 *Bidrag till bild- och formområdet* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 14 000 000 kronor 2019.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget används till bidrag som fördelas till fria aktörer inom bild och formområdet. Bemyndigandet innebär att dessa aktörer kan ansöka om bidrag vartannat år, vilket minskar den administrativa bördan och skapar bättre planeringsförutsättningar. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2018 för anslaget 4:4 *Bidrag till bild- och formområdet* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 14 000 000 kronor 2019.

Tabell 7.10 Beställningsbemyndigande för anslaget 4:4 Bidrag till bild- och formområdet

Tusental kronor

	Utfall 2016	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019
Ingående åtaganden		9 655	14 000	
Nya åtaganden	9 655	14 000	14 000	
Infriade åtaganden	0	-9 655	-14 000	-14 000
Utestående åtaganden	9 655	14 000	14 000	
Erhållet/förslaget bemyndigande	14 000	14 000	14 000	

Regeringens överväganden

Tabell 7.11 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 4:4 Bidrag till bild- och formområdet

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	28 067	28 067	28 067
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	12 002	12 002	12 002
Varav BP18	12 000	12 000	12 000
Varav			
Fria konsten	12 000	12 000	12 000
Överföring till/från andra anslag			
Varav BP18			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	40 069	40 069	40 069

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 12 000 000 kronor fr.o.m. 2018 för en bred satsning för att förbättra förutsättningarna för den fria konsten.

Regeringen föreslår att 40 069 000 kronor anvisas under anslaget 4:4 *Bidrag till bild- och formområdet* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 40 069 000 kronor respektive 40 069 000 kronor.

8 Kulturskaparnas villkor

8.1 Omfattning

Avsnittet omfattar de statliga ersättningar och bidrag som i huvudsak riktar sig till kulturskapare och andra insatser som har direkt inverkan på kulturskapares villkor. Området behandlar särskilt Konstnärsnämnden och dess ersättningar, stipendier och bidrag inom bild och form-, musik-, teater-, dans- och filmområdet. I avsnittet behandlas också nämndens inter-

nationella konstnärsutbytesverksamhet och bevakning av konstnärernas sociala och ekonomiska villkor.

Vidare omfattas bl.a. Sveriges författarfonds verksamhet, med i första hand fördelning av biblioteksersättning till konstnärer inom ordområdet, och fördelning av den individuella visningsersättningen till bildkonstnärer som den ekonomiska föreningen Bildupphovsrätt i Sverige ansvarar för.

8.2 Utgiftsutveckling

Tabell 8.1 Utgiftsutveckling inom Kulturskaparnas villkor, utgiftsområde 17

<i>Miljoner kronor</i>						
	Utfall 2016	Budget 2017 ¹	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
<i>Kulturskaparnas villkor</i>						
5:1 Konstnärsnämnden	20	21	22	22	22	23
5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer	380	396	392	459	465	474
Summa Kulturskaparnas villkor	400	417	414	481	488	497

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

8.3 Mål

I avsnitt 3.4 anges de mål för den nationella kulturpolitiken som riksdagen har beslutat.

8.4 Resultatredovisning

8.4.1 Bedömningsgrunder

Bedömningen av resultatet inom kulturskaparnas villkor utgår från:

- uppgifter om ansökningar samt fördelade bidrag och ersättningar för de olika konstområdena nationellt och internationellt,
- arbete med att bevaka och informera om konstnärernas sociala och ekonomiska villkor,
- insatser för att stärka konstnärernas arbetsmarknad,

Bedömningen görs vidare utifrån resultat relaterade till relevanta bedömningsgrunder gemensamma för kulturområdet (se avsnitt 3.5.1).

8.4.2 Resultat

Bidrag och ersättningar till konstnärer

Konstnärsnämndens stipendier och bidrag till enskilda konstnärer

Konstnärsnämnden har under 2016 beslutat om totalt 153,1 miljoner kronor i stipendier och bidrag. Det är en ökning med 21,9 miljoner kronor från föregående år. Ökningen kan förklaras med att Kulturbryggans bidragsgivning numera medräknas i den summan sedan den införlivades i myndigheten 2015.

Under året behandlades 7 726 ansökningar till enskilda konstnärer och 21 procent av dessa beviljades. Antalet ansökningar har minskat något under 2016, men under en tioårsperiod har ansökningsantalet ökat.

Tabell 8.2 Konstnärsnämndens stipendie- och bidragsärenden till enskilda konstnärer 2014-2016

Antal ansökningar (varav från kvinnor)

	2014	2015	2016
Beviljade ansökningar	1 524 (803)	1 548 (819)	1 607 (895)
Avslagna ansökningar	5 968 (3282)	6 363 (3604)	6 119 (3443)
Totalt antal behandlade ansökningar	7 492 (4085)	7 911 (4423)	7 726 (4327)

Könsfördelningen är fortsatt jämn när det gäller antalet ansökningar om konstområdena betraktas samlat. 56 procent av ansökningarna inom samtliga konstområden var under 2016 från kvinnor. Av totalt antal bidrag fördelades 53 procent till kvinnor. Ett återkommande uppmärksammat problem när det gäller jämställdhet är att det inom dansområdet är särskilt ojämnt. Styrelsen har dock beslutat att det ska vara tillåtet att fördelningen är 70 procent resp. 30 procent till kvinnornas fördel eftersom en statistisk jämställd fördelning annars skulle missgynna kvinnorna. Filmen är likt föregående år det mest jämställda området vad gäller sökande. Vad gäller musikområdet har inga bidrag en andel av något av könen som understiger 40 procent, något som uppnåtts för första gången.

När det gäller den geografiska spridningen motsvarar fördelningen av stipendier och bidrag demografin för var konstnärer är bosatta i Sverige. De flesta konstnärer bor i storstadsregionerna och således kommer 84 procent av ansökningarna därifrån.

I nedan tabell beskrivs fördelningen mellan konstområden av beslutade stipendier och bidrag till enskilda konstnärer. Bild och form står för den största delen av det fördelade stödet.

Tabell 8.3 Konstnärnämnden – beslutade stipendier och bidrag 2014–2016 till enskilda konstnärer uppdelat på konstområden¹

Tusental kronor

	2014	2015	2016
Bild och form	67 474	72 095	72 816
Musik	21 639	26 602	26 367
Teater	7 816	8 168	8 201
Dans	8 565	9 629	9 147
Film	8 990	9 686	9 820
Totalt	114 484	126 180	126 351

Källa: Statistik- och fördjupningsrapport 2016, Konstnärnämnden

¹ Beloppen innehåller inte indirekta kostnader för residensprogrammen för t.ex. boende, arbetsplats och resor. Även inkomstgarantier som betalas ut och formellt beslutas av Konstnärnämnden redovisas inte i tabellen.

Kulturbryggan främjar nyskapande kultur

Kulturbryggan införlivades i Konstnärnämnden i oktober 2015. Under 2016 beviljades 97 stycken ansökningar av totalt 718 inom ramen för Kulturbryggans bidragsgivning, vilket ger en bifallsprocent på 13,5 procent. Totalt beviljades bidrag för 21,5 miljoner kronor. I Kulturbryggans årsrapport för 2016 lyfts bl.a. VR (Virtual reality) och AI (Artificial intelligence) fram som nya trender inom bidragsgivningen till nyskapande kultur.

Främjande av internationellt kulturutbyte

Konstnärnämnden har under 2016 beviljat 951 ansökningar om internationellt kulturutbyte, resebidrag eller residens. Det ger en bifallsprocent på 29 procent. 201 av dessa gällde resebidrag eller internationella kulturutbyten med konstnärer i utvecklingsländer eller länder med svaga demokratier. Stödet till konstnärers internationella kulturutbyte inklusive resebidrag och residens uppgick till totalt 28,6 miljoner kronor. Andelen sökande kvinnor inom internationella stöd var 57 procent och beviljade var 56 procent.

Övriga ersättningar och bidrag till kulturskapare

Inom det kulturpolitiska området finns ett flertal ersättningar som syftar till att ge kulturskapare betalt för utfört konstnärligt arbete, men också stödordningar som leder till möjligheter att fördjupa och utveckla sitt konstnärskap. Utöver de ersättningar som redovisas nedan fördelas också talboksersättning till författare och översättare för nyttjandet av deras verk i form av talböcker. Ersättningen fördelas av Sveriges

Författarförbund och uppgick 2016 till 9,5 miljoner kronor.

Fonogramersättningen fördelas av STIM och SAMI som kompensation för att musikaliska verk på fonogram och i tryckt form lånas ut genom folk- och skolbibliotek. Under 2015 fördelades 5 miljoner kronor i fonogramersättning.

Bibliotekersättning

Under 2016 har Sveriges författarfond fördelat nära 5 000 ersättningar och stipendier inom ramen för bibliotekersättningen som under året uppgick till 149 miljoner kronor, en höjning med drygt 7 miljoner kronor jämfört med året innan. År 2017 uppgår anslaget till knappt 159 miljoner kronor. Höjningen av bibliotekersättningens grundbelopp 2016 och 2017 innebär en satsning på förbättrade villkor för författare, översättare, tecknare och fotografer. Därutöver har Författarfonden fördelat bidrag till författare, översättare, kulturjournalister och dramatiker om ca 6 miljoner kronor.

Individuell visningsersättning

Individuell visningsersättning (IV) fördelas av Bildupphovsrätt i Sverige till bild- och formkonstnärer som ersättning för att verk som ägs av offentliga institutioner visas för allmänheten. Under 2016 uppgick den totala ersättningen till cirka 37,7 miljoner kronor.

Under 2016 beviljades totalt 3760 konstnärer (2197 kvinnor) stöd med ett belopp mellan 500 kronor och 42 000 kronor. Kvinnliga konstnärer utgjorde cirka 59,5 procent av de sökande. När det gäller ersättningsnivån är kvinnorna fler i de lägre ersättningsnivåerna och männen fler i grupperna med höga ersättningar. Kvinnorna är överrepresenterade bland de yngre ersättningsmottagarna och män bland de äldre. Det är således fler kvinnor än män som får ersättning, men männen får i genomsnitt en högre ersättning för visningen av sina verk.

Analys- och bevakning av kulturskaparnas villkor

Ett av Konstnärnämndens övergripande uppdrag är att sprida kunskap om och analysera konstnärernas villkor. Ett viktigt resultat inom det arbetet är rapporten Konstnärernas demografi, inkomster och sociala villkor som presenterades i december 2016. Av rapporten framgår bl.a. att konstnärer generellt har en

högre utbildningsnivå än befolkningen i stort, men att konstnärernas inkomster trots det endast stigit med 4 procent under de senaste tio åren. Detta kan jämföras med 18 procent för hela befolkningen. Rapporten har fått stort genomslag och är en av de mest omfattande rapporterna i världen när det gäller konstnärers villkor. Konstnärsnämnden har även genomfört en arbetsmiljöundersökning, Konstnärers arbetsmiljö, som presenterades i mars 2017. Konstnärsnämnden arbetar även aktivt genom bl.a. webbplatsen Konstnärsguiden för att sprida information om skatte- och socialförsäkrings-systemet.

Myndigheten för kulturanalys har i rapporten Kulturanalys 2017 gjort en samlad bedömning av läget på kulturområdet i relation till de nationella kulturpolitiska målen. I rapporten beskrivs en genomgående tendens att villkoren för de professionella kulturutövarna och konstnärerna inte utvecklats på ett gynnsamt sätt. En fråga som blivit allt mer aktuell när det gäller kulturskaparnas villkor är hot och hat. I Kulturanalys rapport Hotad kultur? som publicerades våren 2016 framgår att var sjätte konstnär och författare utsatts för hot, trakasserier och våld i samband med sin yrkesutövning de senaste tolv månaderna. Skillnaderna i utsatthet mellan könen är enligt rapporten genomgående relativt marginella.

Insatser för att stärka kulturskaparnas arbetsmarknad

Scenkonstallianserna och centrumbildningarna

Kulturrådet har under 2016 fördelat cirka 116 miljoner kronor i bidrag till olika insatser för att öka möjligheten till anställning eller uppdrag för konstnärer. Totalt 88 miljoner kronor har fördelats i bidrag till scenkonstallianserna inom teater-, dans- och musikområdet. Allianserna verkar för att öka frilansande scenkonstnärers sociala och ekonomiska trygghet, avlasta arbetslöshetskassan, utveckla matchning och förmedling samt stimulera den konstnärliga utvecklingen.

Centrumbildningarna, som samlar drygt 10 000 fria professionella kulturutövare inom olika konstområden i Sverige, arbetar med att förmedla uppdrag och med kompetensutveckling. De spelar en viktig roll för frilansande konstnärliga utövaras arbetsmöjligheter. Statens

kulturråd har under 2016 fördelat nästan 26 miljoner kronor till 13 centrumbildningar inom olika konstområden.

Inom dans- och cirkusområdet har Kulturrådet under året även fördelat bidrag till daglig träning för frilansande yrkesverksamma konstnärer.

De professionella kulturskaparna är viktiga aktörer som medverkar i arbetet med att ta fram och genomföra de regionala kulturplanerna inom kultursamverkansmodellen.

Medverkans- och utställningsersättningen

Avtalet om medverkans- och utställningsersättning, MU-avtalet, som reglerar vilka villkor och ersättningsnivåer som ska gälla när statliga institutioner ställer ut verk som ägs av konstnären reviderades under 2014 för att bli lättare att tillämpa för både utställare och konstnärer.

Kulturrådet har regeringens uppdrag att göra MU-avtalet allmänt känt och tillämpat. Kulturrådet har under 2016 verkat för en ökad tillämpning av avtalet genom dialoger med regionala kulturchefer, vid granskning och uppföljning av regionala kulturplaner samt vid möten med och uppföljning av bidragssökande organisationer. Kulturrådet har under året även följt upp hur MU-avtalet tillämpas hos utställningsarrangörer inom kultursamverkansmodellen. I uppföljningen angav 13 av 25 utställningsarrangörer att alla upphovspersoner fick ersättning på eller över MU-avtalets lägstanivå, åtta angav att de betalat ersättning enligt MU-avtalet till några upphovspersoner men inte till alla, och fyra angav att de inte betalat ersättning enligt MU-avtalet till någon av upphovspersonerna. Som helhet visar enkäten att 84 procent av de svarande utställningsarrangörerna tillämpar MU-avtalet helt och hållet eller till viss del.

Insatser för att stärka upphovsrätten

Ett väl fungerande upphovsrättsligt skydd är en förutsättning för att kulturskapare ska kunna leva på sitt arbete. Regeringen har under året initierat ett strategiskt arbete för immateriella tillgångar som belyser frågor kopplade till skapande och innovation utifrån rättighetshavar-, företag- och konsumentperspektiv. Flera initiativ har tagits för att höja kunskapen hos allmänheten om upphovsrättens betydelse i syfte att minska intrången och öka intresset för lagliga distributions-tjänster. Bland annat har Statens medieråd fått

i uppdrag att informera barn och unga om upphovsrättsliga rättigheter och skyldigheter på internet (Ku2016/02761/LS). För att motarbeta den kommersiella och strategiskt planerade brottsligheten har en utredning tillsatts för att överväga skärpta straff för de allvarligaste fallen av immaterialrättsintrång (dir. 2017:4). Vidare har Patent- och registreringsverket (PRV) fått i uppdrag att genomföra kunskaphöjande insatser för bl. a. att öka förståelsen om upphovsrättens innebörd och utreda insatser som kan underlätta laglig tillgång till digitalt tillgängligt material, såsom film, böcker och musik (N2017/04031/IFK).

8.4.3 Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att stipendier och ersättningar som fördelas till konstnärer bidrar till konstnärlig utveckling och ökade möjligheter för konstnärer att försörja sig på sin konstnärliga verksamhet. Uppföljningar av bl.a. användandet av Konstnärsnämndens projektbidrag är överlag positiva och bekräftar betydelsen av myndighetens olika stipendier och bidrag. Rapporter från såväl Konstnärsnämnden som andra berörda aktörer visar att stipendier och bidrag i huvudsak fördelas jämt mellan kvinnor och män. Trots detta kan konstateras att det fortfarande finns områden, t.ex. dansområdet, där jämställdhet inte uppnåtts varför regeringen bedömer att det är viktigt att jämställdhetsarbetet fortsätter. Regeringen bedömer att det även är viktigt att arbeta för att förbättra möjligheterna att vara verksam som professionell konstnär i hela landet.

När det gäller stödet till internationella kulturutbyten ser regeringen att Konstnärsnämndens stöd blir allt viktigare. Uppföljningar visar att kulturutbytena ofta är framgångsrika för de enskilda konstnärerna, men även att konstnärerna blir viktiga ambassadörer för Sverige genom att synliggöra sitt konstnärskap utanför landet.

När det gäller Kulturbryggans verksamhet bedömer regeringen att Kulturbryggan genom sina två typer av stöd (startstöd och genomförandestöd) bidrar till att skapa förutsättningar och förverkligande av nyskapande konst och kulturprojekt.

Regeringen bedömer att scenkonstallianserna bidrar till att uppfylla både kulturpolitiska och

arbetsmarknadspolitiska mål och ökar den sociala och ekonomiska tryggheten hos frilansande scenkonstnärer.

MU-avtalet säkrar en rimlig ersättning till konstnärsgруппerna för att deras verk ställs ut vid statliga institutioner. Kulturrådets uppföljning visar att det finns brister i tillämpningen av avtalet och att det är angeläget att andelen offentliga och andra utställare som tillämpar MU-avtalets principer ökar. Regeringen vill fortsatt framhålla betydelsen av att avtalet även fungerar som en förebild för andra offentliga och privata utställare.

Kultursamverkansmodellen ger goda förutsättningar för professionella kulturskapare att påverka förutsättningarna för kulturen i hela landet genom framtagande av de regionala kulturplanerna.

För att skapa förutsättningar för de enskilda kulturskaparna och den fria konsten är det viktigt att återkommande analysera hur konstnärsgруппernas villkor och utmaningar ser ut. Regeringen tillsatte därför i november 2016 en utredning om konstnärernas villkor. Utredaren ska bedöma hur de statliga insatserna bidrar till att nå de kulturpolitiska målen och föreslå eventuella förändringar av insatserna för att anpassa dem till nuvarande förutsättningar och behov. Utredaren ska också föreslå eventuella förändringar för att förbättra möjligheterna att verka som professionell konstnär i hela landet. Uppdraget ska redovisas senast den 28 februari 2018.

Det upphovsrättsliga skyddet är viktigt för att främja skapande. Regeringen kommer att fortsätta arbeta strategiskt med frågor kopplade till immateriella tillgångar.

Rapporterna Konstnärernas demografi, inkomster och sociala villkor och Kulturanalys 2017 visar att det finns behov av att stärka villkoren för de professionella kulturskaparna.

När konstnärer tystas eller tystnar är det i förlängningen ett hot mot demokratin. Regeringen har därför beslutat om handlingsplanen Till det fria ordets försvar – åtgärder mot utsatthet för hot och hat bland journalister, förtroendevalda och konstnärer (Ku2017/01675/D). En handlingsplan med inriktning på ett stärkt arbete för att förebygga förtroendevaldas, journalisters och konstnärers utsatthet för hot och hat. Inom ramen för Unesco driver Sverige även frågan om konstnärers yttrandefrihet globalt.

8.5 Budgetförslag

8.5.1 5:1 Konstnärsnämnden

Tabell 8.4 Anslagsutveckling 5:1 Konstnärsnämnden

Tusental kronor

2016	Utfall	20 121	Anslags- sparande	610
2017	Anslag	21 489 ¹	Utgifts- prognos	21 864
2018	Förslag	21 954		
2019	Beräknat	22 305 ²		
2020	Beräknat	22 691 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 21 953 tkr i 2018 års prisnivå.

³ Motsvarar 21 954 tkr i 2018 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Konstnärsnämndens förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 8.5 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 5:1 Konstnärsnämnden

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017 ¹	21 489	21 489	21 489
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	382	732	1 116
Beslut	83	84	86
Varav BP18 ³			
Överföring till/från andra anslag			
Varav BP18 ³			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	21 954	22 305	22 691

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2017. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2019–2020 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår att 21 954 000 kronor anvisas under anslaget 5:1 *Konstnärsnämnden* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 22 305 000 kronor respektive 22 691 000 kronor.

8.5.2 5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer

Tabell 8.6 Anslagsutveckling 5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer

Tusental kronor

2016	Utfall	379 784	Anslags- sparande	2 279
2017	Anslag	395 800 ¹	Utgifts- prognos	391 712
2018	Förslag	459 296 ²		
2019	Beräknat	465 336		
2020	Beräknat	474 270		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² 2 600 000 kronor avser beräknad statlig ålderspensionsavgift sedan hänsyn tagits till regleringsbeloppet för 2015 som är 893 055 kronor.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag och ersättningar till konstnärer och upphovsmän inom bild-, form-, musik-, teater-, dans-, ord- och filmområdet. Anslaget får även användas för utgifter för administration och genomförande av verksamheten, inklusive för det särskilda besluts Kulturbryggan.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2018 för anslaget 5:2 *Ersättningar och bidrag till konstnärer* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 196 000 000 kronor 2019–2028.

Skälen för regeringens förslag: Inom anslaget fördelar Konstnärsnämnden bidrag och stipendier som sträcker sig upp till tio år. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2018 för anslaget 5:2 *Ersättningar och bidrag till konstnärer* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 196 000 000 kronor 2019–2028.

Tabell 8.7 Beställningsbemyndigande för anslaget 5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer

Tusental kronor

	Utfall 2016	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021-2028
Ingående åtaganden	98 435	99 658	160 000			
Nya åtaganden	35 590	89 805	70 000			
Infriade åtaganden	-34 367	-29 463	-34 000	-46 000	-58 000	-92 000
Utestående åtaganden	99 658	160 000	196 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	136 000	160 000	196 000			

Regeringens överväganden

Tabell 8.8 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	395 800	395 800	395 800
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	60 001	60 001	60 001
Varav BP18	60 000	60 000	60 000
Varav			
Fria konsten	60 000	60 000	60 000
Överföring till/från andra anslag			
Varav BP18			
Övrigt ²	3 495	9 535	18 469
Förslag/beräknat anslag	459 296	465 336	474 270

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Anslaget beräknas fr.o.m. 2017 med ett bestämt nominellt belopp. Mot bakgrund av detta tillförs anslaget 3 495 000 kronor 2018, 9 535 000 kronor 2019 och fr.o.m. 2020 årligen 18 469 000 kronor vilket motsvarar den prisomräkning som hade skett om anslaget fortsatt hade pris- och löneomräknats..

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 60 000 000 kronor fr.o.m. 2018 för en bred satsning på att förbättra förutsättningar för den fria konsten.

Regeringen föreslår att 459 296 000 kronor anvisas under anslaget 5:2 *Ersättningar och bidrag till konstnärer* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 465 336 000 kronor respektive 474 270 000 kronor.

9 Arkiv

9.1 Omfattning

Avsnittet omfattar myndigheten Riksarkivet och bidrag till regional arkivverksamhet.

9.2 Utgiftsutveckling

Tabell 9.1 Utgiftsutveckling inom Arkiv, utgiftsområde 17

Miljoner kronor

	Utfall 2016	Budget 2017 ¹	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
<i>Arkiv</i>						
6:1 Riksarkivet	381	379	379	398	404	411
Summa Arkiv	381	379	379	398	404	411

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

9.3 Mål

I avsnitt 3.4 anges de mål för den nationella kulturpolitiken som riksdagen har beslutat.

Riksdagen har även antagit mål för den statliga arkivverksamheten, som kommer till uttryck i arkivlagen (1990:782) (prop. 1989/90:72, bet. 1989/90:KrU29, rskr. 1989/90:307). Målen syftar bl.a. till

- att öka möjligheterna att ta del av allmänna handlingar och annat arkivmaterial,
- att tydliggöra och förstärka arkivens betydelse som källa till information och kunskap om samhället och dess utveckling, och
- metod- och kunskapsutveckling inom arkivområdet.

9.4 Resultatredovisning

9.4.1 Bedömningsgrunder

Bedömningen för arkivområdet utgår från resultat inom

- Riksarkivets särskilda ansvar för den statliga arkivverksamheten och för arkivvården i landet,
- normering, informationshantering och tillsynsverksamhet,
- bevarande och tillgängliggörande av arkiv, och
- digitalisering och digital förvaltning.

Bedömning görs vidare utifrån resultat relaterade till relevanta bedömningsgrunder gemensamma för kulturområdet (se avsnitt 3.5.1).

9.4.2 Resultat

Rätten till att ta del av allmänna handlingar

Under 2016 har Riksarkivets inspektioner, liksom under 2015, gjorts av arkiv inom områdena utbildning och forskning, lag och rätt samt kultur. De vanligaste bristerna i myndigheternas arkivvård har gällt bevarandestrategin för elektroniska handlingar och upprättandet av en

verksamhetsbaserad arkivredovisning. Myndigheternas uppfyllelse av Riksarkivets föreskrifter är sammantaget fortsatt tillfredsställande.

Normeringsverksamheten ligger på en relativt konstant nivå sett över en längre tid och har under 2016 haft fokus på de myndighetsspecifika föreskrifterna. Statskontoret har i sin analys (Ku2017/00774/KL) rekommenderat regeringen att i den aviserade arkivutredningen beakta Riksarkivets mandat och roll i den offentliga arkivverksamhetens utveckling mot en digital förvaltning.

Riksarkivet bedömer att de egna beståndens förvaringsmiljö är tillfredsställande. Flertalet lokaler håller god eller mycket god kvalitet men vissa depåer uppfyller inte kraven.

Tabell 9.2 Normering och tillsyn av arkiv

Prestationer 2014–2016, antal

	2014	2015	2016
Inspektioner vid statliga myndigheter	124	73	83
Utfärdande av föreskrifter	55	68	59
Besök med rådgivning	160	130	139
Utbildning, kurser	17	16	8

Källa: Riksarkivet

Under året har Riksarkivet avslutat regeringsuppdraget om att utreda förvaringen av överlämnade handlingar (Ku2014/01779/KA). Regeringen har fastställt längsta förvaringstid för de enskilda organ som ansökt om tillstånd enligt lagen (2015:602) om överlämnande av allmänna handlingar för förvaring.

En särskild leveransfunktion för statliga arkiv har under året etablerats för att förbättra servicen gentemot statsförvaltningen. Staten har under 2016 löst in det s.k. beskickningsarkivet från Biby fideikommissbo i enlighet med regeringens beslut (Ku2010/01161/KA). Mottagning av leveranser av statligt material ser ut att ha planat ut på en lägre nivå än för tio år sedan. Riksarkivet bedömer att en bidragande orsak kan vara nuvarande ytterst restriktiva policy för leverans av pappershandlingar yngre än tjugo år. Leveranser av material från den enskilda sektorn har fortsatt att öka i antal men antalet hyllmetrar har minskat. Årets leveranser innebär att pappersbestånden har ökat med knappt två procent. Leverans av elektroniska arkiv har ökat under 2016 men ligger på en fortsatt låg nivå. Statskontoret har rekommenderat regeringen att

i den aviserade arkivutredningen beakta problem i samband med leveranser.

Tabell 9.3 Mottagning av arkivmaterial

Prestationer 2014–2016, antal

	2014	2015	2016
Leveranser (staten)	362	291	394
Papper, hyllmeter (staten)	7 794	4 479	5 003
Kartor och ritningar (staten)	60 687	10 947	1 565
Elektroniska arkiv (staten)	24	17	44
Leveranser (enskilda arkiv)	260	326	425
Papper, hyllmeter (enskilda arkiv)	964	873	432
Kartor och ritningar (enskilda arkiv)	30 113	264	86

Källa: Riksarkivet

Riksarkivet bedömer att tillgängligheten till de arkiv som förvaras hos myndigheten sammantaget är tillfredsställande. Arkiv förvarade vid landsarkiven har en bra tillgänglighet där minst 80 procent är sökbara på volymnivå oavsett ursprung. Tillgängligheten vid de nationella depåerna är bra vad gäller det statliga arkivmaterialet, men mindre tillfredsställande för enskilt arkivmaterial. Sammantaget bedöms tillgängligheten vara tillfredsställande.

Arkivinformationssystemet Arkis innehåller 180 miljoner skannade bilder av handlingar, en ökning med sju procent sedan 2015. Av dessa är 55 procent offentliga och enkelt sökbara för allmänheten. Ökningen om fyra procent mer offentliga bilder beror framför allt på att bilder av bouppteckningar lagts ut. Material som inte är tillgängligt för allmänheten utgörs till stor del av moderna folkbokföringshandlingar som på grund av personsekretessen inte kan publiceras. Sökbarheten för det digitaliserade materialet bedöms som tillfredsställande. Sammanlagt 317 institutioner, bl.a. skolor och folkbibliotek, har efter ansökan kostnadsfri tillgång till materialet.

Riksarkivet tog under 2016 över ansvaret för webbplatserna vidareutnyttjande.se och öppnadata.se. Regeringen uppdrog under våren 2017 till Riksarkivet att redovisa förutsättningar och konsekvenser av att tillgängliggöra den digitala arkivinformationen avgiftsfritt och som öppen data (Ku2017/00871/KL). Riksarkivet har redovisat uppdraget.

Arkiven som källa till information och kunskap

Riksarkivet bedömer att myndighetens service till användare av arkivmaterialet under 2016 var tillfredsställande.

Framtagning av beställda handlingar till forskarna har i forskarsalarna som regel tagit högst trettio minuter vilket bedöms vara bra service. Totalrenoveringen av Riksarkivets byggnad i Marieberg innebar att handlingar som förvaras där lämnades ut i Krigsarkivets forskarsal fram t.o.m. oktober månad och krävde en dags förbeställning. Skriftliga förfrågningarna har vid de nationella depåerna besvarats inom fem dagar vilket är bra. Fyra avdelningar hade delvis en mindre tillfredsställande service avseende skriftliga förfrågningar. Som helhet har huvuddelen av förfrågningarna besvarats inom tio dagar, vilket är tillfredsställande.

Tabell 9.4 Tillgång till arkiv

Prestationer 2014–2016, antal

	2014	2015	2016
Webbesök (miljoner unika)	1,58	1,30	1,44
Visningar (grupper/tillfällen)	1 083	1 072	545
Forskarbesök	45 164	44 814	46 186
Framtagna volymer	151 373	158 817	129 295
Skriftliga förfrågningar inkl. folkbokföringsärenden	129 897	162 643	144 233

Källa: Riksarkivet. Statistiken saknar uppgift om kön.

Olika insatser för att öka allmänhetens, forskarnas och andra myndigheters kunskaper om tillgängliga arkiv har genomförts. Under 2016 uppmärksammades särskilt 250-årsjubileet av tryckfrihetsförordningen. Flera vetenskapliga eller populärvetenskapliga publikationer har getts ut bl.a. inom ramen för Det medeltida Sverige och Svenskt biografiskt lexikon. Kvalitetssäkring och utveckling har skett av databasen för den digitala versionen av Svenskt biografiskt lexikon.

Antalet forskarbesök har varit relativt stabilt de senaste tre åren men är långsiktigt nedåtgående. Antalet framtagna volymer minskar inte på motsvarande sätt. Antalet skriftliga förfrågningar har minskat något under 2016, men har på längre sikt mångdubblats. I sin myndighetsanalys rekommenderar Statskontoret regeringen att uppdra åt Riksarkivet att redovisa hur de kan effektivisera hanteringen av skriftliga frågor.

Metod- och kunskapsutveckling

För en större tillgänglighet och en ökad användning av arkiven har ett flertal mindre projekt och andra aktiviteter genomförts bl.a. med inriktning mot digitalt utbildningsmaterial för skolan. Den Nationella arkivdatabasen (NAD), som är tillgänglig på Riksarkivets webbplats, och som innehåller förteckningar över Riksarkivets bestånd samt över arkiv hos andra institutioner i Sverige, har vidareutvecklats. Vidare har tematiska guider till myndighetens arkiv och samlingar tagits fram.

Inom området inriktat mot samhällets informationshantering och det långsiktiga bevarandet av kulturarvet har fokus legat på utveckling av förvaltningsgemensamma specifikationer för e-arkiv, på projekt som avser att genom digitalisering säkra det långsiktiga bevarandet av analoga ljud- och videoupptagningar. Vidare pågår utvecklingen av digitala bildformat och av metoder för digitalt bevarande.

Samordningssektariatet Digisam har under sin uppdragsförlängning särskilt prioriterat samverkan med Swedish University Network (SUNET) om utveckling av gemensamma infrastrukturella tjänster och verktyg. Sedan den 1 januari 2017 ansvarar Riksantikvarieämbetet för Digisam.

9.4.3 Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att förutsättningarna för att rätten att ta del av allmänna handlingar inom den statliga förvaltningen kan upprätthållas är tillfredsställande. Regeringen bedömer att med ökande grad av tillgänglighet och en fortsatt hög efterfrågan är arkivens förmåga att vara källa till information och kunskap fortsatt tillfredsställande. Regeringen bedömer att en god och relevant metod- och kunskapsutveckling har bedrivits.

Regeringen delar Statskontorets analys att den av regeringen aviserade arkivutredningen bör se över såväl arkivleveranser och dess finansiering som Riksarkivets mandat och roll i den offentliga verksamhetens utveckling mot en digital förvaltning.

9.5 Budgetförslag

9.5.1 6:1 Riksarkivet

Tabell 9.5 Anslagsutveckling 6:1 Riksarkivet

Tusental kronor

År	Slags	Belopp	Anslags- sparande	Belopp
2016	Utfall	381 290		4 418
2017	Anslag	378 688 ¹	Utgifts- prognos	379 282
2018	Förslag	397 785		
2019	Beräknat	404 051 ²		
2020	Beräknat	410 912 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 397 785 tkr i 2018 års prisnivå.

³ Motsvarar 397 785 tkr i 2018 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Riksarkivets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till restaurering, arkivering och arkivförvaltning av kulturhistorisk, försvarsanknuten film samt för statsbidrag till enskilda arkiv.

Regeringens överväganden

Tabell 9.6 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 6:1 Riksarkivet

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017 ¹	378 688	378 688	378 688
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	9 068	15 176	21 864
Beslut	10 029	10 187	10 360
Varav BP18 ³	10 000	10 000	10 000
Varav ³			
Fri tillgång till arkiven	10 000	10 000	10 000
Överföring till/från andra anslag			
Varav BP18 ³			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	397 785	404 051	410 912

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2017. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2019–2020 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 10 000 000 kronor fr.o.m. 2018 för att kunna möjliggöra fri tillgång till arkiven.

Regeringen föreslår att 397 785 000 kronor anvisas under anslaget 6:1 *Riksarkivet* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 404 051 000 kronor respektive 410 912 000 kronor.

10 Kulturmiljö

10.1 Omfattning

Avsnittet omfattar verksamheten vid myndigheten Riksantikvarieämbetet. Vidare omfattas bidragen till kulturmiljövård, kyrkoantikvarisk ersättning, den arkeologiska uppdragsverksam-

heten vid Statens historiska museer, bidrag till arbetslivsmuseer samt i viss utsträckning det regionala kulturmiljöarbetet som bedrivs av länsstyrelserna. (För mer information om de nationella miljömålen se utg.omr. 20).

10.2 Utgiftsutveckling

Tabell 10.1 Utgiftsutveckling inom Kulturmiljö, utgiftsområde 17

Miljoner kronor

	Utfall 2016	Budget 2017 ¹	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
<i>Kulturmiljö</i>						
7:1 Riksantikvarieämbetet	218	224	227	270	274	279
7:2 Bidrag till kulturmiljövård	254	254	251	271	271	271
7:3 Kyrkoantikvarisk ersättning	460	460	460	460	460	460
7:4 Bidrag till arbetslivsmuseer				8	8	8
Summa Kulturmiljö	933	937	937	1 009	1 013	1 018

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

10.3 Mål

I avsnitt 3.4 anges de mål för den nationella kulturpolitiken som riksdagen beslutat.

Riksdagen har även antagit nationella mål för kulturmiljöarbetet (prop. 2012/13:96, bet. 2012/13:KrU9, rskr. 2012/13:273). I enlighet med målen ska det statliga kulturmiljöarbetet främja

- ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas,
- människors delaktighet i kulturmiljöarbetet och möjlighet att förstå och ta ansvar för kulturmiljön,
- ett inkluderande samhälle med kulturmiljön som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser, och
- en helhetssyn på förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas till vara i samhällsutvecklingen.

De nationella målen för arbetet med kulturmiljön är ett komplement till de nationella kulturpolitiska målen och de preciseringar rörande kulturmiljön som finns i flera av miljö kvalitetsmålen samt generationsmålet för miljöarbetet.

10.4 Resultatredovisning

10.4.1 Bedömningsgrunder

Bedömningen av resultatet utgår från det nationella och det regionala kulturmiljöarbetets verksamhet för att uppnå de nationella kulturmiljömålen. Bedömningen baseras på årsredovisningar och under året redovisade uppdrag och andra redovisningar. Bedömningen avser bl.a. uppgifter om

- kunskapsuppbyggnad,
- bidragsgivning,
- arbete för ökad tillgänglighet,
- samverkan och samarbete, och
- tillämpning av lagstiftning.

Bedömningen görs vidare utifrån resultat relaterade till relevanta bedömningsgrunder

gemensamma för kulturområdet (se avsnitt 3.5.1).

10.4.2 Resultat

Riksantikvarieämbetet är ansvarig myndighet för det statliga kulturmiljöarbetet. På regional nivå ansvarar länsstyrelserna enligt kulturmiljölagen (1988:950) för det statliga kulturmiljöarbetet och ska enligt kulturmiljöförordningen (1988:1188) samverka med kulturmiljövårdande organ inom länet, särskilt läns museerna och motsvarande museer.

För att utveckla kulturarvspolitiken har regeringen i enlighet med budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 17), beslutat om att utveckla Riksantikvarieämbetet som kulturarvsmyndighet. Från och med den 1 januari 2017 har myndigheten ansvar att driva den nationella samordningen för digitalisering, digitalt bevarande och digital förmedling av kulturarvet samt att fr.o.m. den 1 juni 2017 bära ett samlat ansvar för museifrågor. Detta har skett genom överföring av Digisam vid Riksarkivet och inordnande av vissa uppgifter från Riksutställningar. Riksutställningar har därefter, den 31 maj 2017, avvecklats och upphört som myndighet. En reviderad instruktion för Riksantikvarieämbetet trädde i kraft den 1 juni 2017.

Ett offensivt och angeläget kulturmiljöarbete

Riksantikvarieämbetet har sedan hösten 2016 verkat i riktning mot den vision som tagits fram för utvecklingsinsatser inom kulturmiljöarbetet fram till 2030 och informerat om och stött regionala organisationer med att förverkliga visionen. På flera håll i landet har arbete påbörjats med regionala strategier som tar sin utgångspunkt i visionen.

Länsstyrelsernas arbete

Genom att bl.a. ta fram kunskapsunderlag, informationsspridning, insatser för vård och tillgängliggörande, ärendehandläggning, tillsyn, strategiskt arbete och metodutveckling har länsstyrelserna fortsatt att verka för att främja uppfyllnaden av kulturmiljömålen. Möjligheterna för myndigheter och regionala och lokala aktörer att verka gemensamt har utvecklats. Genom internremisser och arbetsgrupper bedrivs intern samverkan, särskilt mellan kulturmiljö och miljö-, plan-, bygg- och bostadsfrågorna och

landsbygdsfrågor. Under 2016 har återrapporteringssuppdraget i regleringsbrevet om tvärsektoriell samverkan i flera fall lett till initiativ för ökad samverkan och stärkt medvetenhet om kulturmiljöer inom andra ansvarsområden, särskilt i länsstyrelsernas arbete med småskalig vattenverksamhet.

Att främja en mångfald av kulturmiljöer

Bidrag som ger mervärden för samhället

Bidraget till kulturmiljövård från anslag 7:2 *Bidrag till kulturmiljövård* är en förutsättning för att främja en mångfald av kulturmiljöer. Under 2016 beslutade Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna att betala ut totalt 254,6 miljoner kronor. Uppföljningar visar på att bidraget kan ha en betydande roll i att stärka arbetsmarknaden och bidra till hållbar tillväxt lokalt och regionalt, bl.a. genom köp av varor och tjänster och olika former av anställningar och arbetsmarknadsinsatser. Bidrag till att öka tillgängligheten vid besöksmål får dubbla effekter, dels direkt genom köp av varor och tjänster, dels indirekt genom att generera hotellnätter, anställning av guider med mera.

Huvuddelen av besluten gällde vårdåtgärder för objekt och miljöer som är skyddade enligt lag. Trenden att objekt och miljöer som saknar formellt skydd beviljas en minskad andel medel har fortsatt.

Tabell 10.2 Beslutade medel anslag 7:2 Bidrag till kulturmiljövård

Utbetalade medel per aktör och kategorier

Miljoner kronor	2014	2015	2016
Länsstyrelsernas beslut	233,3	221,9	225,3
Kunskapsunderlag	36	40,2	37,9
Vårdinsatser	163,4	147,3	158,3
Information/tillgänglighet	25,8	23,2	20
Arkeologi	5,6	8,6	6,3
Ersättning enl. 2 kap 14§	2,5	2,6	2,7
Riksantikvarieämbetet	20,4	27,1	29,3
Kulturmiljövård	14,4	19,1	21,3
Laponia förvaltning		2	2
Arbetslivsmuseer	6	6	8
Summa bidrag till kulturmiljövård	253,7	249	254,6

Bidraget har använts för såväl vårdinsatser av fysiska kulturmiljöer som projekt som bidrar till

att öka inkluderingen, tillgänglighet och delaktigheten i kulturmiljöer.

Åtgärder som främjat tillämpning av kulturmiljölagen

Kulturmiljölagen (1988:950) syftar till att främja en mångfald av kulturmiljöer. För att säkra en rättssäker tillämpning av lagen genomför Riksantikvarieämbetet bl.a. tillsyn och tar fram vägledningar och föreskrifter. Under 2016 har bl.a. en rapport om länsstyrelsernas hantering av fornlämningar i kyrkomiljöer färdigställts, och vägledning för statliga byggnadsminnen och nya föreskrifter om fornlämningsförklaring och metallsökare har tagits fram. Information om riksintressen och om handläggning av dessa ärenden har förnyats och förtydligats.

För att främja utvecklingen av kulturvård verkar Riksantikvarieämbetet för att nya metoder och stöd etableras. Under 2016 har bl.a. informationsblad om hälsorisker vid samlingsarbete tagits fram och metodanvisningar för riskbedömningar av olika klimatrelaterade hot och skadeeffekter färdigställts. Vid myndighetens kulturvårdslaboratorium har naturvetenskapligt stöd erbjudits och elva samarbetsprojekt med museer har genomförts.

Tvärsektoriellt arbete för att bevara, använda och utveckla kulturmiljöer

Flera insatser och projekt har bedrivits i samspel med andra aktörer för att främja en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas. Ett exempel är regeringens uppdrag till Riksantikvarieämbetet att under 2014–2016 utveckla, samla och sprida goda exempel på hur kulturmiljön kan vara en viktig resurs i nya och befintliga gruvsamhällen i Bergslagen (N/2017/01660/FÖF). Uppdraget har omfattat ett femtiotal olika samarbetspartners i sju olika delprojekt. Resultaten från projektet har främjat arbetsmarknad, besöksnäring och samhällsdeltagande. Projektet har skapat möjligheter för och utvecklat synen på kulturmiljö som en resurs för lokal och regional utveckling. Resultaten är i stora delar utvecklingsbara och kan tillämpas även i andra sammanhang och på andra områden.

Kyrkoantikvarisk ersättning

De årliga drifts- och underhållskostnaderna för kyrkor och kapell som ägs eller förvaltas av Svenska kyrkan uppgick i genomsnitt till drygt 1,7 miljarder kronor per år under åren 2009–

2016. Den kyrkoantikvariska ersättningen finansierade en fjärdedel av den totala kostnaden för drift och underhåll av alla kyrkor och kapell, i genomsnitt 450 miljoner kronor per år. Kyrkoantikvarisk ersättning beviljas för kulturhistoriskt motiverade åtgärder inom förvaltning av egendom som är skyddad enligt 4 kap. kulturmiljölagen. För perioden 2002–2016 har Svenska kyrkan fått 5,12 miljarder kronor i kyrkoantikvarisk ersättning. Av dessa har 5,02 miljarder kronor förbrukats vid 2016 års utgång.

Ansökningstrycket från församlingar och stift har varit fortsatt högt. Ansökta medel uppgick till 1,1 miljarder kronor 2017 och kyrkostyrelsen beslutade att fördela 460 miljoner kronor.

Att öka delaktigheten i kulturmiljöarbetet

Samverkan väcker engagemang

För att främja delaktighet och ansvar för kulturmiljön samverkar länsstyrelser med bl.a. kommuner, hembygdsföreningar och fastighetsägare. Skötsel av fornlämningar och restaurerade byggnader och miljöer väcker engagemang och bidrar till att attraktiva besöksmål och olika verksamheter utvecklas. I flera län finns avtal med enskilda markägare som får ta ansvar för ”sin egen fornlämning”, vilket är ett sätt att främja ett levande kulturarv samtidigt som det innebär en hög grad av delaktighet. I samband med bidragsgivning förekommer öppna visningar, seminarier och kurser som ger allmänheten en ökad förståelse och kunskap för kulturmiljövärden.

Flera länsstyrelser arbetar med att utveckla informationen om kulturmiljöerna genom att synliggöra olika berättelser och därmed öka delaktigheten. Skogsbruket har under 2016 tagit fram branschgemensamma riktlinjer för hänsyn till forn- och kulturlämningar. Arbetet med riktlinjernas implementering har satt kulturmiljövärden i fokus. Även utbildningsinsatser i skogsbruk för myndighetshandläggare och i kulturmiljövård för verksamma inom skogsbruket, har initierats av näringen.

Kulturmiljöarbete möjliggörs även inom ramen för kultursamverkansmodellen där många museer arbetar med kulturmiljöfrågor runt om i landet.

Fortsatt fokus på tillgänglighet oavsett funktionsförutsättning

För att öka delaktigheten och tillgängligheten har Riksantikvarieämbetet under 2016 bl.a. färdigställt utvärderingen av tillgängligheten till byggnadsminnen, statligt förvaltade kulturreservat och fornvårdsområden för personer med funktionsnedsättning. Även förslag till principer för digital tillgänglighet inom ramen för uppdraget för funktionshinderspolitiken har tagits fram.

Från anslag 7:2 *Bidrag till kulturmiljövård* har drygt 3,6 miljoner kronor fördelats under 2016 för att tillgängliggöra kulturmiljöer fysiskt, en ökning jämfört med föregående år. Länsstyrelserna har i sina planer för treårsperioden räknat med en ökning av tillgänglighetsinsatser för personer med funktionsnedsättning.

Bidrag till det civila samhället

Kulturmiljöarbetet i det civila samhället spelar en viktig roll för att nå kulturmiljömålen. Det sker dels genom direkta insatser för att bevara och utveckla en mångfald av kulturmiljöer, dels genom att organisera andra människors engagemang och skapa delaktighet och ansvarstagande i kulturarvsarbetet. Under 2016 betalades 8 miljoner kronor ut till arbetslivsmuseer inom ramen för anslag 7:2 *Bidrag till kulturmiljövård*, en ökning med 2 miljoner kronor från 2015.

Genom beslut om budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1, bet. 2016/17:KrU1, rskr. 2016/17:83) har ytterligare 3 miljoner kronor årligen tillförts bidraget till kulturmiljövård under 2017–2020 i syfte att skapa ett nytt bidrag till det civila samhällets aktörer inom kulturarvsområdet. Det tidigare bidraget har omvandlats så att det omfattar såväl arbetslivsmuseer som hembygdsmuseer och ideella kulturarvsverksamheter och gäller fr.o.m. den 1 augusti 2017 i enlighet med förordning (2017:628) om statsbidrag till kulturarvsarbete.

Från anslag 7:1 *Riksantikvarieämbetet* beviljades 4,5 miljoner kronor till 19 ideella organisationer som verkar inom kulturmiljöområdet vilket motsvarar knappt hälften av de som sökte.

En källa till kunskap, bildning och upplevelser

Tillgänglig kunskap

För att främja kunskap om kulturmiljön erbjuder och utvecklar Riksantikvarieämbetet

digitala och fysiska mötesplatser och tjänster till professionella och till allmänheten, bl.a. genom klarering av bildupphovs rätt och publicering av bildsamlingar. För att säkerställa en fornminnesinformation med tillräckligt hög kvalitet utifrån samhällsbyggnadsprocessens behov genomförs under 2014–2018 projektet Digital arkeologisk process. Under 2016 har bl.a. en ny teknisk plattform tagits i bruk.

Riksantikvarieämbetets arkiv och bibliotek förvaltar landets största fysiska samling inom kulturmiljöområdet. Arbetet med att tillgängliggöra material digitalt har fortsatt och den digitala användningen av samlingarna ökar. Utlån ligger i linje med föregående år samtidigt som antalet fysiska besökare vid biblioteket och arkivet minskat något.

Under året har ytterligare fyra organisationer börjat leverera information till infrastrukturen K-samsök som samlar och länkar ihop kulturarv från olika kulturarvsinstitutioner. Systemet levererade tre miljoner objekt till kulturarvsportalen Europeana.

Kulturarvsdagen och Arkeologidagen erbjuder allmänheten möjligheter att ta del av kunskap och uppleva kulturmiljöarbetet. Dessa temadagar har arrangerats med aktiviteter på olika ställen i landet för att skapa förståelse och intresse för kulturarv och kulturmiljöer. Vidare är bl.a. samlingsforum och Riksantikvarieämbetes årliga höstmöte viktiga mötesplatser för det professionella arbetet inom kulturarvsområdet.

Den forskning och utveckling som Riksantikvarieämbetet ansvarar för samt det internationella arbete som myndigheten deltar i redovisas under avsnittet Kulturområdesövergripande verksamhet (4.4.2).

Besöksmålen Gamla Uppsala och Glimmingehus
Kulturmiljöer som besöksmål erbjuder kunskap, bildning och upplevelser. Riksantikvarieämbetet bedriver i Glimmingehus och i Gamla Uppsala en bred publik verksamhet där besöksantalet uppgår till 47 000 (i samma nivå som 2015) respektive 29 000 (ökning med 4 procent jämfört med 2015) personer. Aktiviteter och berättelser har utvecklats med särskilt fokus på barn och unga. Efter att antalet besökande elever kraftigt ökat under 2015 visar resultatet 2016 på en minskning. Tillgänglighet har fortsatt uppmärksammas i arbetet med besöksmålen och närvaron i sociala medier har ökat.

Ökad helhetssyn för att tillvarata kulturmiljön i samhällsutvecklingen

Kulturmiljö i arbetet med miljömålen

Kulturmiljövärden återfinns i flertalet miljö kvalitetsmål, som precisering av eller som del i själva målformuleringen. Riksantikvarieämbetet arbetar aktivt med kulturmiljöintegrering inom ramen för miljömålssystemet. Inom ramen för Miljömålsrådets arbete och under ledning av Statens jordbruksverk deltar Riksantikvarieämbetet i arbetet med en strategi för odlingslandskapets biologiska mångfald. Uppföljningen av Sveriges miljö kvalitetsmål (M2017/00848/Mm) och etappmål 2017 visar dock på fortsatta svårigheter ur ett kulturmiljöperspektiv, vilket är särskilt tydligt för miljö kvalitetsmål som t.ex. Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Levande skogar och God bebyggd miljö. Brister finns bl.a. vad gäller skydd, kunskap, resurser och i direkta vårdinsatser. Läs mer under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

En bredd av tvärssektoriell samverkan

Genom samverkan mellan olika sektorer främjas möjligheterna att tillvarata kulturmiljön i samhällsutvecklingen. Riksantikvarieämbetet har i enlighet med uppdrag redovisat hur olika aktörer tar tillvara den europeiska landskapskonventionens perspektiv (Ku2017/00536/KL). Perspektivet har utvecklats i vissa planeringsunderlag och konventionen har varit ett stöd men har inte nödvändigtvis lett till särskilda åtgärder.

Samarbetet mellan Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet om förvaltningen av natur- och kulturresevat har fortsatt att utvecklas. Andra samverkans exempel är inom ramen för havsplaneringen tillsammans med Hav- och vattenmyndigheten och med Trafikverket i förberedelserna för den nationella transportplaneringen 2018–2029. Det arbete som gjorts tillsammans med Skogsstyrelsen för skydd av kulturarv i skogen har t.ex. resulterat i en modell för beskrivning och bedömning av skogsbruksskador på forn- och kulturlämningar. Inom plan- och byggfrågor sker samverkan med Boverket där bl.a. en gemensam konferens anordnats för att diskutera gestaltningens betydelse för en god livsmiljö.

För att skapa bättre förutsättningar att ta tillvara på den potential som kulturmiljön utgör för ett hållbart samhälle har regeringen gett flera myndigheter i uppdrag att under 2017–2019 utarbeta vägledande strategier för kulturmiljöfrågor inom ramen för sina befintliga uppgifter, resurser och verksamheter (Ku2017/01563/KL).

Utvärderingar som stöd för helhetsperspektiv

Riksantikvarieämbetet har genomfört flera utvärderingar som utgör grund för utveckling av kulturmiljöarbetet inom olika sektorer. Som exempel kan nämnas utvärderingen om kommuners förutsättningar att ta hänsyn till kulturvärden som bl.a. visar på att två av tre kommuner saknar de förutsättningar som de behöver för att ta hänsyn till kulturvärden och att bygglovsbefriade åtgärder har en negativ påverkan på kommunernas förutsättningar.

Under året har Riksantikvarieämbetet också utvärderat förutsättningarna för att beakta kulturmiljöer i samband med utredning och prövning av vattenverksamhet vid rinnande vatten. Resultat av utredningen pekar bl.a. på behov av resurser för handläggning, för miljöanpassade åtgärder och för kunskapsunderlag. Utvärderingen har resulterat i åtgärder inom Miljömålsrådets gemensamma åtgärdslista där t.ex. Riksantikvarieämbetet i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket ska ta fram en övergripande vägledning som kan fungera som ett stöd till länsstyrelserna, exempelvis i fråga om vilka krav som bör ställas på samråds- och beslutsunderlag så att de ger stöd för väl avvägda vattendomar. Även möjligheter till samfinansiering av kunskapsunderlag ska analyseras.

Stödet till det kommunala kulturmiljöarbetet

För en helhetssyn på landskapet är det av stor vikt att kulturmiljöperspektivet kommer in i de kommunala processerna. Länsstyrelsernas stöd till kommunernas kulturmiljöarbete är en förutsättning för detta bl.a. genom medverkan i planprocesser och samverkansprojekt, stöd i framtagande av kunskapsunderlag för bl.a. revidering av riksintressen och fördjupade översiktsplaner. Samtidigt har de medel som fördelas till kommunala kulturmiljöprogram minskat med 2,9 miljoner kronor och uppgick 2016 till 2,2 miljoner kronor.

Arkeologisk uppdragsverksamhet

Den 1 januari 2015 överfördes den arkeologiska uppdragsverksamheten från Riksantikvarieämbetet till Statens historiska museer. Under 2016 har arbetet med att införliva uppdragsverksamheten i myndigheten fortgått. Arbetet omfattar bl.a. att samordna linjeverksamheten och utarbeta nya rutiner och riktlinjer samt att uppnå en mindre sårbar ekonomi.

10.4.3 Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att det statliga kulturmiljöarbete som bedrivs nationellt och regionalt spelar en allt viktigare roll i byggandet av ett hållbart samhälle. Kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas bidrar till såväl den sociala hållbarheten som den ekonomiska och miljömässiga, såväl på landsbygden som i städer. Ett aktivt kulturmiljöarbete samspelar också väl med flera av de mål som omfattar Agenda 2030 för hållbar utveckling. Ett kulturmiljöarbete som inriktas på tillgänglighet, delaktighet och inkludering ger möjligheter att främja möten och utbyte av kunskaper mellan människor med olika bakgrund. Bidragsgivning samt utformning och spridande av kulturmiljöinformation har i detta en stor betydelse.

Det finns skäl till att fortsätta utveckla arbetet så att värdet av kulturmiljöerna tillvaratas i processer, planer och åtgärder inom andra sektorer och områden. Goda avvägningar mellan intressen och medvetna värderingar av kulturmiljöns betydelse på nationell, regional och lokal nivå skapar möjligheter att nå både kulturmiljömålen och mål inom andra sektorer. Med ökade ambitioner inom andra politikområden såsom plan- och bostadsfrågor och miljöfrågor, följer ett ökat tryck på kulturmiljöarbetet och förvaltningsresurserna vid länsstyrelserna. En förutsättning för att regeringens ambitioner och mål inom andra politikområden ska kunna nås är en effektiv och rättssäker handläggning med goda intresseavvägningar. När det gäller resursfördelning till förvaltning krävs därför en helhetssyn som säkerställer balans mellan de olika intressena som länsstyrelsen har att hantera.

Under senare år har kulturmiljöarbetet breddats och angelägna ändamål har lagts till, såsom kulturresevat, kunskapsunderlag, det moderna samhällets kulturarv samt ett breddat

perspektiv på tillgängliggörande av kulturmiljöer. Utvecklingen har medfört att endast de mest angelägna åtgärderna får medel. Det innebär begränsade möjligheter att uppfylla målet om en mångfald av kulturmiljöer. Med ökad intensitet i arbetet för bostäder och miljöfrågor har också trycket på kulturmiljöarbetets medverkan ökat. Särskilt behov finns också för att möjliggöra goda avvägningar och miljöanpassningar till kulturmiljön i arbetet med vattenvårdande åtgärder. Det gäller såväl i tillsynsarbetet av vattenverksamhet som i arbetet med att genomföra EU:s vattendirektiv. Regeringen bedömer att det är fortsatt viktigt att de statliga insatserna är ändamålsenligt utformade och kostnadseffektiva för att kunna möta den samlade utvecklingen där kraven på kulturmiljöarbetet ökar.

10.5 Budgetförslag

10.5.1 7:1 Riksantikvarieämbetet

Tabell 10.3 Anslagsutveckling 7:1 Riksantikvarieämbetet

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2016	218 383	2 545	
2017	223 613 ¹		226 791
2018	Förslag	270 200	
2019	Beräknat	274 498 ²	
2020	Beräknat	279 189 ³	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 270 200 tkr i 2018 års prisnivå.

³ Motsvarar 270 199 tkr i 2018 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Riksantikvarieämbetets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till organisationer inom kulturmiljöområdet, till utgifter för statsbidrag till löner för arbetsledare inom ramen för Kulturarvs-IT samt för det svenska bidraget till Europeana. Vidare får anslaget användas för utgifter vid avvecklingen av Riksutställningar.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Riksantikvarieämbetets avgiftsintäkter uppgick under 2016 till ca 27 miljoner kronor. Intäkterna omfattar avgiftsintäkter avseende Svensk museitjänst samt intäkter av försäljning vid besöksmålen.

Tabell 10.4 Avgiftsbelagd verksamhet

Tusental kronor

	Intäkter	Kostnader	Resultat
Utfall 2016	27 152	23 005	4 147
Prognos 2017	27 800	25 200	2 600
Budget 2018	26 750	24 650	2 100

Regeringens överväganden

Tabell 10.5 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 7:1 Riksantikvarieämbetet

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017 ¹	223 613	223 613	223 613
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	4 252	7 877	11 833
Beslut	213	216	220
Varav BP18 ³	200	200	200
Varav ³			
Digisam	200	200	200
Överföring till/från andra anslag	42 122	42 792	43 523
Varav BP18 ³	-2 000	-2 000	-2 000
Varav ³			
Samtidskonstverksamhet	-2 000	-2 000	-2 000
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	270 200	274 498	279 189

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2017. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2019–2020 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget, som en administrativ effektivisering, ökas med 200 000 kronor fr.o.m. 2018 för att finansiera Kungl. bibliotekets medverkan i samordningssekretariatet för digitalisering, digitalt bevarande och digitalt tillgängliggörande av kulturarvet. Därmed minskas anslag 3:7 *Kungl. biblioteket* under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning med motsvarande belopp. Vidare

minskas anslaget med 2 000 000 kronor fr.o.m. 2018 med anledning av att Statens konstråd övertar det samtidskonstuppdrag som tidigare innehafts av Riksställningar.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med ca 44 000 000 kronor fr.o.m. 2018.

Regeringen föreslår att 270 200 000 kronor anvisas under anslaget 7:1 *Riksantikvarieämbetet* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 274 498 000 kronor respektive 279 189 000 kronor.

10.5.2 7:2 Bidrag till kulturmiljövård

Tabell 10.6 Anslagsutveckling 7:2 Bidrag till kulturmiljövård

Tusental kronor

År	Utfall	2016	2017	2018	2019	2020
2016	Utfall	254 300				
2017	Anslag		253 522 ¹			
2018	Förslag			270 542		
2019	Beräknat				270 542	
2020	Beräknat					270 542

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till kulturmiljövård. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till hembygds museer och ideella kulturarvsverksamheter.

Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2018 för anslaget 7:2 *Bidrag till kulturmiljövård* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 90 000 000 kronor 2019–2021.

Skälen för regeringens förslag: Projekt inom kulturmiljövårdsområdet sträcker sig ofta över flera kalenderår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2018 för anslaget 7:2 *Bidrag till kulturmiljövård* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 90 000 000 kronor 2019–2021.

Tabell 10.7 Beställningsbemyndigande för anslaget 7:2 Bidrag till kulturmiljövård

Tusental kronor

	Utfall 2016	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021
Ingående åtaganden	71 814	66 561	84 701			
Nya åtaganden	60 731	78 380	72 000			
Infriade åtaganden	-65 984	-60 240	-66 701	-64 000	-17 180	-8 820
Utestående åtaganden	66 561	84 701	90 000			
Erhållet/förslaget bemyndigande	83 000	90 000	90 000			

Regeringens överväganden

Tabell 10.8 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 7:2 Bidrag till kulturmiljövård

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	253 522	253 522	253 522
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	25 020	25 020	25 020
Varav BP18	25 000	25 000	25 000
Varav			
Förstärkning av bidrag till kulturmiljövård	25 000	25 000	25 000
Överföring till/från andra anslag	-8 000	-8 000	-8 000
Varav BP18	-8 000	-8 000	-8 000
Varav			
Statsbidrag till arbetslivsmuseer	-8 000	-8 000	-8 000
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	270 542	270 542	270 542

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 25 000 000 kronor fr.o.m. 2018 för en ambitionshöjning i kulturmiljöarbetet. Anslaget minskas med 8 000 000 kronor fr.o.m. 2018 för att skapa ett nytt anslag avseende statsbidrag till arbetslivsmuseer.

Regeringen föreslår att 270 542 000 kronor anvisas under anslaget 7:2 *Bidrag till kulturmiljövård* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 270 542 000 kronor respektive 270 542 000 kronor.

10.5.3 7:3 Kyrkoantikvarisk ersättning

Tabell 10.9 Anslagsutveckling 7:3 Kyrkoantikvarisk ersättning

Tusental kronor

			Anslags- sparande	
2016	Utfall	460 000		
2017	Anslag	460 000 ¹	Utgifts- prognos	460 000
2018	Förslag	460 000		
2019	Beräknat	460 000		
2020	Beräknat	460 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för kyrkoantikvarisk ersättning enligt kulturmiljölagen (1988:950) i samband med vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena. Den kyrkoantikvariska ersättningen får användas till kyrkobyggnader, kyrkotomter, kyrkliga inventarier och begravningsplatser, och ska fördelas av Svenska kyrkan efter samråd med myndigheter inom kulturmiljöområdet.

Regeringens överväganden

Tabell 10.10 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 7:3 Kyrkoantikvarisk ersättning

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	460 000	460 000	460 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Varav BP18			
Överföring till/från andra anslag			
Varav BP18			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	460 000	460 000	460 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 460 000 000 kronor anvisas under anslaget 7:3 *Kyrkoantikvarisk ersättning* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 460 000 000 kronor respektive 460 000 000 kronor.

10.5.4 7:4 Bidrag till arbetslivsmuseer

Tabell 10.11 Anslagsutveckling 8:4 Bidrag till arbetslivsmuseer

Tusental kronor

2016	Utfall	Anslags- sparande
2017	Anslag	Utgifts- prognos
2018	Förslag	8 000
2019	Beräknat	8 000
2020	Beräknat	8 000

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till arbetslivsmuseer.

Regeringens överväganden

Tabell 10.12 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 7:4 Bidrag till arbetslivsmuseer

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹			
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Varav BP18			
Överföring till/från andra anslag	8 000	8 000	8 000
Varav BP18	8 000	8 000	8 000
Varav			
Statsbidrag till arbetslivsmuseer	8 000	8 000	8 000
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	8 000	8 000	8 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 8 000 000 kronor anvisas under anslaget 7:4 *Bidrag till arbetslivsmuseer* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 8 000 000 kronor respektive 8 000 000 kronor.

11 Museer och utställningar

11.1 Omfattning

Avsnittet omfattar statens stöd till museer och utställningsverksamhet. De myndigheter som är verksamma inom detta område är Livrustkammaren och Skoklosters slott med Stiftelsen Hallwylska museet, Moderna museet (se även avsnitt 7), Nationalmuseum (se även avsnitt 7), Naturhistoriska riksmuseet, Statens centrum för arkitektur och design (se även avsnitt 7), Statens försvarshistoriska museer, Statens historiska museer (se även avsnitt 10), Statens maritima museer och Statens museer för världskultur. I avsnittet behandlas även Forum för levande historia och Riksutställningar (som avvecklades och upphörde som myndighet den 31 maj 2017) samt delar av verksamheten inom Statens musikverk (se även avsnitt 5).

Utöver detta ingår statlig bidragsgivning till följande institutioner och föreningar: Stiftelsen Arbetets museum, Stiftelsen Nordiska museet, Stiftelsen Skansen, Stiftelsen Tekniska museet, Stiftelsen Dansmuseifonden för Dansmuseet, Stiftelsen Carl och Olga Milles Lidingöhem, Stiftelsen Thielska galleriet, Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna, Stiftelsen Strindbergsmuseet, Åjtte – Svenskt fjäll- och samemuseum, Nobel-museet AB, Stiftelsen Judiska museet i Stockholm, Bildmuseet, Zornsamlingarna, Röhsska museet, Sveriges Fängelsemuseum, Svensk form (se även avsnitt 7), Prins Eugens Waldemarsudde, Rörelsernas museum, Form/Design Center och Riksförbundet Sveriges museer.

Statliga utställningsgarantier och stödet till inköp av vissa kulturföremål omfattas också av detta avsnitt.

11.2 Utgiftsutveckling

Tabell 11.1 Utgiftsutveckling inom Museer och utställningar, utgiftsområde 17

Miljoner kronor

	Utfall 2016	Budget 2017 ¹	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
<i>Museer och utställningar</i>						
8:1 Centrala museer: Myndigheter	1 115	1 122	1 120	1 267	1 268	1 289
8:2 Centrala museer: Stiftelser	251	254	254	259	263	269
8:3 Bidrag till vissa museer	52	58	58	76	96	96
8:4 Forum för levande historia	57	55	56	46	47	47
8:5 Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål		0	0	1	0	0
Summa Museer och utställningar	1 474	1 490	1 488	1 648	1 673	1 701
<i>Äldreanslag</i>						
2017 8:4 Riksutställningar	39	43	47			
Summa Äldreanslag	39	43	47			

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

11.3 Mål

I avsnitt 3.4 anges de mål för den nationella kulturpolitiken som riksdagen har beslutat.

11.4 Resultatredovisning

11.4.1 Bedömningsgrunder

Bedömningen av resultatet avseende museer och utställningar utgår bl.a. från arbetet med

- att förvalta samlingar,
- forskning och kunskapsuppbyggnad,
- att tillgängliggöra kunskap genom publik verksamhet, t.ex. utställningar, digital kommunikation, samt skol- och programaktiviteter,
- att främja allas möjlighet att delta i kulturlivet och allas lika tillgång till det gemensamma kulturarvet, och
- att främja samverkan inom sektorn och med övriga samhället.

Bedömningen görs vidare utifrån resultat relaterade till relevanta bedömningsgrunder gemensamma för kulturområdet (se avsnitt 3.5.1).

11.4.2 Resultat

Ny kulturarvspolitik för ett stärkt museiväsende

Regeringen överlämnade den 28 februari 2017 propositionen Kulturarvspolitik (prop. 2016/17:116, bet. 2016/17:KrU9, rskr. 2016/17:281) till riksdagen. Propositionen innehåller bl.a. förslag om en särskild museilag med syfte att skapa ett långsiktigt ramverk för museerna som självständiga kunskapsinstitutioner. Lagen omfattar det allmänna museiväsendet och utgår från att det övergripande ändamålet för museerna i det allmänna museiväsendet är att bidra till samhället och dess utveckling genom att främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning. Vidare anges allmänna utgångspunkter för museernas arbete med samlingsförvaltning, kunskapsuppbyggnad och publik verksamhet. En särskild bestämmelse reglerar museernas självständiga ställning i förhållande till den politiska beslutsnivån.

Propositionen innehåller också förslag till förstärkning av Riksantikvarieämbetets roll som breddad kulturarvsmyndighet med utpekad samordningsansvar även för museifrågor.

Regeringen beslutade den 20 april 2017 om att ge myndigheten Nationalmuseum med Prins Eugens Waldemarsudde i uppdrag att förbereda ett avskiljande av stiftelsen Prins Eugens Waldemarsudde. Enligt uppdraget skulle myndigheten i samverkan med stiftelsen göra

nödvändiga åtgärder för att avskiljandet skulle kunna genomföras den 1 juli 2017. Verksamheten vid Prins Eugens Waldemarsudde drivs nu självständigt av stiftelsen.

Fri entré ger mer välbesökta museer

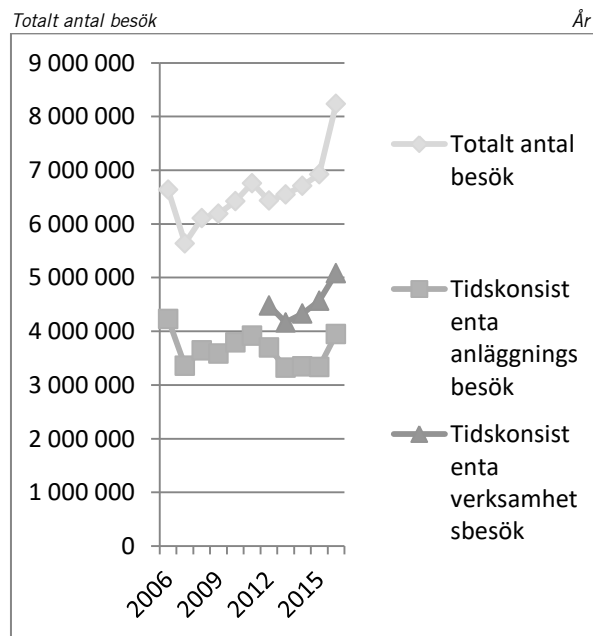
Den första februari 2016 infördes fri entré vid 18 statliga museer. Av Myndigheten för kulturanalys rapport Besöksutveckling för de centrala museerna 2016 framgår att vid de museer som införde fri entré i samband med reformen ökade anläggnings- och verksamhetsbesöken med 32 respektive 49 procent under 2016 i jämförelse med 2015. Exempelvis ökade anläggningsbesöken vid Livrustkammaren med 68 procent och verksamhetsbesöken vid Flygvapenmuseum med 59 procent. Rapporten visar således att fri entré har haft en positiv effekt på besöksantalet.

Museisektorn har länge saknat gemensamma definitioner och metoder för att mäta besök, vilket lett till att besökssiffror inte har varit helt jämförbara mellan museer och över tid. Sedan Myndigheten för kulturanalys tog över uppdraget att ansvara för museistatistiken 2012 har myndigheten därför bedrivit ett arbete tillsammans med museerna för att ta fram en gemensam metod och definition av museibesök för att höja statistikens kvalitet. Den nya definitionen skiljer mellan två centrala begrepp: anläggningsbesök och verksamhetsbesök. Anläggningsbesök är alla besök i ett museums anläggning/-ar, oavsett vad syftet med besöket är. Verksamhetsbesök är de besök som görs i de delar av museets verksamhet som är avgiftsbelagda för vuxna besökare, eller som var det innan införandet av fri entré. Verksamhetsbesök är att betrakta som en delmängd av det vidare begreppet anläggningsbesök. I samband med denna omläggning har statistiken över museibesök från 2012 och framåt reviderats utifrån denna nya definition så att besöken kan jämföras över tid.

Myndigheten för kulturanalys har även undersökt varifrån museibesökarna kommer. Tumba bruksmuseum särskiljer sig då de har haft en väldigt stor andel av besökare från det egna länet, hela 85 procent. Motsvarande procentsats för Tekniska museet, Världskulturmuseet och Etnografiska museet är ca 70 procent. De två senare museerna är också de museer som har störst andel besökare från den egna kommunen,

Göteborg respektive Stockholm. Det museum som i undersökningen haft lägst andel besökare från det egna länet är Vasamuseet, mycket beroende på att en stor andel av deras besökare är utländska turister.

Diagram 11.1 Besöksutveckling vid de centrala museerna*, Forum för levande historia och Riksantikvarieämbetes besöksmål 2006–2016¹

Källa: Besöksutveckling för de centrala museerna 2016, Myndigheten för kulturanalys, 2017

* I totalt antal besök har Statens centrum för arkitektur och design och Moderna Museets Stockholms saknade anläggningsbesöksuppgift för 2015 ersatts av värdet för 2014.

¹ Könsuppdelad statistik saknas för individbaserad statistik på denna aggregerade och över tid jämförbara nivå. Årets individbaserade könsuppdelade statistik redogörs för under rubriken Jämställdhet.

Museerna utvecklar sin samlingsförvaltning

En stor del av museernas arbete med förvaltning av samlingarna består av löpande insatser. Så långt som möjligt genomförs förebyggande arbete såsom avskärmning av skadligt ljus och klimatisering av lokaler, där det sistnämnda ofta är av avgörande betydelse för föremålens bevarande. Samtliga centrala museer redogör i sina årsredovisningar och verksamhetsberättelser för att man under 2016 fortsatt att arbeta enligt långsiktiga vårdplaner, alternativt tagit fram nya.

Statens historiska museer redovisar att man får ta emot en allt större mängd föremål från omfattande utgrävningar, vilket ställer allt större krav på en effektiv och säker fyndförvaltning. För att klara detta arbetar myndigheten aktivt med att utveckla samlingsförvaltningen vilket

lett till att accessionseftersläpningen minskat med fler ärenden under 2016 än föregående år.

Stiftelsen Nordiska museet bedriver utöver vård av samlingar även en omfattande byggnadsvård, underhåll och utveckling av historiska parker och landskap. Under 2016 har stiftelsen initierat nya utgrävningar av cisterciensklostret på Julita gård.

Riksrevisionen har hos enstaka museer identifierat brister i hanteringen av föremål/samlingar gällande bl.a. löpande inventeringar. I dessa fall har planer för att åtgärda bristerna tagits fram.

Museerna arbetar med kunskapsuppbyggnad och forskning

Kunskapsuppbyggnad och forskning är en central del av museernas arbete och påverkar både samlingsarbetet och den publika verksamheten. När det gäller forskning varierar omfattning och inriktning mellan de olika museerna. Vid t.ex. Prins Eugens Waldemarsudde bedrevs under 2016 forskning i samverkan med universitet och högskolor relaterat till museets olika utställningsprojekt. Resultaten presenterades i publikationer, symposier och föreläsningar.

Naturhistoriska riksmuseet har inom sin verksamhet framstående forskning inom flera områden. En stor del rör kartläggning av den biologiska mångfalden inom landet och internationellt. Museet och dess forskare har under året fortsatt bidra till den kompetens som krävs för att kartlägga världens biologiska mångfald och att uppfylla Sveriges åtaganden i FN:s konvention om biologisk mångfald.

Museerna tillgängliggör kunskap om och perspektiv på historia och samtid

Museer är kunskapsinstitutioner som är öppna för allmänheten. Institutionerna tillgängliggör kunskap och perspektiv på historia och samtid genom utställningsmediet digital kommunikation och olika typer av lärande upplevelser riktade mot en mångfald av målgrupper.

Som exempel på utställningsproduktioner under 2016 kan nämnas Statens centrum för arkitektur och designs utställning Bo.Nu.Då. Utställningen belyste bostadsfrågor ur både ett historiskt och framåtblickande perspektiv och

lockade en stor publik, inte minst ur målgruppen äldre, och användes även i hög- och gymnasieskolors undervisning. Utställningen Korsvägar är en del av Statens museer för världskulturs satsning på att bygga upp ett basutbud på Världskulturmuseet. Utställningen öppnar i etapper under 2016–2018 och den första delen, om hållbarhet, fokuserar utifrån föremål ur samlingarna på vatten som en sammanlänkande och åtskiljande kraft i mänsklighetens existens. I februari 2017 öppnade Scenkonstmuseet för allmänheten i de lokaler där Musik- och teatermuseum stängde i mars 2014. Utgångspunkten för det nya museet är samlingar från Musikmuseum, Sveriges teatermuseum, Arkivet för folklig dans samt Marionettmuseum.

Som exempel på ett gott resultat när det gäller digitalt tillgängliggörande av verksamheten kan Statens försvarshistoriska museers lansering av ny myndighetswebbplats lyftas. Målet har varit att ta fram en bildbaserad och mer användarvänlig sida med responsiv design för olika digitala format.

Statens maritima museer redovisar att myndigheten noterat att kontextualiseringen av de digitalt tillgängliggjorda samlingarna måste öka, och har under året börjat arbeta med detta som ett utvecklingsområde.

Under 2016 har statliga utställningsgarantier beviljats 39 utställningar, vilket är i ungefärlig nivå med 2015.

Museerna arbetar för allas lika tillgång till det gemensamma kulturarvet

I samband med införandet av fri entré gjorde Moderna museet en stor satsning på avgiftsfria visningar öppna för alla på ett antal olika språk: svenska, engelska, finska, spanska, persiska och arabiska.

Barn och unga

Samtliga museer som omfattas av avsnittet arbetar mot målgruppen barn och unga på olika sätt, från skaparverkstäder till specifika tema-utställningar, eller särskilda spår i mer generell framtagna produktioner. Skansen är det museum som haft flest verksamhetsbesök av barn och unga under 2016 med ungefär 400 000 besök. Ser man till andel besök av barn och unga ligger dock Forum för levande historia i topp då 61 procent av deras verksamhetsbesök utgjorts

av besökare under 19 år. Även Tekniska museet med 53 procent besökare under 19 år och Världskulturmuseet där denna besökargrupp utgjorde 43 procent sticker ut. Könsuppdelad statistik för barn och unga saknas.

Skolan är för många museer i hela landet en prioriterad målgrupp och museerna erbjuder resurser och tjänster till lärare och elever genom pedagogiska visningar samt kompetensutveckling och pedagogiskt material som lärare kan använda i sin egen undervisning. Majoriteten av centralmuseerna redovisar arbete med att relatera museernas verksamhet till läroplaner. Besök genom skolgrupp uppgick totalt till ca 450 000 under 2016, vilket innebär ungefär samma nivå som 2015. Flertalet museer har dock förmedlat till Myndigheten för kulturanalys och i årsredovisningar att betydligt fler skolgrupper än vad som registrerats har besökt museerna under 2016 till följd av fri entré, men att dessa p.g.a. samma reform inte längre bokar in sina besök och därmed blir svårare att redovisa.

Jämställdhet

Kvinnor var även under 2016 i majoritet bland vuxna museibesökare, enligt statistik från Myndigheten för kulturanalys. Andelen var totalt 54 procent, men varierade liksom tidigare år stort mellan olika museer. I särklass störst andel manliga besökare hade Armémuseum.

Museerna arbetar på olika sätt för jämställdhet mellan kvinnor och män, flickor och pojkar – från val av utställningstematik till kommunikation, rekrytering och en aktiv samlingsförvaltning.

Under 2016 har Tekniska museet fortsatt sitt arbete med att belysa hur kvinnor i traditionellt manliga miljöer banat väg för nytänkande och innovation i teknikutvecklingen. Kvinnors teknikanvändning är underrepresenterad i museets samlingar. I nya insamlingar och dokumentationer anläggs ett genusperspektiv och föremål som berör kvinnors teknik-användning samlas in.

Undanröjande av hinder för att öka tillgänglighet för funktionshindrade

Trots att många museer arbetar aktivt med att undanröja hinder för tillgänglighet vid funktionsnedsättning framgår det av Myndigheten för delaktighets öppna jämförelser 2016 att arbete kvarstår för flera av de centrala museerna.

Vid större om- och nybyggnationer har åtskilliga museer dock under de senaste åren

visat en god medvetenhet och höga ambitioner vad gäller fullständig tillgänglighet. Scenkonstmuseets nya huvudutställning har under 2016 löpande stämts av med olika referensgrupper. Organisationen Funka har involverats i utformningen av utställningen för att säkra att museet fungerar för en så bred målgrupp som möjligt oavsett funktionsförutsättningar.

Museerna samverkar för att utveckla sin verksamhet

De centrala museerna samverkar genom Centralmuseernas samarbetsråd. Dock sker verksamhetsanknuten samverkan även på en rad olika sätt. Nationalmuseum driver exempelvis Konstbiblioteket, ett specialbibliotek för konst, fotografi och design, som omfattar både Nationalmuseums och Moderna museets boksamlingar. Myndigheterna har under 2016 utarbetat ett nytt avtal för verksamheten.

Riksförbundet Sveriges museer är en samlande kraft för museisektorn och har under 2016 bl.a. i samverkan med Svensk Scenkonst och med stöd av Tillväxtverket, Statens kulturråd och Riksställningar, lanserat den s.k. Klokboken som syftar till att öka kunskapen kring förutsättningar och möjligheter att, med hjälp av EU:s struktur- och investeringsfonder, skapa projekt som kan bidra till såväl kulturell som regional utveckling.

Riksställningar arbetade under 2016 bl.a. med att utveckla samverkansmetoderna mellan museivärlden och utbildningsområdet, t.ex. gällande frågor om teknik inom utställningsområdet.

Stiftelsen Arbetets museum redovisar att man organiserat sin verksamhet på ett sådant sätt att samarbete och samverkan är museets främsta arbetsmetod och att alla för året redovisade prestationer ska ses som samverkansresultat. Bland museets samverkanspartners finns såväl gymnasieskolor och näringslivsaktörer som fotbollsklubbar.

Bidragsgivningen med statliga medel inom kultursamverkansmodellen möjliggör ökad samverkan mellan museer och andra kulturverksamheter i länen. Under 2016 fördelades drygt 177 miljoner kronor inom modellen till regional museiverksamhet i hela landet.

11.4.3 Analys och slutsatser

Efter införandet av fri entré har fler besökare tagit del av det gemensamma kulturarvet vid museerna. Fri entré är ett viktigt steg för att göra kulturarvet till en angelägenhet för alla.

Regeringen bedömer att museernas arbete med att förvalta sina samlingar bedrivs ansvarsfullt och i god överensstämmelse med internationell praxis. I museilagen (2017:563) anges att regeringen får meddela föreskrifter om att de statliga museerna får överlåta föremål ur sina samlingar till andra museer inom det allmänna museiväsendet, samt föreskrifter om förfoganden över sådana föremål i de statliga museernas samlingar som har ett begränsat kulturhistoriskt värde. Regeringen bedömer att bestämmelserna kommer att ge museerna bättre förutsättningar med det fortsatta arbetet med att förvalta det gemensamma kulturarvet.

Museerna i det allmänna museiväsendet spelar en viktig roll för tillkomsten av ny kunskap i samhället, inom såväl humanistiska och samhällsvetenskapliga som naturvetenskapliga områden. Det gäller särskilt sådan kunskap som är beroende av den infrastruktur som museernas samlingar utgör. Kunskapsuppbyggnad inom museiverksamhet kan förstås både som en egen verksamhetsgren och som en förutsättning för all verksamhet inom museet. I den senare meningen handlar det om att upprätthålla nödvändig kompetens för att utföra ett kvalitativt arbete. Den redovisning museerna ger av sitt arbete med kunskapsuppbyggnad och forskning visar att en imponerande bredd. På så sätt produceras ny kunskap av betydelse för såväl det globala forskarsamhället som för enskilda individer.

Regeringen bedömer att museernas tillgängliggörande av kunskap genom publik verksamhet under året varit mycket framgångsrik, inte minst som en följd av fri entré-reformen. Museernas redovisningar vittnar samtidigt om en ökad mångfald av förmedlingsmetoder, däribland ett ökat fokus på att digitalt tillgängliggöra material, vilket leder till att fler människor i hela landet har möjlighet att tillgodogöra sig vad det allmänna museiväsendet erbjuder.

Museernas arbete för allas möjlighet att delta i kulturlivet och allas lika tillgång till det gemensamma kulturarvet har kunnat uppvisa goda resultat även under 2016. Regeringen bedömer

att kultursamverkansmodellen bidrar till en god spridning av museiverksamheter i hela landet.

De museer som investerat i ny- och ombyggnationer visar en hög medvetenhet kring tillgänglighet oavsett funktionsförutsättningar. Regeringen anser emellertid att det fortfarande finns brister vid museerna vad gäller myndigheternas arbete med att undanröja hinder för tillgänglighet.

Regeringen bedömer att samverkan inom museisektorn har fungerat väl under året. Samverkan leder till både oväntade och intressanta kunskaps- och kulturproduktioner. Under året har den också legat till grund för en tydligare formulerad mål- och behovsbild att utgå ifrån, när nu en ny stödjande funktion för museisektorn ska utformas på nationell nivå vid Riksantikvarieämbetet.

11.5 Den årliga revisionens iakttagelser

Riksrevisionen har avgivit en revisionsberättelse med upplysning av särskild betydelse för Statens historiska museer. Riksrevisionen fäster uppmärksamhet på Statens historiska museers redovisning av de negativa ackumulerade resultaten av myndighetens avgiftsbelagda verksamhet samt de åtgärder som Statens historiska museer har vidtagit för att vända de negativa resultaten och uppnå en ekonomisk balans. Regeringen avser att följa utvecklingen av de negativa ackumulerade resultaten och de åtgärder som myndigheten vidtar för att uppnå en ekonomisk balans.

11.6 Budgetförslag

11.6.1 8:1 Centrala museer: Myndigheter

Tabell 11.2 Anslagsutveckling 8:1 Centrala museer: Myndigheter

Tusental kronor

2016	Utfall	1 114 510	Anslags-sparande	1 220
2017	Anslag	1 122 391 ¹	Utgifts-prognos	1 120 322
2018	Förslag	1 266 887		
2019	Beräknat	1 268 102 ²		
2020	Beräknat	1 289 083 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 1 248 912 tkr i 2018 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 248 914 tkr i 2018 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för förvaltningsutgifter för följande centrala museer som är myndigheter: Statens historiska museer, Nationalmuseum, Naturhistoriska riksmuseet, Statens museer för världskultur, Statens maritima museer, Statens centrum för arkitektur och design, Statens försvarshistoriska museer och Moderna museet. Anslaget får även användas av nämnda myndigheter för utgifter för statsbidrag till ändamål inom museiområdet. Vidare får anslaget användas för utgifter vid utvecklingen av myndigheten Livrustkammaren och Skoklosters slott med Stiftelsen Hallwylska museet.

Tabell 11.3 Sammanställning över medelstilldelning till Centrala museer: Myndigheter

Tusental kronor

Myndighet	2017 ¹	2018 ²
Statens historiska museer	104 712	162 507
Nationalmuseum ³	149 662	220 477
Naturhistoriska riksmuseet	180 566	182 507
Statens museer för världskultur	174 677	182 374
Livrustkammaren och Skoklosters slott med Stiftelsen Hallwylska museet ⁴	57 725	
Statens maritima museer ⁵	133 311	182 544
Statens centrum för arkitektur och design	55 591	58 780
Statens försvarshistoriska museer	120 018	120 584
Moderna museet	146 129	157 114
Summa	1 128 591	1 266 887

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017.

² Fördelningen av medel för 2018 är preliminär.

³ Myndigheten hette tidigare Nationalmuseum med Prins Eugens Waldemarsudde

⁴ Myndigheten avvecklas och upphör den 31 december 2017 och dess uppgifter inordnas den 1 januari 2018 i Statens historiska museer.

⁵ Från och med 2018 inordnas transporthistoriska samlingar och museer från Trafikverket.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 11.4 Sammanställning över avgiftsintäkterna¹ till Centrala museer: Myndigheter

Tusental kronor

Myndighet	2015	2016
Statens historiska museer ²	15 670	14 954
Nationalmuseum ³	44 708	39 014
Naturhistoriska riksmuseet ⁴	41 586	31 182
Statens museer för världskultur	17 838	14 832
Livrustkammaren och Skoklosters slott med Stiftelsen Hallwylska museet ⁵	19 607	12 892
Statens maritima museer ⁶	35 244	27 199
Statens centrum för arkitektur och design	5 952	5 854
Statens försvarshistoriska museer	23 902	18 277
Moderna museet	62 746	48 924
Summa	267 253	213 128

¹ I myndigheternas avgiftsintäkter ingår bl.a. entré- och visningsintäkter samt intäkter av försäljning, ev. sponsring och lokaluthyrning m.m.

² Intäkterna för Arkeologisk uppdragsverksamhet redovisas separat i tabell 11.5.

³ Myndigheten hette tidigare Nationalmuseum med Prins Eugens Waldemarsudde

⁴ Intäkterna för Cosmonovas verksamhet redovisas separat i tabell 11.6.

⁵ Myndigheten avvecklas och upphör den 31 december 2017 och dess uppgifter inordnas den 1 januari 2018 i Statens historiska museer.

⁶ Intäkterna för Vasamuseets verksamhet redovisas separat i tabell 11.7.

Tabell 11.5 Arkeologisk uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat
Utfall 2016	147 510	146 096	1 414
Prognos 2017	120 000	119 000	1 000
Budget 2018	123 600	122 570	1 030

Tabell 11.6 Uppdragsverksamhet Cosmonova

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat
Utfall 2016	14 682	15 740	-1 058
Prognos 2017	14 700	14 700	0
Budget 2018	14 700	14 700	0

Tabell 11.7 Uppdragsverksamhet Vasamuseet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat
Utfall 2016	132 986	129 630	3 356
Prognos 2017	134 000	143 000	-9 000
Budget 2018	135 000	134 000	1 000

Regeringens överväganden**Tabell 11.8 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 8:1 Centrala museer: Myndigheter**

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	1 128 591	1 128 591	1 128 591
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	38 978	56 918	76 531
Beslut	66 777	45 466	46 218
Varav BP18 ³	64 000	42 000	42 000
Varav ³			
Statlig utställningsgaranti	-1 000		
Nationalmuseum	65 000	42 000	42 000
Överföring till/från andra anslag	34 590	35 121	35 703
Varav BP18 ³	47 000	47 000	47 000
Varav ³			
Transporthistoriska samlingar	47 000	47 000	47 000
Övrigt	-2 049	2 008	2 041
Förslag/beräknat anslag	1 266 887	1 268 102	1 289 083

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2017. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2019–2020 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas 65 000 000 kronor för 2018 och 42 000 000 kronor fr.o.m. 2019 till följd av renoveringen och ombyggnationen av Nationalmuseums huvudbyggnad samt med 47 000 000 kronor fr.o.m. 2018 med anledning av att de uppgifter och verksamheter som avser bevarande av transporthistoriska samlingar flyttas från anslaget 1:1 *Utveckling av statens transportinfrastruktur* under utgiftsområde 22 Kommunikationer och införlivas i Statens maritima museer (se även utg.omr. 22 avsnitt 3.6). Vidare minskas anslaget med 1 000 000 kronor för 2018 för att finansiera statliga utställningsgarantier.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 12 410 000 kronor fr.o.m. 2018.

Regeringen föreslår att 1 266 887 000 kronor anvisas under anslaget 8:1 *Centrala museer: Myndigheter* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 1 268 102 000 kronor respektive 1 289 083 000 kronor.

11.6.2 Lagändring till följd av namnbyte

Regeringens förslag: Namnet Nationalmuseum med Prins Eugens Waldemarsudde ändras till Nationalmuseum i 5 kap. 7 § i kulturmiljölagen (1988:950). Lagändringen ska träda i kraft den 1 januari 2018.

Skälen för regeringens förslag: Stiftelsen Prins Eugens Waldemarsudde har den 1 juli 2017 avskilts från myndigheten Nationalmuseum genom förordning (2017:383) om ändring i förordningen (2007:1175) med instruktion för Nationalmuseum med Prins Eugens Waldemarsudde. Myndighetens namn ska därför ändras i kulturmiljölagen (1988:950). Författningstekniskt och även i övrigt är ändringen av sådan beskaffenhet att Lagrådets granskning skulle sakna betydelse. Regeringen har därför inte inhämtat Lagrådets yttrande över lagändringen.

11.6.3 8:2 Centrala museer: Stiftelser

Tabell 11.9 Anslagsutveckling 8:2 Centrala museer: Stiftelser

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2016	250 670		
2017	253 971 ¹		253 971
2018	Förslag	258 707	
2019	Beräknat	262 694	
2020	Beräknat	268 714	

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för statsbidrag till följande centrala museer som är stiftelser: Nordiska museet, Skansen, Tekniska museet och Arbetets museum.

Tabell 11.10 Sammanställning över medelstillelning till Centrala museer: Stiftelser¹

Tusental kronor

	2017	2018
Stiftelsen Nordiska museet	117 605	118 640
Stiftelsen Skansen	72 900	73 542
Stiftelsen Tekniska museet	47 900	48 323
Stiftelsen Arbetets museum	15 566	18 202
Summa	253 971	258 707

¹ Medelstillelningen för 2018 är preliminär.

Avgiftsintäkterna för de centrala museerna som är stiftelser uppgick 2016 till ca 240 miljoner kronor.

Tabell 11.11 Sammanställning över avgiftsintäkterna¹ till Centrala museer: Stiftelser

Tusental kronor

	2015	2016
Stiftelsen Nordiska museet	36 334	36 684
Stiftelsen Skansen	148 271	159 162
Stiftelsen Tekniska museet	38 246	38 167
Stiftelsen Arbetets museum	5 883	5 964
Summa	228 733	239 977

¹ I stiftelsernas avgiftsintäkter ingår bl.a. entré- och visningsintäkter samt intäkter av försäljning och lokaluthyrning m.m.

Regeringens överväganden

Tabell 11.12 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 8:2 Centrala museer: Stiftelser

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	253 971	253 971	253 971
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	2 501	2 501	2 501
Varav BP18	2 500	2 500	2 500
Varav			
Kunskapscentrum Arbetets museum	2 500	2 500	2 500
Överföring till/från andra anslag			
Varav BP18			
Övrigt	2 235	6 222	12 242
Förslag/beräknat anslag	258 707	262 694	268 714

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusivt beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 2 500 000 kronor fr.o.m. 2018 för att finansiera ett kunskaps-

centrum för arbetslivsmuseer vid Stiftelsen Arbetets museum.

Regeringen föreslår att 258 707 000 kronor anvisas under anslaget 8:2 *Centrala museer: Stiftelser* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 262 694 000 kronor respektive 268 714 000 kronor.

11.6.4 8:3 Bidrag till vissa museer

Tabell 11.13 Anslagsutveckling 8:3 Bidrag till vissa museer

Tusental kronor

2016	Utfall	51 510	Anslags- sparande	
2017	Anslag	58 414 ¹	Utgifts- prognos	58 414
2018	Förslag	75 519		
2019	Beräknat	95 518		
2020	Beräknat	95 518		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till museer och liknande institutioner.

Tabell 11.14 Sammanställning över medelstilldelning för Bidrag till vissa museer¹

Tusental kronor

	2017 ²	2018
Dansmuseet	10 352	10 454
Millesgården	4 148	4 189
Thielska galleriet	6 084	6 144
Föremålsvården i Kiruna	14 879	15 025
Nobelmuseet	4 952	4 952
Svensk Form	4 667	4 713
Röhsska museet	502	502
Strindbergsmuseet	581	581
Judiska museet	1 602	3 102
Bildmuseet	743	743
Zornsamlingarna	204	204
Åttje, Svenskt fjäll- och samemuseum	500	1 500
Riksförbundet Sveriges museer	1 500	1 500
Sveriges Fängelsemuseum	1 500	1 500
Prins Eugens Waldemarsudde ³	6 200	12 410
Form/Design Center		3 000
Rörelsernas museum		5 000
Summa	58 414	75 519

¹ Medelstilldelningen för 2018 är preliminär.

² Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017.

³ Finansieras under 2017 delvis från anslag 8:1.

Regeringens överväganden

Tabell 11.15 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 8:3 Bidrag till vissa museer

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017 ¹	52 214	52 214	52 214
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	10 432	30 432	30 432
Varav BP18	-9 500	10 500	10 500
Varav			
Justering avseende nytt Nobelcenter	-20 000		
Rörelsernas museum	5 000	5 000	5 000
Arkitektur och livsmiljö	3 000	3 000	3 000
Åttje (svenskt fjäll- och samemuseum)	1 000	1 000	1 000
Judiska museet	1 500	1 500	1 500
Överföring till/från andra anslag	12 410	12 410	12 410
Varav BP18			
Övrigt	463	462	462
Förslag/beräknat anslag	75 519	95 518	95 518

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 5 000 000 kronor fr.o.m. 2018 för stöd till Rörelsernas museum och med 1 000 000 kronor för ett stärkt stöd till Åjtte, Svenskt fjäll- och samemuseum. Under 2018–2020 ökas anslaget med 3 000 000 kronor för stöd till Form/Design Center och med 1 500 000 kronor för en tillfällig förstärkning till Stiftelsen Judiska museet i Stockholm. Vidare minskas anslaget under 2018 med 20 000 000 kronor som en justering av aviserat driftsstöd till nya Nobelcenter.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 12 410 000 kronor fr.o.m. 2018.

Regeringen föreslår att 75 519 000 kronor anvisas under anslaget 8:3 *Bidrag till vissa museer* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 95 518 000 kronor respektive 95 518 000 kronor.

11.6.5 8:4 Forum för levande historia

Tabell 11.16 Anslagsutveckling 8:4 Forum för levande historia

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2016	Utfall	57 147		830
2017	Anslag	55 379 ¹	Utgifts-prognos	55 629
2018	Förslag	45 926		
2019	Beräknat	46 645 ²		
2020	Beräknat	47 432 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 45 925 tkr i 2018 års prisnivå.

³ Motsvarar 45 925 tkr i 2018 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Forum för levande historias förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för såväl prissumma som omkostnader för prisutdelning, avseende ett pris för humanitära och demokratifrämjande insatser. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till den fond som inrättats av Task Force for International Cooperation on Holocaust Education, Research and Remembrance, fr.o.m. 2013 benämnt International Holocaust Remembrance Alliance.

Regeringens överväganden

Tabell 11.17 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 8:4 Forum för levande historia

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017 ¹	55 379	55 379	55 379
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	789	1 670	2 632
Beslut	-10 242	-10 403	-10 578
Varav BP18 ³			
Överföring till/från andra anslag			
Varav BP18 ³			
Övrigt		-1	-1
Förslag/beräknat anslag	45 926	46 645	47 432

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2017. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2019–2020 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 10 242 000 kronor 2018, 10 403 000 kronor 2019 och 10 578 000 kronor 2020.

Regeringen föreslår att 45 926 000 kronor anvisas under anslaget 8:4 *Forum för levande historia* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 46 645 000 kronor respektive 47 432 000 kronor.

11.6.6 8:5 Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål

Tabell 11.18 Anslagsutveckling 8:5 Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2016	Utfall			80
2017	Anslag	80 ¹	Utgifts-prognos	79
2018	Förslag	1 080		
2019	Beräknat	80		
2020	Beräknat	80		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för utställningsgarantier. Anslaget får även användas för utgifter för inköp av kulturföremål som har sådant konstnärligt, historiskt eller vetenskapligt värde att det är av synnerlig vikt att de införlivas med offentliga samlingar.

Regeringens överväganden

Tabell 11.19 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 8:5 Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	80	80	80
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	1 000		
Varav BP18	1 000		
Varav			
Statlig utställningsgaranti	1 000		
Överföring till/från andra anslag			
Varav BP18			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 080	80	80

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 1 000 000 kronor för 2018 för att finansiera statliga utställningsgarantier.

Regeringen föreslår att 1 080 000 kronor anvisas under anslaget 8:5 *Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 80 000 kronor respektive 80 000 kronor.

12 Trossamfund

12.1 Omfattning

Avsnittet omfattar verksamheten vid Myndigheten för stöd till trossamfund (SST) och stödet till trossamfunden. Därutöver omfattar avsnittet

även regeringens insatser för att stimulera trossamfundens arbete för demokrati, mänskliga rättigheter och för att motverka religiöst motiverad polarisering i samhället.

12.2 Utgiftsutveckling

Tabell 12.1 Utgiftsutveckling inom Trossamfund, utgiftsområde 17

Miljoner kronor

	Utfall 2016	Budget 2017 ¹	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
<i>Trossamfund</i>						
9:1 Nämnden för statligt stöd till trossamfund	10	10	10	13	13	13
9:2 Stöd till trossamfund	90	92	94	82	82	82
Summa Trossamfund	100	102	104	95	95	95

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

12.3 Mål

Riksdagen har antagit mål för statens bidrag till trossamfund (prop. 1998/99:124, bet 1999/2000:KU5, rskr. 1999/2000:45). Stödet ska bidra till att skapa förutsättningar för trossamfundet att bedriva en aktiv och långsiktigt inriktad religiös verksamhet i form av gudstjänst, själavård, undervisning och omsorg.

12.4 Resultatredovisning

12.4.1 Bedömningsgrunder

Bedömningen av resultatet av trossamfundspolitikerna utgår från det gamla målet:

- antalet församlingar/medlemmar som får statligt stöd,
- övriga insatser för att skapa förutsättningar för trossamfundet att bedriva en aktiv och långsiktig religiös verksamhet, och
- utvecklingen av trossamfundens samhällsnyttiga verksamhet.

12.4.2 Resultat

Stöd som främjar en religiös mångfald

Statens stöd till trossamfundet utgår från lagen (1999:932) om stöd till trossamfund. Målet för stödet är skapa förutsättningar för olika samfund att behålla och utveckla ett eget samfundsliv och därmed främja den religiösa mångfalden i Sverige.

Vid utgången av 2016 var totalt 22 trossamfund och samverkansorgan statsbidragsberättigade.

Enligt statistik från Nämnden för statligt stöd till trossamfund (SST) var den 31 december 2015 totalt 795 482 personer betjänade i de trossamfund som får statligt stöd. Detta är en ökning med 33 898 personer från året innan. De fem största statsbidragsberättigade trossamfundet är Equmeniakyrkan, Romersk-katolska kyrkan, Pingströrelsen, Evangeliska frikyrkan och Evangeliska Fosterlandsstiftelsen.

Från anslaget 9:2 *Stöd till trossamfund* utgick 2016 drygt 89 miljoner kronor som statligt stöd

till trossamfundet, vilket är en marginell minskning av anslaget jämfört med året innan.

Huvuddelen av stödet, drygt 53 miljoner kronor, har betalats ut till trossamfundet i form av organisationsbidrag. Stödet motsvarar ett bidrag på drygt 74 kronor per betjänad.

Resterande del av stödet har fördelats i form av verksamhetsbidrag respektive projektbidrag till trossamfundet.

Utredning om framtidens stöd

För att främja en ökad religiös mångfald tillsatte regeringen den 30 juni 2016 att en särskild utredare för att göra en översyn av statens stöd till trossamfund. Syftet med översynen är att säkerställa att stödet på bästa sätt är anpassat till nutida och framtida behov. Till utredningen är en referensgrupp knuten med företrädare för riksdagspartierna. Utredaren ska redovisa sitt uppdrag senast den 15 mars 2018.

Insatser som stärker trossamfundets säkerhet

En grundläggande förutsättning för att trossamfundet ska kunna bedriva en religiös verksamhet är att de som deltar i samfundets verksamhet ska känna sig trygga.

Under 2016 beviljade SST drygt 8,4 miljoner kronor till tolv olika trossamfund för deras säkerhetsarbete. De största bidragsmottagarna var Judiska Centralrådet och Islamiska Kulturcenterunionen. I en särskild rapport till regeringen (Ku2017/01090/D) lyfter SST fram att det finns problem för flera trossamfund som blivit beviljade bidrag men som inte får de tillstånd som krävs för en säkerhetshöjande insats, exempelvis tillstånd från länsstyrelser när det gäller tillstånd för övervakningskameror. I rapporten redogör SST även för en upplevd gränsdragningsproblematik mellan deras säkerhetsinsatser och Polismyndighetens arbete.

Förbättra trossamfundets förutsättningar

Stärka trossamfundets kapacitet

Många av trossamfundet som är statsbidragsberättigade är relativt nyetablerade i Sverige. De senaste årens stora antal asylsökande och nyanlända i Sverige har medfört att mer etablerade trossamfund har fått nya betjänade. För att stärka trossamfundets organisatoriska kapacitet gav regeringen i mars 2016 SST i uppdrag att genomföra en kompetensinsats för

trossamfundsledare när det gäller kunskap om det svenska samhället (Ku2016/00712/D).

Utvärderingar visade att kursen inte bara var viktig i sig utan också möjligheten att träffa personer från andra trossamfund. Regeringen har mot den bakgrunden förlängt satsningen till att gälla även för år 2017 (Ku2016/02761/LS (delvis)).

Under året har SST vidare satsat på att stärka trossamfunden genom särskilda insatser riktade till unga trossamfundsledare och ett mentorskap för kvinnor. Totalt diplomerades 20 unga trossamfundledare från 13 olika trossamfund. Vidare deltog 25 kvinnor i mentorskaps-satsningen.

Ny ledningsform förbättrar förutsättningarna

I syfte att förtydliga och förbättra styrningen av politikområdet beslöt regeringen den 16 februari 2017 genom en ändring av instruktionen för Nämnden för statligt stöd till trossamfund att ändra myndighetens ledningsform från nämndmyndighet till enrådsmyndighet. Samtidigt med detta ändrades namnet till Myndigheten för stöd till trossamfund (2017:104). Förändringarna trädde i kraft från den 1 juli 2017.

I myndighetens instruktion tydliggjordes även att myndigheten har till uppgift att främja en dialog mellan staten och trossamfunden samt att bidra med kunskap om trossamfundsfrågor.

Aktiva trossamfund ger samhällsnyttig verksamhet

Trossamfundens krisberedskapsarbete

Trossamfunden har en viktig roll att spela vid kriser, lokala som nationella.

SST:s uppdrag att samordna trossamfunden har intensifierats, bland annat på grund av den nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism (Ju2014:18).

SST:s kunskaper efterfrågas även i större utsträckning från andra statliga myndigheter som vill upprätta en dialog med trossamfund som en del av krisberedskapsarbetet. Upparbetade kontakter finns i dag exempelvis med MSB, Polismyndigheten och Migrationsverket.

Utbildningar har under året genomförts i samverkan med Polismyndigheten och räddningstjänsten i syfte att stärka trossamfundens egen krisberedskap.

Stöd till trossamfundens sociala arbete i samband med flyktingsituationen 2015/2016

Regeringen har vid två tillfällen betalat ut särskilda medel till trossamfunden för deras arbete i mottagandet av asylsökande och nyanlända. Den 11 december 2015 fick SST i uppdrag att fördela 10 miljoner kronor till olika statsbidragsberättigade trossamfund. Vidare fick SST genom beslut den 24 november 2016 i uppdrag att fördela ytterligare 2,5 miljoner kronor (Ku2015/02981/D och Ku2016/02626/LS (delvis)).

Stöd till interreligiös verksamhet

Regeringen har 2016 beviljat Sveriges interreligiösa råd ett stöd på 1,2 miljoner kronor för en förstärkt administrativ funktion (dnr Ku2016/00187/D). Bland annat har 50 människor av olika tro utbildats till s.k. *interreligiösa medföljare* för att öka tryggheten på tre anläggningsboenden. Rådet genomförde också en workshop om religion i samhället tillsammans med intagna vid Österåkers anstalt. Vid en *samtalsdag* den 1 februari 2017 möttes företrädare för lokala interreligiösa initiativ från hela landet, inspirerades och lärde av varandra. Rådet har också utvecklat sin webbplats och spridit nyhetsbrev till ca 500 prenumeranter.

Regeringens råd för kontakt med trossamfunden (Ku 2000:F) har under året fungerat som ett viktigt forum för frågor av övergripande gemensamt intresse för både staten och trossamfunden.

12.4.3 Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att politikområdet på flera punkter har utvecklats positivt. Det statliga stödet når fler betjänade och därmed har det främjat en ökad religiös mångfald. En pågående utredningen om det statliga stödet kan på sikt leda till att stödet kan omfatta fler personer och trossamfund än i dag.

Ett problem är emellertid den hotbild som många trossamfund upplever mot såväl fysiska byggnader som dess medlemmar. Det kan få till följd att den religiösa mångfalden minskar. De säkerhetsmedel som SST fördelar är viktiga.

Regeringen bedömer att de insatser som har gjorts i syfte att stärka trossamfundens kapacitet bland annat genom SST:s utbildningsverksamhet är viktiga. Det visar till exempel det stora

intresset hos trossamfunden. Dock är det för tidigt att säga vilken effekt dessa utbildningar har fått för trossamfunden. Regeringen kommer därför under året följa upp frågan.

Regeringen bedömer slutligen att trossamfunden aktivt bidragit med samhällsnyttig verksamhet under året. En viktig slutsats från året som gått är att trossamfunden blivit en allt viktigare aktör för många kommuner och myndigheter. Trossamfunden samlar många individer och uppfyller viktiga uppgifter i lokal samhället. Extra tydligt blev detta inom ramen för mottagandet av asylsökande och nyanlända under 2015/2016 där flera trossamfund spelade en avgörande roll och därmed bidrog till med viktig samhällsnyttig verksamhet. Det interreligiösa samarbetet på nationell nivå utgör en god förebild för samarbeten runt om i landet.

12.5 Budgetförslag

12.5.1 9:1 Nämnden för statligt stöd till trossamfund

Tabell 12.2 Anslagsutveckling 9:1 Nämnden för statligt stöd till trossamfund

Tusental kronor				
2016	Utfall	9 850	Anslags-sparande	258
2017	Anslag	10 093 ¹	Utgifts-prognos	10 244
2018	Förslag	12 631		
2019	Beräknat	12 831 ²		
2020	Beräknat	13 049 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 12 632 tkr i 2018 års prisnivå.

³ Motsvarar 12 632 tkr i 2018 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Myndigheten för stöd till trossamfunds förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 12.3 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 9:1 Nämnden för statligt stöd till trossamfund

Tusental kronor			
	2018	2019	2020
Anvisat 2017 ¹	10 093	10 093	10 093
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	163	325	502
Beslut	2 376	2 413	2 454
Varav BP18 ³	2 400	2 400	2 400
Varav ³			
Förstärkning Myndigheten för stöd till trossamfund	2 400	2 400	2 400
Överföring till/från andra anslag			
Varav BP18 ³			
Övrigt	-1	0	0
Förslag/beräknat anslag	12 631	12 831	13 049

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2017. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2019–2020 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 2 400 000 kronor fr.o.m. 2018 för att stärka myndighetens stöd till trossamfunden.

Regeringen föreslår att 12 631 000 kronor anvisas under anslaget 9:1 *Nämnden för statligt stöd till trossamfund* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 12 831 000 kronor respektive 13 049 000 kronor.

12.5.2 9:2 Stöd till trossamfund

Tabell 12.4 Anslagsutveckling 9:2 Stöd till trossamfund

Tusental kronor

2016	Utfall	89 949	Anslags- sparande	4 620
2017	Anslag	91 913 ¹	Utgifts- prognos	93 598
2018	Förslag	81 919		
2019	Beräknat	81 919		
2020	Beräknat	81 919		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till trossamfund. Anslaget får användas för utgifter för Skatteverkets avgiftshjälp.

Kompletterande information

I förordningen (1999:974) finns bestämmelser om statsbidrag till trossamfund.

Bemyndigande om ekonomiska åtgärderna

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2018 för anslaget 9:2 *Stöd till trossamfund* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtgärderna medför behov av framtida anslag på högst 46 000 000 kronor 2019 och 2020.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget används bl.a. för lokalanpassningsbidrag och säkerhetsbidrag för trossamfund som i vissa fall sträcker sig över flera år. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2018 för anslaget 9:2 *Stöd till trossamfund* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtgärderna medför behov av framtida anslag på högst 46 000 000 kronor 2019 och 2020.

Tabell 12.5 Beställningsbemyndigande för anslaget 9:2 Stöd till trossamfund

Tusental kronor

	Utfall 2016	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
Ingående åtaganden		14 340	46 000		
Nya åtaganden		46 000	46 000		
Infriade åtaganden		-14 340	-46 000	-23 000	-23 000
Utestående åtaganden	14 340	46 000	46 000		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	46 000	46 000	46 000		

Regeringens överväganden

Tabell 12.6 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 9:2 Stöd till trossamfund

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	91 913	91 913	91 913
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-9 994	-9 994	-9 994
Varav BP18	-10 000	-10 000	-3 000
Varav			
Säkerhet trossamfund	-7 000	-7 000	
Förstärkning Nämnden för statligt stöd till trossamfund	-3 000	-3 000	-3 000
Överföring till/från andra anslag			
Varav BP18			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	81 919	81 919	81 919

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 7 000 000 kronor årligen 2018–2019 för att finansiera en ökning av anslaget 6:1 *Allmänna val och demokrati* under utgiftsområde 1. Syftet är att genomföra en förändring av säkerhetsstödet genom att rikta det till en bredare målgrupp.

Vidare minskas anslaget med 3 000 000 kronor fr.o.m. 2018 för att finansiera ökning av anslaget 9:1 *Nämnden för statligt stöd till trossamfund* med motsvarande belopp.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 9 994 000 kronor fr.o.m. 2018.

Regeringen föreslår att 81 919 000 kronor anvisas under anslaget 9:2 *Stöd till trossamfund* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 81 919 000 kronor årligen.

13 Film

13.1 Omfattning

Avsnittet omfattar statens stöd till filmproduktion och filmkulturella insatser som fördelas via Stiftelsen Svenska Filminstitutet (Filminstitutet) och genom Konstnärnsnämndens filmstöd.

13.2 Utgiftsutveckling

Tabell 13.1 Utgiftsutveckling inom område Film, utgiftsområde 17

<i>Miljoner kronor</i>						
	Utfall 2016	Budget 2017 ¹	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
<i>Film</i>						
10:1						
Filmstöd	335	547	547	552	555	555
Summa Film	335	547	547	552	555	555

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

13.3 Mål

I avsnitt 3.4 anges de mål för den nationella kulturpolitiken som riksdagen beslutat. Nya mål för filmpolitiken beslutades av riksdagen i juni 2016 (prop. 2015/16:132, bet. 2015/16: KrU11, rskr. 2015/16:289) och gäller fr.o.m. den 1 januari 2017. Målen för den nationella filmpolitiken är:

- Utveckling och produktion av värdefull svensk film sker kontinuerligt och i olika delar av landet.
- Allt fler ser värdefull film som sprids och visas i olika visningsformer i hela landet.
- Filmavret bevaras, används och utvecklas.
- Svensk film sprids alltmer utomlands och kvalificerat internationellt utbyte och samverkan sker på filmområdet.
- Barn och unga har goda kunskaper om film och rörlig bild och ges möjligheter till eget skapande.
- Jämställdhet och mångfald präglar filmområdet.
- Filmen bidrar till att stärka yttrandefriheten och det offentliga samtalet.

Resultatredovisningen nedan utgår dock från den inriktning för filmpolitiken som gällde t.o.m. 2016 i enlighet med propositionen Bättre villkor för svensk film (prop. 2012/13:22, bet. 2012/13:KrU2, rskr. 2012/13:112).

Utgångspunkten enligt den inriktning som ännu gällde 2016 är att de statliga insatserna för filmen bör ha kvalitet, förnyelse och tillgänglighet som övergripande inriktning och syfta till att främja:

- produktion och utveckling av värdefull svensk film,
- spridning och visning av värdefull film i olika visningsformer i hela landet,
- ett levande filmarv som bevaras, används och utvecklas,
- internationellt utbyte och samverkan på filmområdet,
- barns och ungas kunskap om film och rörlig bild och deras eget skapande, och
- jämställdhet och mångfald på filmområdet.

13.4 Resultatredovisning

13.4.1 Bedömningsgrunder

Bedömningen av resultatet inom film utgår från

- den övergripande utvecklingen på filmområdet,
- insatser inom ramen för 2013 års filmavtal (2013–2016),
- insatser för att sprida, visa och tillgängliggöra film i hela landet,
- insatser för att främja svensk film i utlandet,
- antalet filmer ur det svenska filmavret som har digitaliserats och gjorts tillgängliga genom t.ex. visning på biograf, och
- könsfördelningen när det gäller mottagare av produktionsstöd och av Konstnärsnämndens filmstöd.

Som grund för bedömningen ligger redovisningar och publikationer från Filminstitutet och Konstnärsnämnden. Bedömningen görs vidare utifrån resultat relaterade till relevanta bedömningsgrunder gemensamma för kulturområdet (se avsnitt 3.5.1).

13.4.2 Resultat

Till och med den 31 december 2016 bestod filmpolitiken av två delar: filmavtalet och filmkulturella insatser. Genom det avtal som ingåtts mellan staten, filmbranschen och flera tv-företag bidrog staten med medel – 200 miljoner kronor 2016 – till svensk filmproduktion samt till viss distribution och visning av film i hela landet. Insatser för olika filmkulturella ändamål – 134,6 miljoner kronor 2016 – finansierades helt av statliga medel. De filmpolitiska insatserna genomförs framför allt av Filminstitutet. En viss del av anslaget går även till Konstnärsnämnden och till Stiftelsen Filmform.

Utvecklingen på filmområdet

Under 2016 hade 307 långfilmer premiär på biograf. Antalet premiärer totalt fortsätter att öka markant för andra året i rad. Bakom ökningen står framför allt filmer från Europa

(andra länder än Sverige), medan antalet filmer från Nordamerika ligger på nästan samma nivå som förra året. Utbudet av filmer från övriga världen är fortfarande jämförelsevis litet, men under 2016 skedde en markant ökning av antalet filmer från Sydamerika. Antalet svenska premiärfilmer (45) ligger dock kvar på ungefär samma nivå som de senaste åren.

Tabell 13.2 Ursprungsområde för premiärsatta långfilmer på biograf 2013–2016

Procent

	2013	2014	2015	2016
Nordamerika	47,0	39,9	44,7	39,1
Europa (exkl. Sverige)	28,1	34,3	31,1	38,1
Sverige	19,7	19,0	16,8	14,7
Övriga världen	5,2	6,8	7,3	8,1
Totalt antal filmer	249	248	273	307

Källa: Filminstitutet

Publikt var biografåret 2016 ett av de bästa under 2000-talet. Antalet biobesök var nära 17,8 miljoner, en ökning med 4 procent jämfört med 2015.

Svensk film stod för knappt 2,7 miljoner av besöken, en minskning med drygt 20 procent och det lägsta antalet sedan 1998. Minskningen och det starka bioåret i stort ledde till att marknadsandelen för svensk film endast var 15,1 procent. Filmavtalets mål om att svensk film ska ha den högsta nationella marknadsandelen i Norden uppnåddes inte någon gång under avtalsperioden 2013–2016. Marknadsandelen var dock i genomsnitt 22 procent, densamma som under de två föregående filmavtalsperioderna. Mellan 1963 och 1999 var genomsnittet under 20 procent.

Utvecklingen för svensk film mäts dock även på andra sätt än i publikframgångar på biograf. I genomsnitt görs endast knappt två biobesök per person och år. Resten, över 95 procent av filmtittandet, sker via tv, vod-tjänster samt vid visningar i skolan eller andra s.k. slutna visningar. Många av dessa sker långt efter den ordinarie biografvisningen. Exempelvis hänvisar tv-bolagen ofta till att svensk film går bra på tv och lockar en publik som långt överstiger biopubliken.

Ett annat mått är kvalitetsindex över svenska filmers framgångar på festivaler och i recensioner. Det automatiska förhandsstöd som infördes under 2013 års filmavtal har inte lyckats med målsättningen att stödja filmer som lockar

en stor biopublik. Hälften av filmerna nådde inte det publika målet och flera nådde heller inte över genomsnittligt betyg i kvalitetsindex. Filmer med lägre publikförväntningar, och som fått stöd utifrån konsulentbedömning, nådde i genomsnitt högre betyg i kvalitetsindex. Mot denna bakgrund har automatstödet från och med 2016 fått en tydligare kvalitativ bedömningsgrund än tidigare.

Utöver att vara en betydelsefull väg till publiken är biografvisning mycket viktigt för en films intäkter, särskilt i och med dvd-marknadens kraftiga minskning. Ökningen inom legala digitala spridningsalternativ har inte kompenserat för publik- och intäktsbortfallet. Allmänhetens kännedom om möjligheten att se aktuell film legalt på digitala plattformar är alltjämt låg. Regeringen har under året lämnat ett uppdrag till Patent- och registreringsverket (PRV) att genomföra insatser för att höja kunskapen om upphovsrätten och främja tillgången till kreativt, kulturellt och innovativt material. I uppdraget ingår bl.a. att utreda olika insatser som kan underlätta för konsumenterna och andra användare att lagligt ta del av digitalt tillgängligt material, såsom film (N2017/04031/IFK).

Betydelsen av stödmedel för att finansiera filmprojekt har ökat. Medianbudgeten för konsulentstödda filmprojekt har minskat på senare år samtidigt som andelen stöd från Filminstitutet har ökat, med en viss variation upp och ned från år till år. Antalet långfilmsprojekt som beviljades stöd 2016 var 17 stycken, av totalt 90 ansökningar. Sju av filmerna regisserades av debutanter.

Även Konstnärskommitténs projektbidrag är betydelsefulla för en films tillkomst. En enskild filmare kan få ett bidrag i ett tidigt skede från Konstnärskommittén, innan filmen har hittat sin producent, vilket ofta är en förutsättning för stöd hos Filminstitutet eller hos något tv-bolag. Konstnärskommitténs bidrag till personer verkssamma inom filmområdet, i form av bl.a. stipendier och inkomstgarantier, uppgick till totalt 9,8 miljoner kronor under 2016.

Det är av stor betydelse för den svenska filmbranschen att Sverige är ett attraktivt inspelningsland för såväl svenska som utländska produktioner. Tillväxtverket gavs därför i regleringsbrevet för 2017 i uppdrag att utreda lämpligheten i och förutsättningarna för att Sverige ska kunna införa någon form av produk-

tionsincitament och finansieringsstimulanser för filminspelningar.

Tillgänglighet till film

Spridning och visning i hela landet

Även under 2016 fortsatte antalet biograf-salonger i landet att öka. Det beror både på att de stora biografaktörerna har investerat i nya salonger och på installation av ny teknik på flera tidigare vilande biografier.

Regeringens särskilda satsning för att stärka biografier på mindre orter och bidra till en ökad spridning av film i hela landet med 25 miljoner kronor per år inleddes under 2016. De första stöden kunde delas ut under årets andra hälft och sammanlagt hann 147 biografier tilldelas 15 miljoner kronor för bl.a. modernisering av utrustning och marknadsföring. Stöd gick också till distributörer, festivaler och visningsorganisationer för att stärka och utveckla spridning av ett brett filmutbud. Tillsammans med filmavtalets medel till spridning och visning förstärktes biografverksamheten runt om i landet markant: 38 miljoner kronor fördelades 2016 jämfört med 16 miljoner kronor 2015.

Filminstitutet har efter en översyn förändrat stöden till spridning och visning av film under de senaste två åren. För vissa stöd är det ännu för tidigt att se effekter av förändringarna. Tillgängligheten till kortfilm har dock ökat genom stödet till aktörer som samlar och sprider svenska kortfilmer även i andra visningsfönster än biograf. Antalet kortfilmer på vod-tjänster har ökat, samtidigt som antalet biografvisningar ligger kvar på ungefär samma nivå.

Ökad tillgänglighet genom syntolkning, textning och dubbning

Sedan 2015 används en applikation för smarta telefoner för syntolkning och uppläst textremsa vid biografvisningar. Applikationen har markant förenklat möjligheterna att visa film med syntolkning och därmed ökat tillgängligheten till film bl.a. för personer med synnedsättningar eller lässvårigheter. Tolv svenska filmer med premiär under 2016 försågs med syntolkade ljudspår och tolv utländska filmer fick ljudspår för syntolkning och uppläst text.

Tabell 13.3 Textade och syntolkade visningar på biograf 2014–2016

Antal visningar och besökare

		2014	2015	2016
Textning ¹	Visningar	27 189	78 720	60 349
	Besökare ²	956 152	2 663 751	2 268 039
Syntolkning	Visningar	146	136	50
	Besökare ²	1 215	1 200	595
Nedladdning av applikation			4 600 ³	7 862

¹ Textning av film med svensk dialog

² Könsuppdelad statistik saknas

³ April–december

Källa: Filminstitutet

Antalet nedladdningar av ljudspår är fler än föregående år, men inte i den nivå som förväntades med tanke på ökningen av det totala antalet filmer med ljudspår. Under 2017 genomförs därför tekniska förbättringar av applikationen och ökad informations-spridning om tjänsten. Stöd ges fortfarande under en övergångsperiod till ett begränsat antal särskilda visningar med en syntolk i salongen.

Numera är de flesta biografvisningarna (85 procent) av svensk film textade. Motsvarande andel 2015 var 79 procent. Filminstitutet har i ett pilotprojekt fördelat visst stöd till textning av svensk film på andra språk än svenska, bl.a. har En man som heter Ove textats på arabiska, för att nå ut till nya målgrupper, t.ex. till nyanlända personer.

För att stärka utbudet av barnfilm på de nationella minoritetsspråken har Filminstitutet inom ramen för ett regeringsuppdrag beviljat medel för dubbning av filmer för de yngsta barnen på romani chib, meänkieli och samiska.

Film för barn och unga

Generellt finns det ett stort intresse av att använda film i skolundervisningen och för att låta barn och unga både uppleva film och uttrycka sig genom film. Efterfrågan på film-pedagogiskt material och kompetensutveckling för lärare är fortsatt stor. Det finns dock stora skillnader på verksamheten i olika delar av landet. Detta bekräftas både av regissören Suzanne Osten, som 2016 avslutade sitt tvååriga uppdrag som Filminstitutets barnfilms-ambassadör, och av den kartläggning som filmvetaren Annika Wik gjort av det film-pedagogiska arbetet. Det genomförs många bra projekt i landet, men få av dessa blir mer än tids-begränsade projekt.

Filminstitutet stöder filmpedagogiskt arbete bl.a. genom skolbiodagar för lärare, filmpedagoger och kultursamordnare på fem olika platser i landet, samt projektet Kompisskolor 2014–2017. Trettioen filmhandledningar om filmer från sjutton olika länder har tagits fram och fokuserar särskilt på värdegrundsfrågor. Stöd till lokal filmkulturell verksamhet förstärktes med 800 000 kronor för att möta efterfrågan och kunde delas ut till 48 projekt, sex fler än 2015. Exempelvis fick sex kommuner stöd för att introducera film i kulturskolans verksamhet.

Av de långa spelfilmer som fick produktionsstöd under 2016 var ca 30 procent (fem stycken) riktade till barn och unga, vilket är ungefär på samma nivå som föregående år.

Barn och unga ska prioriteras i arbetet med digitaliseringen av filmarvet. Barnfilmerna är mycket populära att boka för visning och Pelle Svanslös var den mest bokade filmen över huvud taget i Filminstitutets distribution. För att öka tillgängligheten har två digitaliserade barn- och ungdomsfilmerna textats på svenska och fem filmer har åldersgranskats på nytt.

Internationellt

I 2013 års filmavtal fanns mål om svensk films representation på de tio viktigaste internationella filmfestivalerna i världen och särskilt i tävlingssektionerna på de internationella filmfestivalerna i Berlin och Cannes.

Svensk film har varit mer framgångsrik på festivaler under 2013–2016 än under någon tidigare avtalsperiod. Svenska filmer har funnits med på alla de utpekade festivalerna så gott som varje år, i många fall i tävlingssektionerna, däremot har målet om tävlingsrepresentation specifikt i Cannes och Berlin varit svårare att uppfylla. Två kortfilmer tävlade i Cannes 2016 och 2017 var *The Square* den första svenska filmen på sjutton år som tävlade om Guldpalmen. Filmens regissör Ruben Östlund vann priset som första svenska regissör sedan Alf Sjöberg 1951. Ingen film har varit representerad i tävlingssektionen i Berlin under perioden.

Särskilt framgångsrika långfilmer internationellt var *Sameblood* och *Jätten*, samt *En man som heter Ove* som både tilldelades en European Film Award och nominerades till en Oscar.

Sedan 2014 förbehåller Filminstitutet sig rätten att festivaldistribuera de filmer som fått produktionsstöd, men detta har ännu inte fått fullt genomslag. Antalet filmfestivaler som

Filminstitutet skickat långa spelfilmer till har därför minskat under 2015 och 2016. Svensk dokumentärfilm skickades däremot till betydligt fler festivaler än tidigare (160 festivaler, jämfört med 112 festivaler 2015). Totalt fick 74 filmer drygt 3 miljoner kronor i stöd till internationell lansering. Fler kortfilmer än tidigare fick stöd eftersom många av dem fanns representerade i festivalernas tävlingssektioner, bl.a. i Cannes.

Drygt trettio filmer såldes till sammanlagt över hundra länder, vilket överträffade Filminstitutets uppsatta mål för försäljning utomlands. USA och Tyskland betalade mest och de filmer som såldes för högst belopp var *Borg*, *En man som heter Ove* och *I Called Him Morgan*. *En man som heter Ove* har också nått en tredje plats över de mest sedda svenska filmerna någonsin i USA.

Inom delprogrammet MEDIA i EU:s ramprogram Kreativa Europa 2014–2020 till-delades svenska organisationer och bolag totalt cirka 5 miljoner euro 2016 fördelade på 51 projekt med svensk sökande eller projektpartner. Stödsumman är det näst bästa resultatet någonsin även sett till den föregående programperioden 2007–2013. Stöd har framför allt tilldelats svenska producenter. Genom medlemskap i Europa Cinemas har 42 svenska biografier fått dela på ett stöd på 321 000 euro.

Ett filmarv som bevaras, används och utvecklas

Inom ramen för den särskilda satsningen på digitalisering av filmarvet har 106 filmer digitaliserats under 2016. Det är 27 fler filmer än 2015 och innebär att digitaliseringstakten har kommit upp i den nivå som planerades från början av projektet. Totalt har nu 300 filmer digitaliserats.

För att tillgängliggöra filmarvet har de digitaliserade filmerna visats i många olika sammanhang, t.ex. vid festivaler, konferenser, skolbiovisningar och internationellt. Nästan alla filmer som digitaliserats finns nu tillgängliga för distribution, varav de flesta i Filminstitutets distributionsverksamhet. Ungefär en tredjedel av filmerna finns tillgängliga på dvd eller vodtjänst.

Efterfrågan är stor. Över 1 000 biografvisningar av digitaliserade filmer har ägt rum i Sverige under 2016, nästan dubbelt så många som 2015. Antalet visningar utomlands (93 stycken) ligger ungefär på samma nivå som förra

året. För att ytterligare kunna sprida filmerna, både nationellt och internationellt, har 28 filmer, dubbelt så många som 2015, textats på engelska.

Det oklara rättighetsläget för vissa filmer är samtidigt ett stort hinder för att tillgängliggöra filmarvet. Filminstitutet har därför inlett samtal med berörda aktörer. För att säkra insamlingen av filmarvet ställer Filminstitutet från 2017 även krav på leverans av film- och dokumentationsmaterial för mottagare av lanserings-, distributions- och importstöd. Tidigare har kraven på leverans endast ställts på mottagare av produktionsstöd.

Utlåning av arkivets filmer, både analoga och digitala, och av material från Sveriges enda specialbibliotek för filmlitteratur är andra centrala delar för att tillgängliggöra filmarvet.

Cinematets visningsverksamhet har delvis ändrat inriktning på grund av svårigheterna att visa analog film och det begränsade utbudet av digitaliserad, äldre film. Ett program i samma omfattning som tidigare har kunnat visas i Filmhusets egna biografier. Genom projektet Cinematet c/o har även delar av programmet visats på nio orter runt om i landet och ytterligare tre orter tillkommer 2017. Trots förändringarna har antalet besökare totalt varit stabilt jämfört med de senaste åren.

Sedan 2011 driver Filminstitutet i samarbete med Kungl. biblioteket webbplatsen Filmarkivet.se, som vid årsskiftet 2016/2017 omfattade ca 1 600 filmer, främst kort-, dokumentär, reklam- och journalfilm. Tekniska omställningar har påverkat antalet besök negativt, men intresset för att använda filmerna i t.ex. utställningar, läromedel och dokumentärfilmer är fortsatt stort.

Jämställdhet och mångfald

En central del av regeringens filmpolitik är att bättre återspegla den mångfald som råder i samhället och i filmpubliken vad gäller exempelvis ålder, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder, livsåskådning, eller social och kulturell bakgrund.

I och med 2016 års beslut om produktionsstöd uppfylls målet för 2013 års filmavtal (plus/minus fem procentenheter) om att förhandsstöden, räknat i antal projekt som får

stöd, vid avtalsperiodens slut ska ha fördelats jämnt mellan kvinnor och män. Detta gäller för var och en av filmkategorierna långfilm, barn- och ungdomsfilm samt kort- och dokumentärfilm. Det gäller dock inte mottagare av det automatiska förhandsstödet.

Tabell 13.4 Andel kvinnor respektive män som fått produktionsstöd av konsulent till lång spelfilm 2013–2016

Procent och antal filmer

	2013		2014		2015		2016	
	Kv	M	Kv	M	Kv	M	Kv	M
Regi	38	62	50	50	43	57	65	35
Manus	46	54	61	39	32	68	38	62
Producent	62	38	69	31	44	56	42	58
Antal filmer	13		14		14		13	

Källa: Filminstitutet

Procentandelen för kvinnor som fått förhandsstöd av konsulent under avtalsperioden 2013–2016 varierar mellan 44 och 54 procent i olika kategorier och genrer.

När det gäller filmavtalets automatiska förhandsstöd till filmer med förväntad stor publik har könsfördelningen 2016 varit mest ojämn under hela avtalsperioden med kvinnor endast i producentkategorin. Antalet filmer varje år har dock varit begränsat, vilket gör att varje film påverkar procentfördelningen mycket. Sett till hela perioden är andelen kvinnor bland regissörerna 20 procent, bland manusförfattarna 19 procent och bland producenterna 45 procent.

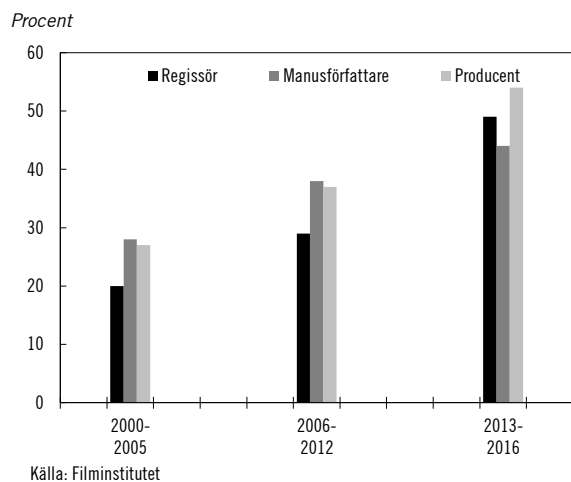
Om man enbart ser till lång spelfilm är könsfördelningen bland de filmer som har haft premiär under 2013–2016 betydligt jämnare för konsulentstödda filmer än för filmer utan konsulentstöd. För filmer utan konsulentstöd är andelen kvinnor bland regissörerna 14 procent, bland manusförfattarna 15 procent och bland producenterna 29 procent, medan andelarna ligger mellan 44 och 54 procent för de konsulentstödda filmerna. Kvinnliga regissörer får dessutom mer sällan göra filmer med stor budget.

I och med att 2013 års filmavtal löpte ut kan resultaten av arbetet med att öka jämställdheten i filmbranschen jämföras över en period på hela 16 år och tre filmavtal. Målet om en jämställd fördelning av förhandsstöden mellan kvinnor och män har skärpts under åren, liksom Filminstitutets övriga arbete med jämställdhet. Effekter av detta kan tydligt ses i diagram 13.1 som visar utvecklingen när det gäller filmer med

konsulentstöd som har haft premiär under de tre senaste filmavtalsperioderna.

Diagram 13.1 Jämställdhet 2000–2016 (andel kvinnor på huvudfunktioner i långa spelfilmer som fått konsulentstöd, utifrån premiär)

De särskilda satsningar som Filminstitutet genomfört under många år för att stödja kvinnor i filmbranschen genom exempelvis talang-satsningar, mentorsprogram och andra riktade stöd, kan nu uppvisa resultat. Under perioden 2010–2016 gick exempelvis 54 procent av Guldbaggarerna för bästa film, bästa regi och bästa manus till kvinnliga filmare. Av de svenska bidragen vid de internationella toppfestivalerna var 50 procent regisserade av kvinnor.

Den handlingsplan för jämställdhet som Filminstitutet arbetat utifrån under perioden 2013–2015 har också bidragit till ett aktivt internt arbete vid Filminstitutet och internationellt. Kvinnors filmskapande synliggörs t.ex. i urvalet av filmer som ska digitaliseras och genom webbplatsen Nordic Women in Film som lanserades i april 2016. Webbplatsen hade ca 5 000 besökare under sista kvartalet 2016 och har väckt internationellt intresse. Ett samarbete med Danmark och Norge pågår. Filminstitutet ordnade i samarbete med Kulturdepartementet ett jämställdhetsseminarium under filmfestivalen i Cannes 2016 som fick mycket uppmärksamhet internationellt både i anslutning till evenemanget och under resten av året. En ny jämställdhetsplan lanserades också av Filminstitutet under festivalen.

Filminstitutet arbetar vidare med att praktiskt omsätta handlingsplanen för breddad representation. En intern satsning på kompetensutveckling inom breddad representation och normkreativi-

tet har genomförts både för samtliga medarbetare och för chefer.

Film är det mest jämställda konstområdet sett till Konstnärsnämndens stipendie- och bidragsärenden. Kvinnors andel av samtliga ansökningar uppgick till 52 procent. Både andelen beviljade ansökningar och andelen beviljade medel som gick till kvinnor var 56 procent.

13.4.3 Analys och slutsatser

Regeringens samlade bedömning är att resultaten av de statliga insatserna är i linje med den inriktning som har fastställts för filmpolitiken.

Samtidigt visar resultaten att det finns behov av utveckling och möjlighet till nytänkande på området. Regeringen har därför från den 1 januari 2017 tagit ett helhetsansvar för den nationella filmpolitiken. Hela filmpolitiken finansieras därmed via statsbudgeten och styrs av de mål som fastställts av riksdagen (prop. 2015/16:132, bet. 2015/16: KrU11, rskr. 2015/16:289). En tydligare och mer sammanhållen styrning av filmpolitiken bedöms skapa goda förutsättningar för en gynnsam utveckling för svensk film.

Förändringsarbetet är en stegvis process för att tillgodose branschens behov av god framförhållning, insyn och möjlighet till inflytande. Den nya modellen för samverkan med filmbranschen genom s.k. branschråd infördes av Filminstitutet under hösten 2016. Under 2017 är råden involverade i Filminstitutets arbete med förändringar av nuvarande stödsystem, som planeras börja gälla från 2018. Riksdagens tillkännagivande (bet. 2015/16:KrU11, punkt 7, rskr. 2015/16:289) angående former för samverkan och inflytande bedöms därmed av regeringen som slutbehandlat.

Det finns ett fortsatt stort intresse av att se film på biograf. Antalet biobesök ökar, liksom antalet biografalonger och antalet premiärer. Svensk film verkar dock ha haft det svårare att nå ut till biografpubliken, vilket pekar på behovet av fortsatt stöd till spridning och visning av film i olika visningsformer i hela landet.

Erfarenheter från arbetet med att digitalisera filmarvet visar att det måste bedrivas långsiktigt och att det kräver både stora resurser och hög kompetens. Tillgängliggörandet av filmarvet är även fortsatt en viktig del av arbetet. Det ska

vara lätt att hitta film som produceras med hjälp av offentliga stöd i någon form och att kunna tillgodogöra sig innehållet.

De aktiva insatser och det strategiska arbete som genomförts av Filminstitutet under ett antal år för att stärka jämställdheten har gett resultat. Filmavtalets mål om en jämställd fördelning av produktionsstöd har sedan 2000-talets början synliggjort frågan och gett ett viktigt statistiskt underlag inför det fortsatta arbetet med en filmpolitik som främjar och upprätthåller jämställdhet och mångfald i svensk filmproduktion.

13.5 Budgetförslag

13.5.1 10:1 Filmstöd

Tabell 13.5 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2016	Utfall	334 644	Anslags- sparande	
2017	Anslag	547 144 ¹	Utgifts- prognos	547 144
2018	Förslag	552 144		
2019	Beräknat	554 644		
2020	Beräknat	554 644		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för statsbidrag till utveckling, produktion, visning och spridning av film samt till filmkulturell verksamhet.

Regeringens överväganden

Tabell 13.6 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 10:1 Filmstöd

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017 ¹	547 144	547 144	547 144
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	5 000	7 500	7 500
Varav BP18	5 000	15 000	40 000
Varav			
Filmavret	5 000	15 000	15 000
Förstärkt filmstöd			25 000
<i>Överföring till/från andra anslag</i>			
Varav BP18			
<i>Övrigt</i>			
Förslag/beräknat anslag	552 144	554 644	554 644

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 5 000 000 kronor fr.o.m. 2018 och med 10 000 000 kronor fr.o.m. 2019 för bevarandet av filmavret i Ingmar Bergmans namn. Vidare ökas anslaget med 25 000 000 kronor fr.o.m. 2020.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 7 500 000 kronor fr.o.m. 2019 då en tidigare satsning på digitalisering av filmavret upphör. Vidare minskas anslaget med 25 000 000 kronor fr.o.m. 2020 då en tidigare satsning på biografier i glesbygd upphör.

Regeringen föreslår att 552 144 000 kronor anvisas under anslaget 10:1 *Filmstöd* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 554 644 000 kronor respektive 554 644 000 kronor.

14 Medier

14.1 Omfattning

Avsnittet omfattar myndigheterna Myndigheten för press, radio och tv (MPRT) och Statens medieråd, presstöd, utbyte av tv-sändningar mellan Sverige och Finland, forskning och dokumentation om medieutvecklingen, avgift till

Europeiska audiovisuella observatoriet samt stöd till taltidningar. Avsnittet omfattar även Sveriges Radio AB (SR), Sveriges Television AB (SVT) och Sveriges Utbildningsradio AB (UR). Budgetförslagen avseende presstöd och MPRT redovisas under utgiftsområde 1.

14.2 Utgiftsutveckling

Tabell 14.1 Utgiftsutveckling inom Medier, utgiftsområde 17

Miljoner kronor

	Utfall 2016	Budget 2017 ¹	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
<i>Medier</i>						
11:1 Utbyte av tv-sändningar mellan Sverige och Finland	21	21	13	10	10	10
11:2 Forskning och dokumentation om medieutvecklingen	3	3	3	4	3	3
11:3 Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet	0	0	0	0	0	0
11:4 Statens medieråd	19	22	21	22	23	23
11:5 Stöd till taltidningar	45	58	55	55	58	58
Summa Medier	87	104	93	91	94	94

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

14.3 Mål

Målen för medieområdet är att stödja yttrandefrihet, mångfald, massmediernas oberoende och tillgänglighet samt att motverka skadlig mediepåverkan (prop. 2014/15:1 utg.omr. 17, bet. 2014/15:KrU6, rskr. 2014/15:96).

14.4 Resultatredovisning

14.4.1 Bedömningsgrunder

Bedömningen av resultatet inom medier utgår från

- utbetalat presstöd i form av driftsstöd och distributionsstöd, fördelat på antal tidningar,
- utbetalat utvecklingsstöd fördelat på antal projekt och nyhetstidningar,
- dagspressens ekonomiska resultat och övergripande utveckling,
- antalet taltidningar och abonnenter samt kostnadsutveckling,
- hur allmänhetens tillgång till public service-företagens utbud på olika plattformar utvecklats,
- hur tillgängligheten till tv-sändningar och public service-företagens utbud för personer med funktionsnedsättning utvecklats,
- om programföretagen i allmänhetens tjänst har uppfyllt sina public service-uppdrag enligt bedömning av granskningsnämnden för radio och tv,
- antalet ärenden om tillstånd och tillsyn avseende radio och tv,
- antalet ärenden i granskningsnämnden, samt andelen fällande beslut, och
- insatser för att stärka barn och unga som medvetna medieanvändare och skydda dem mot skadlig mediepåverkan.

14.4.2 Resultat

Situationen för dagstidningar påverkas av digitaliseringen

Syftet med presstödet är att värna mångfalden på dagstidningsmarknaden. Presstöd lämnas i form av driftsstöd och distributionsstöd. Under 2016 infördes även ett nytt utvecklingsstöd för tryckta allmänna nyhetstidningar.

Under 2016 betalades sammanlagt ca 519 miljoner kronor ut i drifts-, distributions- och utvecklingsstöd. Detta är en ökning med drygt 6 procent jämfört med 2015, vilket bl.a. beror på genomförda förändringar i presstödsförordningen såsom höjda stödnivåer samt införande av nytt utvecklingsstöd. Trots detta fanns vid utgången av året ett anslagssparande på ca 48 miljoner kronor. De outnyttjade medlen beror på lägre stöd till många tidningar som en följd av sjunkande upplagor och på bestämmelser i presstödsförordningen om nedtrappning av stöd till storstadstidningar.

Tabell 14.2 Utbetalat stöd 2014–2016

Miljoner kronor

	2014	2015	2016
Utbetalat driftsstöd	464	436	463
Utbetalat distributionsstöd	55	51	48
Utbetalat utvecklingsstöd	–	–	8
Utbetalat stöd totalt	519	487	519

Sammanlagt betalades under 2016 driftsstöd på 463 miljoner kronor till 86 dagstidningar (jämfört med 436 miljoner kronor till 87 tidningar 2015). Fyra nya tidningar har beviljats driftsstöd 2016. Tre tidningar med utgivning av sex nummer per vecka har under 2016 ökat sin utgivning med ytterligare ett nummer, vilket enbart distribueras elektroniskt. En tidning har på motsvarande sätt ökat sin utgivningsfrekvens från ett till två nummer per vecka. Flera tidningar med driftsstöd har aviserat ökad utgivning med ytterligare en dag per vecka, som enbart distribueras elektroniskt. Tre tidningar har upphört med sin utgivning.

Under 2016 har distributionsstöd på sammanlagt 48,1 miljoner kronor utbetalats till 133 dagstidningar (jämfört med 50,5 miljoner kronor till 137 tidningar 2015).

Sedan juni 2016 har det varit möjligt för tryckta allmänna nyhetstidningar att ansöka om utvecklingsstöd för elektroniska publiceringstjänster. Presstödsnämnden beslutade i oktober 2016 att bifalla 29 ansökningar till 18 olika insatser vid 24 allmänna nyhetstidningar, medan 16 ansökningar avsågs. Sammanlagt beslutades om ca 10,7 miljoner kronor i utvecklingsstöd, varav 7,6 miljoner kronor betalades ut under 2016. Myndigheten har aviserat att två ansökningsomgångar kommer att genomföras under 2017.

Tabell 14.3 Stöd fördelat på antal tidningar 2014–2016

	2014	2015	2016
Antal dagstidningar med driftsstöd	88	87	86
Antal dagstidningar med distributionsstöd	136	137	133
Antal nyhetstidningar med utvecklingsstöd ³	–	–	24

³ En nyhetstidning kan få utvecklingsstöd för flera olika insatser.

Enligt TS Mediefakta AB fanns det 167 unika dagstidningstitlar i Sverige 2016, att jämföra med 170 tidningar 2015 och 176 tidningar 2014.

Utvecklingen av teknik och konsumtionsmönster och ökad konkurrens på medieområdet medför stora utmaningar för branschen. I synnerhet tidningsbranschen präglas av den pågående strukturuomvandlingen.

Till följd av framför allt en fallande annonsförsäljning fortsatte de svenska tidningsföretagens samlade omsättning att sjunka också under 2016. De svenska tidningsföretagen har på tio år förlorat omkring en fjärdedel av sina intäkter. Nedgången i annonsintäkterna inom tidningsbranschen skedde trots en kraftig tillväxt på annonsmarknaden som helhet.

Under 2016 redovisade många av landets tidningsföretag en stark tillväxt i försäljningen av digitala prenumerationer. Tillväxten kompenenserade dock inte för nedgången för tryckta tidningar, vilket innebär att tidningsförsäljningen som helhet fortsatte att minska under året.

Samtidigt som intäkterna har sjunkit har arbetet med att sänka kostnaderna för tidningsutgivningen intensifierats. Trots en förbättring av den samlade resultatnivån jämfört med föregående år var 2016 att betrakta som ett svagt år för den svenska tidningsbranschen.

För den största resultatförbättringen svarade gruppen landsortstidningar med driftsstöd. En viktig förklaring till förbättringen var att

driftsstödet ökade under året, bl.a. till följd av att flera av sexdagartidningarna i gruppen valde att gå över till sjudagarsutgivning (med en helt digital söndagsutgåva).

I takt med att de tryckta upplagorna minskar ökar den relativa kostnaden för distributionen av tidningar och 2016 har präglats av arbetet med att möta denna utveckling.

Enligt Institutet för mediestudier saknar var åttonde kommun löpande journalistisk bevakning (Mediestudiers årsbok 2016). Var tredje kommun – ca 90 till antalet – saknar i dag dagstidningsbevakning. Av dessa bevakas 45 kommuner enbart av gratistidningar, 15 kommuner endast av en lokal sajt. Drygt 30 kommuner saknar helt regelbunden bevakning.

Medieutredningen (Ku 2015:01) har i november 2016 lämnat sitt slutbetänkande En gränsöverskridande mediepolitik (SOU 2016:80). Utredningen har bl.a. genomfört en analys av strukturella förskjutningar i mediemarknaden. Utredningen konstaterar att utvecklingen går mot minskad användning av traditionella medier, att distributörer tar större del av medborgarnas mediebudgetar, att medier med allsidig nyhetsförmedling, bevakning och granskning har svårt att finansiera denna verksamhet och att allt fler områden i Sverige står utan kvalitativ journalistisk bevakning. Utredningen föreslår bl.a. att presstödet ersätts med ett nytt mediestöd till allmänna nyhetsmedier, oberoende av innehålls- och spridningsform. Förslaget har remitterats.

Taltidningarna blir fler samtidigt som prenumeranterna blir färre

Mer än hälften av landets dagstidningar finns som taltidningar. Dessa produceras med tal-syntes och distribueras via internet. Myndigheten för tillgängliga medier (MTM) ansvarar för produktion och distribution. Under 2016 startades fyra helt nya taltidningar vilket gör att det totalt finns 122 taltidningar att prenumerera på.

Antalet prenumeranter minskade med drygt fyra procent mellan 2015 och 2016, vilket bl.a. beror på hög medelålder bland prenumeranterna. Samtidigt ökade antalet prenumerationer som innehas av en institution med 17 procent.

I likhet med föregående år är det en något högre andel män än kvinnor som prenumererar, 53 respektive 47 procent.

Tabell 14.4 Antal taltidningar och prenumeranter 2014–2016

	2014	2015	2016
Antal taltidningar	109	113	122
Antal prenumeranter	5 013	4 644	4 440
-varav kvinnor	2 193	2 029	1 910
-varav män	2 467	2 290	2 150
-varav övriga	353	325	380

Under 2016 har MTM även arbetat med ett projekt för att tillgängliggöra läns- och kommuntaltidningar. Vid årets slut var cirka hälften av landets läns- och kommuntaltidningar tillgängliga via den befintliga taltidningstjänsten.

Teknikutvecklingen med övergång till talsyntes och internetdistribution av taltidningar har möjliggjort stora besparingar för staten under senare år. För 2016 var dock kostnaderna ungefär som föregående år.

Radio och tv i allmänhetens tjänst når publiken på olika plattformar

De nuvarande sändningstillstånden för programföretagen Sveriges Radio AB (SR), Sveriges Television AB (SVT) och Sveriges Utbildningsradio AB (UR) gäller fr.o.m. den 1 januari 2014 t.o.m. den 31 december 2019.

SR, SVT och UR redovisar varje år hur de fullgjort sina uppdrag i allmänhetens tjänst i de s.k. public service-redovisningarna. Redovisningarna granskas av granskningsnämnden för radio och tv vid Myndigheten för press radio och tv (MPRT) som bedömer om programföretagen uppfyllt sina public service-uppdrag.

Tillgång till public service-företagens utbud

SR sänder FM-radio i fyra rikstäckande programtjänster och 25 lokala kanaler. Totalt sändes 153 425 timmar i marknätet 2016 vilket är en viss minskning i jämförelse med 2015, huvudsakligen beroende på att sändningar i de 25 lokala kanalerna ersatts av Radiosporten i P4 Riks vid större idrottsevenemang. De webbexklusiva sändningarna (sändningar enbart över internet) har däremot ökat från 14 780 till 18 804 timmar, vilket innebär en ökning med ca 27 procent.

Tabell 14.5 Sveriges Radios sändningar i marknätet per programkategori 2014–2016

Procent av total sändningstid

	2014	2015	2016
Nyheter	8,1	8,0	7,9
Samhälle	12,1	12,6	12,2
Livsstil	2,8	3,1	3,4
Kultur	7,6	7,6	7,5
Sport	2,0	1,7	1,9
Underhållning	4,8	4,7	4,8
Musik	61,1	60,8	60,9
Service	1,5	1,5	1,4
Total sändningstid i timmar	152 668	155 499	153 425

Källa: SR:s public service-redovisningar för 2015 och 2016.

SVT sänder i fyra programtjänster som delas i fem kanaler: SVT1, SVT2, Barnkanalen, SVT24 och Kunskapskanalen som sänds i samarbete med UR. Kanalerna sänds via marknät, satellit och internet. Samtliga kanaler vidaresänds via kabel och ip-tv. SVT1 och SVT2 sänds även i högupplöst kvalitet (hd-tv). Som en sidoverksamhet har kanalen SVT World sänts till utlandet via satellit och ip-tv. I oktober 2016 beslutade SVT att lägga ner SVT World eftersom verksamheten, till följd av en minskande försäljning av abonnemang, inte längre kan bära sina egna kostnader. Därutöver har SVT World överförs till Finland inom ramen för ett särskilt utbyte av tv-sändningar mellan Sverige och Finland. Till följd av förändringar i det finska kanalutbudet har behovet av kanalen upphört och överföringen avslutats i april 2017.

Totalt sändes 22 818 timmar i SVT:s kanaler i marknätet 2016 vilket är på motsvarande nivå som 2015. Antalet timmar som sänds unikt på webben har ökat från 1 871 timmar till 2 180 timmar, vilket innebär en ökning med ca 17 procent.

Tabell 14.6 Sveriges Televisions sändningar i marknätet per programkategori (exklusive barnprogram) 2014–2016

Procent av total sändningstid

	2014	2015	2016
Fiktion	14	15	14
Underhållning	11	12	10
Sport	8	8	9
Kultur och musik	9	8	9
Fakta	38	40	40
Nyheter	12	8	9
SVT Forum	8	9	9
Total sändningstid i timmar	23 511	22 884	22 818

Källa: SVT:s public service-redovisning för 2016.

UR:s utbildnings- och folkbildningsprogram sänds i SR:s och SVT:s kanaler på sändningstider som fastställs i överenskommelser mellan företagen. År 2016 sändes 392 timmar av UR:s utbud i radio och 3 331 timmar i tv. Drygt 80 procent av tv-sändningarna sändes i Kunskapskanalen. I radio sändes UR:s program i första hand i P1 och P4 Riks. UR:s sändningar i radio ökade något i jämförelse med 2015 medan tv-sändningarna minskade.

I syfte att göra programutbudet mer tillgängligt för publiken erbjuder samtliga programföretag ett omfattande utbud av program via olika internetbaserade plattformar och applikationer. Det handlar såväl om direktsändningar på webben av hela radio- och tv-kanaler, som internetbaserade beställtjänster där både tidigare sända och webbexklusiva program tillgängliggörs. Verksamheten på internet har stöd i anslagsvillkoren där det framgår att företagen ska delta i den tekniska utvecklingen av produktions- och distributions-teknik och att det är nödvändigt att programföretagens kärnverksamhet tillgängliggörs på olika plattformar.

SR, SVT och UR når en mycket stor andel av befolkningen med sitt utbud. Det är fortfarande de traditionella sändningarna av tv och radio i marknätet som har den största räckvidden men det är de internetbaserade plattformarna som växer. Under 2016 tog 87 procent av befolkningen del av SVT:s utbud en vanlig vecka. Andelen som endast tog del av utbudet via traditionella plattformar uppgick till 41 procent, en minskning med drygt tio procentenheter sedan 2014. Samtidigt har andelen som enbart tar del av utbudet via digitala tjänster ökat till 11 procent, från 7 procent 2014. SR når 83 procent av befolkningen mellan 12–79 år en

vanlig vecka. Radiolyssnandet via marknätet är relativt stabilt över tid och minskar inte på samma sätt som tv-tittandet i marknätet. Ökningen i de digitala plattformarna är dock lika tydlig hos SR som hos SVT, exempelvis har det genomsnittliga antalet användare av SR Play ökat med 17 procent enbart under 2016. Även för UR ökar betydelsen av de internetbaserade plattformarna. Användningen av UR:s radioprogram via de digitala plattformarna UR Skola och UR Play har ökat med 44 procent i jämförelse med 2015. Antalet streamingstarter av UR:s tv-program har ökat med 14 procent.

Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning

Utöver villkoren i sändningstillstånden ställs i särskilda beslut specifika krav på SVT och UR om tillgänglighet till tv-sändningar för personer med funktionsnedsättning.

Liksom föregående år textade SVT och UR samtliga förproducerade program 2016 (med undantag för ett fåtal timmar i SVT då textningen av tekniska skäl föll bort). SVT textade även 66 procent av de direktsända programmen (62 procent 2015). UR har inte direktsänt några program under 2016.

Såväl SVT som UR tillgängliggör även en ökande andel av programmen genom syntolkning och teckenspråkstolkning. SVT har syntolkat 1,7 procent av de svenska programmen och teckenspråkstolkat 1,8 procent under 2016. UR har syntolkat 2 procent av de svenska programmen och teckenspråkstolkat 2,2 procent.

Den 12 december 2016 beslutade regeringen om de villkor som ska gälla som krav på tillgänglighet till tv-sändningar för personer med funktionsnedsättning under perioden 2017–2019 för SVT och UR (Ku2016/02488/MF). Kraven innebär en skärpning i förhållande till tidigare villkor. Vid bedömningen av om kraven uppfyllts kommer programföretagen i viss utsträckning kunna tillgodoräkna sig program som gjorts tillgängliga genom teckenspråkstolkning och syntolkning i beställ-tv, under förutsättning att dessa även sänts i marknätet.

Utbud på minoritetsspråk

Alla tre programföretagen har under tillståndsperioden årligen ökat sina sändningar på de nationella minoritetsspråken finska, samiska, meänkieli, romani chib och på teckenspråk. Under 2016 sände SR 10 318 timmar på de

nationella minoritetsspråken, SVT 747 timmar och UR 112 timmar. Sändningarna har ökat på alla fem minoritetsspråk i jämförelse med föregående år. Liksom tidigare år sänds flest timmar på finska. Minst antal timmar sänds på romani chib och meänkieli. Det har även sänts program på jiddisch.

Halvtidsöversyn

Enligt propositionen Bildning och tillgänglighet (prop. 2012/13:164), som ligger till grund för de nuvarande sändningstillstånden, ska en översyn göras efter halva tillståndsperioden. Kultur- och demokratiministern bjöd därför in de tre programföretagen till Kulturdepartementet den 22 februari 2017. Programföretagen ombads även att skicka in skriftliga underlag (Ku2016/02487/MF). Den 21 mars redovisade kultur- och demokratiministern resultatet av översynen för riksdagens kulturutskott. Ministern konstaterade att ingenting framkommit vid översynen som kräver ändringar i de nu gällande tillstånden. Däremot kommer flera av frågorna som diskuterades vid översynen, bl.a. angående public service uppdrag i ett nytt medielandskap, att vara avgörande inför utformningen av uppdragen för nästa tillståndsperiod. Dessa frågor ingår i tilläggsdirektiven till den parlamentariska public service-kommittén (dir. 2017:73).

Granskningsnämndens bedömningar

Granskningsnämnden för radio och tv vid MPRT granskar årligen SR:s, SVT:s och UR:s public service-redovisningar. Utifrån dessa redovisningar bedömer nämnden om programföretagen har uppfyllt sina uppdrag i allmänhetens tjänst enligt sändningstillstånd, anslagsvillkor och beslut om tillgängliggörande av tv-sändningar för personer med funktionsnedsättning.

Villkoren i public service-företagens uppdrag i de delar som avser programutbudet omfattar av grundlagsskäl enbart sändningarna i marknätet. Granskningsnämndens uppföljning av innehållsdelen av uppdragen utgår därför från den verksamhet som programbolagen bedrivit i marknätet. Programföretagen kan därmed inte tillgodoräkna sig verksamheten på internet för uppfyllandet av villkoren.

Vid en helhetsbedömning anser granskningsnämnden att SR, SVT och UR huvudsakligen har uppfyllt sina public service-uppdrag år 2016. På ett antal områden anser nämnden även att

public-service-redovisningarna förtydligats och blivit lättare att följa.

Liksom föregående år gör nämnden på vissa områden bedömningen att villkoren inte är uppfyllda, endast delvis uppfyllda eller att det är tveksamt om de är uppfyllda.

Nämnden bedömer att SR inte visat att företaget uppfyllt kravet att på barns egna villkor förmedla kulturella och konstnärliga upplevelser från olika delar av världen, och att de med viss tvekan uppfyllt kravet att särskilt utveckla programverksamheten för unga. SVT anses inte tillräckligt tydligt ha visat att företaget uppfyllt kravet för unga och UR anses med viss tvekan ha uppfyllt kravet för äldre barn. SR anses inte heller ha visat att kravet på att prioritera tillgängligheten till program för barn och unga har uppfyllts. SVT och UR anses med viss tvekan ha uppfyllt det kravet.

När det gäller tillgängliggörande av tv-sändningar för personer med funktionsnedsättning har nämnden funnit att SVT inte visat att företaget uppfyllt kravet avseende textning av direktsända program, och inte kraven avseende teckenspråkstolkning och syntolkning. Inte heller UR har visat att företaget uppfyllt kraven avseende teckenspråkstolkning och syntolkning.

SR och SVT anses ha visat att företagen har uppfyllt kravet på en decentraliserad organisation och på att minst 55 procent av allmänproduktionen i rikssändningarna ska produceras utanför Stockholm. Nämnden understryker dock, liksom föregående år, att SR och SVT i kommande redovisningar så långt som möjligt bör redogöra för en gemensam definition av vad som utgör en produktion utanför Stockholm.

Granskningsnämnden har tidigare framfört kritik mot SVT:s redovisning av kommersiella samarbeten och de intäkter dessa har genererat. Denna kritik kvarstår och nämnden påtalar också att SVT inte följt nämndens uppmaning från föregående år att särskilt redovisa vilka kommersiella samarbeten som ingåtts bl.a. i samband med den årliga Melodifestivalen.

Till skillnad från föregående år anser nämnden att programföretagen utifrån sina egna definitioner har uppfyllt kravet på att särskilja vad som är att betrakta som kärnverksamhet respektive kompletterande verksamhet. Nämnden delar dock inte företagens tolkning av vad som utgör kärnverksamhet.

SR och SVT anses inte ha uppfyllt kravet på att sidoverksamheterna ska bära sina egna

kostnader och inte heller visat att dessa bedrivits på ett konkurrensneutralt sätt. För SVT:s del är det bl.a. SVT World som inte burit sina egna kostnader och SVT beslutade därför att lägga ned tjänsten. Sändningarna upphörde i april 2017. Båda programföretagen anses dock ha uppfyllt kravet på att sidoverksamheterna inte ska ges en sådan omfattning eller vara av sådan karaktär att de kan riskera att inkräkta på kärnverksamheten eller skada förtroende för radio och tv i allmänhetens tjänst.

Inför tillståndsperioden 2014–2019 tydliggjordes att nämndens granskningsuppdrag omfattar villkor som avser resursförbrukning, kostnadseffektivitet och produktivitet. SR och SVT anses liksom föregående år endast delvis ha uppfyllt kravet på att redovisa hur uppdraget har fullgjorts avseende nyckeltal som visar på produktivitet. UR anses ha uppfyllt villkoret.

SR:s program för en publik utomlands

År 2010 upphörde SR med de utlandssändningar på kort- och mellanvåg som syftade till att ge en publik utomlands information om Sverige. Sändningarna ersattes av verksamhet på internet. Under våren 2016 förändrade SR inriktningen på denna verksamhet och framförde att företaget inte längre anser sig ha ett uppdrag för en publik utomlands. Som en följd av detta upphörde programverksamhet på vissa språk.

Granskningsnämnden konstaterar i sin bedömning att villkoret som avser sändningar till utlandet i marknätet kan tolkas på olika sätt. Nämnden uppfattar dock, liksom SR, att SR inte åläggs en skyldighet att bedriva sändningar till utlandet utan endast medges en rätt att bedriva sådana sändningar. Regeringen har i tilläggsdirektiven till den parlamentariska public service kommittén (dir. 2017:73) gett kommittén i uppdrag att bedöma behovet av ett uppdrag om programverksamhet med nyheter om Sverige och svenska förhållanden riktad till en utländsk publik och föreslå hur ett sådant uppdrag bör formuleras.

Jämnare konkurrensvillkor och större mångfald på området för kommersiell radio och tv

Antalet programföretag, utöver SVT och UR, med tillstånd att sända tv i marknätet uppgick under 2016 till 23 och antalet programtjänster till 53, vilket är en minskning jämfört med 2015 och

2014 då antalet under båda åren uppgick till 26 respektive 56.

MPRT beslutade under 2016 om skyldighet att tillgängliggöra tv-sändningar för personer med funktionsnedsättning under perioden 1 juli 2016 – 30 juni 2020. För programtjänster med en tittartidsandel som överstiger en procent gäller kvantitativa och successivt ökande krav med skyldigheter att använda viss teknik för tillgängliggörandet.

Antalet tillstånd att sända analog radio var vid årsskiftet 103 (100 vid årsskiftet 2015 och 99 året innan). De nuvarande sändningstillstånden för analog kommersiell radio löper ut den 31 juli 2018. Den 1 augusti 2017 trädde de ändringar i radio- och tv-lagen som regeringen föreslagit i propositionen Vissa frågor om kommersiell radio (prop. 2016/17:136) i kraft. Syftet med ändringarna är att möjliggöra större sändningsområden än i dag för att ge förutsättningar för en livskraftig kommersiell radio samt förhindra att någon aktör skaffar sig alltför stor kontroll över de tillgängliga sändningstillstånden inom ett sändningsområde, i syfte att främja konkurrens, yttrandefrihet och mångfald. Post- och telestyrelsen (PTS) har på regeringens uppdrag i nära dialog med MPRT tagit fram en ny frekvensplan för de frekvenser som används för analog kommersiell radio (Ku2017/01629/MF).

Radio- och tv-lagen (2010:696) innehåller bl.a. bestämmelser om reklam, sponsring och produktplacering för tv och beställ-tv som skapar jämnare konkurrensvillkor och leder till större mångfald. Den 1 januari 2016 trädde vissa ändringar i lagen i kraft som syftar till att underlätta granskningen av beställ-tv genom en skyldighet för leverantörer av beställ-tv att spela in sina program, bevara programmen en viss tid och på begäran lämna inspelningarna till tillsynsmyndigheten.

Lokal icke-kommersiell radio och tv

Antalet innehavare av närradiotillstånd fortsätter att minska och uppgick under året till 687, att jämföra med 721 under 2015 och 777 under 2014. Antalet förordnade lokala kabelsändarorganisationer minskade marginellt, från 21 under 2015 till 20 under 2016 (23 under 2014).

Granskning av program

Anmälningarna till granskningsnämnden för radio och tv fortsatte att öka under 2016. Antalet anmälningar i de totalt 1 472 diarieförda granskningsärendena uppgick till 3 534 stycken, vilket är det högsta antalet någonsin (2 841 under 2015, 2 949 under 2014). En förklaring till det höga antalet anmälningar är att vissa enskilda program har anmälts ett stort antal gånger.

Tabell 14.7 Antalet diarieförda granskningsärenden 2014–2016

Antalet ärenden fördelade på ärendetyp

	2014	2015	2016
Granskningsärenden totalt (kan avse flera anmälningar)	1 403	1 446	1 472
varav anmälningar	1 379	1 413	1 432
varav egna initiativ	24	33	30
Ärenden avseende SR, SVT och UR	1 163	1 222	1 214

Antalet granskningsärenden avseende beställ-tv uppgick till 28 stycken, vilket är en kraftig ökning jämfört med 2015 (2) och 2014 (4).

Tabell 14.8 Utgången i granskningsärenden 2014–2016

	2014	2015	2016
Avgjorda ärenden totalt	1 378	1 328	1 299
varav ej prövade och övrigt	863	762	758
varav friande	453	505	459
varav friande med kritik	9	11	14
varav fällande	53	50	68

Under 2016 ansökte granskningsnämnden om påförande av särskild avgift i 15 fall (åtta fall 2015, fem fall 2014). Förvaltningsdomstolarna avgjorde slutligt fem sådana mål under 2016. Granskningsnämndens talan bifölls helt i samtliga mål.

Skydd av barn och unga mot skadlig mediepåverkan

Statens medieråd har fortsatt med sitt uppdrag att sprida medie- och informationskunnighet (MIK) till barn och unga och till vuxna i barns närhet. Det samarbete med barnavårdscentraler i Stockholm som inleddes 2015 för att nå småbarnsföräldrar med kunskap om barns medieanvändning har utvecklats under 2016 till

att nå landets samtliga 27 barnhälsovårdsområden. Myndighetens material Hat och kränkningar på internet, en vägledning till föräldrar och andra vuxna i barns närhet har publicerats på olika språk och skickats till folk- och skolbiblioteken för att nå bl.a. nyanlända föräldrar. Dessutom har myndigheten tagit fram rapporten Mellan auktoritet och autonomi: Medieanvändning, föräldramedling och konflikter i familjelivet, som bidrar till kunskap om medierelaterad konflikthantering i hemmet.

Under 2016 fattade Statens medieråd 199 beslut om åldersgränser för film varav fem överklagades till förvaltningsdomstol. I tre av fallen avlogs överklagandet. Hösten 2016 lämnade regeringen propositionen En avgiftsfri filmgranskning och utvidgad ledsagarregel (prop. 2016/17:35) till riksdagen. I propositionen föreslogs att avgiften för fastställande av åldersgränser skulle avskaffas, och att ledsagarregeln skulle utvidgas till femton år. Riksdagen antog regeringens förslag till ändringar i lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt (bet. 2016/17:KrU3, rskr. 2016/17:140). Lagändringarna som trädde i kraft den 1 mars 2017 bidrar till att barn och unga får tillgång till ett större utbud av film.

Forskning och dokumentation om medieutvecklingen

Regeringen behöver aktuell information och adekvata underlag om medieutvecklingen för att kunna fatta välgrundade beslut. Nordicom, som under 2016 övergick från att vara en institution under Nordiska ministerrådet till att bli ett samarbetsorgan, bistår regeringen med att kartlägga den svenska medieutvecklingen, bl.a. genom att årligen genomföra undersökningen Mediebarometern. För att säkerställa fortsatt god representativitet i undersökningen påbörjades 2016 en större metodologisk översyn av undersökningen, vilken pågår även 2017.

Internationellt samarbete

Europeiska unionen

Sedan kommissionen presenterade sitt förslag till reviderat direktiv om audiovisuella medietjänster (AV-direktivet) i maj 2016, har förhandlingar pågått i rådet. Kommissionens förslag är en del

av strategin för en digital inre marknad i Europa och har som målsättning att uppdatera direktivet i enlighet med den marknadsmässiga och tekniska utveckling som sker på mediemarknaden. För regeringen är direktivets innehållsregler viktiga att bevaka i förhållande till grundlagarnas begränsningar. Att verka för tydliga regler för alkoholreklam och reklam riktad mot barn har också varit en prioriterad fråga för Sverige. Den 22 maj 2017 nådde rådet fram till en allmän inriktning om förslaget. Förhandlingarna kommer att fortsätta med Europaparlamentet med målet att fatta ett formellt beslut hösten 2017.

Europarådet

Sverige har, liksom tidigare, tagit aktiv del av arbetet inom styrkommittén för media och informationssamhället (CDMSI). Arbetet mot hot och våld mot journalister i medlemsstaterna är fortsatt en prioriterad fråga för Sverige inom Europarådets verksamhet. Arbetet med en europeisk onlineplattform för rapportering av hot och hat, som sjösattes i april 2015, har utvecklats på ett positivt sätt.

Unesco

Det svenska samarbetet med Unesco fortsatte i enlighet med den antagna strategin för Sveriges samarbete med Unesco 2014–2017 (U2014/00867/IS). Sverige är ledamot av Unescos styrelse under samma period. I styrelsearbetet verkar Sverige aktivt för att ytterligare stärka Unescos arbete och röst i frågor som rör press- och yttrandefrihet och journalisters säkerhet. Följande frågor har varit prioriterade: Unescos roll i genomförandet av relevanta mål i Agenda 2030 för hållbar utveckling (främst mål 16.10), situationen för kvinnliga journalister samt att uppmuntra Unescos medlemsstater att, med stöd av Unesco, stärka kapaciteten för skydd av journalister och motverka straffrihet. En annan viktig fråga inom ramen för Unesco-samarbetet är medie- och informationskunnighet.

14.4.3 Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att de statliga insatser som gjorts på medieområdet har bidragit till att målen för mediepolitiken i stort uppnås.

Medievanorna har förändrats och nyhets- och mediekonsumtionen har blivit mer fragmen-

terad. Nya medier och plattformar utmärks av att de individualiserar medieanvändningen vilket i sin tur riskerar att leda till ökad polarisering genom att fler endast nås av nyheter och budskap som stärker den egna världsbilden. Det ökade medieflödet, individualiseringen och en större andel nyheter utan juridiskt redaktionellt ansvariga leder till större risker för desinformation och falska nyheter. I det perspektivet har medie- och informationskunnighet blivit allt viktigare. En väl fungerande demokrati förutsätter oberoende media samt informerade medborgare som utifrån många olika källor kan ta del av, granska och debattera samhällsfrågor.

Dagstidningar

Flera områden i Sverige står utan kvalitativ journalistisk bevakning, och medier med allsidig nyhetsförmedling och granskning har svårt att finansiera denna verksamhet. I synnerhet dagspressen präglas av den pågående struktur- omvandlingen och den digitala omställningen. Avskaffandet av reklamskatten för annonser i periodiska publikationer som inte utgör annonsblad, katalog eller program som inleddes den 1 januari 2017 bedöms vara ett steg i riktningen för att bidra till att skapa förbättrade förutsättningar för oberoende medier i hela landet.

Presstödet och utvecklingsstödet bidrar till att uppfylla det mediepolitiska målet om att stödja yttrandefrihet, mångfald, massmediernas oberoende och tillgänglighet. Regeringen bedömer att de förändringar av presstödet som trädde i kraft den 1 januari 2016 och införandet av det nya utvecklingsstödet till tryckta allmänna nyhetstidningar under 2016 har medfört att stödet kan utnyttjas mer effektivt än tidigare. Medieutredningens förslag till nytt mediestöd bereds i Regeringskansliet.

Taltidningar

Regeringen bedömer att stödet till taltidningar bidrar till att uppfylla det mediepolitiska målet om massmediers tillgänglighet då fler och fler dagstidningar, samt många läns- och kommunaltidningar blir en del av taltidningstjänsten. Samtidigt som antalet taltidningsprenumeranter fortsätter att minska ökar antalet institutioner som prenumererar.

Radio och tv i allmänhetens tjänst

I sändningstillstånd, anslagsvillkor och beslut om tillgängliggörande av tv-sändningar för personer med funktionsnedsättning ställs grund-

läggande krav på programföretagens utbud och distribution. Utifrån dessa public service-uppdrag bidrar programföretagen – SR, SVT och UR – till att uppfylla de mediepolitiska målen att stödja yttrandefrihet, mångfald, massmediernas oberoende och tillgänglighet.

Regeringen bedömer, utifrån granskningsnämndens beslut, att SR, SVT och UR i huvudsak har uppfyllt sina uppdrag i allmänhetens tjänst. Det är tydligt att den kritik som framförts av granskningsnämnden föregående år på flera områden lett till aktiva åtgärder från programföretagens sida i syfte att förbättra och tydliggöra redovisningarna. Regeringen kommer fortsatt att särskilt följa utvecklingen när de gäller programföretagens kommersiella samarbeten och deras insatser för att uppfylla kraven på tillgängliggörande av tv-sändningar för personer med funktionsnedsättningar.

Granskningsnämndens uppföljning av innehållsdelen av uppdragen utgår av grundlags-skäl uteslutande från den verksamhet som programbolagen bedrivit i marknätet. Som redovisas i avsnitt 1.6.3 har regeringen gett den parlamentariska public service-kommittén i uppdrag att föreslå en ändamålsenlig reglering som omfattar såväl sändningar i marknätet som verksamhet i en onlinemiljö. Kommittén ska även bedöma vilka förutsättningar som bör vara uppfyllda för att ett tillgodoräknande ska vara möjligt inom nu gällande reglering.

Kommersiell radio och tv m.m.

Radiomarknadens utveckling visar att det finns ett kommersiellt intresse av att kunna sända över större områden. Genom den nya möjligheten att vid utformningen av sändningsområden se till vad som gagnar konkurrens och mångfald på radioområdet kan förutsättningar för en väl fungerande marknad för lokal kommersiell radio skapas.

Skydd av barn och unga mot skadlig mediepåverkan

Regeringen bedömer att Statens medieråds arbete bidrar till att rusta barn och unga som medvetna medieanvändare. Detta görs genom att följa medievänor hos barn och unga, och baserat på dess resultat, ta fram undervisnings- och informationsmaterial till elever och vuxna i barns närhet. Myndighetens arbete med åldersklassificering av film som visas offentligt bidrar till att skydda barn mot skadlig mediepåverkan i det offentliga rummet. Avskaffandet av avgiften

för fastställande av åldersgränser för film på bio, samt utvidgningen av ledsagarregeln till femton år, som trädde i kraft i mars 2017, bidrar till ett större utbud av film på bio för barn och unga.

Forskning och dokumentation

Den fortsatta tillgången till högkvalitativ forskning och dokumentation om medieutvecklingen är väsentlig och det är av stor vikt att denna garanteras även i framtiden. Medieområdet förändras i snabb takt. Relevant kunskap på detta område skapar förutsättningar för välgrundade beslut som bidrar till en starkare mediemarknad präglad av kvalitet, tillgänglighet, mångfald och konkurrens.

14.5 Budgetförslag

14.5.1 11:1 Utbyte av tv-sändningar mellan Sverige och Finland

Tabell 14.9 Anslagsutveckling 11:1 Utbyte av tv-sändningar mellan Sverige och Finland

Tusental kronor			
2016	Utfall	20 719	Anslags-sparande
2017	Anslag	21 220 ¹	Utgifts-prognos 13 479
2018	Förslag	9 721	
2019	Beräknat	9 789 ²	
2020	Beräknat	9 862 ³	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 9 722 tkr i 2018 års prisnivå.

³ Motsvarar 9 721 tkr i 2018 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till Sverigefinska Riksförbundet för utbyte av tv-sändningar mellan Sverige och Finland.

Regeringens överväganden

Tabell 14.10 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 11:1 Utbyte av tv-sändningar mellan Sverige och Finland

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	21 220	21 220	21 220
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²		147	307
Beslut	-11 499	-11 578	-11 665
Varav BP18 ³	-11 500	-11 500	-11 500
Varav ³			
SVT World	-11 500	-11 500	-11 500
Överföring till/från andra anslag			
Varav BP18 ³			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	9 721	9 789	9 862

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2017. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2019–2020 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 11 500 000 kronor fr.o.m. 2018 med anledning av att statens bidrag till SVT avseende tillhandahållande och överföring av SVT World till Finland har upphört.

Regeringen föreslår att 9 721 000 kronor anvisas under anslaget 11:1 *Utbyte av tv-sändningar mellan Sverige och Finland* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 9 789 000 kronor respektive 9 862 000 kronor.

14.5.2 11:2 Forskning och dokumentation om medieutvecklingen

Tabell 14.11 Anslagsutveckling 11:2 Forskning och dokumentation om medieutvecklingen

Tusental kronor

			Anslags- sparande	
2016	Utfall	2 703		
2017	Anslag	3 252 ¹	Utgifts- prognos	3 252
2018	Förslag	3 817		
2019	Beräknat	3 370 ²		
2020	Beräknat	3 427 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 3 317 tkr i 2018 års prisnivå.

³ Motsvarar 3 317 tkr i 2018 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för information om forskningsresultat för att utarbeta mediestatistik och dokumentera ägar- och marknadsförhållanden inom svenska massmedier vid den svenska avdelningen av Nordiskt informationscenter för Medie- och Kommunikationsforskning (Nordicom).

Regeringens överväganden

Tabell 14.12 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 11:2 Forskning och dokumentation om medieutvecklingen

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	3 252	3 252	3 252
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	65	118	175
Beslut	500	0	0
Varav BP18 ³	500		
Varav ³			
Kunskapsöversikt Nordicom	500		
Överföring till/från andra anslag			
Varav BP18 ³			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	3 817	3 370	3 427

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2017. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2019–2020 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 500 000 kronor för 2018 för framtagande av en kunskapsöversikt vid Nordicom.

Regeringen föreslår att 3 817 000 kronor anvisas under anslaget 11:2 *Forskning och dokumentation om medietvecklingen* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 3 370 000 kronor respektive 3 427 000 kronor.

14.5.3 11:3 Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet

Tabell 14.13 Anslagsutveckling 11:3 Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet

Tusental kronor

2016	Utfall	367	Anslags-sparande	44
2017	Anslag	483 ¹	Utgifts-prognos	371
2018	Förslag	483		
2019	Beräknat	483		
2020	Beräknat	483		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till Europeiska audiovisuella observatoriet.

Regeringens överväganden

Tabell 14.14 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 11:3 Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	483	483	483
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Varav BP18			
Överföring till/från andra anslag			
Varav BP18			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	483	483	483

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 483 000 kronor anvisas under anslaget 11:3 *Avgift till Europeiska*

audiovisuella observatoriet för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 483 000 kronor respektive 483 000 kronor.

14.5.4 11:4 Statens medieråd

Tabell 14.15 Anslagsutveckling 11:4 Statens medieråd

Tusental kronor

2016	Utfall	18 747	Anslags-sparande	-349
2017	Anslag	21 953 ¹	Utgifts-prognos	21 381
2018	Förslag	22 310		
2019	Beräknat	22 664 ²		
2020	Beräknat	23 051 ³		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 22 310 tkr i 2018 års prisnivå.

³ Motsvarar 22 310 tkr i 2018 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Statens medieråds förvaltningsutgifter.

Avgiftsbelagd verksamhet

Den 1 mars 2017 avskaffades avgifter för åldersklassificering av film, genom ändringar i lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt.

Regeringens överväganden

Tabell 14.16 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 11:4 Statens medieråd

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	21 953	21 953	21 953
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	356	710	1 097
Beslut	1	1	1
Varav BP18 ³			
Överföring till/från andra anslag			
Varav BP18 ³			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	22 310	22 664	23 051

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2017. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2019–2020 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår att 22 310 000 kronor anvisas under anslaget 11:4 *Statens medieråd* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 22 664 000 kronor respektive 23 051 000 kronor.

14.5.5 11:5 Stöd till taltidningar

Tabell 14.17 Anslagsutveckling 11:5 Stöd till taltidningar

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2016	44 868		4 288
2017	Anslag	57 556 ¹	54 927
2018	Förslag	54 556	
2019	Beräknat	57 556	
2020	Beräknat	57 556	

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till taltidningar. Anslaget får även användas för vissa förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 14.18 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 11:5 Stöd till taltidningar

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	57 556	57 556	57 556
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-3 000		
Varav BP18	-3 000	-7 500	-7 500
Varav			
Omprioritering	-3 000	-7 500	-7 500
Överföring till/från andra anslag			
Varav BP18			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	54 556	57 556	57 556

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 3 000 000 kronor fr.o.m. 2018 och 4 500 000 kronor fr.o.m. 2019.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökar med 7 500 000 kronor fr.o.m. 2019.

Regeringen föreslår att 54 556 000 kronor anvisas under anslaget 11:5 *Stöd till taltidningar* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 57 556 000 kronor respektive 57 556 000 kronor.

14.5.6 Radio och tv i allmänhetens tjänst

Verksamheten i Sveriges Radio AB (SR), Sveriges Television AB (SVT) och Sveriges Utbildningsradio AB (UR) inklusive dotterbolagen, finansieras i huvudsak med radio- och tv-avgiftsmedel som anvisas av riksdagen från rundradiokontots resultatkonto (rundradio-kontot). Även verksamheten vid Myndigheten för press, radio och tv finansieras delvis med radio- och tv-avgiftsmedel.

Riksdagen har lämnat ett tillkännagivande avseende behovet av en parlamentarisk utredning av radio- och tv-avgiften i god tid inför nästa sändningstillstånd 2020 (bet. 2014/15:KrU3, punkt 1, rskr. 2014/15:157). Tillkännagivandet är tillgodosett i och med tillsättandet av den parlamentariska public service-kommittén (Ku

2016:06) i december 2016, och är därmed slutbehandlat.

Medelsberäkningar för 2018

Regeringens förslag: Från rundradiokontot tilldelas Sveriges Radio AB 2 957 600 000 kronor, Sveriges Television AB 4 839 400 000 kronor och Sveriges Utbildningsradio AB 427 800 000 kronor för 2018. För den verksamhet som bedrivs av Myndigheten för press, radio och tv anvisas 8 700 000 kronor från rundradiokontot till budgetens inkomstsida.

Skälen för regeringens förslag: Medelstillelningen till SR, SVT och UR har räknats upp med 2 procent i förhållande till 2016 i enlighet med riksdagens beslut med anledning av propositionen Bildning och tillgänglighet – radio och tv i allmänhetens tjänst 2014–2019 (prop. 2012/13:164, bet. 2013/14:KrU3, rskr. 2013/14:60).

En förutsättning för en 2-procentig uppräkning av medelstillelningen ska enligt riksdagens beslut vara att antalet radio- och tv-avgifter inte minskar i någon större omfattning. I Rundradiorörelsens samlade ekonomi för 2016 (Ku2017/00641/MF) redovisar Radiotjänst i Kiruna AB (RIKAB) en minskning av avgifterna under 2016. I genomsnitt betalade 3 513 000 hushåll radio- och tv-avgift vilket var en minskning med 21 000 eller 0,5 procent. Det är det andra året i rad som antalet betalande hushåll minskar. Till skillnad från 2015 kan minskningen 2016 inte förklaras av Högsta förvaltningsdomstolens dom från 2014 som innebar att datorer inte skulle anses vara avgiftspliktiga. Nedgången av antalet betalande hushåll under 2016 bör istället ses i ljuset av den tekniska utvecklingen. Konsumtionen av radio och tv via traditionella tv-mottagare minskar samtidigt som användningen av internet för att ta emot tv-sändningar ökar markant. Då det nuvarande finansieringssystemet utgår från hushållens innehav av tv-mottagare riskerar en obalans att uppstå mellan inkomster och utgifter. Regeringen har därför tillsatt den parlamentariska public service-kommittén (Ku 2016:06) som har i uppdrag att lämna förslag på nödvändiga förändringar av systemet.

Regeringen bedömer att medelstillelningen bör räknas upp med 2 procent trots riksdagens beslut om att en sådan uppräkning förutsätter att antalet radio- och tv-avgifter inte minskar i någon större omfattning. Intentionen bakom riksdagens beslut var att skapa incitament för RIKAB och programföretagen att arbeta aktivt för att öka betalningsviljan hos hushållen. Regeringen gör bedömningen att nedgången inte beror på hur denna uppgift har skötts, utan på den tekniska utvecklingen och dess påverkan på konsumtionen av radio och tv.

SVT har för 2016 respektive 2017 fått en särskild tilldelning med 115 miljoner kronor per år. Avsikten var att kompensera de direkta merkostnader som uppkom till följd av regeringsbeslut den 27 februari 2014 om sändningsutrymme för tv-sändningar. I sitt budgetunderlag för 2018 (Ku2017/00637/MF) har SVT enligt tidigare överenskommelse redovisat de totala kostnader som uppkommit med anledning av beslutet. Den faktiska slutsumman uppgår enligt SVT:s redovisning till sammanlagt 224 miljoner vilket innebär att SVT under 2016 och 2017 fått 6 miljoner kronor utöver uppkomna kostnader. För 2018 minskas därför SVT:s tilldelning med motsvarande belopp.

Tabell 14.19 Medelstillelning för 2018

Kronor	
Sveriges Radio	2 957 600 000
Sveriges Television	4 845 400 000
Sveriges Utbildningsradio	427 800 000
Summa	8 230 800 000
Avdrag med anledning av särskild tilldelning till Sveriges Television 2017	-6 000 000
Totalt	8 224 800 000

Myndigheten för press, radio och tv finansieras delvis över statens budget och delvis med medel från rundradiokontot som anvisas till budgetens inkomstsida. Regeringens förslag till medelstillelning till Myndigheten för press, radio och tv lämnas under utgiftsområde 1 Rikets styrelse anslaget 8:2 *Myndigheten för press, radio och tv*. Regeringen föreslår att 8 700 000 kronor anvisas från rundradiokontot till budgetens inkomstsida.

Förändring av radio- och tv-avgiften

Regeringens förslag: Radio- och tv-avgiften höjs med 60 kronor till 2 400 kronor per år fr.o.m. den 1 januari 2018.

Ärendet och dess beredning: Regeringens förslag om höjd radio- och tv-avgift förutsätter en ändring i lagen (1989:41) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst. Den föreslagna höjningen är av sådant slag att regeringen inte ansett det nödvändigt att, utöver kontakter med programföretagen och RIKAB, inhämta ytterligare upplysningar i ärendet. Förslag till lag om sådan ändring redovisas under avsnitt 2.2 Lagförslag. Förslaget är författningstekniskt och även i övrigt av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

Skälen för regeringens förslag: Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens proposition Bildning och tillgänglighet – radio och tv i allmänhetens tjänst 2014–2019 (prop. 2012/13:164, bet. 2013/14:KrU3, rskr. 2013/14:60) om de ekonomiska förutsättningarna för radio och tv i allmänhetens tjänst under den kommande tillståndspanoroden. Medelstilldelningen till SR, SVT och UR ska höjas med 2 procent per år under förutsättning att antalet avgifter inte minskar i någon större utsträckning. Målsättningen är att det ska råda balans mellan intäkter och utgifter för rundradiokontot.

För att undvika ett negativt resultat höjdes radio- och tv-avgiften med 140 kronor per år fr.o.m. den 1 juli 2015. Avgiften hade dessförinnan varit oförändrad sedan 2009. Radio- och tv-avgiften höjdes igen under 2017 med 124 kronor per år. Antalet registrerade tv-avgifter hade då minskat med 1,6 procent under 2015. De prognoser som lämnades i budgetunderlag för 2017 från SR, SVT och UR visade ett underskott för rundradiorörelsen för innevarande och kommande år. Regeringen gjorde bedömningen att avgiften skulle höjas och att utvecklingen i rundradiorörelsen skulle följas noga.

RIKAB har i skrivelse till regeringen (Ku2017/00641/MF) redovisat rundradiorörelsens samlade ekonomi 2016. RIKAB konstaterar att antalet betalande hushåll har minskat med ca 21 000 under 2016. Trots höjningen av radio-

och tv-avgiften den 1 juli 2015 blev resultatet för 2016 negativt och det ackumulerade resultatet var -173 miljoner kronor. I budgetunderlagen från SR, SVT och UR föreslås därför en höjning av radio- och tv-avgiften med 1,5–3 procent under de två kommande åren för att skapa förutsättningar för balans på rundradiokontot. Med hänsyn till den tekniska utvecklingen och ändrade konsumtionsmönster gör regeringen bedömningen att det är mindre troligt att antalet betalande hushåll kommer att öka under de närmaste åren. Regeringen föreslår därför att radio- och tv-avgiften höjs med 60 kronor till 2 400 kronor per år vilket motsvarar 2,6 procent.

15 Ungdomspolitik

15.1 Omfattning

Ungdomspolitikerna omfattar frågor om unga kvinnors och unga mäns levnadsvillkor. Inom politikområdet förekommer bl.a. statsbidrag och särskilda insatser till ungdomar som varken arbetar eller studerar och visst övrigt stöd till nationell och internationell ungdomsverksam-

het. Arbetet med ungdomspolitikerna är sektorsövergripande. Alla statliga beslut och insatser som berör ungdomar mellan 13 och 25 år bör ha ett ungdomsperspektiv. Det ungdomspolitiska arbetet förutsätter insatser på såväl nationell, regional och lokal som internationell nivå. Till området hör Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF).

15.2 Utgiftsutveckling

Tabell 15.1 Utgiftsutveckling inom Ungdomspolitik, utgiftsområde 17

Miljoner kronor

	Utfall 2016	Budget 2017 ¹	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
<i>Ungdomspolitik</i>						
12:1 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	40	42	42	41	41	42
12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet	276	243	241	243	243	243
12:3 Särskilda insatser inom ungdomspolitikerna		35	35	35	10	10
Summa Ungdomspolitik	316	320	317	319	295	296

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

15.3 Mål för området

Målet för alla statliga beslut och insatser som berör ungdomar mellan 13 och 25 år är att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över Samhällsutvecklingen (prop. 2013/14:191, bet. 2013/14:KrU9, rskr. 2013/14:354).

15.4 Resultatredovisning

Det övergripande målet för ungdomspolitiken anger att alla statliga beslut och insatser som berör ungdomar omfattas. Därav följer att detta verksamhetsområde är ett av flera som ska bidra till måluppfyllelsen för ungdomspolitiken. Resultatuppföljningen för ungdomspolitiken fokuserar främst på resultat från det egna verksamhetsområdet. En översiktlig bild av måluppfyllelsen tecknas även genom indikatorer som också berör andra områden, eftersom flera politikområden har ett samlat ansvar för att målen för ungdomspolitiken genomförs.

Att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor innebär att samhället ska skapa goda levnadsvillkor för individen med utgångspunkt i ungdomars rätt att komma i åtnjutande av de mänskliga rättigheterna såsom de uttrycks i grundlagarna och i Sveriges konventionsåtaganden på området. Individen ska ha tillgång till utbildning, arbete, bostad, hälsa, trygghet, kultur och fritid, sitt språk, möjlighet till delaktighet och inflytande samt ett liv fritt från diskriminering. Begreppet makt används i målet i betydelsen individens förutsättningar och möjligheter att forma sitt eget liv, vilket är beroende av goda levnadsvillkor. Den tredje delen av målet, dvs. inflytande över samhällsutvecklingen, innebär en uttalad målsättning att ungdomar ska finnas med i samhällsbyggandet och att ungdomar har en uttalad rätt till inflytande.

15.4.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

En av regeringens prioriteringar är att stärka unga kvinnors och unga mäns etablering i samhället. Därmed är ungas utbildning, arbete, ekonomiska situation och boende centrala

faktorer för uppföljningen av det ungdomspolitiska målet. Den löpande uppföljningen av goda levnadsvillkor fokuserar på ett urval av basindikatorer som belyser ungas etablering och huvudsakligen baseras på registerdata.

Dessa indikatorer är:

- Andel unga (16–24 år) som inte studerar och inte har fullföljt en utbildning motsvarande minst 2-årig gymnasieutbildning.
- Andel unga (16–24 år) som varken arbetar eller studerar (varav andel unga kvinnor och unga män med okänd aktivitet).
- Mediantid i arbetslöshet bland unga (18–24 år).
- Andel unga (20–24 år) som bor kvar i föräldrahemmet.
- Andel unga (16–24 år) som skattar sitt allmänna hälsotillstånd som bra.

Bedömningen av måluppfyllelse kommer därutöver att fördjupas med hjälp av ett urval kompletterande indikatorer. Uppföljningen av dessa baseras i många fall på enkätstudier som genomförs med fleråriga intervall. Bedömningen fördjupas också med hjälp av andra studier och rapporter som tas fram inom ramen för det ungdomspolitiska uppföljningssystemet samt genom särskilda uppdrag.

Ungdomspolitiken är tvärsektoriell och har kopplingar till flera andra utgiftsområden. Därför kan resultat som påverkar ungas levnadsvillkor även finnas under flera andra utgiftsområden i statens budget, såsom t.ex. utgiftsområde 9, 14 och 16.

15.4.2 Resultat

Unga kvinnor och unga män i Sverige har i många avseenden goda levnadsvillkor. Ett antal utmaningar som påverkar möjligheterna till goda levnadsvillkor, makt och inflytande kvarstår dock. Exempelvis minskar ungdomsarbetslösheten men andelen unga som varken arbetar eller studerar minskar inte tillnärmelsevis i samma omfattning. Ungas möjligheter till etablering försvåras genom en ökande psykisk ohälsa hos unga och att det blivit svårare för unga att få ett eget boende.

Indikator: Andel unga (16–24 år) som inte studerar och inte har fullföljt en utbildning motsvarande minst 2-årig gymnasieutbildning

Andelen unga i åldern 16–24 år som inte studerade och inte hade fullföljt en utbildning motsvarande minst 2-årig gymnasieutbildning var 7 procent 2015.

Andelen unga i åldern 16–24 år som inte studerade och som var utan gymnasieutbildning 2015 var högre bland unga män än bland unga kvinnor, se tabell 15.2.

Tabell 15.2 Andel unga (16–24 år) som inte studerar och inte har fullföljt en utbildning motsvarande minst 2-årig gymnasieutbildning, kvinnor och män, procent

År	Kvinnor	Män	Riket
2013	5,9	8,0	7,0
2014	5,9	8,2	7,1
2015	5,9	8,1	7,0

Källa: ungidag.se. Uppgifterna är hämtade från utbildningsregistret och registret för personer i utbildning.

En högre andel utrikes födda unga i åldern 16–24 år studerade inte och var utan minst 2-årig gymnasieutbildning, 11 procent, jämfört med unga födda i Sverige, 6,3 procent. I båda grupperna var andelen högre bland unga män jämfört med bland unga kvinnor. Andelen bland utrikes födda unga kvinnor var 9,8 procent och bland utrikes födda unga män 12,1 procent, se tabell 15.3.

Tabell 15.3 Andel unga (16–24 år) som inte studerar och inte har fullföljt en utbildning motsvarande minst 2-årig gymnasieutbildning, procent

	2013	2014	2015
Unga födda i Sverige	6,4	6,4	6,3
Utrikes födda unga	10,8	11,4	11
Utrikes födda unga kvinnor	9,7	10	9,8
Utrikes födda unga män	11,9	12,6	12,1

Källa: ungidag.se. Uppgifterna är hämtade från utbildningsregistret och registret för personer i utbildning.

Indikator: Andel unga (16–24 år) som varken arbetar eller studerar (varav andel unga med okänd aktivitet)

Andel unga i åldern 16–24 år som varken arbetar eller studerar (varav andel unga med okänd aktivitet) uppgick 2014 till 7,5 procent. Detta innebär att 82 060 ungdomar i åldern 16–24 år varken arbetade eller studerade 2014. Det är en något större andel jämfört med 2007 då 7,1 procent varken arbetade eller studerade, men lägre jämfört med 2009 då andelen var 8,8 procent. Vid tolkningen av utvecklingen över tid bör det beaktas att individer som fått

barnbidrag eller aktivitetsersättning för förlängd skolgång exkluderas från gruppen som varken arbetar eller studerar fr.o.m. 2010. År 2014 var andelen unga kvinnor som varken arbetade eller studerade 7,2 procent och andelen unga män 7,7 procent. Skillnaden mellan könen är liten. Se tabell 15.4 för utvecklingen över tid.

Tabell 15.4 Andel unga (16–24 år) som varken arbetar eller studerar, procent

År	Kvinnor	Män	Riket
2007	7,3	6,8	7,1
2008	7,5	7,1	7,3
2009	8,4	9,2	8,8
2010	7,5	7,8	7,6
2011	7,2	7,1	7,1
2012	7,4	7,6	7,5
2013	7,4	7,7	7,5
2014	7,2	7,7	7,5

Källa: ungidag.se. Uppgifterna lämnas av SCB och är hämtade från olika register som SCB sammanställer.

Indikator: Mediantid i arbetslöshet bland unga (16–24 år)

Mediantiden i arbetslöshet för inskrivna arbetslösa mellan 16–24 år har sedan 2011 ökat för både unga kvinnor och unga män. År 2016 uppgick mediantiden till 145 dagar att jämföra med 2011 då mediantiden var 134 dagar. År 2016 uppgick mediantiden till 149 dagar för unga kvinnor och 144 dagar för unga män. Mediantiden i arbetslöshet för inskrivna arbetslösa har ökat för både unga kvinnor och unga män under de senaste tre åren, se tabell 15.5.

Tabell 15.5 Mediantid i arbetslöshet bland unga (16–24 år), antal dagar

År	Kvinnor	Män	Riket
2014	137	136	137
2015	143	142	142
2016	149	144	145

Källa: ungidag.se. Uppgifterna lämnas av Arbetsförmedlingen och är hämtade från myndighetens registerdatabas.

Indikator: Andel unga (20–24 år) som bor kvar i föräldrabemmet

Andelen unga 20–24 år som bor kvar i föräldrabemmet har ökat från 37 procent 2008–2009 till 42 procent 2014–2015. Störst ökning återfinns i gruppen unga kvinnor, där siffran stigit från 29 procent till 38 procent. Det är dock fortfarande vanligast att unga män bor kvar i

föräldrahemmet, men denna siffra har under en tid legat relativt konstant. Åren 2014–2015 bodde 45 procent av de unga männen kvar hemma, vilket är ungefär samma andel som åren 2008–2009. Det är i dag vanligare att unga med utländsk bakgrund, dvs. individer som är utrikes födda eller inrikes födda med två utrikes födda föräldrar, bor kvar längre i föräldrahemmet än unga med svensk bakgrund. Med svensk bakgrund åsyftas individer som antingen är inrikes födda med en inrikes och en utrikes född förälder eller inrikes födda med två inrikes födda föräldrar. Åren 2014–2015 bodde 49 procent av unga 20–24 år med utländsk bakgrund kvar i föräldrahemmet jämfört med 40 procent av unga med svensk bakgrund (ungidag.se)

Indikator: Andel unga (16–24 år) som skattar sitt allmänna hälsotillstånd som bra

De flesta unga, 84 procent 2015 (ungidag.se), skattar sitt allmänna hälsotillstånd som bra. Det finns skillnader i upplevt välbefinnande och psykisk hälsa mellan unga kvinnor och unga män. År 2015 var andelen unga män (13,9 av 100 000 individer) som begick självmord nästan dubbelt så stor som andelen unga kvinnor (7,7 av 100 000 individer). Andelen unga kvinnor med psykosomatiska symptom är betydligt högre än andelen unga män, även om andelen ökar för båda könen (64 procent bland unga kvinnor och 47 procent bland unga män 2015).

Öppen fritidsverksamhet når grupper som annars är svåra att nå

En kartläggning som MUCF gjort av den öppna fritidsverksamheten (U2016/04702/UF) visade att antalet fritidsgårdar har minskat sedan 1990-talet, medan antalet ungdomens hus och allaktivitetshus har ökat. Kommunernas kostnader för öppna fritidsverksamheter har inte minskat, men utformningen av fritidsverksamheten har i många fall förändrats till andra former än de traditionella fritidsgårdarna. Deltagandet i den öppna fritidsverksamheten är generellt sett lågt, bara 3 procent av de tillfrågade unga uppgav att de besöker fritidsgårdar eller ungdomens hus varje dag eller varje vecka. Däremot når den öppna fritidsverksamheten grupper av unga som är underrepresenterade i andra typer av fritidsverksamheter, såsom unga i områden med låg socioekonomisk status, utrikes födda unga och unga med en eller båda föräldrarna födda utrikes samt pojkar. Av kartläggningen framgår att en vanlig anledning till att flickor, unga hbtq-

personer och unga med funktionsnedsättning avstår från att delta är rädsla för dåligt bemötande.

Ungas politiska aktiviteter förändras och förtroendet för riksdag och regering har sjunkit bland unga

Ett sätt att vara delaktig i samhällslivet är att ägna sig åt olika politiska aktiviteter. De mer traditionella utomparlamentariska politiska aktiviteterna som att bära symboler, delta i demonstrationer, skriva insändare och skriva på en namnsamling minskar i stor utsträckning bland unga. I stället speglas de ungas digitala omgivning i deras politiska aktiviteter. Andelen som chattat, debatterat eller kommenterat politik på internet har ökat från 10 till 21 procent mellan 2004 och 2015. Unga som stöttar en åsikt i en samhällsfråga på nätet har mellan 2012 och 2015 ökat från 50 till 56 procent (MUCF: Ung idag 2016 – En beskrivning av ungdomars villkor).

Andelen unga i åldern 16–29 år som upplever att de har möjlighet att påverka beslut i Sverige har ökat stadigt sedan millennieskiftet. År 2016 svarade 30 procent av de unga att de hade mycket eller ganska goda möjligheter att påverka. När det gäller möjligheterna att påverka beslut på den kommunala nivån upplever 32 procent av de unga att de har mycket eller ganska goda möjligheter att påverka. Andelen som upplever att de har möjlighet att påverka beslut i EU uppgår till 7 procent. Förtroendet för regeringen har minskat de senaste åren bland unga 16–29 år. År 2016 hade 29 procent mycket eller ganska stort förtroende för regeringen, vilket kan jämföras med 47 procent 2010. En liknande utveckling gäller förtroendet för riksdagen, som 2016 låg på 28 procent bland unga. Andelen unga som är medlemmar i föreningar har minskat med 10 procentenheter sedan millennieskiftet till 65 procent 2016 (SOM-institutet, Svenska demokratitrender 2016, Ku2017/01432/D).

15.4.3 Insatser inom politikområdet

I budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 17, bet. 2015/16:KrU1, rskr. 2015/16:83) angav regeringen tre prioriteringar inom ramen för det övergripande ungdomspolitiska målet. Dessa har syftat till att fokusera

regeringens insatser för att uppnå det övergripande målet. De tre prioriteringarna är ungas etablering i arbets- och samhällslivet (främst arbete, utbildning och bostad), ungas makt och delaktighet samt ungas fritid, organisering och välmående. Resultatuppföljningen nedan utgår från dessa tre prioriterade områden.

Etablering i arbets- och samhällslivet

En prioriterad fråga inom ungdomspolitiken och området etablering i arbets- och samhällslivet har varit insatser för unga som varken arbetar eller studerar. Regeringens övriga insatser för ungas försörjning och etablering i arbets- och samhällslivet återfinns bl.a. inom utgiftsområdena 14, 16 och 18.

Unga som varken arbetar eller studerar

Regeringens nuvarande satsning på unga som varken arbetar eller studerar utgår från den strategi som regeringen beslutade 2015, Vågar framåt – strategi för unga som varken arbetar eller studerar (U2015/05478/UF). Strategin innehåller åtgärder som regeringen har vidtagit och avser att vidta under 2015–2018 inom tre områden: åtgärder för ökad samverkan, ökad kunskap samt insatser direkt till målgruppen. Syftet med åtgärderna är att förbättra möjligheten för unga som varken arbetar eller studerar (Uvas) att etablera sig i arbets- och samhällslivet. Insatserna som genomförs ligger i linje med Agenda 2030 och delmål 8.6 om att till 2020 väsentligt minska den andel ungdomar som varken arbetar eller studerar. Regeringen gav 2016 Statskontoret i uppdrag att utvärdera strategin Vågar framåt – strategi för unga som varken arbetar eller studerar. Uppdraget ska delredovisas den 25 oktober 2017 och slutredovisas senast den 14 juni 2019.

Åtgärder för ökad samverkan kring unga som varken arbetar eller studerar

År 2015 utsåg regeringen en samordnare för unga som varken arbetar eller studerar (dir. 2015:70). Sedan 2005 har kommunerna en skyldighet enligt lag att kontakta unga under 20 år som inte går i gymnasieskolan. Sedan den 1 januari 2015 har kommunerna ett förtydligt

ansvar, det kommunala aktivitetsansvaret. Hösten 2016 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv till samordnaren (dir. 2016:82). Bakgrunden till tilläggsdirektiven var bl.a. att Statens skolinspektion har identifierat brister i kommunernas arbete med det kommunala aktivitetsansvaret och att det stöd som erbjuds de unga skiljer sig åt mellan kommunerna. Alla som omfattas av kommunernas aktivitetsansvar ska få tillgång till ett gott och likvärdigt stöd oavsett geografisk hemvist.

Samordnaren lämnade ett delbetänkande i februari 2017 (SOU 2017:9). Samordnaren har i sitt delbetänkande identifierat ett antal områden där det finns behov av åtgärder eller förändrat arbetssätt för att öka kvaliteten i insatser, bidra till samverkan och åstadkomma ett samordnat stöd för unga som varken arbetar eller studerar. Bland annat lyfts behovet av ett verksamhetsnära stöd till kommuner och landsting och att ansvaret för stöd och insatser till unga som varken arbetar eller studerar i åldern 20–25 år bör tydliggöras.

I juli 2017 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv till samordnaren (dir. 2017:81). Samordnaren fick ett mer preciserat uppdrag att lämna förslag till hur ett samordnat stöd för unga som varken arbetar eller studerar bör vara utformat.

För att få fler ungdomar i arbete tillsatte regeringen 2014 Delegationen för unga till arbete (Dua) (dir. 2014:157). År 2017 fick Dua tilläggsdirektiv (dir. 2017:20) som innebär ett ökat fokus på nyanländas, företrädesvis unga nyanländas, etablering i samhällslivet (se vidare utgiftsområde 14).

MUCF fick i 2016 års regleringsbrev i uppdrag att genomföra kunskapspridning avseende unga med psykisk ohälsa. En delrapport lämnades i februari 2017 (U2017/00873/UF). MUCF har under 2016 kartlagt vilket behov av stöd och kunskap som finns hos de aktörer som möter de unga som varken arbetar eller studerar och som lider av psykisk ohälsa. Myndigheten har som ett led i detta arbete tagit fram ett spridningskoncept om ungas psykiska ohälsa. Aktörerna efterfrågar ökad kunskap om ungas självskattade ohälsa och om unga med diagnostiserad ohälsa. Det finns också behov av exempel på framgångsrika arbetssätt, samverkansformer, arenor för kunskapsutbyte samt fördjupad kunskap om genus och hbtq-perspektiv. Vikten av förebyggande arbete lyfts också.

Åtgärder för ökad kunskap om unga som varken arbetar eller studerar

MUCF har regeringens uppdrag att genomföra en fördjupad analys av ungas övergång från skola till arbetsliv. En delrapport överlämnades i februari 2017 (U2017/00908/UF). Resultat hittills visar att bakgrundsvariabler såsom födelseland och vistelsetid i Sverige påverkar sannolikheten både för att få ett arbete och för att ingå i Uvas. Andelen unga som varken arbetar eller studerar är relativt stabil över tid. I undersökningen har MUCF tittat på ungas övergång från skolformerna grundskola, gymnasieskola, folkhögskola, yrkeshögskola och högskola. Bland unga som gått ut gymnasieskolan är andelen Uvas i majoritet vid 27 års ålder, 68 procent. Andelen som arbetar i samma ålder är 18 procent.

Statistiska Centralbyrån (SCB) har under 2016 validerat träffsäkerheten i arbetskraftsundersökningarna (AKU) och genomfört en bortfallsanalys. Analysen visar att det finns risk för att andelen unga som varken arbetar eller studerar underskattas något i den officiella statistiken och att det kan röra sig om fler personer som ingår i gruppen än statistiken visar (U2016/05281/UF).

Regeringen gav i september 2014 SCB i uppdrag att genomföra en uppföljning av etableringsprocessen bland ungdomar som inte har påbörjat eller har avbrutit en gymnasieutbildning. Uppdraget slutredovisades våren 2017 (U2017/02111/UF). Statistiken visar att andelen som inte påbörjat gymnasieskolan inom två år från det att de slutade grundskolan var 0,5 procent och att andelen var högre bland nyinvandrade ungdomar (1,3 procent). Nyinvandrad innebär enligt SCB:s definition att en person folkbokförts för första gången för högst 4 år sedan. Skillnaderna mellan kvinnor och män var mycket små. För de unga som påbörjade ett gymnasieprogram 2007–2010 var det endast 77 procent som gick ut med slutbetyg inom 5 år. Gruppen utan slutbetyg från gymnasieskolan var heterogen i sina resultat. Vissa saknade endast några poäng till slutbetyg medan andra inte hade påbörjat ett nationellt program. Faktorer som påverkar resultaten i gymnasieskolan är resultat i grundskolan, svensk/utländsk bakgrund, vistelsetid i Sverige samt föräldrarnas utbildningsnivå. Utländsk bakgrund enligt SCB:s definition är utrikes födda och inrikes födda med två utrikes födda föräldrar. Andelen som efter

grund- respektive gymnasieskolan hade haft ett arbete som varat minst sex månader var lägst bland ungdomar som inte påbörjat gymnasieskolan (drygt hälften), och högst bland ungdomar som slutfört gymnasieskolan med slutbetyg (7 av 10).

Insatser riktade direkt till Uvas

MUCF ska i enlighet med strategin för unga som varken arbetar eller studerar fördela statsbidrag för en-väg-in-verksamhet och uppsökande verksamhet för unga som varken arbetar eller studerar. Under 2016 har 23 projekt beviljats bidrag, varav bidrag för 17 projekt lämnats till kommuner och bidrag för 6 projekt lämnats till samordningsförbund. Majoriteten av projekten arbetar med Uvas i åldern 15–25 år. De flesta projekt pågår t.o.m. december 2017.

Regeringen har, inom ramen för strategin, gett Folkbildningsrådet i uppdrag att fördela medel till matchningsinsatser för nya vägar i yrkeslivet (U2016/01099/UF). Syftet är att ge dem som saknar en fullständig gymnasieutbildning extra stöd för att kunna etablera sig i yrkeslivet. År 2016 fattade Folkbildningsrådet beslut om medel till nio projekt (två studieförbund och sju folkhögskolor). Aktiviteter som genomförts handlar bl.a. om matchningsmetoder, t.ex. utveckling av studie- och yrkesvägledning, övergångsmetoder mellan folkhögskola/studieförbund och arbete/studier samt metoder för uppsökande arbete. Resultat hittills är att metoder har utvecklats för matchning och studie- och yrkesvägledning samt att tydligare strukturer har skapats för nätverk och samarbeten (Folkbildningsrådets rapport Matchningsinsats).

Ungas boende

Ungas etablering på bostadsmarknaden har försämrats. Enligt Boverkets bostadsmarknadsenkät 2017 uppger 250 av landets kommuner att de har ett underskott av bostäder till unga. Mot bakgrund av den försvårade situationen för unga på bostadsmarknaden fick MUCF i regleringsbrevet för 2017 i uppdrag att i samarbete med Boverket ta fram förslag på hur ungas möjlighet att ordna egen bostad kan förbättras, särskilt i de områden där unga har svårt att etablera ett eget boende. Uppdraget ska redovisas senast den 28 februari 2018.

Fritid, organisering och välmående

Regeringen beslutade i januari 2016 att avsätta 200 miljoner kronor årligen till stöd för sommarlovsaktiviteter i landets kommuner (S2016/00439/FST). Stödet utbetalas av MUCF. Syftet med stödet är att kommunerna ska kunna erbjuda kostnadsfria aktiviteter som ger stimulans och personlig utveckling för barn och unga i åldern 6–15 år. Aktiviteterna ska stimulera både flickors och pojkars deltagande, främja integration och skapa kontaktytor mellan barn med olika social bakgrund. Satsningen ska pågå t.o.m. 2019. Insatsen beskrivs närmare under utgiftsområde 9.

MUCF genomförde 2016 en kartläggning av den öppna fritidsverksamheten. Mot bakgrund av resultatet av kartläggningen har regeringen i regleringsbrevet för 2017 gett MUCF i uppdrag att fungera som stöd för den öppna fritidsverksamheten och erbjuda fortbildning och kunskapshöjande insatser. Under 2016 har MUCF på uppdrag av regeringen även samlat och spridit åtta goda exempel på organisationer som har skapat mötesplatser mellan unga nyanlända och unga som har vuxit upp i Sverige. MUCF rapporterar att det finns en stor efterfrågan på mötesplatser, främst bland unga nyanlända men också bland unga som är uppvuxna i Sverige. Uppdraget ska slutredovisas i februari 2018.

Statsbidraget till barn- och ungdomsorganisationer styrs av förordningen (2011:65) om statsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer. Det övergripande syftet med statsbidraget är att stödja barns och ungdomars självständiga organisering och inflytande i samhället. Bidrag kan lämnas i form av organisationsbidrag och i form av projektbidrag. Organisationsbidraget kan lämnas till barn- och ungdomsorganisationer i allmänhet och till de barn- och ungdomsorganisationer som specifikt företräder nationella minoriteter i Sverige respektive personer med funktionsnedsättning. Organisationsbidraget kan även, under högst tre år, lämnas till barn- och ungdomsorganisationer som inte uppfyller villkoren om antal medlemmar och geografisk spridning i den nämnda bidragsförordningen. År 2016 disponerade MUCF ca 72 miljoner kronor att fördela som organisationsbidrag till barn- och ungdomsorganisationernas verksamhet samt ca

164 miljoner kronor att fördela som organisations- och projektbidrag.

Under 2016 ansökte 114 barn- och ungdomsorganisationer om organisationsbidrag, varav 111 beviljades bidrag. Det går att jämföra med 2015 då 115 sökte och 106 beviljades och 2014 då 109 sökte och 102 organisationer beviljades bidrag. Antalet bidragsgrundande medlemmar i åldern 6–25 år som rapporterades 2016 har ökat till 676 469 (593 018 medlemmar 2015 och 629 067 medlemmar 2014). Bidraget tycks framför allt ha betydelse för organisationernas medlemmar och intressegrupper.

Makt och delaktighet

MUCF har i uppdrag att 2014–2017 genomföra insatser för att fler unga kvinnor och unga män ska ta på sig uppdrag som politiskt förtroendevalda och för att motverka att unga politiker väljer att lämna sina uppdrag i förtid. Arbetet har riktats mot fem pilotkommuner som initierat insatser för att fler unga ska engagera sig i kommunpolitiken. MUCF har också samverkat med bl.a. de politiska ungdomsförbunden och de politiska partierna i frågan om ungas representativitet i partipolitiken. Både unga politiker och unga från lokala projekt har medverkat i de möten som har arrangerats och berättat om hur de arbetar med en rad olika verktyg och modeller för att öka ungas representativitet i politiken. Verksamheten under 2016 har till stor del handlat om att fånga upp vilka typer av insatser som de kommunala politikerna samt de partipolitiska ungdomsförbunden och deras medlemmar tror är verkningsfulla för att få fler unga kvinnor och unga män att ta på sig uppdrag som politiskt förtroendevalda respektive motverka unga politikernas avhopp. Uppdraget har delrapporterats (U2017/00890/UF).

Inom ramen för uppdraget om ett stärkt barnrätts- och ungdomsperspektiv har MUCF tillsammans med Barnombudsmannen fortsatt sprida kunskap om ett barnrätts- och ungdomsperspektiv bland beslutsfattare och yrkesverksamma på kommun- och landstingsnivå. Se vidare utgiftsområde 9 avsnittet Barnrättspolitik.

Målet är att kommunerna ska utveckla sitt arbete för att stärka barnrätts- och ungdomsper-

spektivet. På sikt förväntar sig MUCF att kommuner och landsting bedriver ett utvecklat och strategiskt arbete för att stärka barnrätts- och ungdomsperspektivet i sina verksamheter och att det finns ett sammanhållet regionalt arbete för detta. Uppdraget har delrapporterats (U2017/01260/UF).

Statsrådet med ansvar för ungdomspolitiken har ett s.k. ungdomspolitiskt råd. Syftet med rådet är att ge regeringen bidrag till omvärldsanalysen på det ungdomspolitiska området och förankra förslag inom ungdomspolitiken med representanter för politikens målgrupp. Rådet består av representanter för ungdomsorganisationer, nätverk och verksamheter som på olika sätt arbetar med ungdomar samt representanter för myndigheter och forskarsamhället.

Rådet sammanträdde två gånger under 2016 och har hittills sammanträtt en gång under 2017. Rådet har diskuterat bl.a. ungas inflytande och delaktighet samt ungas fritid. Vid mötena lämnade rådets medlemmar synpunkter och förslag inom ramen för aktuella teman.

Internationellt samarbete på ungdomsområdet

Sverige deltar i internationellt ungdomspolitiskt samarbete inom EU, FN, Europarådet, Nordiska ministerrådet och Barentsrådet.

Det europeiska samarbetet på ungdomsområdet

Vid rådsmötet i november 2016 antog EU:s ungdomsministrar rådsslutsatser om främjande av nya strategier inom ungdomsarbete för att upptäcka och utveckla ungas potential. Vid rådsmötet i maj 2017 antogs rådsslutsatser om ungdomsarbetets roll i att stödja ungdomars utveckling av s.k. grundläggande livskunskaper (life skills) i syfte att underlätta en lyckad övergång till arbets- och samhällslivet.

Erasmus+ när unga med begränsade möjligheter

År 2016 var det tredje året med EU:s nya utbildnings- och ungdomsprogram Erasmus+ (2014–2020). Programmet omfattar de aktiviteter som fanns inom ramen för två tidigare program; det livslånga lärandet samt Ung och aktiv i Europa. Forskningsstudier har visat att det sistnämnda är ett bra instrument för att främja ungas återinträde i utbildning och inträde på arbetsmarknaden. MUCF är nationellt

kontor för ungdomsdelen av Erasmus+ och ansvarar för att programmet genomförs i Sverige. Under 2016 hade programmet totalt 5 296 deltagare, varav 50 procent vid ansökningstillfället bedömdes ha särskilda behov eller tillhöra gruppen med begränsade möjligheter. Detta är en ökning jämfört med 2015 då det totala antalet deltagare var 5 107 och andelen som bedömdes ha särskilda behov eller tillhöra gruppen med begränsade möjligheter var 36 procent. MUCF har i enlighet med programmets prioriteringar under flera års tid prioriterat gruppen med begränsade möjligheter och därför arbetat aktivt med att nå denna grupp med programmets insatser. Arbetet har gett goda resultat och kommer att fortsätta under 2018.

Europarådet

Det ungdomspolitiska samarbetet består av en styrkommitté för mellanstatligt samarbete, en operativ verksamhet med en särskild ungdomsfond och ungdomscentra i Strasbourg respektive Budapest samt ungdomsorganisationernas egna organ för att diskutera ungdomspolitik, Advisory Council on Youth. Styrkommittén och Advisory Council on Youth arbetar enligt principen om delat beslutsfattande och har gemensamma möten två gånger per år.

Inom ramen för Europarådets ungdomspolitiska samarbete har Sverige under 2016 fortsatt att arbeta aktivt med frågor som rör bl.a. ungas delaktighet och inflytande, ungas möjlighet att åtnjuta sina rättigheter och icke-diskriminering.

Nordiska ministerrådet

Barn och unga är en prioriterad målgrupp i Nordiska ministerrådet och ett viktigt politikområde i de nordiska länderna och de självstyrande områdena.

Under 2016 fördelade NORDBUK 4,05 miljoner danska kronor i projektmedel till barn- och ungdomsorganisationer i Norden. Målet med NORDBUK:s stödprogram är att främja barns och ungas egen organisering, deras inflytande och delaktighet i demokratiska processer samt att förstärka en nordisk identitet bland barn och unga. I början av 2016 antogs en ny tvärsektoriell strategi för barn och unga 2016–2022.

Övriga insatser inom ungdomspolitiken

Jämställdhet

Inom ramen för regeringens uppdrag om jämställdhetsintegrering i myndigheter (JiM) har MUCF fortsatt arbetet med jämställdhetsintegrering i syfte att verksamheten ska bidra till att nå de jämställdhetspolitiska målen. Bland annat har myndigheten genomfört aktiviteter såsom erfarenhetsutbyte med Brottsförebyggande rådet och Myndigheten för delaktighet samt haft ett erfarenhetsutbyte med Socialstyrelsen med särskilt fokus på bidragsgivning. Myndigheten har även arbetat med uppdrag som rör jämställdhet, såsom uppdrag att främja användandet av effektiva våldsförebyggande program. MUCF har även arbetat med information om hälsa och jämställdhet till asylsökande och nyanlända barn och unga i åldrarna 13–20 år. Detta har skett i samverkan med den nationella webbaserade ungdomsmottagningen UMO som kopplats till den nya målgruppsanpassade hemsidan youmo.se.

Ungdomspolitiska uppföljningssystemet

Syftet med det ungdomspolitiska uppföljningssystemet är att följa utvecklingen av ungas levnadsvillkor och därigenom bedöma graden av måluppfyllelse. Systemet administreras av MUCF och består av en kontinuerlig uppföljning av 55 indikatorer som belyser ungas levnadsvillkor och som redovisas på hemsidan ungidag.se. Därutöver publiceras även årliga tematiska analyser som ger en fördjupad bild av utvecklingen av ungas levnadsvillkor (s.k. Fokusrapporter). Fokusrapporten för 2016 handlade om unga nyanlända kvinnors och mäns etablering i arbets- och samhällslivet. Slutligen består det ungdomspolitiska uppföljningssystemet även av återkommande attityd- och värderingsstudier.

Forskning om unga

Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte) har sedan 2005 samordningsansvaret för svensk barn- och ungdomsforskning. Stöd lämnas som programstöd, anställningar och projektstöd. Forte gav under 2016 en forskargrupp i uppdrag att kartlägga den forskning om unga som bedrivits 2008–2016 med fokus på ojämlika uppväxtvillkor (U2015/05946/UF).

Ungdomspolitiska insatser för nyanlända

En stor del av de nyanlända som under de senaste åren kommit till Sverige är barn och unga, och ungefär hälften av de asylsökande barnen var ensamkommande. Under året har MUCF spridit goda exempel på mötesplatser för unga nyanlända och andra unga. MUCF har också på uppdrag av regeringen tagit fram den webbaserade ungdomsmottagningen youmo.se, som innehåller information om hälsa och jämställdhet, med fokus på sexuell och reproduktiv hälsa, riktad till unga nyanlända (S2016/02759/JÄM). Hemsidan lanserades i april 2017.

MUCF har på uppdrag av regeringen genomfört en kartläggning och tematisk analys av unga nyanlända kvinnors och mäns etablering i arbets- och samhällslivet. MUCF delredovisade uppdraget 2016 (U2016/05178/UF). Resultatet visar att det är stora skillnader mellan vilka insatser som unga män och unga kvinnor i åldern 20–24 år deltar i inom ramen för etableringsuppdraget. Unga kvinnor tar i lägre grad del av insatser inom etableringsuppdraget. Det gäller studier i svenska, samhällsorientering, arbetsförberedande insatser och arbetsmarknadspolitiska program. Unga nyanlända har också en låg utbildningsnivå. Av de unga nyanlända har 29 procent en utbildning som är kortare än nio år och 50 procent saknar en utbildning som skulle kunna motsvara gymnasieutbildning.

Sveriges ungdomsorganisationer (LSU) har under 2016 haft ett uppdrag att arbeta samordnande för inkludering av nyanlända. Uppdraget rapporterades i februari 2017. Projektet resulterade bl.a. i en kartläggning av medlemsorganisationernas arbete med nyanlända och bildandet av fyra lokala nätverk med geografisk spridning i landet.

15.4.4 Analys och slutsatser

Unga i Sverige har i många avseenden goda levnadsvillkor. Ungas hälsa är generellt god, särskilt i jämförelse med andra länder. Ett antal utmaningar som påverkar goda levnadsvillkor, makt och inflytande kvarstår dock. Ungdomsarbetslösheten minskar kraftigt, men de som står längst ifrån arbetsmarknaden, gruppen unga som varken arbetar eller studerar, minskar inte tillnärmelsevis i samma omfattning. Att ha avbrutit eller aldrig ha påbörjat en gymnasie-

utbildning är den faktor som tydligast påverkar risken att återfinnas i gruppen unga som varken arbetar eller studerar. Störst risk för långtidsarbetslöshet löper unga som saknar fullföljd gymnasieutbildning, är utrikes födda eller har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

Regeringen har ett starkt fokus på att stärka ungas etablering i arbets- och samhällslivet och en särskilt prioriterad fråga är unga som varken arbetar eller studerar. Regeringen har därför under de senaste åren genomfört flera viktiga insatser på området.

Under 2016 har regeringen beslutat att ge den nationella samordnaren för unga som varken arbetar eller studerar ett utökat uppdrag med fokus på det kommunala aktivitetsansvaret. Det är av vikt att alla som ska omfattas av kommunernas aktivitetsansvar får tillgång till ett gott och likvärdigt stöd oavsett var de bor.

När unga själva får berätta vad som är viktigt i livet kommer fritid högt upp på listan. Samtidigt finns det stora skillnader i hur mycket fritid unga har och vilka möjligheter olika unga har att delta i olika typer av fritidsverksamheter. Av de som sökte asyl i Sverige under 2015 och 2016 var en stor andel barn och unga, och ungefär hälften av de asylsökande barnen var ensamkommande. Den fria tiden är en viktig arena för att skapa mötesplatser och möjligheter till etablering i samhällslivet både för de unga som är nya i Sverige och för andra unga.

För att uppnå regeringens prioritering inom ungas fritid och välmående har MUCF fått i uppdrag att fungera som stöd för personalen i den öppna fritidsverksamheten genom att erbjuda fortbildning och kunskapshöjande insatser.

Andelen unga i åldern 16–29 år som upplever att de har möjlighet att påverka beslut i Sverige har ökat stadigt sedan millennieskiftet. Under senare år har regeringen genomfört flera insatser för att stimulera unga, såväl unga kvinnor som unga män, att delta i den lokala demokratin för att ge möjligheter för ungas röster att höras. MUCF har fortsatt arbetet med att få fler unga intresserade av politiska förtroendeuppdrag och med att utveckla metoder för att motverka avhopp bland unga politiker. MUCF sprider kunskap om olika påverkansmodeller och utvecklar jämlika och tillgängliga informationskanaler. Myndigheten ska i sitt uppdrag rikta sig till alla unga, men särskilt till unga nyanlända,

unga med funktionsnedsättning och unga som bor i socioekonomiskt utsatta områden.

Det har blivit allt svårare för gruppen unga att etablera sig på bostadsmarknaden. Marknaden präglas av en brist på bostäder, framför allt hyreslägenheter, och merparten av Sveriges kommuner uppger att de har underskott av bostäder till just målgruppen unga. Detta gör att allt fler unga bor kvar hemma och att en minskande andel har förstahandskontrakt på hyresmarknaden, vilket riskerar att försena ungas etablering i arbets- och samhällslivet. MUCF har i regleringsbrevet för 2017 fått i uppdrag att sammanställa en rapport med konkreta förslag på hur ungas boendesituation kan förbättras.

15.5 Budgetförslag

15.5.1 12:1 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Tabell 15.6 Anslagsutveckling 12:1 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Tusental kronor				
2016	Utfall	39 669	Anslags-sparande	633
2017	Anslag	41 786 ¹	Utgifts-prognos	41 734
2018	Förslag	40 813		
2019	Beräknat	41 461 ²		
2020	Beräknat	42 170 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 40 813 tkr i 2018 års prisnivå.

³ Motsvarar 40 813 tkr i 2018 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 15.7 Härlledning av anslagsnivån 2018–2020 för 12:1 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	41 786	41 786	41 786
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	665	1 339	2 076
Beslut	2	2	2
Varav BP18 ³			
Överföring till/från andra anslag	-1 640	-1 666	-1 695
Varav BP18 ³	-1 640	-1 640	-1 640
Varav ³			
Adm av fördeln av statsbidrag	-1 640	-1 640	-1 640
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	40 813	41 461	42 170

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2017. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2019–2020 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 1 640 000 kronor fr.o.m. 2018. Detta med anledning av att utgifter som avser administration och fördelning av statsbidrag flyttas från MUCF till den nyinrättade jämställdhetsmyndigheten (se även utg.omr.13, avsnitt 5.5).

Regeringen föreslår att 40 813 000 kronor anvisas under anslaget 12:1 *Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 41 461 000 kronor respektive 42 170 000 kronor.

15.5.2 12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet

Tabell 15.8 Anslagsutveckling 12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet

Tusental kronor

2016	Utfall	276 374	Anslags-sparande	2 065
2017	Anslag	243 440 ¹	Utgifts-prognos	240 926
2018	Förslag	243 440		
2019	Beräknat	243 440		
2020	Beräknat	243 440		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till ungdomsorganisationer. Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag och visst övrigt stöd till nationell och internationell ungdomsverksamhet för ungdomspolitikens genomförande. Anslaget får användas för sådana administrativa utgifter som är en förutsättning för genomförandet av insatser inom området.

Kompletterande information

Bestämmelser om statsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer finns i förordningen (2011:65) om statsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2018 för anslaget 12:2 *Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 212 000 000 kronor 2019.

Skälen för regeringens förslag: För att nå en ökad förutsägbarhet i medelstillelningen som avser statsbidrag i form av organisationsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer bör MUCF under 2018 kunna fatta beslut om stödets fördelning för 2019. Detta innebär att

åtaganden om bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet beslutas under 2018 för det kommande året och därmed medför behov av framtida anslag.

Regeringen bör därför bemyndigas att under 2018 för anslaget 12:2 *Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 212 000 000 kronor 2019.

Tabell 15.9 Beställningsbemyndigande för anslaget 12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet

Tusental kronor

	Utfall 2016	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019
Ingående åtaganden	100 000	212 000	239 000	
Nya åtaganden	212 000	239 000	212 000	
Infriade åtaganden	-100 000	-212 000	-239 000	-212 000
Utestående åtaganden	212 000	239 000	212 000	
Erhållet/förslaget bemyndigande	212 000	239 000	212 000	

Regeringens överväganden

Tabell 15.10 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	243 440	243 440	243 440
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut		-25 000	-25 000
Varav BP18			
Överföring till/från andra anslag		25 000	25 000
Varav BP18			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	243 440	243 440	243 440

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 243 440 000 kronor anvisas under anslaget 12:2 *Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 243 440 000 kronor för respektive år.

15.5.3 12:3 Särskilda insatser inom ungdomspolitiken

Tabell 15.11 Anslagsutveckling 12:3 Särskilda insatser inom ungdomspolitiken

Tusental kronor

2016	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2017	Anslag	35 000 ¹	34 639
2018	Förslag	35 000	
2019	Beräknat	10 000	
2020	Beräknat	10 000	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för särskilda insatser inom ungdomspolitiken. Anslaget får användas för sådana administrativa utgifter som är en förutsättning för genomförandet av insatser inom området.

Regeringens överväganden

Tabell 15.12 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 12:3 Särskilda insatser inom ungdomspolitiken

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	35 000	35 000	35 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Varav BP18			
Överföring till/från andra anslag		-25 000	-25 000
Varav BP18			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	35 000	10 000	10 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget beräknas minskas med 25 000 000 kronor fr.o.m. 2019.

Regeringen föreslår att 35 000 000 kronor anvisas under anslaget 12:3 *Särskilda insatser inom ungdomspolitiken* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 10 000 000 kronor för respektive år.

16 Politik för det civila samhället

16.1 Omfattning

Politiken på området omfattar generella frågor om det civila samhället och dess villkor, bl.a. möjligheter att bilda organisationer, att få statligt stöd, att bedriva ideell verksamhet och att göra människor delaktiga. Vidare omfattas organisationernas samverkan med den offentliga sektorn genom dialog och samråd. Området omfattar också forskning samt annan kunskapsutveckling

om det civila samhällets omfattning, roll, sammansättning, verksamhet och utveckling samt bidrag till allmänna samlingslokaler och till friluftorganisationer, bidrag för kvinnors organisering samt bidrag till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer.

Idrottspolitiken omfattar statliga insatser som syftar till att främja idrott och motion och samtidigt bidra till förbättrad folkhälsa.

16.2 Utgiftsutveckling

Tabell 16.1 Utgiftsutveckling inom Politik för det civila samhället, utgiftsområde 17

<i>Miljoner kronor</i>						
	Utfall 2016	Budget 2017 ¹	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
<i>Politik för det civila samhället</i>						
13:1 Stöd till idrotten	1 923	1 935	1 935	1 954	1 954	1 958
13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler	32	52	52	52	62	62
13:3 Stöd till friluftorganisationer	48	48	48	48	48	48
13:4 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer	15	15	15	15	15	15
13:5 Insatser för den ideella sektorn	60	29	29	152	152	152
Summa Politik för det civila samhället	2 077	2 079	2 079	2 221	2 231	2 235
<i>Äldreanslag</i>						
2017 13:3 Bidrag för kvinnors organisering	27	28	28			
Summa Äldreanslag	27	28	28			

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

16.3 Mål för politiken för det civila samhället

Målet för politiken för det civila samhället är att villkoren för det civila samhället som en central del av demokratin ska förbättras. Detta ska ske i dialog med det civila samhällets organisationer genom att

- utveckla det civila samhällets möjligheter att göra människor delaktiga utifrån engagemanget och viljan att påverka den egna livssituationen eller samhället i stort,
- stärka förutsättningarna för det civila samhället att bidra till samhällsutvecklingen och välfärden både som röstbärare och opinionsbildare och med en mångfald av verksamheter, och
- fördjupa och sprida kunskapen om det civila samhället.

Målet fastställdes av riksdagen i samband med beslutet om propositionen En politik för det civila samhället (prop. 2009/10:55, bet. 2009/10:KrU7, rskr. 2009/10:195).

16.4 Resultatredovisning för politiken för det civila samhället

I det civila samhället ingår allt från nätverk, tillfälliga sammanslutningar och frivilliga insatser till ideella föreningar, registrerade trossamfund, stiftelser och kooperativ m.m. En rad faktorer påverkar villkoren för det civila samhällets organisationer. De effekter som insatser inom politiken för det civila samhället har på dessa villkor är svåra att avgränsa från effekterna av insatser som görs inom andra verksamhetsområden. Redovisning av resultat sker mot denna bakgrund.

16.4.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Resultatredovisningen sker med utgångspunkt i målet för politiken för det civila samhället samt de sex principer som är centrala inom politiken för det civila samhället och som fastställdes i

riksdagen i och med beslutet om propositionen En politik för det civila samhället (prop. 2009/10:55, bet. 2009/10:KrU7, rskr. 2009/10:195): självständighet och oberoende, dialog, kvalitet, långsiktighet, öppenhet och insyn, samt mångfald.

I propositionen En politik för det civila samhället finns angivet hur politiken kan följas upp utifrån de sex principerna. Följande resultatindikatorer och bedömningsgrunder används för uppföljningen:

- *Självständighet och oberoende* – insatser för att värna det civila samhällets självständighet och oberoende.
- *Dialog* – insatser för att besluts- och beredningsprocesser inom olika områden ska omfatta dialog med det civila samhället.
- *Kvalitet* – förutsättningar för det civila samhället att verka i rollen som utförare och ingå partnerskap med det offentliga, samt insatser för att öka kunskap om det civila samhället.
- *Långsiktighet* – insatser för att stärka stabilitet, enhetlighet och förutsebarhet i villkor och bidrag.
- *Öppenhet och insyn* – i vilken utsträckning regeringen visar öppenhet och tar tillvara det civila samhällets kunskaper i frågor som rör dem.
- *Mångfald* – möjligheten för det civila samhällets aktörer att verka inom olika samhällsområden, samt hur det civila samhället speglar och omfattar den mångfald som finns i befolkningen.

Resultatindikatorer och bedömningsgrunder bygger framför allt på en årlig uppföljning som görs av den interdepartementala arbetsgrupp inom Regeringskansliet som har till uppgift att följa utvecklingen och bereda generella frågor om det civila samhällets villkor. Även Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF), Statistiska centralbyrån (SCB) och Vetenskapsrådet lämnar viktiga redovisningar och andra underlag för bedömningen av politikområdets måluppfyllelse.

16.4.2 Resultat

Resultat utifrån principen om självständighet och oberoende

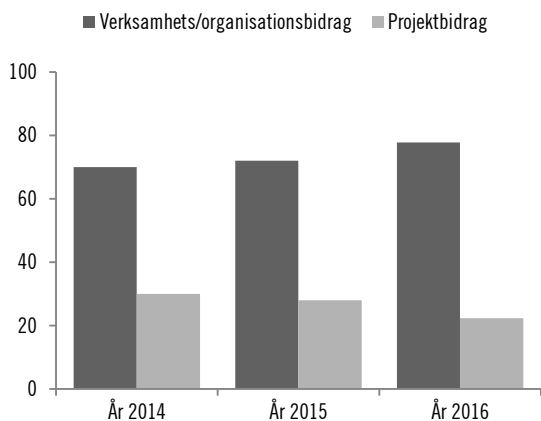
Principen om självständighet och oberoende speglar det civila samhällets centrala betydelse för demokratin och innebär att organisationerna inom det civila samhället självständigt ska kunna formulera sitt uppdrag i samhället och bedriva sin verksamhet utifrån sin egen värdegrund.

Ett sätt att värna organisationernas självständighet och oberoende är att säkerställa att den statliga styrningen genom bl.a. bidrag inte blir alltför omfattande. Det är av stor betydelse för självständigheten att staten lämnar generella organisationsbidrag som inte avgränsas till särskilda verksamheter. Staten lämnar också verksamhetsbidrag, som är ett riktat bidrag till en viss verksamhet som organisationen bedriver, och projektbidrag, som är ett riktat bidrag till en i tiden avgränsad verksamhet.

Statligt bidrag till det civila samhällets organisationer

Diagram 16.1 Fördelning av statsbidrag

Andel i procent

Källa: Regeringskansliets uppföljningsenkät 2017 som avser verksamhetsår 2016

Statsbidrag om sammanlagt cirka 13,7 miljarder kronor fördelades till det civila samhällets organisationer under 2016. I området politiken för det civila samhället ingår stöd till idrotten, bidrag till allmänna samlingslokaler, bidrag för kvinnors organisering, stöd till friluftorganisationer samt bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer. I avsnitt 16:5 respektive 16:7 redogörs närmare för stödet till idrotten och bidraget till friluftorganisationerna.

MUCF hanterar ett antal organisationsbidrag som kan sökas av organisationer på nationell nivå. Sammanlagt 383 organisationer lämnade in ansökningar och 343 av dem beviljades organisationsbidrag 2016, vilket är en något högre andel jämfört med tidigare år.

Av statsbidraget till kvinnors organisering som MUCF fördelade under 2016 utbetalades 71 procent som organisations- eller etableringsbidrag, vilket är något lägre än föregående år. Vidare fördelade Partibidragsnämnden stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer 2016. Stödet fördelades till samtliga åtta riksdagspartier, vilka alla har en kvinnoorganisation.

Boverket beviljade 85 föreningar bidrag till allmänna samlingslokaler under 2016, vilket är en minskning med cirka tio procent från 2015.

På uppdrag av regeringen tar MUCF årligen fram en rapport om det civila samhällets villkor. I 2017 års rapport uppgav mer än hälften av de svarande organisationerna att de var beroende av offentliga medel för att genomföra eller utveckla sin verksamhet, men samtidigt uppgav cirka 85 procent av de organisationer som bedrivit sin verksamhet på uppdrag av det offentliga att de enbart i liten utsträckning eller inte alls upplever att det har begränsat deras självständighet eller oberoende. 2017 års rapport visar också att föreningar i socialt utsatta områden upplever sina villkor som sämre än föreningar i andra områden samtidigt som de ser att de utrett mycket socialt arbete och har en viktig roll som demokratiskola.

Resultat utifrån principen om dialog

Principen om dialog kännetecknar förhållandet mellan regering och det civila samhället.

Dialogerna mellan regeringen och organisationer i det civila samhället ska bl.a. bidra till att bredda och fördjupa underlag för offentligt beslutsfattande. Ett formellt remissförfarande kan kompletteras med att information och synpunkter från det civila samhällets organisationer hämtas in på andra sätt.

Under 2016 fanns i Regeringskansliet 51 fasta forum för samråd med det civila samhällets organisationer. Omkring 640 organisationer deltog vid dessa möten. Utöver dessa fasta forum för samråd anordnade Regeringskansliet också under 2016 202 möten (konferenser,

hearings, m.m.) för samråd med det civila samhällets organisationer i specifika frågor.

Sakråd – ny metod för att ta fram fördjupat underlag i Regeringskansliet

Under 2015 tog Kulturdepartementet fram en arbetsmetod för regeringens kontakter med det civila samhället, kallad sakråd. Regeringen använder sakråd för att höja kvaliteten i regeringens underlag, underlätta och effektivisera kunskapsinhämtning samt för att bättre samordna departementens kontakter med det civila samhällets organisationer. Under 2016 genomfördes ett antal pilotprojekt för att testa och utvärdera metodstödet för sakråd. Regeringen fattade den 16 februari 2017 beslut om sakråd som arbetsmetod i Regeringskansliet (Ku2017/00377/D). Under året har ett antal sakråd genomförts inom olika områden, både avseende frågor som beslutas på nationell nivå och på EU-nivå, EU-sakråd (se även utg. omr. 1 avsnitt 12).

Ökad dialog med civilsamhället med anledning av flyktingsituationen hösten 2015

Det civila samhällets organisationer gjorde viktiga insatser i mottagandet av asylsökande och nyanlända under hösten 2015 och därefter. Med anledning av flyktingsituationen 2015–2016 genomförde regeringen under perioden tio möten med civilsamhället i syfte att ge organisationerna information om regeringens arbete och vara ett forum för frågeställningar som organisationerna ville diskutera. Parallellt besökte kultur- och demokratiministern ett tjugotal civilsamhällesorganisationer där asylsökande och nyanlända omfattades av verksamheten. Många organisationer upplever enligt MUCF:s rapport Flyktingmottagandet – det civila samhällets roll och villkor en positiv attitydförändring hos myndigheter, såväl på nationell som på lokal nivå, när det gäller det civila samhällets roll i olika kritiska situationer.

Partsgemensamt forum

Partsgemensamt forum (PGF) är en plattform för dialog på nationell nivå mellan regeringen och det civila samhällets organisationer och ska bl.a. följa upp och utveckla politiken för det civila samhället. Det civila samhället representerades 2016 av 18 organisationer och fem möten genomfördes. Teman under 2016 var Civilsamhället och integration, Civila samhällets organisationer som arbetsgivare, Civilsamhället

och samhällsplaneringen samt Civila samhället och det offentliga förvarningssystem. Vid ett flertal tillfällen har regeringen, inom ramen för arbetet med Financial Action Task Force (FATF), informerat i forumet om risker för organisationer att bli utnyttjade för penningtvätt och finansiering av terrorism.

Överenskommelserna

Överenskommelsen mellan regeringen, idéburna organisationer inom det sociala området och SKL slöts i oktober 2008. Omkring 80 organisationer har nu anslutit sig till den. En motsvarande överenskommelse på integrationsområdet träffades 2010 men har under 2016 avvecklats till förmån för nya arbets sätt där samrådet med det civila samhället inom integrationsområdet följer en årlig cykel med bl.a. sakråd och ett årligt möte med politisk representation.

Samverkan inom kulturområdet pågår

Kultursamverkansmodellen innebär att de landsting som omfattas av modellen ska ta fram en regional kulturplan i samråd med bl.a. det civila samhället. Bland annat kulturplanen ligger till grund för Statens kulturråds beslut om den länsvisa fördelningen av statsbidrag. En tydlig effekt av kultursamverkansmodellen är ökad dialog mellan landsting, kommuner, institutioner, kulturskapare och civilsamhälle inom länet. Departementspromemorian Kultursamverkan för ett Sverige som håller ihop, Ds 2017:8, med förslag och bedömningar har varit ute på remiss, se avsnitt 4.4.

Resultat utifrån principen om kvalitet

Principen om kvalitet handlar framför allt om civilsamhällets organisationer i rollen som utförare och när de ingår i partnerskap med det offentliga.

Principen om kvalitet förutsätter också en god kunskap om det civila samhället hos bl.a. det offentliga. Ökad kunskap bidrar till att målet om att förbättra villkoren för det civila samhället kan nås.

Civilsamhällets roll som utförare

Möjligheterna för det civila samhällets organisationer att verka inom välfärden har utretts inom ramen för utredningen för ett stärkt civilsamhälle, som under 2016 lämnade sitt betänkande

Palett för ett stärkt civilsamhälle (SOU 2016:13). De förslag som berörde välfärdsfrågorna bearbetades därefter vidare inom ramen för Valfärdsutredningen. Deras betänkande Ordning och reda i välfärden (SOU 2016:78) bereds nu i Regeringskansliet.

SCB:s rapport ökar kunskapen om organisationer
Statistiska Centralbyrån (SCB) har regeringens uppdrag att ta fram statistik om det civila samhället. I december 2016 lämnade SCB rapporten Det civila samhället 2014 – satelliträkenskaper och undersökningar (Ku2017/01156/D).

Rapporten visar att det civila samhället under 2014 bidrog med verksamheter till ett värde av 126 miljarder kronor (förädlingsvärde), vilket utgör 3,2 procent av Sveriges totala BNP. Den totala produktionen för det civila samhället 2014 var 216 miljarder kronor, vilket utgjorde 3,1 procent av Sveriges totala produktion. Av detta utgjorde 35 miljarder kronor betalningar från offentlig förvaltning och de fasta bruttoinvesteringarna uppgick till 48 miljarder kronor. År 2014 fanns 238 000 organisationer i det civila samhället varav 92 000 uppvisade ekonomisk aktivitet. Totalt sett förvärvsarbetade 183 000 personer inom det civila samhället 2014, 59 procent kvinnor och 41 procent män.

Bristande kunskap om organisationer i offentlig sektor

I 2017 års rapport från MUCF om det civila samhällets villkor framkommer bl.a. att det finns en stor kompetens och drivkraft hos det civila samhällets aktörer, men att det också finns behov i den offentliga sektorn av ökad kunskap om det civila samhällets aktörer och de särskilda kvaliteter de står för. Rapporten visar att en allt större andel organisationer under de senaste fyra åren gör en negativ bedömning av det offentliga kunskaper om organisationernas villkor och förutsättningar. 36 procent menar att det inte finns tillräckliga kunskaper hos tjänstepersoner på kommunal nivå medan det på regional och statlig nivå saknas tillräcklig kunskap hos över 50 procent av tjänstepersonerna.

Konkret vägledning för bättre kvalitet och kunskap
På uppdrag av regeringen har MUCF tagit fram materialet Samla kraft – En vägledning för kommuner och civilsamhället om samverkan kring insatser för nyanlända (Ku2016/01226/D).

Skriften är ett viktigt kunskapsunderlag kring samverkan och sprids nu till berörda aktörer.

För att öka kunskapen erbjuder MUCF också en högskolekurs om villkoren för det civila samhället och den offentliga sektorns relation till det civila samhället. Under 2016 samlade kursen 20 deltagare.

MUCF arbetar för att öka kunskapen om det civila samhället hos myndigheter. Under 2016 ingick 27 statliga myndigheter i MUCF:s nätverk med detta syfte, vilket är en ökning med tre myndigheter sedan 2015. Myndighetsnätverket har under 2016 tagit fram och spridit skriften Vem gör vad? om myndigheters samverkan med det civila samhället.

Forskningsprogram för kunskap på lång sikt

Vetenskapsrådet ansvarar sedan 2009 för ett flervetenskapligt forskningsprogram om det civila samhället. Under 2016 har nio projekt fått finansiering inom programmet.

En internationell forskningskonferens om det civila samhället arrangerades i Sverige den 28 juni till den 1 juli 2016 med ca 800 delegater från över 70 länder. Konferensen gav möjlighet att uppmärksamma det svenska civilsamhället, regeringens politik för det civila samhället och svensk forskning inom civilsamhällespolitiken.

MUCF förmedlade under 2016 medel till studier inom identifierade behovsområden avseende det civila samhället. En vetenskaplig beredningsgrupp prövade 21 ansökningar och fyra projekt fick stöd.

Resultat utifrån principen om långsiktighet

Principen om långsiktighet handlar om att det civila samhällets organisationer ska ha goda och stabila förutsättningar för sin verksamhet. I det ingår att civilsamhällets villkor ska vara långsiktiga och förutsebara, vilket är en av regeringens prioriterade frågor denna mandatperiod.

Utredningen för ett stärkt civilsamhälle lämnade under 2016 sitt betänkande Palett för ett stärkt civilsamhälle (SOU 2016:13) där bl.a. frågan om långsiktighet i villkoren betonas.

Inom Regeringskansliet har under 2016–2017 också utretts hur statliga bidrag till stöd för det civila samhällets organisationer ska kunna bli mer långsiktiga, förutsebara och enhetliga.

Resultatet av utredningen bereds nu inom Regeringskansliet.

Resultat utifrån principen om öppenhet och insyn

Principen om öppenhet och insyn handlar om processer som rör beslutsfattande. Det civila samhället har viktiga funktioner i demokratin som intressebevakare, opinionsbildare och ifrågasättare. En del i uppföljningen av principen om öppenhet och insyn handlar därför om att redogöra för i vilken utsträckning regeringen visar öppenhet och tar tillvara det civila samhällets organisationers kunskaper i frågor som rör det civila samhället.

Synpunkter inhämtas från det civila samhällets organisationer

Samrådsformen remissförfarande används för att uppfylla regeringsformens krav på beredning av regeringsärenden. I remissförfarandet ingår ofta att inhämta synpunkter från det civila samhällets organisationer. Totalt har 147 remisser skickats ut till fler än 3300 organisationer under 2016. 56 procent av organisationerna svarade på remisserna. Utöver de inbjudna inkom ytterligare sammanlagt 320 organisationer med synpunkter.

Kod som främjar medverkan i beslutsprocesser

Europarådet utvecklade 2009 tillsammans med de idéburna organisationerna en kod för främjande av idéburna organisationers medverkan i offentliga beslutsprocesser, Code of Good Practice on Civil Participation in the Decision-making Process. MUCF arbetar för att sprida information till offentliga aktörer och idéburna organisationer om koden. Under 2016 har MUCF vid nio tillfällen genomfört djupgående presentationer av koden. Under ytterligare 13 möten har koden presenterats mer kortfattat i syfte att öka kunskapen om dess användbarhet. En särskild spridning har gjorts av koden då den presenterats som ett verktyg för samverkan i MUCF:s skrift Samla kraft – En vägledning för kommuner och civilsamhället kring insatser för nyanlända (Ku2016/01226/D).

Inom Regeringskansliet har koden varit utgångspunkt i framtagandet av sakråd som arbetsmetod.

Resultat utifrån principen om mångfald

Principen om mångfald handlar bl.a. om att det civila samhället bör spegla och omfatta människor från olika delar av befolkningen. Uppföljningen av principen handlar bl.a. om att redogöra för befolkningens deltagande i det civila samhället, insatser för att underlätta mångfaldsarbete samt förutsättningar för det civila samhällets aktörer att verka inom olika samhällsområden.

Medlemskap i förening och ideella insatser

Befolkningens engagemang i det civila samhället kan redovisas på olika sätt.

Enligt en undersökning av SOM-institutet vid Göteborgs universitet (Ku2017/01432/D) var 73 procent av den svenska befolkningen i åldern 16-85 medlemmar i en förening år 2016. Andelen som är medlemmar har minskat med 5 procentenheter sedan mätningarna inleddes 1998. För män var andelen som är medlemmar i en förening 75 procent och för kvinnor 72 procent. För personer med hög utbildning var andelen 82 procent och bland personer med låg utbildning 53 procent. Med hög utbildning avses personer som studerat på högskole- eller universitetsnivå och med låg utbildning personer som inte avslutat grundskolestudier eller motsvarande. Personer som anger att de vuxit upp i ett annat land än Sverige är i lägre grad medlemmar i föreningar än personer som vuxit upp i Sverige, 61 respektive 75 procent.

Enligt SCB:s undersökning av levnadsförhållanden (ULF/SILC) 2014–2015 var ca 6,2 miljoner av Sveriges befolkning över 16 år medlem i en förening. Cirka 3,8 miljoner var medlemmar i en fackförening eller företagarorganisation och 2,4 miljoner i en idrotts- eller friluftsförening. Cirka 40 procent av alla som var medlem i minst en förening var också aktiva. Män var aktiva i högre grad än kvinnor, då 43 procent av alla män med medlemskap var aktiva jämfört med 35 procent av alla kvinnor. Befolkningsundersökningen Folk i rörelse – medborgerligt engagemang 1992–2014 från Ersta Sköndal högskola visar att drygt 53 procent av befolkningen hade gjort ideella insatser under 2014 i och utanför föreningslivet. Engagemangsnivån är stabil och ligger på liknande nivåer som tidigare studier. De aktiva gjorde i genomsnitt ideella insatser ca 15 timmar per månad, vilket är en ökning med en timme jämfört med 2005. För

män var genomsnittet 17 och för kvinnor 13 timmar per månad.

Civila samhället i socialt utsatta områden

2017 års rapport från MUCF om villkoren för det civila samhället visar att föreningar i socialt utsatta områden är bättre på att nå underrepresenterade grupper i större utsträckning än föreningar i andra områden. Trots att föreningarna både i socialt utsatta områden och i andra områden i hög grad anser sig vara öppna för olika underrepresenterade grupper, involveras dessa grupper i större utsträckning av föreningarna i socialt utsatta områden. Regeringen har ett långsiktigt reformprogram för att minska segregationen 2017–2025. Programmet syftar till att lyfta socialt utsatta områden och att bryta segregationsmekanismer strukturellt. I detta arbete är organisationer inom det civila samhället centrala aktörer vad gäller att kunna bidra med insatser och åtgärder för att bryta den oroande utvecklingen med ökad segregation i städerna och växande klyftor i Sverige. Se vidare utg.omr. 13, avsnitt 6.

Delaktighet i arbetet med flyktingsituationen

I samband med flyktingsituationen under hösten 2015 med ett mycket stort antal asylsökande på kort tid visade det civila samhället en stor kapacitet med omfattande verksamhet för asylsökande och nyanlända. I propositionen Extra ändringsbudget för 2015 tillfördes anslaget 13:6 Insatser för den ideella sektorn 105 miljoner kronor för detta arbete. I höständringsbudgeten 2016 tillfördes civilsamhällets organisationer, inklusive trossamfunden, ytterligare 35 miljoner kronor för att möjliggöra en snabb förstärkning av verksamheter riktade till asylsökande och för nyanländas etablering. Medlen fördelades mellan Svenska Röda Korset, Svenska kyrkan, Rädna Barnen, Individuell Människohjälp, Forum – idéburna organisationer med social inriktning och trossamfunden genom Nämnden för statligt stöd till trossamfunden, SST. Totalt tillfördes engångsmedel i höständringsbudgeten för 2016 om 120 miljoner kronor genom stärkt stöd även till folkbildningen och idrottsrörelsen.

Från och med 1 februari 2017 ansvarar länsstyrelserna för ett nytt statsbidrag för tidiga insatser för asylsökande och personer med uppehållstillstånd som bor i Migrationsverkets

anläggningsboenden. Medel beviljas och betalas ut efter ansökan, huvudsakligen till organisationer i det civila samhället.

16.4.3 Analys och slutsatser

Målet för politiken för det civila samhället är att villkoren för det civila samhället som en central del av demokratin ska förbättras. Politiken följs upp utifrån sex principer fastställda av riksdagen.

Utifrån principen om självständighet och oberoende tydliggörs hur statens bidrag till det civila samhället fördelats så att styrningen inte blir alltför omfattande. Inriktningen är att andelen generella bidrag i förhållande till riktade bidrag ska öka. År 2016 uppgick de generella bidragen till 77,7 procent, vilket är en ökning från 72 procent år 2015. Åtta av tio organisationer som bedriver verksamhet på uppdrag av det offentliga anser att de enbart i liten utsträckning eller inte alls begränsats i sin självständighet.

Utifrån principen om dialog ska möjlighet ges för det civila samhället att vara aktiva på de arenor som finns för dialog med regeringen och att bidra med kunskap och synpunkter från det civila samhället. Under perioden har detta manifesterats bl.a. i etablerandet av den nya arbetsmetoden sakråd som ett sätt för regeringen att ta del av kunskap och perspektiv från det civila samhället i olika sakfrågor.

Regeringen anser att ökad kunskap om civilsamhället ökar förutsättningarna för offentliga aktörer att involvera och samverka med civilsamhället. Utifrån principen om kvalitet redovisas bl.a. kunskaphöjande insatser som är förutsättningar för en god kvalitet när civilsamhällets organisationer går in i rollen som utförare och i partnerskap med det offentliga. En betydande andel av de organisationer som ingick i 2017 års rapport från MUCF om villkoren för det civila samhället anser att kunskapen hos det offentliga alltjämt är låg. Regeringen anser att arbetet med att öka kunskapen om det civila samhället hos relevanta myndigheter är angeläget och bör fortsätta.

Regeringen anser vidare att forskningsprogrammet för det civila samhället som bedrivs av Vetenskapsrådet samt SCB:s statistikuppdrag om det civila samhället fortsatt ger regeringen viktig kunskap om det civila samhällets villkor och perspektiv.

Utifrån principen om långsiktighet har regeringen under året fortsatt arbetet med att stärka civilsamhällets långsiktiga villkor, bl.a. gällande hur statliga bidrag till det civila samhällets organisationer kan bli mer långsiktiga, förutsebara och enhetliga. Detta är ett prioriterat område för regeringen under mandatperioden.

Utifrån principen om öppenhet och insyn tydliggörs att regeringen aktivt efterfrågar det civila samhällets kunskaper i frågor som rör dem och att organisationerna i det civila samhället ger värdefulla bidrag till fördjupning och breddning av underlag för offentligt beslutsfattande.

Utifrån principen om mångfald tydliggörs hur befolkningens engagemang i det civila samhället ser ut. En stor majoritet av Sveriges befolkning, både kvinnor och män, är medlemmar i olika föreningar och organisationer. Frivilliga insatser genomförs av mer än hälften av befolkningen, i genomsnitt cirka 15 timmar per vecka. Andelen i befolkningen som är medlemmar i en förening minskar dock och det finns stora skillnader i engagemang mellan personer med låg och hög utbildning. Tidigare forskning visar också att bl.a. personer med utländsk bakgrund och personer som står långt från arbetsmarknaden är underrepresenterade i det svenska civilsamhället (MUCF 2016). Det är angeläget att följa och vidare analysera utvecklingen på området.

Därtill kan konstateras att det civila samhället visat stor kapacitet och gjort betydande insatser under flyktingsituationen hösten 2015 och därefter. De medel som tilldelats organisationer med anledning av flyktingsituationen har skapat förutsättningar att stärka kapaciteten i detta arbete. Många organisationer upplever utifrån detta arbete en positiv attitydförändring hos myndigheter på både nationell och lokal nivå, men det är också tydligt att kunskapen om det civila samhället som utförare behöver öka ytterligare hos det offentliga.

Regeringen bedömer mot ovan bakgrund att de insatser som har genomförts under året har bidragit till uppfyllelse av målet för politiken för det civila samhället.

16.5 Mål för idrottspolitiken

Riksdagen har beslutat om målen för den statliga idrottspolitiken (prop. 2008/09:126, bet. 2008/09:KrU8, rskr. 2008/09:243). Mål och

syfte med statsbidraget är att ge möjligheter för flickor och pojkar, kvinnor och män att motionera och idrotta för att främja en god folkhälsa, att stödja en fri och självständig idrottsrörelse samt att ge flickor och pojkar, kvinnor och män positiva upplevelser av idrott som underhållning. Stöd till barn och ungdomar ska lämnas till verksamhet som bedrivs ur ett barnrättsperspektiv. Stöd kan även lämnas till sådan verksamhet som stärker idrottsutövares internationella konkurrenskraft.

16.6 Resultatredovisning för idrottspolitiken

16.6.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Bedömningen av resultatet utgår främst från rapporten Statens stöd till idrotten, uppföljning 2016, från Centrum för idrottsforskning (CIF) vid Gymnastik- och idrottshögskolan samt statistikuppgifter från Riksidrottsförbundet (RF). CIF har i uppdrag att årligen följa upp statens stöd till idrotten. I sin rapport för 2016 redovisar CIF 22 indikatorer, fördelade över målen för statens idrottspolitik.

Resultatredovisningen utgår från målen för statens idrottspolitik, där de mest centrala indikatorerna redovisas.

CIF:s rapport för 2016 baseras på statistik från 2015. Bedömningen baseras bl.a. på uppgifter om

- medlemskap och det ideella engagemanget i idrottsrörelsen,
- aktivitetsnivån och könsfördelningen bland barn och unga inom idrottsrörelsen,
- barns och ungas förutsättningar för deltagande inom idrottsrörelsen,
- svenska folkets relation till motion och idrott,
- könsfördelningen i idrottsförbundens styrelser,
- ideella ledares utbildning,
- insatser mot dopning,
- RF:s strategiska arbete, och
- etiken inom idrottsrörelsen.

Underlaget för indikatorer består bl.a. av uppgifterna i det elektroniska verksamhets-systemet IdrottOnline. Ordningen innebär att alla uppgifter om idrottsrörelsens medlemmar inhämtas direkt från de lokala idrottsföreningarna. I takt med att allt fler lokala idrottsföreningar använder IdrottOnline förbättras statistikunderlaget. Ett annat underlag för indikatorer består av RF:s årliga enkätstudie, Svenska folkets relation till motion och idrott. Därutöver inhämtas ytterligare information för att kunna beräkna indikatorerna.

16.6.2 Resultat

Statens stöd till idrotten uppgick 2016 till 1 923 miljoner kronor, vilket är en ökning med 165 miljoner kronor i jämförelse med 2015. Det ökade stödet avser 145 miljoner kronor för insatser för att främst hålla tillbaka avgifterna i barn- och ungdomsidrotten och stärka insatser mot dopning samt 20 miljoner kronor för idrottsverksamhet för asylsökande. Anslaget omfattar främst bidrag till idrottens organisering, idrottens barn- och ungdomsverksamhet, insatser mot dopning, specialidrott inom gymnasieskolan, förberedelse och deltagande i olympiska och paralympiska spel, idrottsforskning m.m. Nedan återges inledningsvis en översikt av vissa bidrag som regeringen beslutat inom anslaget stöd till idrotten.

Tabell 16.2 Vissa bidrag 2013–2017

Miljoner kronor					
Verksamhetsbidrag	2013	2014	2015	2016	2017
Gemensam verksamhet	1 120	1 120	1 120	1 196	1 204
Idrottslyftet	500	500	500	550	550
Antidopning	26,3	26,3	26,3	30	32
Idrottsforskning	16	16	16	18	19
Riksidrottsgymnasier	41,3	41,6	41,9	41,9	43
Nyanländas etablering	0	0	32	64	64

Vissa bidrag från statens stöd till idrotten

Idrotten som folkrörelse

Medlemmar i idrottsrörelsen

Riksidrottsförbundet (RF) har 71 specialidrottsförbund som medlemmar, med ca 20 000 föreningar spridda över hela landet. År 2015

uppgavs 3,1 miljoner människor i åldern 6–80 år vara medlemmar i en idrottsförening. Motsvarande uppgifter för 2015 var 3,2 miljoner medlemmar och 2013 var det 2,8 miljoner medlemmar. Skillnaden indikerar en relativt stabil nivå runt tre miljoner medlemmar, men då mätmetoden endast gällt i tre år ska inte alltför långtgående slutsatser dras. Antalet aktiva medlemmar har varit förhållandevis konstant sedan 2002. Könsfördelningen bland medlemmar 2015 var 44 procent flickor och kvinnor och 56 procent pojkar och män. För 2014 var 46 procent flickor och kvinnor och 54 procent pojkar och män. Skillnaderna i könsfördelningen under senare år bedöms inte visa på någon trend i utvecklingen.

Idrottslyftet stimulerar till ett livslångt idrottande

Idrottslyftet har mellan 2007 och 2015 uppgått till 500 miljoner kronor årligen. Sedan 2016 uppgår idrottslyftet till 550 miljoner kronor. Det främsta syftet är att få fler barn och ungdomar att idrotta och att idrotta högre upp i åldrarna. Inom ramen för Idrottslyftet erbjuder RF stöd till sina förbund och föreningar så att de kan utveckla sin barn- och ungdomsverksamhet för att uppnå målen. När Idrottslyftet startade 2007 var könsfördelningen jämnare bland de som deltog i Idrottslyftets aktiviteter än vid mätningen 2015. År 2007 var det 51 procent flickor och 49 procent pojkar som deltog. 2015 var motsvarande fördelning 46 respektive 54 procent. Detta beror sannolikt på att flickor var en uttalad målgrupp i satsningen Handslaget som 2007 omvandlades till Idrottslyftet med förstärkta resurser och förändrad inriktning.

Den lokala barn- och ungdomsverksamheten

RF har beslutat att det lokala aktivitetsstödet till barn och ungdomsverksamheten (LOK-stöd) utgår för idrottslig verksamhet, med vilket avses prestationsinriktad tävlingsidrott samt hälsoinriktad bredd- och motionsidrott i vilken det ingår ett centralt moment av fysisk aktivitet. Stödberättigad verksamhet ska utveckla intresset för idrott hos barn, ungdomar och personer med funktionsnedsättning och främja möjligheterna till en allsidig träning efter vars och ens fysiska och psykiska förutsättningar. Kvaliteten i idrottsrörelsens barn- och ungdomsverksamhet ska vidare utvecklas utifrån ett barnrättsperspektiv och idrottsverksamheten generellt ska utvecklas så att den främjar en god etik, ökat

deltagande, ideellt engagemang, jämställdhet och integration.

Bidraget till idrottsrörelsens barn- och ungdomsverksamhet i form av LOK-stöd uppgick 2015 till 585 miljoner kronor att jämföra med 2014 och 2013 då stödet uppgick till 614 miljoner kronor. RF har valt att sänka bidraget vilket bl.a. kan förklaras av färre bidragsberättigade sammankomster och deltagartillfällen under en följd av år. Bidragsberättigade deltagare är sedan 2014 barn och ungdomar i åldern 7–25 år och ledare i åldern 13–25 år. För deltagare och ledare inom idrott för personer med funktionsnedsättning finns ingen övre åldersgräns. Under 2015 beviljades idrottsföreningar aktivitetsbidrag för 57,5 miljoner deltagartillfällen vilket jämfört med 2014 är 1,1 miljoner deltagartillfällen fler.

En granskning av antalet deltagartillfällen 2015, uppdelat efter kön, visar att flickor svarade för 38 procent och pojkar för 62 procent – motsvarande fördelning 2014 var densamma som 2015. År 2013 var det 39 procent flickor och 61 procent pojkar. Den samlade fördelningen mellan flickor och pojkar när det gäller deltagartillfällen som mäts genom LOK-stödet har varit förhållandevis konstant sedan 2002, även om könsfördelningen bland de rapporterade deltagartillfallen utjämnades något mellan 2003 och 2008. Därefter har skillnaderna åter ökat. Statistiken indikerar att pojkar redan i unga år är mer aktiva inom idrottsrörelsen än flickor och att skillnaderna därefter tilltar under ungdomsperioden. Detta innebär således att pojkars idrottande får väsentligt större stöd än flickors idrottande från LOK-stödet. Av statistiken framgår även att LOK-stödet i större utsträckning fördelas till föreningar i socioekonomiskt starka områden än till föreningar i socioekonomiskt utsatta områden.

De tre idrotter som har flest deltagartillfällen vid beräkning av LOK-stöd är alla lagidrotter. I de tio idrotter med flest antal deltagartillfällen skiljer sig könsfördelningen åt. Skillnaderna mellan 2015 och 2014 är små.

Tabell 16.3 Idrotter med flest deltagartillfällen, fördelat på pojkar och flickor, 2015

Procent idrotter	Pojkar	Flickor
Fotbollförbundet	73	27
Innebandyförbundet	70	30
Ishockeyförbundet	95	5
Gymnastikförbundet	20	80
Handbollförbundet	47	53
Ridsportförbundet	4	96
Basketförbundet	52	48
Simförbundet	44	56
Friidrottsförbundet	36	64
Tennisförbundet	62	38

Källa: Statligt lokalt aktivitetsstöd, ClF:s rapport Statens stöd till idrotten, uppföljning 2016.

Ideellt ledarskap

Ett av flera kännetecken på en folkrörelse är förekomsten av frivilligt och oavlönat föreningsarbete. Även om män dominerar i många avseenden inom idrotten så kan en balans mellan kvinnor och män noteras bland de medlemmar som var aktiva som tränare, ledare eller funktionärer 2015. Av beräknade 871 000 personer i åldern 6–80 år 2015 som innehade ett sådant uppdrag uppgavs 49 procent vara kvinnor och 51 procent vara män. Motsvarande siffra 2014 var 849 000 personer och den könsmässiga fördelningen var 43 procent kvinnor och 57 procent män. Motsvarande siffror 2013 var 755 000 personer, respektive 38 procent kvinnor och 62 procent män. Även om indikatorn är beräknad på en förändrad frågeställning och en utökad åldersgrupp så är det positivt att andelen kvinnor förefaller ha ökat.

Kvinnor och män på ledande positioner

År 2015 var det 46 procent av Riksidrottsförbundets (RF) 71 specialidrottsförbund (SF) som hade en jämställd förbundsstyrelse, dvs. att båda könen uppgår till minst 40 procent bland ledamöterna. Detta kan jämföras med 2014 då det var 40 procent och 2013 då det var 30 procent som hade en jämställd styrelse. Sammantaget var förbundsstyrelserna mer jämställda i sin sammansättning 2015 än tidigare år. Detta är en positiv utveckling.

Sett till förbundsstyrelseledamöternas kön och ålder i SF kan konstateras att kvinnor dominerar i den yngsta ålderskategorin upp till 30 år men att män utgör majoriteten i äldre

ålderskategorier. Sammantaget visar utvecklingen på att jämställdheten har ökat påtagligt sedan 1985 men att utvecklingen mot jämställd representation tenderat att stanna av. År 2015 var fördelningen i SF:s styrelser 35 procent kvinnor och 65 procent män. Det bör påpekas att styrelserna i RF och i distriktsidrottsförbunden är jämställd representation vilket är en förutsättning i enlighet med RF:s stadgar.

Tabell 16.4 Ledamöter i specialidrottsförbundens styrelser

Antal och procent

Ålder	Kvinnor	Män	Totalt
< 30 år	20 (57)	15 (43)	35
30-45 år	76 (45)	94 (55)	170
46-60 år	86 (34)	169 (66)	255
> 60 år	18 (17)	89 (83)	107
Totalt	200 (35)	367 (65)	567

Källa: Riksidrottsförbundet

Det finns en tydlig dominans av män både som ordförande och generalsekreterare i idrottsrörelsens specialidrottsförbund. Bland förbundens 71 förbund 2015 innehades posten som ordföranden av 16 kvinnor och 55 män. På positionen som förbundens högsta tjänsteman återfanns 20 kvinnor och 51 män. I rollen som ordförande för förbundens valberedningar återfanns 19 kvinnor och 52 män.

Tabell 16.5 Kvinnor och män som ordförande respektive generalsekreterare i specialidrottsförbunden (SF) 2015

	Antal	Procent
SF med kvinna som ordförande	16	23
SF med man som ordförande	55	77
SF med kvinna som generalsekreterare eller motsvarande	20	28
SF med man som generalsekreterare eller motsvarande	51	72

Källa: Specialidrottsförbunden inom RF

Sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck

Idrotten ska vara öppen för alla. Studier visar dock att hbtq-personer idrottar i föreningar i mindre utsträckning än heterosexuella personer. RF har låtit ta fram två kvalitativa studier som belyser hbtq-personers upplevelser av idrotten (Heteronormativitet och gränsöverskridanden inom elitidrotten samt Hbtq och idrott, ungdomars erfarenheter och villkor inom svensk idrott).

RF och SISU Idrottsutbildarna uppger sig utöka arbetet med att utmana den heteronormativa miljö som idrotten i många delar präglas av. Utöver de rapporter som nämnts tidigare samt framtaget utbildningsmaterial och analysverktyg, påbörjades under 2016 ett större arbete kring inkludering, ett arbete där alla diskrimineringsgrunder belyses. SISU Idrottsutbildarna är idrottsrörelsens studie- och utbildningsorganisation.

Som första SF i Sverige har amerikansk fotboll hbtq-certifierats under 2016. Detta gjordes i samarbete med RFSL. Hbtq-certifieringen sker genom utbildning av styrelsemedlemmar, förbundspersonal och tränare. Fler föreningar följer efter och genomgår nu denna certifiering.

Funktionsnedsättning

Personer med funktionsnedsättning rör på sig i mindre utsträckning än befolkningen i övrigt, och gruppen har i jämförelse en mer stillasittande fritid. Skillnaderna tenderar att öka med stigande ålder.

Idrottsrörelsen har under många år arbetat för inkludering av personer med funktionsnedsättning i idrotten. Svenska Parasporthörbundet organiserar huvuddelen av de personer med funktionsnedsättning som idrottar. Dock växer antalet SF som tar ansvar för att inkludera kvinnor och män, flickor och pojkar med funktionsnedsättning i sin ordinarie verksamhet, vilket Svenska Parasporthörbundet ser positivt på. På RF-stämman 2015 beslutades att RF aktivt ska stödja Parasporthörbundet Sverige och berörda SF i att ta fram en handlingsplan för idrott för personer med funktionsnedsättning. Arbetet med att utarbeta handlingsplanen har siktat dels på att förbättra möjligheterna att integrera idrott för personer med funktionsnedsättning i de SF där idrotten hör hemma, dels på att utarbeta förutsättningar för en generell stärkning av idrott för personer med funktionsnedsättning. Handlingsplanen beslutades på RF-stämman 2017.

Långsiktigt reformprogram för minskad segregation

Inom ramen för regeringens långsiktiga reformprogram för att minska segregationen 2017–2025 är de medel som fr.o.m. 2017 har tillskjutits, i syfte att möjliggöra fler idrotts- och ungdomsledare i socialt utsatta områden en av flera viktiga insatser för att kunna bryta den oroande utvecklingen med ökad segregation i städerna och växande klyftor i Sverige. Det statliga stödet

till RF för deras arbete med idrottsverksamhet för nyanlända och asylsökande kan också bidra till att motverka segregation. Se vidare i utgiftsområde 13, avsnitt 6 Åtgärder mot segregation.

Idrottens betydelse för folkhälsan

Fysisk aktivitet har positiva effekter för hälsan
Genom regelbunden fysisk aktivitet kan olika sjukdomstillstånd motverkas. Världshälsoorganisationen (WHO) rekommenderar därför alla vuxna (18 år och äldre) att vara fysiskt aktiva minst 150 minuter i veckan med måttlig intensitet och/eller 75 minuter med hög intensitet. För barn och ungdomar (5–17 år) rekommenderas fysisk aktivitet minst 60 minuter om dagen i måttlig till hög intensitet. Centrum för idrottsforskning utgår ifrån detta i sin redovisning till regeringen.

Personer som motionerar regelbundet

Att undersöka människors motionsvanor är svårt. Svaren varierar beroende på hur deltagaren definierar den fysiska aktivitetens ansträngningsgrad och regelbundenhet. Av Riksidrottsförbundets (RF) enkätstudie, Svenska folkets relation till motion och idrott 2015, där personers deltagande i organiserade motionsaktiviteter undersöks, framgår att 45 procent av de tillfrågade mellan 6 och 80 år deltog i minst tre motionsaktiviteter i veckan och ytterligare 30 procent deltog i minst en till två motionsaktiviteter i veckan. Nivån har varit konstant sedan 2002. Kvinnor och yngre motionerar i högre utsträckning än män och äldre.

Fysisk aktivitet hos kvinnor och män på fritiden

Folkhälsomyndigheten genomför årligen en rikstäckande undersökning om folkhälsa, Nationella folkhälsoenkäten. Undersökningen visar hur befolkningen mår och följer upp förändringar i hälsa över tid. Drygt var femte kvinna och var fjärde man ägnar sig åt regelbunden motion och idrott under minst 90 minuter varje vecka. Vidare framgår att särskilt unga män men även unga kvinnor (16–29 år) i störst utsträckning tränar på denna nivå och att andelen därefter minskar successivt i takt med ökad ålder och att könsskillnaden är obetydlig. Denna undersökning visar således att män motionerar och idrottar något mer än kvinnor. Detta motsägs av RF:s enkätstudie, som redo-

visas ovan, som visar på att kvinnor motionerar i högre utsträckning än män. Detta beror sannolikt på att kvinnor sammantaget motionerar något mer än män, dock motionerar män mer inom föreningslivet än kvinnor.

Ett annat mått på fysisk aktivitet i den nationella folkhälsoenkäten var frågan om hur mycket tid som de tillfrågade under en vanlig vecka ägnade sig åt måttligt ansträngande aktiviteter ”som får dig att bli varm”, exempelvis ”promenader i rask takt, trädgårdsarbete, tyngre hushållsarbete, cykling, simning, etc.”. Resultatet indikerar att drygt hälften av alla svenskar i åldern 16–84 år är fysiskt aktiva på en nivå som motsvarar WHO:s rekommendationer, här framgår att män är något mer aktiva än kvinnor.

Under senare år har stillasittande lyfts fram som en oberoende riskfaktor för ohälsa. Enligt nationella folkhälsoenkäten uppger 15 procent av den svenska befolkningen att de har en i huvudsak stillasittande fritid. Skillnaderna mellan kön och åldersgrupper är förhållandevis små. Däremot framträder vissa socioekonomiska mönster, i och med att andelen inaktiva minskar i takt med stigande utbildningsnivå. Likaså är andelen med stillasittande fritid högre hos utrikes födda. Uppgifterna som redovisas utifrån folkhälsoenkäten är i stort oförändrade sedan tidigare år.

Dopning är ett samhällsproblem

Att minska bruket av dopningspreparat är en del av statens folkhälsomål. Bruket finns både inom idrotten och i samhället i stort. Antidopningsarbetet är därför ett led i att sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation.

Riksidrottsförbundet (RF) ansvarar för antidopningsarbetet inom idrottsrörelsen. Dopning utanför idrotten förekommer framför allt bland unga män i gymmiljöer. För att nå dessa miljöer fördelar Folkhälsomyndigheten medel till PRODIS (Prevention av dopning i Sverige) för att bedriva antidopningsprojektet 100 procent ren hårdträning, som bl.a. omfattar gym- och träningsanläggningar över hela Sverige.

År 2015 genomförde RF 3 292 dopningskontroller vilket var något färre än 2014 och 2013. Totalt fälldes 23 personer 2015 för dopningsförsök. Av dessa var en kvinna och 22 män. Genomsnittligt har under 2006–2015 årligen 28 personer fällts för dopningsbrott, varav en kvinna och 27 män per år.

Idrottsverksamhet för nyanlända och asylsökande

Riksidrottsförbundet (RF) får sedan 2015 statligt stöd för att arbeta med etablering av nyanlända och även för att bedriva idrottsverksamhet för asylsökande. Statligt stöd har i motsvarande syfte även tilldelats andra organisationer i civilsamhället. Flera av dem bedriver verksamheter som sker i samverkan med idrottsrörelsens verksamhet för asylsökande och nyanlända. Statligt stöd har även tilldelats folkbildningen för verksamhet för asylsökande och personer med uppehållstillstånd som bor i Migrationsverkets anläggningsboende. Tidigare har verksamhet riktad till nyanlända och asylsökande varit en naturlig del av idrottens generella verksamhet, i enlighet med värdegrunden som betonar allas rätt att vara med. Många föreningar och förbund jobbar även med målgrupperna bl.a. inom ramen för Idrottslyftet. RF menar dock att statens stöd för särskilda insatser för nyanlända och asylsökande har gjort att frågan kommit betydligt högre på dagordningen såväl på central och regional nivå som på lokal nivå.

Under 2016 genomfördes verksamhet i 262 kommuner och 1 176 idrottsföreningar fick bidrag för insatser. Samverkan har skett med Migrationsverkets kontor och anläggningsboenden och uppskattningsvis har 96 800 genomförda aktivitetstillfällen rapporterats med drygt 150 000 deltagare i de genomförda aktiviteterna. Av dessa var barn (0–12 år) 19 procent, ungdomar (13–25 år) 71 procent och vuxna 10 procent. RF har ingen samlad könsuppdelad statistik men uppgifterna tyder på att väsentligt fler pojkar och män än flickor och kvinnor deltagit i verksamheten. Samtliga distriktsförbund (DF) har genomfört verksamhet inom olika idrotter, vanligast förekommande är fotboll, följt av ”prova på flera idrotter”, boxning, ridsport och basket.

Samtliga DF hade en koordinator anställd för verksamheten. Flertalet av dessa har en bakgrund i och erfarenhet av arbete riktat till nyanlända eller liknande målgrupper. Samtliga DF ingår i regionala nätverk och samverkar med länsstyrelser, kommuner, Arbetsförmedlingen och civilsamhällets aktörer. Även om det är fler pojkar och män än flickor och kvinnor som söker asyl i Sverige så finns behov av att öka insatserna för att fler flickor och kvinnor ska ges möjlighet att delta i verksamheten.

Centrum för idrottsforskning fördjupade analys

Centrum för idrottsforskning (CIF) har på regeringens uppdrag gjort en fördjupad analys av idrottsrörelsens barn- och ungdomsverksamhet. I rapporten Statens stöd till idrotten – uppföljning 2016 redovisar CIF uppdraget i form av en samlad bedömning av och kunskaps-sammanställning om ungas deltagande i – och attityd till – idrott och fysisk aktivitet under skoltid och fritid, på vardagar och helger.

CIF belyser ungas idrottande och fysiska aktivitet med olika ungdomsgrupper i fokus.

Rapporten visar att få unga i dag lever upp till den medicinska expertisens rekommenderade nivåer av daglig fysisk aktivitet. Mätningar visar att en majoritet barn och unga inte når rekommendationen om 60 minuters daglig fysisk aktivitet. Detta gäller särskilt äldre ungdomar, och flickor i större utsträckning än pojkar.

Gruppen unga som i dag står utanför eller endast i begränsad utsträckning är aktiva inom idrottsrörelsen är relativt stor och ökar i takt med att ungdomarna blir äldre. I stor utsträckning är det unga som tidigare varit medlemmar i idrottsföreningar, men som av olika anledningar slutat.

Därtill finns de unga som sällan eller aldrig deltar i skolans undervisning i idrott och hälsa, är stillasittande på rasterna, sällan tillhör föreningsidrotten och även i övrigt uppger sig ha en fysiskt inaktiv fritid. Det är denna grupp som CIF i sin analys bedömer vara i störst behov av ökad fysisk aktivitet. Det är samtidigt den grupp som är svårast att nå. Dessa unga verkar inte tilltala av varken skolans eller fritidens rådande aktiviteter.

CIF lyfter fram att flera studier pekar mot att fysisk aktivitet och idrott har skyddande effekter för unga människors kroppsuppfattning. CIF pekar på att idrottsrörelsen och skolans undervisning i idrott och hälsa behöver förhålla sig till vilka normer och förväntningar som förmedlas, vidmakthålls och återskapas när det gäller idrott, kön, kropp och utseende.

Idrottens internationella konkurrenskraft

Medaljer i internationella mästerskap

År 2015 deltog 165 av landets 212 landslagstrupper i ett VM eller motsvarande. Totalt vanns

216 medaljer varav 59 guld, 70 silver och 87 brons. Jämförelsevis vanns 184 medaljer 2014 och 231 medaljer 2013. Det är svårt att jämföra idrottsliga prestationer såväl mellan nationer som mellan idrotter. Många idrotter anordnar inte världsmästerskap (VM) eller andra mästerskap varje år. Möjligheten att tävla och utmärka sig varierar därmed över tid.

Internationellt samarbete

Inom EU har programmet för utbildning, ungdom och idrott, Erasmus+, fortsatt. Under den sjuåriga programperioden 2014–2020 är 265 miljoner euro avsatta för insatser inom idrottsområdet med en särskild inriktning mot idrott på gräsrotsnivå. Stödberättigad verksamhet är bl.a. gränsöverskridande samarbetspartnerskap och ideella europeiska idrotts-evenemang. RF har påbörjat ett arbete med att stödja svenska idrottsorganisationer i att söka medel från Erasmus+. Regeringen anser att det är bra att svenska organisationer söker medel från EU och därigenom kan ges möjlighet till att utveckla sin verksamhet. Regeringens hållning att idrottspolitiken först och främst är en nationell angelägenhet kvarstår.

16.6.3 Analys och slutsatser

Idrottsrörelsen är Sveriges största folkrörelse och engagerar många barn, ungdomar och vuxna, både som aktiva och som ledare. Det ideella arbetet är omfattande och bidrar till att skapa goda förutsättningar för ett aktivt idrottande runt om i hela landet.

Av det totala stödet år 2016 har en höjning med 50 miljoner kronor till 550 miljoner kronor varit öronmärkta till Idrottslyftet med syfte att attrahera fler barn och ungdomar att delta i föreningsidrotten. Regeringen noterar att antalet deltagartillfällen som redovisas för det lokala aktivitetsstödet till barn- och ungdomsverksamheten (LOK-stöd) har ökat något under 2015 jämfört med 2014, vilket innebär att en flerårig negativ utveckling kan ha brutits. Regeringen noterar vidare att LOK-stödets fördelning baserat på deltagartillfällen inte är jämställt genom att större andel av bidraget ges för pojkars idrottande framför flickors idrottande.

Regeringen redovisade redan i budgetpropositionen för 2016 att det finns en tydlig tendens att socioekonomiskt utsatta grupper

redan i unga år faller utanför idrottsrörelsens verksamhet. Främst gäller det för flickor som är utrikes födda eller är födda i Sverige med två utrikes födda föräldrar. Dessa flickor deltar i lägre omfattning än andra i idrottsrörelsens verksamhet, samtidigt som forskning pekar på att gruppen är den som helst vill delta om de fick chansen. Det är i detta sammanhang av vikt att idrottsrörelsen i sitt arbete med idrottsverksamhet för nyanlända och asylsökande särskilt uppmärksammar flickors och kvinnors förutsättningar för att delta i verksamheten.

Centrum för idrottsforskning (CIF) har redovisat en fördjupad analys av idrottsrörelsens barn- och ungdomsverksamhet. Analysen redovisas i form av en samlad bedömning av och kunskapssammanställning om ungas deltagande i – och attityd till – idrott och fysisk aktivitet under skoltid och fritid, på vardagar och helger.

En slutsats som CIF drar är att ungas idrottande och fysiska aktivitet måste diskuteras med olika ungdomsgrupper i fokus.

En generell iakttagelse är enligt CIF att mätningar visar att en majoritet unga inte når rekommendationen om 60 minuters daglig fysisk aktivitet. Detta gäller särskilt äldre ungdomar, och flickor i större utsträckning än pojkar.

Därtill finns grupper som i stor utsträckning är fysiskt inaktiva, bl.a. personer med funktionsnedsättning där detta i sig själv ökar risken för ohälsa. Idrottsrörelsen har stor möjlighet inte minst genom Idrottslyftet att bidra till att utveckla metoder och bemötanden som även når dessa grupper av unga på lokal nivå.

Därtill gör regeringen en kraftsamling tillsammans med idrottsrörelsen och friluftsrörelsen för ökad fysisk aktivitet under skoldagen. Sammantaget så finns goda förutsättningar att möjliggöra att unga i Sverige ökar sin fysiska aktivitet.

Offentliga styrmedel kan enligt regeringens bedömning användas för att främja förutsättningarna för hälsosamma matvanor och fysisk aktivitet.

En av utgångspunkterna för statens stöd till idrotten är att idrotten, såväl i verksamheten som i beslutande församlingar, ska vara öppen för alla, oavsett ålder, kön, könsidentitet, könsuttryck, sexuell läggning samt social, etnisk och kulturell bakgrund och funktionsnedsättning. Trots detta är det många grupper som i liten utsträckning deltar i verksamheten eller i

beslutande församlingar inom föreningsidrotten. Den förhållandevis jämställda fördelning som kännetecknar idrottsrörelsens aktiva medlemmar återspeglas inte i styrelserummen.

Regeringen verkar i hela sin politik för en jämn fördelning av makt och inflytande mellan könen och förväntar sig att idrottsrörelsen på olika nivåer ökar sina ansträngningar att nå en jämställd idrott. Regeringen noterar den kvotering som Riksidrottsförbundet (RF) inför i sina stadgar vilket framöver kommer att medföra jämnare könsfördelning i specialidrottsförbundens styrelser och valberedningar. Det kan i sig bidra till att påverka verksamhetsformerna positivt så att kvinnor och flickor i större utsträckning kommer att attraheras av olika idrotter i framtiden. Det är viktigt i hela samhället att olika beslutande organ är representativa för den verksamhet som bedrivs.

CIF ska i maj 2018 till regeringen redovisa en fördjupad analys av jämställdheten inom idrotten. Analysen ska utgå från det grundläggande målet om kvinnors och mäns lika förutsättningar att utöva idrott och motion. En central frågeställning ska vara hur olika idrotter utformats, uppfattas och bedrivs samt hur detta påverkar könsfördelningen inom dessa idrotter. Idrotter med hög andel kvinnliga respektive manliga utövare och ledare ska särskilt belysas och en jämförande analys ska göras med idrotter som uppvisar en jämnare könsfördelning. Regeringen bedömer att det är angeläget att synliggöra goda exempel på verksamheter som utvecklat ett bra normkritiskt arbete. Det är av intresse att belysa bl.a. idrottsverksamheter som utvecklat metoder som bryter könsstereotypa normer och skapar bättre förutsättning för barn, unga och vuxna att utveckla sin fulla potential och delta oberoende av kön

De insatser som med statens stöd gjorts inom idrotten och i samhället i övrigt inom antidopning är av betydelse för en god folkhälsa. Därtill är insatser angelägna för att säkerställa att idrottens antidopningsarbete är förenligt med Sveriges åtaganden i internationella antidopningskonventioner och Världsantidopningskoden.

Trots omfattande insatser finns alltför brister i säkerheten i anslutning till idrotts-evenemang. Detta riskerar att medföra att människor avstår från att besöka evenemang, vilket riskerar att urholka intresset för idrottsverksamhet på olika nivåer. Riksdagen har 2017

beslutat att genom ändring i ordningslagen (1993:1617) införa ett förbud mot maskering vid idrottsarrangemang. Detta innebär att personer som huvudregel förbjuds att helt eller delvis täcka ansiktet på ett sätt som försvårar identifikation när de befinner sig på en idrottsanläggning vid fotbollsmatcher och andra idrottsarrangemang.

16.7 Mål för friluftspolitiken

Riksdagen har fastställt det övergripande målet för friluftslivspolitiken. Målet är att stödja människors möjligheter att vistas ute i naturen och utöva friluftsliv där allemansrätten är en grund för friluftslivet. Alla människor ska ha möjlighet till naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö (prop. 2009/10:238, bet. 2010/11:KrU3, rskr. 2010/11:37 och 2010/11:38).

Tio mätbara mål har beslutats av regeringen och redovisats till riksdagen (skr. 2012/13:51, bet. 2012/13:KrU4, rskr. 2012/13:278). Målen är följande:

- Tillgänglig natur för alla
- Starkt engagemang och samverkan
- Allemansrätten
- Tillgång till natur för friluftsliv
- Attraktiv tätortsnära natur
- Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling
- Skyddade områden som resurs för friluftslivet
- Ett rikt friluftsliv i skolan
- Friluftsliv för god folkhälsa
- God kunskap om friluftslivet

De tio målen har preciseringar som förtydligar innebörden av målen. Preciseringarna är ett stöd i genomförande av åtgärder. De är också underlag för att kunna mäta och följa upp målen samt för att kunna fortsätta utveckla friluftslivspolitiken.

Varje friluftslivsmål berör flera olika myndigheter och organisationer. För varje mål utpekas en till två myndigheter som ansvariga för uppföljning och utveckling av respektive mål. Syftet

med friluftslivsmålen och preciseringarna är att de ska vara vägledande för arbetet med friluftslivsfrågor på alla nivåer i samhället.

Friluftsliv är ett allmänt intresse och spänner över flera politikområden, bl.a. miljö- och naturvårdspolitik, folkhälsopolitiken, den regionala tillväxtpolitiken, skogs- och jordbrukspolitik, politiken för landsbygdens utveckling samt utbildnings- och forskningspolitiken.

Riksdagen har beslutat om ett generationsmål för miljöarbetet och om 16 miljö kvalitetsmål som uttrycker den miljömässiga dimensionen av hållbar utveckling (prop. 2009/10:155, bet. 2009/10:MJU25, rskr. 2009/10:377). Flera av miljö kvalitetsmålen har även preciseringar som rör friluftslivet, liksom etappmål som identifierar en önskad samhällsomställning och som anger steg på vägen för att nå generationsmålet och ett eller flera miljö kvalitetsmål (se utg.omr. 20 Allmän miljö- och naturvård).

Naturvårdsverket ska verka för att förutsättningarna för friluftslivet bevaras och utvecklas, samt samordna myndigheternas arbete när det gäller friluftsliv och samverka med andra berörda.

16.8 Resultatredovisning för friluftspolitiken

Resultatredovisningen baseras i huvudsak på redovisningen av statsbidrag till friluftslivsorganisationer. Även Naturvårdsverkets åter-rapportering av åtgärder för biologisk mångfald under perioden 2014–2016 (rapport 6758) innehåller värdefull information.

I resultatredovisningen används även Naturvårdsverkets årliga redovisning för hur arbetet med samordningen av berörda myndigheters friluftslivsarbete utvecklas, liksom sam-verkan med andra aktörer såsom friluftslivsorganisationer.

Uppföljning av friluftslivsmålen sker periodvis. Den första uppföljningen av friluftslivsmålen (Naturvårdsverket rapport 6700, december 2015) rapporterades i budgetpropositionen för 2017, utgiftsområde 17. Nästa uppföljning beräknas ske 2018.

Naturvårdsverkets uppföljning av friluftslivsmålen är ett viktigt underlag för regeringens arbete att utveckla politiken och följa upp målen. Resultatet av de miljömål som berörs av friluftslivspolitiken redovisas i utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

livspolitiken redovisas i utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

16.8.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Statsbidraget

Inom friluftspolitiken sker uppföljning i förhållande till de av regeringen tio beslutade målen och dess preciseringar.

16.8.2 Resultat

Statsbidraget

Redovisningen av statsbidragen görs med utgångspunkt från förordningen (2010:2008) om statsbidrag till friluftslivsorganisationer och det övergripande målet för friluftsliv som riksdagen beslutat för den statliga friluftslivspolitiken (prop. 2009/10:238). Syftet med bidraget är att stödja att människor organiserar sig för vistelse i naturen och utövande av friluftsliv med allemansrätten som grund samt att ge alla människor möjlighet att genom friluftsliv få naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om naturen och miljön. Paraplyorganisationen Svenskt Friluftsliv fördelar och betalar ut statsbidrag till friluftslivsorganisationer. Statsbidrag lämnas antingen som organisationsbidrag eller verksamhetsbidrag med finansiering från anslaget 13:3 *Stöd till friluftslivsorganisationer*, utgiftsområde 17. Organisationsbidrag är stöd till organisationer i förhållande till organisationens medlemsantal och aktivitetsnivå. Verksamhetsbidrag är stöd till organisationer för en specifik verksamhet efter särskild prövning. Svenskt Friluftslivs medlemsorganisationer har tillsammans nära två miljoner medlemmar.

Svenskt Friluftsliv fördelade under år 2016 nära 47,8 miljoner kronor i bidrag till 23 friluftslivsorganisationer, varav 21,3 miljoner kronor var organisationsbidrag till 13 organisationer och 26,5 miljoner kronor var verksamhetsbidrag till 20 organisationer. Tio organisationer fick både organisations- och verksamhetsbidrag.

I budgetpropositionen för 2016 tillfördes anslaget 13:3 *Stöd till friluftslivsorganisationer*

20 miljoner kronor per år från 2016. En stor del av ökningen har använts inom områden som prioriterats av regeringen såsom stöd till skolans verksamhet med friluftsdagar och utomhuspedagogik samt satsningar på utevistelse för barn och unga. Ökningen av statsbidragen har även resulterat i aktiviteter som främjar naturkontakt, fysisk aktivitet och integration.

Tabell 16.6 Friluftorganisationer som fått bidrag år 2016 av Svenskt Friluftsliv

Organisation bidrag och verksamhetsbidrag
Friluftsrämjandet
Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund (Sportfiskarna)
Svenska Livräddningssällskapet
Svenska Turistföreningen
Cykelfrämjandet
Båtunionen
Svenska Kryssarklubben
Hälsöfrämjandet
Svenska Frisksportförbundet
Svenska Folksportförbundet
Organisationsbidrag
Svenskt Friluftsliv
Fjällklubben
Kennelklubben
Verksamhetsbidrag
Cykelsällskapet
Scouterna
Svenska Orienteringsförbundet
Naturskyddsföreningen (tillsammans med Naturskoleföreningen och Sportfiskarna)
Svenska Klätterförbundet
Svenska Kanotförbundet
Svenska Jägareförbundet
Förbundet Skog och Ungdom
Riksförbundet Sveriges 4H
Svenska Islandshästförbundet

Genom bidragsverksamheten nås stora grupper av människor som får möjlighet till ett upplevelserikt friluftsliv. Organisationsbidragen till friluftorganisationerna möjliggör stor verksamhet med många deltagare i olika aktiviteter. Resultatet för 2016 visar på en stor bredd av verksamheter och aktiviteter som genomförts av friluftorganisationerna.

År 2016, i likhet med tidigare år, prioriterades särskilt satsningar på verksamheter för barn och ungdomar. Dessutom prioriterades satsningar som strävade mot att uppfylla de tio friluftslivspolitiska målen. Könsuppdelad statistik finns inte att tillgå men kommer att efterfrågas inför kommande redovisningar.

Flera av organisationerna fortsätter att öka medlemsantalen, t.ex. har Orienteringsförbundet ökat med drygt 4 000 och Friluftsrämjandet med nära 5 000 medlemmar.

Bland verksamheterna riktade mot barn och ungdomar finns projektet Skogen i city. Förbundet Skog och ungdom har nått ut med information till 2 000 barn och unga. Deltagarna har fått möjlighet att prova på friluftsliv i stadsmiljö med aktiviteter som geocaching, att vandra i stadsmiljö, paddla kanot och bygga vindskydd i tätort. Riksförbundet Hälsöfrämjandets verksamhet Må bra med allemansrätten har gett cirka 21 000 elever möjlighet få känna på friluftslivet i praktiken och få kunskap om allemansrätten. Över 12 500 barn och unga har deltagit i Sportfiskarnas omfattande verksamhet Klassdraget. Sportfiskarna har även satsat på att få fler barn och unga att öka kunskaperna om vattenvård.

Flera projekt riktas mot barn och ungdomar som nyligen kommit till Sverige. Svenska Turistföreningens verksamhet Unga Guidar Unga, innefattande de tre projekten Tillammans, Friluftsfaddrar och Barnens Turistbyrå, fokuseras på att introducera nya grupper till Sveriges natur- och kulturliv. Schysst sommar och vinter för nyanlända är Naturskyddsföreningens nya projekt för att nå ensamkommande barn. Ungdomar som tidigare haft liknande erfarenhet och upplevelser som de nyanlända har fått arbeta som ungdomsledare och introducera de nya till bl.a. gemensamma naturupplevelser och friluftsliv. Projektet har ökat miljöengagemanget, delaktigheten, självkänslan och lusten för naturupplevelser hos majoriteten av de ungdomar som deltagit i aktiviteterna.

Friluftsrämjandets undervisningsmodell Skogshjältarna används i skolan, som med hjälp av friluftslivet ökar barn och ungas möjligheter till en mer hälsosam livsstil och ökat livsrum i socioekonomiskt utsatta områden. Det är ett nytt sätt att arbeta för att främja friluftsliv, hälsa, barn och ungas rättigheter, friluftsfärdigheter och miljömedvetenhet.

Friluftslivets betydelse för folkhälsan lyfts fram i flera projekt. Inom Friluftsrådet verksamhet Gilla Backen ges över en halv miljon människor möjlighet till ett aktivt friluftsliv i sitt närområde vilket bidragit till ökad folkhälsa. Inom Orienteringsförbundets koncept Hitta ut, som är en form av orientering, har närmare 20 000 deltagare registrerats och 40 000 aktiverat sig, vilket är en ökning med 30 procent från 2015. Möjligheterna för deltagare har utökats bl.a. genom att kontroller har anpassats för att kunna nås av personer med funktionsnedsättning.

Flera projekt fokuserar på ledarutbildning och fortbildning för lärare, dessutom på flera språk. Svenska Kanotförbundets verksamhet Paddling för nyanlända satsade 2016 på ledarutbildning av ungdomar, som i nästa steg kan undervisa andra ungdomar i simning och paddling.

Naturskoleföreningen, Naturskyddsföreningen och Sportfiskarna genomför tillsammans fortbildningsprojektet Mer friluftsliv i skolan. Projektet omfattar bl.a. övningar kopplade till allemansrätt och etik, friluftssäkerhet, att samarbeta i naturen, och natur- och vattenvård.

Värdet av att bevara och tillgängliggöra natur för utomhuspedagogisk verksamhet och friluftsliv nära skolor och bostäder har uppmärksammas hos politiker, tjänstemän och skolor i ett stort antal kommuner.

Åtgärder för friluftsliv

Med anslaget 1:3 *Åtgärder för värdefull natur* (utgiftsområde 20 *Allmän miljö- och naturvård*) finansieras åtgärder för naturvårdande skötsel och tillgängliggörande av skyddade områden, förvaltning av Naturvårdsverkets fastighetsinnehav inklusive investeringar i och underhåll av byggnader samt utstakning, inmätning och gränsmarkering av nya naturreservat.

Anslaget är viktigt för att ge förutsättningar för ett rikt friluftsliv i de skyddade områdena, i tätortsnära natur och på det statliga ledssystemet i fjällen. För att värdena i de skyddade områdena ska bevaras och utvecklas är förvaltningen av dem av central betydelse för både biologiska värden och värden för friluftsliv och kulturmiljö. Information om skyddad natur är central inom verksamheten, inte minst vid naturumanläggningarna.

En stor andel av medlen används av länsstyrelserna till åtgärder för friluftsliv och tillgängliggörande av skyddade områden, arbetet med att stärka det statliga ledssystemet i fjällen, informationsinsatser för friluftslivet och naturvägledning. Användningen av medel för friluftsliv och tillgänglighet i skyddade områden har avsevärt höjts de senaste åren; från 41 miljoner kronor år 2014, till 77 miljoner kronor år 2015 och 107 miljoner kronor år 2016. Under år 2016 har 1 402 åtgärder för friluftsliv och tillgänglighet utförts på 1 972 anordningar, 397 leder och 76 skötselområden.

Därutöver har drygt 23 miljoner kronor använts till övrigt arbete med friluftsliv, en markant höjning från 6 miljoner kronor året innan.

Inom skogssektorn bedrivs arbete för att förbättra hänsynen till friluftsliv och rekreation bl.a. genom att genomföra och utveckla nya målbilder för friluftsliv och rekreation.

Det statliga ledssystemet i fjällen har stärkts

Det statliga ledssystemet utgör till stor del infrastrukturen för friluftslivet och skyddad natur i fjällen, framförallt i och till nationalparker.

För att underlätta tillgänglighet har ledsystemen setts över och förbättrats. Under 2016 har arbetet med översynen av det statliga ledssystemet i fjällen fortsatt. Liksom föregående år har arbetet fokuserats på att rusta upp delar av ledssystemet. Många angelägna upprustningsinsatser har genomförts under året, till exempel har 45 broar bytts ut mot nya och 38 stycken har renoverats. Totalt har 316 kilometer leder röjts, 627 kilometer leder har fått en förbättrad markering och över 20 kilometer spänger har anlagts.

Naturvårdsverket har på regeringens uppdrag kartlagt systemet av vandringsleder i hela landet vad gäller typer, status och ansvarsförhållanden (NV skrivelse 2017-04-27, NV-00652-16). I rapporten finns även förslag till hur arbetet med vandringsleder kan utvecklas för att främja friluftsliv, turism och tillgänglighet med hänsyn till samiska intressen i de områden som samer traditionellt brukar. För det statliga ledssystemet i fjällen har Naturvårdsverket kartlagt vilka leder som behöver upprustas, flyttas eller kompletteras för att skapa ett sammanhängande ledssystem.

Naturvårdsverket har också utrett förutsättningar och kostnader för att komplettera det statliga ledsystemet med en ny vandringsled genom skyddade fjällnära skogar.

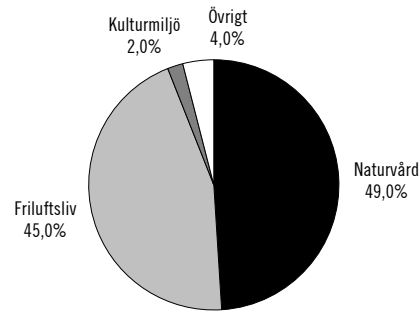
Kartläggning av värdefull friluftsnatur

Naturvårdsverket har på regeringens uppdrag tagit fram en metod som kan användas för att kartlägga naturområden som har stor betydelse för friluftsliv, rekreation och turism på lokal och regional nivå (NV skrivelse 2016-09-26). Regeringen har gett Naturvårdsverket i uppdrag att identifiera behov av vägledning, styrmedel och förstärkt samverkan mellan berörda myndigheter för att förvalta tätortsnära natur på ett hållbart sätt. Utgångspunkten ska vara att bevara och utveckla den biologiska mångfalden och förbättra förutsättningarna för friluftsliv, där även samspelet med kulturmiljövärden tas tillvara. I uppdraget ingår också att fortsätta utveckla metod och vägledning för att kartlägga naturområden med värden för friluftsliv, rekreation och turism. Uppdraget ska redovisas senast den 30 november 2017.

LONA-projekt

Under perioden 2014–2016 fattades beslut om 670 LONA-projekt (Lokala naturvårds-satsningar) med 2 127 åtgärder till en total kostnad om cirka 242 miljoner kronor varav statliga bidrag utgjorde cirka 107 miljoner kronor (44 procent). Bidragen fördelades med cirka 49 procent till naturvård, 45 procent till friluftsliv, 2 procent till kulturmiljö samt 4 procent till övrigt. Cirka 63 procent av bidragen användes till tätortsnära projekt.

Diagram.2 Fördelning av LONA- medel under 2014-2016 per område (Fördelas ut från anslag 1:3 Åtgärder för värdefull natur, UO20)

Naturvårdsverket rapport 6758

Naturvårdsverket redovisar att majoriteten av kommuner och länsstyrelser lyfter fram LONA som ett enkelt och effektivt sätt att stödja lokala naturvårds- och friluftslivssatsningar. LONA har haft en positiv inverkan på intresset för naturvård och friluftsliv hos kommunala politiker. Naturvård och friluftsliv upplevs ha integrerats bättre i kommunernas översiktplanering än tidigare. Många kommuner har använt LONA-bidrag för att ta fram underlag och upprätta naturvårdsprogram och friluftslivplaner. Ett flertal projekt har fokuserat på naturpedagogik vilket bidrar till att öka skolornas och förskolornas nyttjande av tätortsnära naturområden.

Länsstyrelserna har stärkt arbetet med friluftsliv

Länsstyrelserna har under perioden 2013–2016 haft regeringens uppdrag att samordna och leda det regionala arbetet med att förverkliga regeringens friluftslivspolitik där allemansrätten är en grund för friluftslivet. Länsstyrelserna har bl.a. haft i uppgift att stärka arbetet med tätortsnära natur och genomföra insatser för att friluftslivsmålen ska få ökat genomslag inom exempelvis samhällsplanering, utvecklings- och tillväxtarbete samt naturvårdsarbete. Under 2016 har länsstyrelserna tilldelats cirka 16 miljoner kronor i bidrag för kostnader och arbete som avser uppdraget.

Samtliga 21 länsstyrelser har rapporterat sitt friluftslivsarbete i enlighet med Naturvårdsverkets riktlinjer. Länsstyrelserna redovisar genomförda åtgärder under 2016 inom respektive friluftslivsmål.

Under året har samtliga län tillsatt en tjänst för arbetet att samordna friluftslivsarbete. De flesta länsstyrelserna karakteriserar samverkan med kommunernas planeringsavdelningar som god liksom samverkan med region, regionförbund och ideella föreningar.

Länsstyrelserna har främst stöttat arbetet med att stärka arbetet med tätortsnära natur genom att bevilja LONA-medel för att ta fram kunskapsunderlag. Inom ramen för LONA har också kommunerna stöttats i att bilda tätortsnära naturreservat, öka tillgången på tätortsnära natur och att ta fram grönplaner. Några län har tagit fram regionala kunskapsunderlag om tätortsnära natur som är viktig för friluftslivet. Länsstyrelserna har också förmedlat kunskap och goda exempel på hur planering av den fysiska miljön kan bidra till fysisk aktivitet och hälsosamma val. Stora insatser har också gjorts i arbetet med tätortsnära riksintressen för friluftslivet. Nya områden av riksintresse för friluftslivet har beslutats och avgränsningar och värdebeskrivningar för alla områden har uppdaterats under 2016.

För att friluftslivsmålen ska få genomslag i samhällsplaneringen har länsstyrelserna bl.a. haft dialog om friluftslivets värden med ansvariga planerare på kommunal nivå. Länsstyrelserna har också informerat om friluftslivsmålen för ansvariga politiker och tjänstemän på kommunerna. Cirka hälften av länen har arbetat aktivt med att förmedla kunskaper om betydelsen av friluftsliv och friluftslivets värden för samhället och individen.

Länsstyrelserna har gjort insatser för friluftslivsmålen genomslag i utvecklings- och tillväxtarbetet genom att informera om och stödja LONA och genom att informera om och stödja Landsbygdsprogrammet och programmet för lokalt ledd utveckling (Samverkande åtgärder för att stärka landsbygdens ekonomi) eller andra finansieringsformer från EU (se utg.omr.23). Mer än hälften av länen har startat eller sökt stöd för regionala utvecklingsprojekt och många av länen har också deltagit i andras utvecklingsprojekt kopplat till friluftsliv och turism. Insatser har gjorts för att stimulera naturturism både inom och utanför skyddad natur. Länsstyrelserna har dessutom deltagit i olika turismnätverk i viss omfattning.

För att stärka friluftslivsmålen genomslag i naturvårdsarbetet har länsstyrelserna arbetat för att säkerställa att alla nya beslut om naturreservat

har föreskrifter och skötselplaner som inte är onödigt ingripande när det gäller friluftsliv och organiserad verksamhet. Metoden om att indela naturreservat i zoner efter användning har använts där det är lämpligt. En tredjedel av länsstyrelserna har inrättat naturreservat där syftet främst är friluftsliv. Länsstyrelserna har också stimulerat och stöttat kommunerna att skydda områden värdefulla för friluftsliv.

Insatser har gjorts för att göra skyddade områden tillgängliga för människor med funktionsnedsättning. Länsstyrelserna har även uppdaterat information på webben om skyddade områden.

Ökad tillgänglighet för friluftsliv och naturturism

Naturvårdsverket har på regeringens uppdrag utvecklat förutsättningarna för användarvänlig information för olika digitala plattformar om naturområden, särskilt skyddade områden, för att allmänhetens tillgänglighet ska öka samt för att främja friluftsliv och turism.

Efter regeringens uppdrag 2016 har Naturvårdsverket tagit fram en strategi för kommunikation av allemansrätten. Strategin syftar till att alla människor, oavsett förutsättningar utifrån ålder, kön, socioekonomisk status, etnisk och kulturell bakgrund, intresse, funktionsförmåga, etc. får förutsättningar att vistas i naturen och utöva friluftsliv med allemansrätten som grund.

Sveriges nationalparker är unika områden. Förutom deras betydelse som skyddade naturlandskap med höga naturvärden bidrar de väsentligt till att göra naturupplevelser tillgängliga för människor. Sveriges 29 nationalparker hade under året totalt drygt 2,4 miljoner besökare.

Naturturismen växer i Sverige och nationalparkerna är turistattraktioner av internationellt intresse, med betydelse bland annat för besöksnäringen, lokal och regional tillväxt. 2017 utvidgades två nationalparker, Tivedens nationalpark i Laxå och Karlsborgs kommuner i Örebro respektive Västra Götalands län (prop. 2016/17:96, bet. 2016/17:MJU16, rskr. 2016/17:181) och Björnlandets nationalpark i Åsele kommun, Västerbottens län (prop. 2016/17:97, bet. 2016/17:MJU17, rskr. 2016/17:182). Tivedens vidsträckta skogs- och sprickdalslandskap är av riksintresse för både

naturvård och friluftsliv och har cirka 110 000 besökare årligen. Med utvidgningen av Björnlandets nationalpark så bevaras ett värdefullt bergs- och urskogsområde. Det säkerställer också parkens kvaliteter som vildmark. Samtidigt görs nationalparkerna tillgängliga för fler och nya grupper av besökare genom att entréer, leder och information förnyas. Genom utvidgningarna skapas nya, förbättrade möjligheter att ta emot besökare och till goda naturupplevelser som gynnar friluftslivet och natur- och kulturbaserad turism.

Samverkan och dialog

Den årliga Tankesmedjan för friluftsliv är en mötesplats för dialog om friluftslivsfrågor med sikte på att utveckla friluftslivet. 2017 års tankesmedja, Natur för barn och unga, arrangerades i april 2017 av Naturvårdsverket tillsammans med ett femtontal aktörer. Cirka 250 deltagare diskuterade barns och ungas möjligheter att utöva friluftsliv, hur deras friluftsliv ser ut i dag, vilka utmaningarna är och vilka lösningar som finns för att främja friluftsliv på fritiden och i skolan och hur beslutsfattare på olika nivåer verkar för friluftsliv för barn och unga.

16.8.3 Analys och slutsatser

Under mandatperioden har regeringen gjort omfattande satsningar på friluftslivet, vilket bedöms ha gett goda resultat. Regeringen bedömer att de åtgärder som genomförts bidrar till måluppfyllelsen av målen för friluftslivspolitikerna. Regeringen bedömer dock att förutsättningarna för människor att utöva friluftsliv behöver utvecklas även fortsättningsvis. Resultaten av de utökade statsbidragen till friluftslivsorganisationer redovisas ovan. Prioriterade målgrupper är barn, ungdomar och personer som nyligen kommit till Sverige.

Friluftslivspolitikerna är viktiga för folkhälsopolitiska mål, för de nationella miljömålen liksom för kulturlivet, kulturmiljömålen och samhällsplaneringen. Den har även en del i det nationella genomförandet av FN:s Agenda 2030-mål för hållbar utveckling. Framförallt berör friluftslivspolitikerna målet om främjandet av psykisk hälsa och välbefinnande. Friluftslivspolitikerna behöver integreras i samhällsplaneringen

och kan vara av betydelse för den sociala sammanhållningen lokalt.

Regeringen bedömer vidare att ansvaret för friluftslivsfrågor måste bli tydligare och att samarbetet mellan myndigheter med ansvar för friluftslivsfrågor behöver utvecklas. Kommuner och myndigheter på regional nivå behöver fortsatt stöd och samordning i arbetet med att förvalta och utveckla förutsättningar för friluftslivet, tillsammans med berörda aktörer. Samordningen av myndigheternas arbete med tätortsnära natur behöver utvecklas och befintliga styrmedel behöver tillämpas för friluftslivets syften. Kunskap och data om friluftsliv är viktigt för att säkerställa tillgång till mark för friluftsliv och för uppföljning av friluftsmålen. Ytterligare underlag om friluftsliv kan därmed behöva tas fram.

Regeringen anser att myndigheternas arbete med grön infrastruktur och ekosystemtjänster ska samordnas med arbetet med friluftsliv som är en s.k. kulturell ekosystemtjänst. Bevarande av biologisk mångfald och hänsyn till friluftslivet ska vara en naturlig komponent inom alla sektorer som nyttjar mark och vatten.

Det är av stor betydelse att det finns attraktiva och upplevelserika naturmiljöer i alla delar av landet, både i tätorternas närhet och på landsbygden. Det kvarstår dock mycket arbete för att bevara den biologiska mångfalden och kulturmiljön samt förbättra förutsättningarna för friluftsliv, särskilt i tätortsnära natur och i det mångbrukade landskapet. Det är ett arbete som rör både friluftsmålen och miljömålen. Det behövs mer vägledning och kompetensutveckling om friluftslivets värden i samhällsplanering och i planeringsunderlag för de areella näringarna. Regeringen bedömer att vägledning till kommuner om skydd av natur bör utvecklas. Länsstyrelsernas program för skydd av tätortsnära natur bidrar bl.a. till detta, liksom det statliga stöd som ges till kommuner enligt förordningen (2003:598) om statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt (LONA) (se utg.omr. 20 Allmän miljö- och naturvård).

Regeringen anser att arbetet med att underlätta friluftslivets tillgänglighet till naturområden ska fortsätta. Brist på tillgänglighet är mest påtaglig i slättbygder med hög bruksintensitet, stora åkrar och få stigar vid sidan av de trafikerade vägarna. Tillgänglighet och tillgång till attraktiv natur kan också minska på

grund av låg grad av anpassningar och miljöhänsyn samt körskador på stigar och leder.

Allemansrätten ger tillgänglighet till stora delar av landskapet och den ska nyttjas med respekt för äganderätten. Regeringen anser att kunskap om allemansrätten behöver upprätthållas kontinuerligt av Naturvårdsverket och andra myndigheter och organisationer.

De stora budgetsatsningar som gjordes i budgetpropositionerna för 2015 och 2016 på anslagen 1:3 *Åtgärder för värdefull natur* (utg.omr. 20) och 1:14 *Skydd av värdefull natur* (utg.omr. 20) är av stor betydelse för förutsättningar för friluftslivet och bidrar även till jobb och företagande. Hälften av de skyddade områdena har som syfte att tillgodose värden för friluftslivet. Vägledningar ger stöd för länsstyrelsernas förvaltning av skyddade områden.

Värdefull natur har skyddats genom utvidgningarna av nationalparkerna Tiveden och Björnlandet. Tillgängligheten har underlättats genom att entréer, leder och information förnyas. Parkerna får därmed förbättrade möjligheter att ta emot besökare och natur- och kulturbaserad turism. Ökad marknadsföring av parkerna kan bidra till en positiv utveckling av sysselsättning, särskilt avseende besöksnäringen genom naturturism, och offentlig service i respektive region.

Natur- och kulturvärden är viktiga resurser för livskvalitet och regional utveckling. Sveriges natur- och kulturlandskap och de naturupplevelser dessa erbjuder är förutsättningar för den starkt växande besöksnäringen och skapar attraktionskraft i hela landet. Turismen växer både nationellt och internationellt och har potential för fortsatt tillväxt i hela landet. Företag inom naturturism omsätter 3,6 miljarder kronor årligen.

Regeringen har de senaste åren gjort stora satsningar på att främja natur- och kulturbaserad turism (se utg.omr. 24 Näringsliv). Med fokus på natur- och kulturturism pågår en särskild satsning omfattande 40 miljoner kronor och lika mycket i medfinansiering under perioden 2016–2019. Projekteten, som delfinansierats av Tillväxtverket, syftar till att få fram ett ökat utbud av upplevelser för kultur- och naturintresserade besökare från andra länder.

Regeringen har även tillsatt en särskild utredare med uppdrag att föreslå en sammanhållen politik för hållbar turism och växande

besöksnäring (dir 2016:83). Utredningen ska bidra till innovativa växande företag och destinationer samt ökad samverkan mellan privata och offentliga aktörer, även inom naturturism och kulturturism (se utg.omr. 24 Näringsliv 3.5.3).

Regeringen bedömer att friluftorganisationerna skapar intresse och möjligheter för barn, unga och vuxna att utöva friluftaktiviteter, motionera och uppleva naturen. Organisationerna skapar också mötesplatser i naturen för människor med olika bakgrund och med olika förutsättningar att vistas ute i naturen. De höjda statsbidragen från och med 2016 har särskilt resulterat i stora satsningar på verksamheter med fokus på barn och unga, hälsoaspekter, mångfald och integration. Regeringen konstaterar att det statliga bidraget till friluftorganisationer under 2016 väl uppfyller bidragets syfte och att anslaget ger goda samhällseffekter.

16.9 Budgetförslag

16.9.1 13:1 Stöd till idrotten

Tabell 16.7 Anslagsutveckling 13:1 Stöd till idrotten

Tusental kronor

2016	Utfall	1 922 713	Anslags-sparande	55
2017	Anslag	1 935 311 ¹	Utgifts-prognos	1 935 311
2018	Förslag	1 954 311		
2019	Beräknat	1 954 311		
2020	Beräknat	1 958 311		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till idrotten. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till specialidrott inom gymnasieskolan, idrottsforskning och insatser mot dopning.

Regeringens överväganden

Tabell 16.8 Härlledning av anslagsnivån 2018–2020 för 13:1 Stöd till idrotten

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	1 935 311	1 935 311	1 935 311
Förändring till följd av:			
Beslut	19 000	19 000	23 000
Varav BP18	7 500	7 500	7 500
Varav			
Insatser för ökad sysselsättning	7 500	7 500	7 500
Överföring till/från andra anslag			
Varav BP18			
Övrigt			
Förslag/Beräknat anslag	1 954 311	1 954 311	1 958 311

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Anslaget föreslås öka med 19 miljoner kronor för 2018 för insatser främst inom barn- och ungdomsidrotten. För samma ändamål beräknas anslaget öka med 19 miljoner kronor årligen fr.o.m. 2019.

Anslaget ökade med 14 miljoner kronor 2017 för insatser för idrottsverksamhet i utsatta områden. Anslaget för samma ändamål föreslås vara oförändrat 2018 och beräknas vara oförändrat även för 2019 samt beräknas öka med 4 miljoner kronor årligen 2020–2025.

Anslaget ökade med 7,5 miljoner kronor 2017 för insatser för att öka sysselsättningen. Anslaget för samma ändamål föreslås även för 2018 uppgå till 7,5 miljoner kronor. Finansiering sker från anslag 1:8 *Bidrag till psykiatri* under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg. För samma ändamål beräknas anslaget öka med 7,5 miljoner kronor för 2019 och 2020.

Regeringen föreslår att 1 954 311 000 kronor anvisas under anslaget 13:1 *Stöd till idrotten* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 1 954 311 000 kronor respektive 1 958 311 000 kronor.

16.9.2 13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler

Tabell 16.9 Anslagsutveckling 13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2016		31 926		238
2017	Anslag	52 164 ¹	Utgifts-prognos	51 625
2018	Förslag	52 164		
2019	Beräknat	62 164		
2020	Beräknat	62 164		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till allmänna samlingslokaler. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till Bygdegårdarnas Riksförbund, Folkets Hus och Parker och Riksföreningen Våra Gårdar för organisationernas information, rådgivning utvecklingsarbete och arbete gällande ansökningar om statligt stöd.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2018 för anslaget 13:2 *Bidrag till allmänna samlingslokaler* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 44 000 000 kronor 2019–2021.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget används bl.a. för investeringsbidrag till fleråriga projekt. Detta innebär att bidragen betalas ut ett eller flera år efter det år då projektbidrag beslutats. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2018 för anslaget 13:2 *Bidrag till allmänna samlingslokaler* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 44 000 000 kronor 2019–2021.

Tabell 16.10 Beställningsbemyndigande för anslaget 13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler

Tusental kronor

	Utfall 2016	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021
Ingående åtaganden	27 701	27 398	44 000			
Nya åtaganden	22 212	36 849	27 247			
Infriade åtaganden	-22 515	-20 247	-27 247	-26 000	-9 000	-9 000
Utestående åtaganden	27 398	44 000	44 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	32 000	44 000	44 000			

Regeringens övervägande

Tabell 16.11 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	52 164	52 164	52 164
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut		10 000	10 000
Varav BP18			
<i>Överföring till/från andra anslag</i>			
Varav BP18			
<i>Övrigt</i>			
Förslag/beräknat anslag	52 164	62 164	62 164

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 10 000 000 kronor årligen 2019–2020.

Regeringen föreslår att 52 164 000 kronor anvisas under anslaget 13:2 *Bidrag till allmänna samlingslokaler* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 62 164 000 kronor respektive 62 164 000 kronor.

16.9.3 13:3 Stöd till friluftorganisationer

Tabell 16.12 Anslagsutveckling 13.3 Stöd till friluftorganisationer

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2016	47 785		
2017	Anslag 47 785 ¹		47 785
2018	Förslag 47 785		
2019	Beräknat 47 785		
2020	Beräknat 47 785		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till friluftorganisationer.

Kompletterande information

I förordningen (2010:2008) om statsbidrag till friluftorganisationer finns bestämmelser om hantering av statsbidragen.

Regeringens överväganden

Tabell 16.13 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 13.3 Stöd till friluftorganisationer

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	47 785	47 785	47 785
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Varav BP18			
<i>Överföring till/från andra anslag</i>			
Varav BP18			
<i>Övrigt</i>			
Förslag/beräknat anslag	47 785	47 785	47 785

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 47 785 000 kronor anvisas under anslaget 13:3 *Stöd till friluftorganisationer* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 47 785 000 kronor respektive 47 785 000 kronor.

16.9.4 13:4 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer

Tabell 16.14 Anslagsutveckling 13:4 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2016	15 000		
2017	Anslag 15 000 ¹		15 000
2018	Förslag 15 000		
2019	Beräknat 15 000		
2020	Beräknat 15 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer i enlighet med lagen (2010:473) om statligt stöd till riksdagspartiers kvinnoorganisationer.

Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2018 för anslaget 13:4 *Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 15 000 000 kronor 2019.

Skälen för regeringens förslag: För att Parti-bidragsnämndens administration ska kunna bedrivas effektivt bör stödet till riksdagspartiers kvinnoorganisationer handläggas samtidigt som stödet till de politiska partierna enligt lagen (1972:625) om statligt stöd till politiska partier. Detta innebär att åtaganden om stöd till riksdagspartiers kvinnoorganisationer beslutas under hösten för det kommande året och därmed medför behov om framtida anslag. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2018 för anslaget 13:4 *Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 15 000 000 kronor 2019.

Tabell 16.15 Beställningsbemyndigande för anslaget 13:4 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer

Tusental kronor

	Utfall 2016	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019
Ingående åtaganden	15 000	15 000	15 000	
Nya åtaganden	15 000	15 000	15 000	
Infriade åtaganden	-15 000	-15 000	-15 000	-15 000
Utestående åtaganden	15 000	15 000	15 000	
Erhållet/föreslaget bemyndigande	15 000	15 000	15 000	

Regeringens överväganden

Tabell 16.16 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 13:4 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	15 000	15 000	15 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Varav BP18			
Överföring till/från andra anslag			
Varav BP18			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	15 000	15 000	15 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 15 000 000 kronor anvisas under anslaget 13:4 *Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 15 000 000 kronor respektive 15 000 000 kronor.

16.9.5 13:5 Insatser för den ideella sektorn

Tabell 16.17 Anslagsutveckling 13:5 Insatser för den ideella sektorn

Tusental kronor

År	Utfall	Utgifter	Anslags-sparande	Övrigt
2016	Utfall	59 886		872
2017	Anslag	28 758 ¹	Utgifts-prognos	28 955
2018	Förslag	151 758		
2019	Beräknat	151 758		
2020	Beräknat	151 758		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för bidrag till forskning samt annan kunskapsutveckling som avser det civila samhället. Anslaget får även användas för utgifter för uppföljning och annan verksamhet för genomförandet av politiken för det civila samhället samt för sådana administrativa utgifter som är en förutsättning för genomförandet av insatser inom området.

Regeringens överväganden

Tabell 16.18 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 13:5 Insatser för den ideella sektorn

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	28 758	28 758	28 758
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	123 000	123 000	123 000
Varav BP18	123 000	123 000	123 000
Varav			
Förstärkning av MUCF för kompetenshöjande insatser om det civila sa	2 000	2 000	2 000
Utökat uppdrag till överenskommelsen mellan regeringen, civilsamhäl	1 000	1 000	1 000
Bidrag till vissa ideella organisationer som stöd för deras arbete	120 000	120 000	120 000
Överföring till/från andra anslag			
Varav BP18			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	151 758	151 758	151 758

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 2 000 000 kronor fr.o.m. 2018 för kompetenshöjande insatser om 7 000 000 kronor för statliga myndigheter och politiker i kommuner och landsting. Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar som innebar att anslaget ökas med 5 000 000 kronor årligen för 2018–2020 för att underlätta civilsamhällets organisationers arbete med att ge stöd och trygghet till asylsökande barn och unga avses nu delfinansiera nämnd kompetenshöjande insats 2018–2020.

Anslaget ökas vidare med 1 000 000 kronor fr.o.m. 2018 som tillsammans med en omfördelning inom anslaget medger en ökning på 3 000 000 kronor för ett utökat uppdrag till överenskommelsen mellan regeringen, idéburna organisationer inom det sociala området och Sveriges kommuner och Landsting.

Anslaget ökas även med 120 000 000 kronor årligen 2018–2020 för ideella organisationers åtgärder mot hemlöshet bland unga vuxna där psykisk ohälsa kan vara en bidragande orsak till hemlösheten. Ökningen innefattar kostnader för administration av bidraget.

Regeringen föreslår att 151 758 000 kronor anvisas under anslaget 13:5 *Insatser för den ideella sektorn* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 151 758 000 kronor respektive 151 758 000 kronor.

17 Folkbildning

17.1 Omfattning

Till folkbildningen räknas folkhögskolor, studieförbund och studerandeorganisationer inom folkhögskolan. Inom folkbildningen finns

även särskilda statsbidrag för tolkutbildning, särskilt utbildningsstöd samt ett särskilt bidrag för verksamheter för asylsökande och vissa nyanlända.

17.2 Utgiftsutveckling

Tabell 17.1 Utgiftsutveckling inom Folkbildning utgiftsområde 17

Miljoner kronor

	Utfall 2016	Budget 2017 ¹	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
<i>Folkbildning</i>						
14:1 Bidrag till folkbildningen	3 811	3 856	3 856	4 348	4 368	4 368
14:2 Bidrag till tolkutbildning	29	59	55	59	59	59
14:3 Särskilda insatser inom folkbildningen	212	175	173	170	151	47
14:4 Särskilt utbildningsstöd	154	155		188	190	193
Summa Folkbildning	4 206	4 244	4 084	4 765	4 769	4 668

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

17.3 Mål för området

Målet för folkbildningspolitiken fastställdes genom riksdagens beslut i fråga om regeringens proposition Allas kunskap – allas bildning (prop. 2013/14:172, bet. 2013/14:KrU8, rskr. 2013/14:379). Målet är att folkbildningen ska ge alla möjlighet att tillsammans med andra öka sin kunskap och bildning för personlig utveckling och delaktighet i samhället. Målet avspeglar folkbildningens idémässiga grund, särskilda pedagogik och självständighet.

17.4 Resultatredovisning för folkbildningspolitiken

17.4.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Folkbildningens verksamhet följs i första hand upp i förhållande till de fyra syften som gäller för statsbidraget för folkbildningen. Dessa fyra syften ligger till grund för resultatindikatorerna och presenteras i tabell 17.2. De resultatindikatorer som används för folkbildningens område är i huvudsak kvantitativa och beskriver främst den verksamhet som genomförts, t.ex. antal deltagare vid folkhögskolor och studieförbund.

Underlag för uppföljning gentemot dessa indikatorer samt för övriga bedömningar av folkbildningens verksamhet har hämtats från Folkbildningsrådets och SISU Idrottsutbildarnas årsredovisningar samt från de uppföljningar och utvärderingar som Folkbildningsrådet och SISU Idrottsutbildarna genomför. Vidare har uppgifter inhämtats från vissa myndigheters årsredovisningar, bl.a. Myndigheten för yrkeshögskolans och Specialpedagogiska skolmyndighetens.

Tabell 17.2 Syften och indikatorer

Syfte	Indikator
1. Stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin.	Antalet folkhögskolor och studieförbund i landet. Fördelning av folkhögskolor och studieförbund i landet.
2. Bidra till att göra det möjligt för en ökad mångfald människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen.	Deltagare i folkhögskolekurs efter ålder och kön. Unika studiecirkeldeltagare efter ålder och kön. Andel utlandsfödda deltagare i folkhögskolans långa kurser och i studiecirkel. Andel deltagare med funktionsnedsättning i långa kurser resp. studiecirkel.
3. Bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället.	Andel deltagare utan gymnasieutbildning. Antal utfärdade intyg om grundläggande behörighet bland deltagare på folkhögskolans långa kurser. Antal utfärdade intyg om avslutad eftergymnasial yrkesutbildning på särskild kurs.
4. Bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet.	Antal deltagare i folkhögskolors och studieförbunds kulturprogram. Andel kvinnor respektive män i kulturprogram.

17.4.2 Resultat

Stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin

Folkbildningen har spelat och fortsätter spela en viktig roll i att bidra till demokratins framväxt och utveckling. Genom folkbildningen får fler möjlighet att aktivt delta i demokratin och i det demokratiska samtalet.

Indikator: Antalet folkhögskolor och studieförbund i landet.

Det finns 154 folkhögskolor och 11 studieförbund (inklusive SISU Idrottsutbildarna) som får statsbidrag i enlighet med förordningen (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen, vilket är ett oförändrat antal jämfört med 2015. Folkbildningsrådet har under 2016 godkänt att den judiska utbildningsstiftelsen Paideia får starta försöksverksamhet i samarbete med Kista folkhögskola med målsättningen att erhålla status som folkhögskola 2019.

Indikator: Fördelning av folkhögskolor och studieförbund i landet

Landets folkhögskolor och studieförbund har stor geografisk spridning. Folkhögskolorna erbjöd under 2016 långa folkhögskolekurser i 139 kommuner, en ökning med tre kommuner sedan föregående år. Studieförbunden har sedan flera år tillbaka varit verksamma i alla landets kommuner.

Av folkhögskolans deltagare i allmän och särskild kurs återfanns 57 procent i storstäder, större städer eller förortskommuner under 2016, jämfört med 50 procent år 2015. I relation till antalet kommuninvånare var antalet deltagare i allmän kurs störst i pendlingskommuner, vilket är ett trendbrott jämfört med tidigare år då glesbygdskommuner haft högst antal deltagare i relation till antal kommuninvånare. Av studieförbundens deltagare återfanns 53 procent i storstäder eller större städer under 2016, vilket är oförändrat jämfört med 2015. Studieförbundens nyrekrytering skedde till 60 procent i storstäder. I relation till kommunernas invånarantal samlade studieförbunden flest deltagare i glesbygdskommuner. Andelen unga var under 2016 störst i storstäder (15 procent) och större städer (16 procent). Andelen utrikes födda var under 2016 störst i storstäder (31 procent).

Folkbildning om mänskliga rättigheter

Folkbildningsrådet har under perioden 2014–2016 fördelat bidrag till 24 projektansökningar, 15 från folkhögskolor, 6 från studieförbund och 3 samverkansprojekt, som syftar till att stärka kunskaperna om mänskliga rättigheter i samhället. Projekten har haft en hög grad av måluppfyllelse och de har lett till goda resultat samt viktiga insikter och reflektioner.

SISU Idrottsutbildarna

Under 2016 har SISU Idrottsutbildarna samverkat med 8 030 föreningar i landet, en minskning med nästan 470 föreningar jämfört med föregående år. Minskningen beror bland annat på att SISU fokuserat mer på att hålla högre kvalitet i samverkan än på att samverka med så många föreningar som möjligt. Samverkan har inneburit utvecklings- och utbildningsinsatser i syfte att stärka lokala föreningars arbete genom verksamhetsutveckling och utbildning av ledare. På ett år har antalet deltagare (ej unika) i distriktens verksamheter ökat till 1 114 836 stycken, vilket är en ökning med knappt tre procentenheter. Under 2016 har SISU Idrottsutbildarna även genomfört verksamhet som syftar till att stärka föreningarnas arbete med värdegrund samt arbetat för att integrera idrottens värdegrund i all verksamhet.

Bidra till att göra det möjligt för en ökad mångfald människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen

Folkbildningen är en mötesplats för människor med olika bakgrund och förutsättningar. Statens stöd syftar till att stärka folkbildningens arbete med att nå ut och engagera nya grupper som vanligtvis inte deltar i folkbildningens verksamhet.

Indikator: Deltagare i folkhögskolekurs efter ålder och kön

Folkbildningsrådet redovisar att kvinnor är fler än män bland deltagarna på folkhögskola. År 2016 var 59 procent av deltagarna i folkhögskolornas långa kurser kvinnor, vilket är jämförbart med föregående år. Deltagarna i folkhögskolornas kurser är yngre än deltagarna i studieförbundens verksamheter och deltagarna i allmän kurs är yngst. Under 2016 var medelåldern bland deltagarna i allmän kurs 28 år, vilket

inte är någon skillnad från föregående år, och 36 år bland deltagarna i särskild kurs, vilket innebär att deltagarnas medelålder ökat med tre år i jämförelse med 2015.

Indikator: Unika studiecirkeldeltagare efter ålder och kön

Under 2016 deltog ungefär 680 000 unika deltagare i studiecirkel, vilket är en ökning från föregående år med 42 000 deltagare. Totalt hölls 266 500 studiecirkelar vilket är färre än 2015 då antalet studiecirkelar uppgick till 272 000. Bland deltagarna var 62 procent kvinnor och 38 procent män, vilket kan jämföras med 2015 med 65 procent kvinnor och 35 procent män.

Av studieförbundens deltagare hade 37 procent fyllt 65 år, 49 procent var mellan 25 och 64 år och 14 procent var under 25 år. Det innebär endast små förändringar jämfört med år 2015.

SISU Idrottsutbildarna redovisar att av deltagarna i studiecirkelar, kurser, barnkultur och utvecklingsarbete var 44 procent kvinnor och 56 procent män, vilket innebär en något jämnare könsfördelning jämfört med 2015. Av de unika deltagarna i verksamheten visar ålderssammansättningen att 48 procent var yngre än 25 år, 45 procent var 26–64 år och 7 procent äldre än 65 år.

Indikator: Andel utrikes födda deltagare i folkhögskolans långa kurser och i studiecirkelar

Andelen deltagare som är utrikes födda har ökat inom folkhögskolans långa kurser, medan andelen i studieförbundens studiecirkelar ligger på en fortsatt jämn nivå. Under 2016 var 38 procent av deltagarna i allmän kurs utrikes födda. Det innebär en ökning med fyra procentenheter på ett år. Motsvarande andel var 15 procent i de särskilda kurserna, en ökning med två procentenheter jämfört med 2015. Bland studiecirkeldeltagarna var andelen utrikes födda deltagare 19 procent, en minskning med en procentenhet jämfört med 2015. Svenska från dag ett ingår inte i beräkningen.

SISU Idrottsutbildarna redovisar att sex procent av deltagarna var utrikes födda, vilket är oförändrat sedan föregående år.

Indikator: Andel deltagare med funktionsnedsättning i folkhögskolornas långa kurser respektive i studieförbundens studiecirkelar

Andelen deltagare med funktionsnedsättning i folkhögskolans allmänna kurs ligger på en hög

nivå i jämförelse med andel elever med olika former av funktionsnedsättning i gymnasieskolan. Andelen deltagare med psykisk eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning på allmän kurs växer i förhållande till andelen deltagare med andra typer av funktionsnedsättning, från 64,5 procent 2015 till 66,5 procent 2016. Inom särskild kurs och studiecirkelar ligger andelen personer med funktionsnedsättning på en fortsatt jämn nivå. Under 2016 hade 34 procent av deltagarna i allmän kurs, 13 procent av deltagarna i särskild kurs och 7 procent av deltagarna i studiecirkelverksamhet någon form av funktionsnedsättning. År 2015 var motsvarande andelar 35, 14 och 7 procent. Bland deltagarna i allmän kurs har det skett en ökning av andelen deltagare med någon form av funktionsnedsättning med ungefär fem procentenheter på fem år.

SISU Idrottsutbildarna redovisar inte statistik om deltagare med funktionsnedsättning. Under 2016 har SISU tillsammans med Svenska parasportförbundet genomfört 770 arrangemang med 6 500 deltagare, varav 59 procent var män.

Indikator: Antal asylsökande och nyanlända som bor i anläggningsboende som deltagit i särskilda folkbildningsinsatser

Regeringens satsning på Svenska från dag ett vid studieförbund utvidgades till att även omfatta folkhögskolor under 2016. Satsningen utgörs av verksamhet för asylsökande och nyanlända, som fått uppehållstillstånd men som bor i anläggningsboende. Syftet är att stärka deras kunskaper i svenska språket, om samhället och att främja deras deltagande i samhällslivet. Verksamheten omfattar allt ifrån enklare språkövningar till en 40-timmars studiecirkel i vardagssvenska med särskild studieplan. Vanliga ämnen har varit svenska som främmande språk, svenska, samhällskunskap och jämställdhet.

Sammantaget beräknas cirka 80 000 unika deltagare ha deltagit i studieförbundens och folkhögskolornas verksamhet för asylsökande m.fl. Det är över 55 procent av den totala målgruppen om cirka 140 000–145 000 som fanns i Migrationsverkets mottagningssystem under året. Det innebär en ökning med 20 000 unika deltagare jämfört med 2015. Verksamheten har under 2016 bedrivits i 273 kommuner, vilket är 34 fler än under föregående år.

Studieförbundens verksamhet Svenska från dag ett har genomförts i 16 586 arrangemang,

varav största delen har utgjorts av studiecirklar. Av de som deltagit i insatsen var andelen kvinnor 32 procent på den mer avancerade kursen i vardagssvenska som endast bedrivs av studieförbund, 30 procent på kursen Svenska från dag ett vid studieförbunden och 34 procent på Svenska från dag ett vid folkhögskolor. Det är en något högre andel än andelen kvinnor i målgruppen, som uppskattades till ca 28–30 procent vid utgången av året. Studieförbund och folkhögskolor har tillämpat en rad olika strategier för att rekrytera kvinnor till asylverksamheterna, och från verksamhetens start 2015 till slutet av 2016 har andelen kvinnor ökat från 22 till över 30 procent.

Bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället

Folkbildningen har sedan sin framväxt genomfört verksamhet för personer som av olika skäl har kortare formell utbildningsbakgrund än befolkningen i genomsnitt. Folkbildningen, och särskilt folkhögskolorna, har därigenom spelat en viktig roll för att utjämna de utbildningsklyftor som finns i samhället.

Indikator: Andel deltagare utan gymnasieutbildning

Deltagarna i folkhögskolornas verksamhet har kortare utbildningsbakgrund än befolkningen i genomsnitt. Andelen deltagare i folkhögskolans allmänna kurs som endast hade förgymnasial utbildning var 86 procent hösten 2016. I befolkningen som helhet var andelen 22 procent. På de särskilda kurserna var andelen som endast hade förgymnasial utbildning 17 procent. Andelen för både allmän och särskild kurs har ökat med en procentenhet sedan 2015. Av studieförbundens deltagare hade 18 procent enbart förgymnasial utbildning, vilket är i princip oförändrat jämfört med 2015. Bland studieförbundens deltagare hade 43 procent eftergymnasial utbildning, också det endast en marginell förändring jämfört med 2015. Samma uppgift för befolkningen som helhet är 35 procent.

Indikator: Antal utfärdade intyg om grundläggande behörighet bland deltagare på folkhögskolans långa kurser

Till följd av att nya system för inrapportering införts under året har några av variablerna inrapporterats ofullständigt. Den siffra som

Folkbildningsrådet redovisar för antalet utfärdade intyg om grundläggande behörighet (1 655 stycken) bör därför tolkas med försiktighet. Folkbildningsrådet gör i sin redovisning bedömningen att antalet behörigheter som utfärdats 2016 är av samma omfattning som föregående år, det vill säga ca 2 050 stycken.

Indikator: Antal utfärdade intyg om avslutad eftergymnasial yrkesutbildning på särskild kurs

Även denna indikator har påverkats till följd av ofullständig inrapportering och bör tolkas med försiktighet. Antalet utfärdade intyg som inrapporterats till Folkbildningsrådet för 2016 uppgår till 905 stycken. Samma uppgift för föregående år var 2 053. Hösten 2016 sökte 5 600 tidigare deltagare på folkhögskola till högre studier, varav 3 300 personer antogs till studier vid universitet och högskola. Det kan jämföras med 5 800 respektive 3 700 personer år 2015.

Bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet

Statens stöd till folkbildningen ska bidra till att bredda kulturintresset i samhället och till att öka delaktigheten i kulturlivet. Folkhögskolor och studieförbund kan fungera som lokala och regionala arenor där deltagare får möjlighet att delta i kulturlivet både som konsumenter och som skapare av kultur. Inom de flesta studieförbund var kulturen den största verksamheten under 2016.

Indikator: Antal deltagare i folkhögskolors och studieförbunds kulturprogram

Folkbildningsrådet redovisar att studieförbunden anordnade totalt 375 000 kulturprogram 2016, vilket är något fler än föregående år. Kulturprogrammen samlade totalt nästan 20 miljoner (ej unika) deltagare.

Vidare anordnade folkhögskolorna ca 2 300 kulturprogram för allmänheten, vilket är 200 fler jämfört med föregående år. Dessa samlade drygt 209 000 deltagare, vilket innebär en ökning med 8 000 deltagare jämfört med 2015.

SISU:s distrikt arrangerade tillsammans 6 550 kulturprogram med ca 480 000 deltagare (ej unika). Det är 240 färre kulturprogram än föregående år och 40 000 färre deltagare.

Indikator: Andel kvinnor respektive män i kulturprogram

Av de nästan 20 miljoner (ej unika) deltagarna i studieförbundens kulturprogram var 55 procent kvinnor och 45 procent män. Folkhögskolorna redovisar samma procentuella fördelning som studieförbunden för kvinnor och män. Av deltagarna i SISU Idrottsutbildarnas kulturprogram var 50 procent kvinnor och 50 procent män, vilket är en ökning av andelen kvinnor i jämförelse med föregående år med fyra procentenheter.

Övriga insatser*Förstärkningsbidrag och särskilt utbildningsstöd*

Folkbildningsrådet avsatte under 2016 195 miljoner kronor i förstärkningsbidrag till deltagare med funktionsnedsättning. Det innebär en ökning med 20 miljoner kronor jämfört med föregående år. Ökningen av antalet platser vid folkhögskola har dock inneburit att ersättningen per deltagare var något lägre jämfört med föregående år. Till studieförbunden fördelades under 2016 ett motsvarande förstärkningsbidrag på 104 miljoner kronor, vilket innebär en marginell ökning jämfört med föregående år. I de avsatta medlen för förstärkningsbidrag ryms även medel för stöd till personer som behöver stärka sina kunskaper i det svenska språket.

Under 2016 avsatte regeringen 153 miljoner kronor i särskilt utbildningsstöd, vilket innebär en minskning med ca en miljon kronor jämfört med föregående år. Bidraget fördelas av Specialpedagogiska skolmyndigheten och syftar till att underlätta studier på folkhögskola för personer med funktionsnedsättning. En mindre del av stödet, 5,5 miljoner kronor, får lämnas till universitet och högskolor. Även Synskadades Riksförbund tilldelades 3,6 miljoner kronor under 2016 för teknisk anpassning av studiematerial för synskadade och personer med dövblindhet, en minskning med en halv miljon kronor jämfört med föregående år.

Av det beviljade bidraget till folkhögskolor avsåg 76 procent bidrag till stödpersoner medan 24 procent avsåg bidrag till särskilt kostnadskrävande utbildningsinsatser. Fördelningen är näst intill oförändrad jämfört med 2015. Då ungefär 80 procent av bidraget för särskilt kostnadskrävande utbildningsinsatser används

till kostnader för stödpersonal och tolkar innebär det att totalt ungefär 95 procent av det beviljade bidraget till folkhögskolor används till kostnader för personal. I genomsnitt kunde 5 500 deltagare per termin studera, med hjälp av stödpersoner, på folkhögskola under 2016, vilket är en ökning med 400 personer jämfört med föregående år. Den största gruppen, sett till antal personer, var deltagare med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. Ungefär hälften av medlen har fördelats för kostnader för tecken-
språkstolk. Sett till antal mottagande skolor är det flest som har beviljats bidrag till anpassning av teknisk utrustning och merkostnader för läromedel. Denna fördelning är oförändrad jämfört med föregående år.

Studiemotiverande kurs

Studiemotiverande folkhögskolekurs är en arbetsmarknadspolitisk satsning som startade 2010. Kurserna genomförs av totalt 96 folkhögskolor i samarbete med Arbetsförmedlingen och vänder sig till de personer som varken har grundläggande högskolebehörighet eller gymnasieexamen. Målgrupperna är dels arbetslösa ungdomar mellan 16 och 24 år, dels deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin. Syftet med kursen är att motivera och underlätta för deltagarna att påbörja eller återgå till reguljär utbildning. Under 2016 påbörjade 3 290 deltagare en studiemotiverande folkhögskolekurs. Det är drygt 200 färre än föregående år. Av de ungdomar som påbörjat en studiemotiverande kurs 2015 hade 35 procent (41 procent 2014) studerat vidare på allmän kurs inom en 12-månadersperiod. Motsvarande siffror för de som fyllt 25 år är 38 procent, vilket är en ökning från 25 procent 2015. Utöver detta hade 16 procent fått arbete 6 månader efter avslutad kurs. Sedan satsningens början har hittills 1 292 personer erhållit grundläggande behörighet för högskolestudier och 246 behörighet för yrkeshögskolestudier efter att ha gått först studiemotiverande folkhögskolekurs och sedan allmän kurs.

Etableringskurs på folkhögskola

Etableringskurs på folkhögskola riktar sig till personer som omfattas av Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag och som har en pågående etableringsplan. Kursens målgrupp är i första hand personer med kort utbildningsbakgrund. Deltagarna får efter kursens slut ett kompetensintyg som kan ligga till grund för validering för fortsatta studier inom folkhögskola eller den

kommunala vuxenutbildningen. Under 2016 har Folkbildningsrådet fördelat 4 000 platser till 108 skolor. Totalt har ca 3 500 personer deltagit i en etableringskurs under 2016, vilket är en ökning med 1 500 personer. Bland deltagarna var könsfördelningen jämn, med 46 procent kvinnor och 54 procent män. Även antalet folkhögskolor som erbjuder etableringskurs har ökat och uppgick under 2016 till 108 skolor jämfört med 91 skolor 2015.

Folkhögskolläraernas kompetensutveckling

Regeringen har under 2016 vidtagit åtgärder för att möta det stora behovet av behöriga lärare. Lärare kan få minst 80 procent av lönen under tiden de genomgår fortbildning som ger kunskaper inom svenska som andraspråk, eller som ger behörighet att undervisa i svenska som andraspråk eller i svenska för invandrare (sfi). Reformen omfattar de lärare vid folkhögskolor som har en lärarlegitimation.

Folkbildningsforum

Behovet av en bred och kontinuerlig dialog mellan regeringen och folkbildningens aktörer har för andra året i rad manifesterats i regeringens satsning på att arrangera Folkbildningsforum tillsammans med Folkbildningsrådet. Under 2017 samlade Folkbildningsforum ett stort antal aktörer och bland annat diskuterades folkbildningens utmaningar och möjligheter i ett föränderligt samhälle. En kontinuerlig dialog mellan regeringen och folkbildningens aktörer är viktig för att utveckla och stärka folkbildningens roll i demokratin och som arena för utbildning och bildning.

Jämställdhet inom folkbildningen

Regeringen har beslutat att Folkbildningsrådet från och med 2016 ska ingå i nätverket för jämställdhetsintegrering för myndigheter (JiM) i syfte att utveckla jämställdhetsarbetet inom folkbildningen. Folkbildningsrådet har utarbetat en handlingsplan för arbetet med jämställdhetsintegrering för åren 2017 och 2018, med utgångspunkt i regeringens jämställdhetspolitiska och folkbildningspolitiska mål. Tre utvecklingsområden som identifierats är brist på systematiskt och integrerat jämställdhetsarbete, könsstereotypa ämnesval och kvinnor i asyl- och etableringsverksamhet. Till respektive ut-

vecklingsområde har Folkbildningsrådet tagit fram effektmål och aktiviteter.

Inplacering av allmän kurs i den nationella referensramen för kvalifikationer

Från och med den 1 juli 2017 finns folkhögskolans allmänna kurs upptagen i bilaga 2 till förordningen (2015:545) om referensram för kvalifikationer för livslångt lärande så att det anges vilken nivå intygen från kurserna motsvarar.

En kvalifikation är ett dokumenterat resultat av lärande, som t.ex. betyg eller intyg. Syftet med den nationella referensramen för kvalifikationer för livslångt lärande är att det ska bli enklare för personer, arbetsgivare och utbildningsanordnare att förstå på vilken nivå en kvalifikation ligger. Därmed underlättas jämförelser mellan bl.a. intyg från allmän kurs och andra kvalifikationer.

Tolkfrågor

Myndigheter och sjukvården m.fl. är skyldiga att vid behov anlita tolk. Utbildning till tolk för döva och hörselskadade personer, personer med dövblindhet samt skrivtolk bedrivs inom folkhögskolor med särskilt statligt stöd. År 2016 lämnade Myndigheten för yrkeshögskolan 22,1 miljoner kronor i bidrag till folkhögskolor för dessa utbildningar. Under 2016 var det genomsnittliga antalet deltagare per termin på teckenspråks- och dövtolksutbildningen 209 personer jämfört med 239 under 2015.

De senaste årens stora antal asylsökande och nyanlända i Sverige har medfört att behovet av kontakttolk har ökat. De tolkspråk som efterfrågas mest är arabiska, somali, dari och tigrinja. Flera myndigheter, däribland Migrationsverket, Domstolsverket och Arbetsförmedlingen, har bedömt att det finns ett ökat behov av tolkar under 2016 och 2017 samt att behovet av tolkar på lite längre sikt kommer att kvarstå. Den sammanhållna grundutbildningen till kontakttolk bedrivs av folkbildningens aktörer. Fyra studieförbund har under 2016 tillkommit utöver de åtta anordnare som sedan tidigare bedrivit utbildningen. Regeringen har från 2016 förstärkt bidraget till kontakttolkutbildning. Totalt fanns det 786 beviljade platser på de kontakttolksutbildningar som startade 2016, vilket kan jämföras med 268 platser 2015. Antalet platser nästan tredubblades därmed mellan 2015 och 2016. Antalet ansökningar fördubblades under samma period. Fler har också avslutat utbildningen med godkänt

resultat under 2016. Jämförelser av resultatet med föregående år försvåras av att starttidpunkt och studietakt varierat och att förutsättningarna för insamling av uppgifter har ändrats. Hösten 2013 inledde Myndigheten för yrkeshögskolan ett projekt för validering av reell kompetens hos redan verksamma kontakttolkar. År 2016 var antalet som fått utbildningsbevis genom projektet närmast fördubblat jämfört med året innan (59 stycken 2016 och 30 stycken 2015). Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) presenterade under 2016, på uppdrag av regeringen, en rapport om fler utbildningsvägar till kontakttolk. MYH föreslog bland annat att en längre yrkeshögskoleutbildning till kontakttolk skulle införas.

En interdepartemental arbetsgrupp har under hösten 2016 undersökt möjliga åtgärder för att förbättra samhällets tillgång till kontakttolkar. Arbetsgruppen har inhämtat information från bland andra Myndigheten för yrkeshögskolan, Tolk- och översättarinstitutet vid Stockholms universitet och branschorganisationer. En hearing med centrala aktörer för tolkfrågan genomfördes i mars 2017.

17.4.3 Analys och slutsatser

Regeringen anser att syftena med statsbidraget till folkbildningen uppfylls. Det bekräftas även av Statskontoret i delrapporteringen av uppdraget att genomföra en utvärdering av folkbildningen.

Stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin

Folkbildningen finns i hela landet och engagerar en stor bredd av deltagare. Studieförbunden och folkhögskolorna har tillsammans över en miljon unika deltagare. Utöver detta samlar SISU Idrottsutbildarna ett stort antal deltagare i sina verksamheter. Sedan föregående år har antalet grupprapporterade deltagare i studieförbundens verksamhet minskat något men antalet studietimmar per cirkel har däremot ökat. Kulturprogrammen har ökat och det är fler deltagare.

Folkbildningsrådet har under de tre senaste åren fördelat bidrag till folkhögsskolor och studieförbund i syfte att stärka kunskapen om mänskliga rättigheter inom folkbildningen och

flera folkbildningsaktörer har tagit fram strategier för arbetet med mänskliga rättigheter.

Under 2017 genomför SISU Idrottsutbildarna en extern verksamhetsrevision i syfte att bedöma SISU:s arbete centralt, lokalt och regionalt i förhållande till de fyra syftena med statsbidraget för folkbildningen. SISU:s resultat för 2016 visar att andelen utrikes födda deltagare fortsatt var låg och verksamhetsrevisionen kommer bl.a. att inkludera frågor om mångfald.

Bidra till att göra det möjligt för en ökad mångfald människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen

Folkbildningen är en väl fungerande utbildningsform för personer med funktionsnedsättning. Medlen för att stödja dessa personer har dock inte förändrats i samma takt som utbyggnaden av antalet platser vid framför allt folkhögskolan och behoven har varit större än vad tillgängliga medel har kunnat tillgodose.

Folkbildningen är en viktig aktör för mottagandet och etableringen av nyanlända och asylsökande personer. Det särskilda statsbidraget för folkbildningens verksamhet för asylsökande och nyanlända har gett goda resultat. Folkbildningen har på kort tid organiserat verksamhet som har nått mer än halva målgruppen för satsningen. Verksamheten har bidragit till att ge deltagarna en meningsfull sysselsättning under asyltiden och sannolikt påskyndat etableringen för dem som beviljats uppehållstillstånd.

Svenska från dag ett har möjliggjort för asylsökande som fått uppehållstillstånd att börja sfi-undervisning mer förberedda än vad som annars varit fallet.

Det sker även en tydlig ökning av antalet utrikes födda på allmän kurs. På bara ett år har andelen ökat med fyra procentenheter.

Bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället

Folkhögskolan är en viktig del av regeringens Kunskapslyft och bidrar till att minska klyftorna i samhället och höja utbildningsnivån hos personer som står långt ifrån arbetsmarknaden. Under en följd av år har andelen utrikes födda,

personer med funktionsnedsättning och lågutbildade ökat bland folkhögskolans deltagare.

Redovisningen av utfärdade intyg om behörighet är viktig och det finns anledning att följa utvecklingen av utfärdande av intyg om behörighet, men även att redovisningen görs på ett tillförlitligt sätt. Det finns generellt sett även ett behov av mer könsuppdelad statistik.

Inplaceringen av allmän kurs i den nationella referensramen för kvalifikationer kommer att underlätta förståelsen av de kvalifikationer som en person som studerat på allmän kurs har. Det kommer även att underlätta vid jämförelse av utbildningar, såväl nationellt som internationellt.

Bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet

Folkbildningen är landets största kulturarena både när det gäller att erbjuda kulturupplevelser och möjligheter till eget skapande. Det är därför positivt att antalet deltagare i folkbildningens kulturprogram generellt har ökat. Könsfördelningen uppvisar dessutom en positiv utveckling under 2016.

Statskontorets utvärdering

Statskontoret har tidigare konstaterat att folkbildningens syften uppnås i hög grad och att deltagare i folkbildningen generellt har mycket goda erfarenheter av verksamheten. Inom ramen för den utvärdering som Statskontoret gör av syftena med statsbidraget till folkbildningen, redovisades i april 2017 en lägesbeskrivning (2014/199-5). I lägesbeskrivningen redovisar Statskontoret bland annat vissa risker med verksamheten, till exempel att sammansättningen av deltagare ibland inte gynnar möten mellan deltagare med olika bakgrund samt att flera skolor har ekonomiska underskott i folkbildningsverksamheten. Uppdraget ska slutrapporteras i april 2018.

Samhällets tolkförsörjning

Arbetet med att öka tillgången på såväl utbildade som auktoriserade tolkar i hela landet fortsätter.

17.5 Budgetförslag

17.5.1 14:1 Bidrag till folkbildningen

Tabell 17.3 Anslagsutveckling 14:1 Bidrag till folkbildningen

Tusental kronor

2016	Utfall	3 811 147	Anslags-sparande	781
2017	Anslag	3 855 540 ¹	Utgifts-prognos	3 855 540
2018	Förslag	4 348 183		
2019	Beräknat	4 368 183		
2020	Beräknat	4 368 183		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till folkbildningen. Anslaget får även användas för statsbidrag till Föreningen Nordiska Folkhögskolan i Genève samt för utgifter för statsbidrag i form av det särskilda verksamhetsstödet till SISU Idrottsutbildarna. Vidare får anslaget användas för utgifter för utvärdering av folkbildningen samt för utgifter avseende bidrag till teckenspråkstolkutbildning.

Kompletterande information

I förordningen (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen finns bestämmelser om statsbidrag till folkbildningen.

Regeringens överväganden

Tabell 17.4 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 14:1 Bidrag till folkbildningen

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	3 855 540	3 855 540	3 855 540
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	458 706	478 706	478 706
Varav BP18	458 700	478 700	478 700
Varav			
Officiell statistik om folkhögskolan	-1 300	-1 300	-1 300
Föräldrars delaktighet i lärandet	50 000	50 000	50 000
Uppsökande och motiverande insatser till utrikes födda kvinnor	30 000	50 000	50 000
Fler platser folkhögskolan	380 000	380 000	380 000
Överföring till/från andra anslag			
Varav BP18			
Övrigt	33 937	33 937	33 937
Förslag/beräknat anslag	4 348 183	4 368 183	4 368 183

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 458 700 000 kronor 2018 och beräknas öka med 478 700 000 årligen 2019–2020.

Fler platser bör tillföras folkhögskolans allmänna och särskilda kurs som en del av regeringens satsning på utbildning som en väg till arbete eller omställning. Anslaget ökas därför med 380 000 000 kronor från och med 2018.

För att möjliggöra studieförbundsinsatser som syftar till att öka föräldrars delaktighet i lärandet i skolan ökas anslaget med 50 000 000 kronor från och med 2018.

För att nå utrikes födda kvinnor och motivera till studier bör anslaget öka med 30 000 000 kronor 2018 för uppsökande och motiverande studieförbundsinsatser. För 2019 och 2020 ökas anslaget med 50 000 000 kronor årligen.

I dag tar Statistiska centralbyrån fram statistik om folkbildningen på uppdrag av Folkbildningsrådet, som använder en del av anslaget för denna kostnad. Regeringen avser att låta Statistiska centralbyrån bli statistikansvarig myndighet för folkbildningen och få ansvar för att ta fram officiell statistik om folkhögskolor. Den officiella statistiken bör täcka alla delar av

det svenska utbildningssystemet, men i dag omfattas inte folkhögskolor. Anslaget minskas därför med 1 300 000 kronor från och med 2018.

Regeringen föreslår att 4 348 183 000 kronor anvisas under anslaget 14:1 *Bidrag till folkbildningen* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 4 368 183 000 kronor respektive 4 368 183 000 kronor.

17.5.2 14:2 Bidrag till tolkutbildning

Tabell 17.5 Anslagsutveckling 14:2 Bidrag till tolkutbildning

Tusental kronor

2016	Utfall	29 447	Anslags-sparande	8 286
2017	Anslag	58 765 ¹	Utgifts-prognos	54 927
2018	Förslag	59 331		
2019	Beräknat	59 331		
2020	Beräknat	59 331		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för statsbidrag till tolkutbildning. Anslaget får i begränsad omfattning även användas för utgifter för administration, utveckling, utvärdering och rekryteringsfrämjande insatser.

Kompletterande information

I förordningen (2012:140) om statsbidrag för viss utbildning som rör tolkning och teckenspråk finns bestämmelser om bidrag till kontakt-tolkutbildning och om bidrag till teckenspråks-tolkutbildning.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2018 för anslaget 14:2 *Bidrag till tolkutbildning* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 160 000 000 kronor 2019–2021.

Skälen för regeringens förslag: Myndigheten för yrkeshögskolan fördelar bidrag till tolkutbildningar som genomförs vid folkhögskolor och studieförbund. Kontakttolkutbildningarna är ettåriga och tvååriga medan teckenspråkstolkutbildningarna är treåriga och fyraåriga. Detta innebär att Myndigheten för yrkeshögskolan behöver fatta beslut om bidrag för flera kommande år.

För att ha möjligheten att bevilja bidrag för två utbildningsomgångar för alla tolkutbildningarna behöver myndigheten få ökat bemyndigande.

Regeringen bör mot denna bakgrund bemyndigas att under 2018 för anslaget 14:2 *Bidrag till tolkutbildning* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 160 000 000 kronor 2019–2021.

Tabell 17.6 Beställningsbemyndigande för anslaget 14:2 Bidrag till tolkutbildning

Tusental kronor

	Utfall 2016	Prognos 2017	Förslag 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021
Ingående åtaganden	19 500	45 346	110 000			
Nya åtaganden	39 974	110 000	160 000			
Infriade åtaganden	-14 128	-45 346	-110 000	-59 000	-55 000	-46 000
Utestående åtaganden	45 346	110 000	160 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	60 000	110 000	160 000			

Regeringens överväganden

Tabell 17.7 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 14:2 Bidrag till tolkutbildning

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	58 765	58 765	58 765
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Varav BP18			
Överföring till/från andra anslag			
Varav BP18			
Övrigt	566	566	566
Förslag/beräknat anslag	59 331	59 331	59 331

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 59 331 000 kronor anvisas under anslaget 14:2 *Bidrag till tolkutbildning* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 59 331 000 kronor respektive 59 331 000 kronor.

17.5.3 14:3 Särskilda insatser inom folkbildningen

Tabell 17.8 Anslagsutveckling 14:3 Särskilda insatser inom folkbildningen

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2016		212 000	
2017	Anslag	175 000 ¹	173 193
2018	Förslag	170 000	
2019	Beräknat	151 000	
2020	Beräknat	47 000	

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för att genomföra insatser för att stärka kunskaper i svenska, om samhället och främja deltagande i samhällslivet för asylsökande och personer som fått uppehållstillstånd men bor kvar i anläggningsboende.

Kompletterande information

I förordningen (2015:521) om statsbidrag till särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare finns bestämmelser om statsbidrag till särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare.

Regeringens överväganden

Tabell 17.9 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 14:3 Särskilda insatser inom folkbildningen

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017¹	175 000	175 000	175 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-5 000	-24 000	-128 000
Varav BP18	20 000	15 000	6 000
Varav			
Svenska från dag ett	20 000	15 000	6 000
<i>Överföring till/från andra anslag</i>			
Varav BP18			
<i>Övrigt</i>			
Förslag/beräknat anslag	170 000	151 000	47 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 5 000 000 kronor 2018, 24 000 000 kronor 2019 och 128 000 000 kronor 2020.

Behovet av insatsen Svenska från dag ett har varit stort och ett stort antal personer har kunnat ta del av insatsen. Regeringen anser därför att mer medel bör tillföras och anslaget ökas med 20 000 000 kronor 2018, 15 000 000 kronor 2019 och 6 000 000 kronor 2020.

Regeringen föreslår att 170 000 000 kronor anvisas under anslaget 14:3 *Särskilda insatser inom folkbildningen* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 151 000 000 kronor respektive 47 000 000 kronor.

17.5.4 14:4 Särskilt utbildningsstöd

Tabell 17.10 Anslagsutveckling 14:4 Särskilt utbildningsstöd

Tusental kronor

2016	Utfall	153 519	Anslags-sparande	-333
2017	Anslag	154 860 ¹	Utgifts-prognos	
2018	Förslag	187 711		
2019	Beräknat	190 338		
2020	Beräknat	193 158		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för särskilt utbildningsstöd som ges till folkhögskolor och universitet och högskolor samt för analyser av och utveckling av folkhögskolornas och lärosätenas lärmiljöer. Anslaget får även användas för statsbidrag för teknisk anpassning av studiematerial för synskadade och dövblinda.

Kompletterande information

I förordningen (2011:1163) om statsbidrag för särskilt utbildningsstöd finns bestämmelser om statsbidrag för särskilt utbildningsstöd och särskilda utbildningsinsatser.

Regeringens överväganden

Tabell 17.11 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 14:4 Särskilt utbildningsstöd

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017 ¹	154 860	154 860	154 860
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	30 000	30 000	30 000
Varav BP18	30 000	30 000	30 000
Varav			
Särskilt utbildningsstöd folkhögskolan	30 000	30 000	30 000
Överföring till/från andra anslag			
Varav BP18			
Övrigt	2 851	5 478	8 298
Förslag/beräknat anslag	187 711	190 338	193 158

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 30 000 000 kronor årligen 2018–2020.

Utökningen av antalet platser vid folkhögskola bör åtföljas av att medlen för särskilt utbildningsstöd ökas med 30 000 000 kronor från och med 2018.

Regeringen föreslår att 187 711 000 kronor anvisas under anslaget 14:4 *Särskilt utbildningsstöd* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 190 338 000 kronor respektive 193 158 000 kronor.

18 Tillsyn över spelmarknaden

18.1 Omfattning

Området omfattar frågor om tillsyn och reglering av spelmarknaden.

Lotteriinspektionen är tillsynsmyndighet på spel- och lotteriområdet. Myndighetens uppgifter innefattar bl.a. att säkerställa en enhetlig tillämpning av spelregleringen, tillståndsgivning och tillsyn av spelmarknaden.

18.2 Mål

Målet för området är en sund och säker spelmarknad där sociala skyddsintressen och efterfrågan på spel tillgodoses under kontrollerade former. Överskottet från spel bör värnas och alltjämt vara förbehållet det allmänna eller allmännyttiga ändamål, dvs. föreningslivet, hästsporten och staten (prop. 2002/03:93, bet. 2002/03:KrU8, rskr. 2002/03:212).

18.3 Resultatredovisning

18.3.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

De indikatorer och bedömningsgrunder för spelmarknaden som används för att redovisa resultaten är följande:

- andel upptäckta fel genom tillsynsinsatser,
- ökad kunskapsspridning genom informationsinsatser, och
- korrekt tillståndsprövning.

Tillsynsinsatserna syftar till att upptäcka fel och möjliggöra korrigeringar av dessa. I tillsynsinsatserna inbegrips även kontroll av illegalt spel.

År 2016 lades färre timmar på tillståndsgivning av värdeautomater och förnyade tillstånd än vad som gjordes 2015. Antalet anmärkningar avseende reglerat spel och illegalt spel har minskat sedan 2014. Sammantaget har andelen tillsynsinsatser då fel upptäckts de senaste två åren legat på en oförändrad nivå om ca sex procent. Lotteriinspektionens bistår även Ekobrottsmyndigheten och Skatteverket i ärenden riktade mot illegal spel- och lotteri-verksamhet.

Syftet med Lotteriinspektionens informationsinsatser är att dessa ska bidra till ökad kunskapsspridning om spelmarknaden. Myndigheten genomför även utbildningsinsatser gentemot kommuner, polis och åklagare, bl.a. utbildning om hur penningtvätt i spelverksamhet kan upptäckas.

I samband med Lotteriinspektionens tillståndsprövning granskas ansökningar om spel-tillstånd utifrån regelverket, varvid dessa beviljas eller avslås. Verksamheten syftar till att uppnå en sund och rättssäker spelmarknad. Antalet ansökningar om tillstånd varierade 2014–2016 mellan 1100 och 2700 per år. (se tabell 18.1) År 2016 uppgick antalet ansökningar till 1076. Variationen beror dels på marknadens utveckling dels på att ansökningar för tillstånd att anordna spel på värdeautomater söks och beviljas för en tid om två år. I syfte att uppnå en fullt ut avgiftsfinansierad verksamhet har åtgärder vidtagits för att effektivisera tillståndsprövningen.

Tillsynen av den reglerade marknaden ökade 2016 med drygt 1 200 timmar jämfört med föregående år, vilket berodde på en ökad

kontroll av värdeautomater, fördjupad tillsyn av AB Trav och Galopp (ATG) och förberedande tillsynsinsatser med anledning av en ny reglering gällande penningtvätt.

Tabell 18.1 Resultat

	2012	2013	2014	2015	2016
Tillsynsinsatser					
Antal kontroller	12 195	6 580	6 966	6 702	5 367
Varav tillståndsgivet spel	9 307	5 393	5 749	5 995	5 119
Varav illegalt spel	2 888	1 187	1 217	707	248
Antal kontroller med fel	737	682	627	479	311
Varav tillståndsgivet spel	303	268	314	177	179
Varav illegalt spel	434	414	313	302	132
Andel kontroller med fel, tillståndsgivet spel	3,3	5,0	5,5	2,9	3,2
Informationsinsatser					
Besök webb, Kunskaps-spridning	33 000	71 000	55 000	101 000	115 000
Räckvidd, omnämnande i media	753	1 301	1 006	1 203	1074
Tillstånd					
Antal ansökningar	1 298	3 362	1 226	2 742	1 076
Antal beviljade ansökningar	1 262	3 259	1 262	2 768	1 038
Antal avslag	38	29	17	23	26

Källa: Lotteriinspektionen.

Lotteriinspektionens fördelning av resurser och dess prioriteringar bedöms vara rimliga med hänsyn till utvecklingen på spelmarknaden och utifrån utformningen av den nuvarande spelregleringen. Det samlade resultatet visar att myndighetens verksamhet har utvecklats positivt.

18.3.2 Resultat

Spelmarknadens utveckling

Den svenska spelmarknaden fortsätter att utvecklas från traditionella lotterier och vadhållning till spel över internet. År 2016 omsatte den reglerade spelmarknaden ca 46,7 miljarder kronor före avdrag för utbetalda vinster och 17,1 miljarder efter avdrag för utbetalda vinster.

Utöver den reglerade marknaden förekommer spel på utländska webbplatser. Marknadsandelen för bolag utan tillstånd i Sverige uppskattas 2016 ha uppgått till ca 23 procent av den totala kända omsättningen efter avdrag för utbetalda vinster för spelmarknaden samma år, vilket motsvarade ca 5,1 miljarder kronor.

Regeringen bedömer att de åtgärder som vidtas av aktörerna på den reglerade marknaden för att minska spelberoende, bl.a. Svenska Spels införande av obligatorisk registrering av kunder, är viktiga för att skapa en sund och säker spelmarknad.

I tabell 18.2 redovisas spelmarknadens omsättning före avdrag för utbetalda vinster uppdelad på olika spelordnare.

Tabell 18.2 Spelmarknadens omsättning före avdrag för utbetalda vinster

	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Miljoner kronor</i>					
Svenska Spel inkl. poker och kasino	27 528	27 337	25 557	25 618	26 153
ATG	12 420	12 155	12 231	12 535	13 277
Folkrorelsernas spel och lotterier	6 560	6 882	6 642	6 978	6 818
Restaurangkasino	495	455	450	432	482
Totalt	47 003	46 830	44 880	45 563	46 730

Källa: Lotteriinspektionen.

Anm. I tabellen ingår omsättningen för samtliga spelformer, med undantag för Svenska Spels internetpoker.

År 2012–2016 var omsättningen före avdrag för utbetalda vinster för spelordnare på den reglerade marknaden i stort sätt oförändrad.

Svenska Spels omsättning före avdrag för utbetalda vinster, exklusive bolagets poker- och kasinoverksamhet, ökade 2016 med 2,8 procent och uppgick till 20,4 miljarder kronor. Omsättningen före avdrag för utbetalda vinster för Casino Cosmopol uppgick till ca 5,8 miljarder kronor. Svenska Spels omsättning före avdrag för utbetalda vinster på spel via internet uppgick

till ca 5,2 miljarder kronor vilket motsvarade 20 procent av bolagets totala omsättning före avdrag för utbetalda vinster.

ATG:s omsättning före avdrag för utbetalda vinster ökade 2016 med 6 procent jämfört med 2015. Spelformen V75 är fortfarande bolagets största produkt, med en omsättning före avdrag för utbetalda vinster på 5,1 miljarder kronor. Försäljningen via internet fortsätter att öka och uppgick till 49 procent av den totala omsättningen före avdrag för utbetalda vinster. Det traditionella banspelandet och ombudsspelet fortsätter att minska. Överskottet från bolagets verksamhet går till trav- och galoppsporten, som 2016 tilldelades ca 1,7 miljarder kronor. Vidare erhöll Hästnäringens nationella stiftelse 48 miljoner kronor från bolaget.

Omsättningen efter avdrag för utbetalda vinster på den reglerade marknaden uppgick till sammanlagt drygt 17,1 miljarder kronor 2016, vilket var en ökning med 370 miljoner jämfört med 2015. I genomsnitt använder svenska folket 2,3 procent av sin disponibla inkomst till spel, räknat på omsättningen före utbetalda vinster. Det motsvarar ca 5 900 kronor per år och person över 18 år.

I tabell 18.3 redovisas marknadsandelar för olika spelordnare på den reglerade marknaden. På grund av skillnader i återbetalningsprocent och spelfrekvens mellan olika aktörers produktutbud är nettoomsättning ett bättre mått än omsättning före avdrag för utbetalda vinster vid jämförelse av marknadsandelar.

Tabell 18.3 Marknadsandelar av omsättningen efter avdrag för utbetalda vinster

Procent av omsättningen efter avdrag för utbetalda vinster

	2012	2013	2014	2015	2016
Svenska Spel inkl. poker och kasino	56,8	56,4	54,4	53,7	52,5
ATG	21,4	21,0	22,3	22,5	23,7
Folkrörelsernas spel och lotterier (inkl. Bingo)	20,6	21,4	22,2	22,8	22,6
Restaurangkasino	1,2	1,1	1,2	1,1	1,2
Totalt	100	100	100	100	100

Källa: Lotteriinspektionen.

När det gäller utvecklingen av marknadsandelarna kan konstateras att folkrörelserna och restaurangkasinona har behållit sina positioner, medan Svenska Spel har minskat och ATG ökat sina andelar.

Folkrörelsernas spel och lotterier utgör 22,6 procent av omsättningen på den reglerade spelmarknaden. Lotterier via internet fortsatte att öka 2016. De privata företag som bedriver restaurangkasinospel har de senaste åren haft en stabil omsättning och har uppskattningsvis 1 procent av omsättningen på spelmarknaden.

I tabell 18.4 redovisas de tolv spelformer som hade störst omsättning före avdrag för utbetalda vinster 2016.

Tabell 18.4 De omsättningsmässigt största spelformerna före avdrag för utbetalda vinster

Miljoner kronor

	2010	2016	Förändring
Casino Cosmopol	5 891	5 801	-90
V75	4 707	5 143	436
Värdeautomatspel - Vegas	7 321	4 731	-2 590
Postkodlotteriet	2 650	3 382	732
Oddset	2 420	3 641	1 221
Triss	3 178	3 338	160
Lotto	2 927	2 692	-235
Dagens Dubbel	1 772	1 475	-297
Keno	1 340	1 221	-119
Vinnare	1 165	1 161	-4
V64	989	1 069	80
Stryktipset	700	1 146	446

Källa: Lotteriinspektionen.

Omsättningen före avdrag för utbetalda vinster för de tolv största spelformerna har under en sexårsperiod minskat med ca 1 procent (0,3 miljarder kronor). Värdeautomaterna har minskat mest, medan Postkodlotteriet och Oddset ökat mest.

På den reglerade spelmarknadens erbjud Svenska Spel, ATG, Folkspel, Miljonlotteriet, Postkodlotteriet och Kombispiel 2016 spel över internet. Dessa aktörers sammanlagda försäljning över internet uppgick till 12,5 miljarder kronor, eller 27 procent av den totala omsättningen före avdrag för utbetalda vinster på den reglerade spelmarknaden.

Statliga inkomster från spelverksamhet

De statliga inkomsterna från spelverksamheten består huvudsakligen av överskott från Svenska Spel AB och lotteriskatt från ATG. Utöver detta tillkommer mindre inkomster från lotteriavgifter och övriga inkomster från skatt på spel.

Sammantaget uppgick överskottet från de förstnämnda inkomsterna till ca 6,3 miljarder kronor 2016, varav överskottet från Svenska Spel uppgick till ca 4,9 miljarder kronor och lotteriskatten från ATG uppgick till ca 1,4 miljarder kronor.

Spelreglering

Den 1 januari 2017 trädde vissa ändringar i lotterilagen (1994:100) i kraft som syftar till att skapa en mer transparent tillståndsgivning. Det tydliggörs att det endast är spelföretag som ägs av staten och spelföretag där staten har det rättsligt bestämmande inflytandet som kan beviljas tillstånd av regeringen till att bedriva spelverksamhet. Vidare har krav införts på en måttfull marknadsföring av lotterier och bestämmelser om spelansvar.

För närvarande pågår även en översyn av automatspelslagen (1982:636), vilket bl.a. riksdagen har efterfrågat (bet. 2014/15:KrU4).

Regeringen tillsatte i september 2015 en utredning (dir. 2015:95), som antog namnet Spellicensutredningen och som den 31 mars 2017 lämnade betänkandet En omreglerad spelmarknad (SOU 2017:30). Betänkandet innehåller förslag till en ny spelreglering. Den föreslagna regleringen syftar till att skapa en spelmarknad som präglas av ett högt konsumentskydd, hög säkerhet i spelen och tydliga förutsättningar för att få verka på marknaden. Regleringen bygger på ett licenssystem, som innebär att alla som agerar på den svenska spelmarknaden ska göra det med behöriga tillstånd, och att aktörer utan tillstånd ska stängas ute. En utgångspunkt är vidare att de negativa konsekvenserna av spelande ska begränsas. Ett högt konsumentskydd förutsätter också en reglering som tar sociala hänsyn, med krav på bl.a. måttfull marknadsföring, vilket förslaget innebär.

Tillsynen av spelmarknaden

De oreglerade aktörernas expansion och övergången till allt mer spel över internet innebär nya förutsättningar för Lotteriinspektionens tillsynsverksamhet. Lotteriinspektionens främsta uppgift är att se till att anordnarna bedriver sin spelverksamhet på ett korrekt sätt i enlighet med

villkoren i det tillstånd som myndigheten eller regeringen lämnat. Tillsyn är ett av myndighetens främsta verktyg. År 2017 har ökat fokus lagts på att kontrollera att regler och villkor efterlevs och skyddet av spelaren.

Åtgärder mot den olagliga spelmarknaden, dvs. lotterier som anordnats utan tillstånd, har främst vidtagits på de områden och mot de spelformer som medför störst risk för spelberoende och kriminalitet, i dagläget pokerspel och spelautomater. Kontroller sker både i preventivt syfte och i uppföljningssyfte.

18.3.3 Analys och slutsatser

Spelmarknaden präglas av en ökad konkurrens, med allt fler bolag som verkar i Sverige utan tillstånd, och oreglerade aktörer som tar marknadsandelar från de reglerade företagen. En ökning av marknadsföring särskilt på tv och internet kan noteras. En annan oroande utveckling är att ett fåtal personer ur befolkningen spelar för allt mer pengar. Detta leder till en ökad risk för spelberoende och överskuld-sättning för dessa personer, vilket uppmärksammas i regeringens strategi mot överskuld-sättning som presenterades i budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 18 avsnitt 4).

De statliga insatser som genomförts på spelområdet har gett positiva effekter inom ett flertal områden. De informationsinsatser som Lotteriinspektionen genomfört har ökat kunskapen hos exempelvis ungdomar om sannolikheten för vinst eller förlust och spels farlighetsgrad ur beroendehänseende. Myndigheten utövar vidare en systematisk och kontinuerlig tillsyn av spelmarknaden och vidtar åtgärder mot verksamhet som inte uppfyller föreskrivna krav.

Regeringen kan konstatera att de prioriteringar som Lotteriinspektionen gjort har gett goda resultat.

18.4 Budgetförslag

18.4.1 15:1 Lotteriinspektionen

Tabell 18.5 Anslagsutveckling 15:1 Lotteriinspektionen

Tusental kronor

År	Utfall	Belopp	Anslags- sparande	Utfall
2016	Utfall	45 977		4 796
2017	Anslag	49 936 ¹	Utgifts- prognos	48 494
2018	Förslag	50 784		
2019	Beräknat	51 593 ²		
2020	Beräknat	52 478 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2017 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 50 784 tkr i 2018 års prisnivå.

³ Motsvarar 50 784 tkr i 2018 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Lotteriinspektionens förvaltningsutgifter.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 18.6 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2016	29 500	30	30 865	-1335
Prognos 2017	34 500	20	30 000	4520
Budget 2018	40 000	20	33 000	7020

Verksamhetens kostnader täcks endast delvis med avgifter som redovisas mot inkomsttitel 9455 *Lotteriavgifter*. De åtgärder som närmast är av direkt rättsvårdande karaktär, och som syftar till att motverka illegalt spel, är sedan den 1 januari 2007 anslagsfinansierade. Detsamma gäller den egeninitierade utbildnings- och informationsverksamhet som myndigheten bedriver.

Regeringens överväganden

Tabell 18.7 Härledning av anslagsnivån 2018–2020 för 15:1 Lotteriinspektionen

Tusental kronor

	2018	2019	2020
Anvisat 2017 ¹	49 936	49 936	49 936
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	845	1 654	2 539
Beslut	3	3	3
Varav BP18 ³			
Överföring till/från andra anslag			
Varav BP18 ³			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	50 784	51 593	52 478

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2016 (bet. 2016/17:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2017. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2019–2020 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår att 50 784 000 kronor anvisas under anslaget 15.1 *Lotteriinspektionen* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 51 593 000 kronor respektive 52 478 000 kronor.